

Incipiunt opera et

tractatus magistri Johānis de Berson /
 crarum litterarū doctoris resolutissimi et
 christianissimi / ac cancellarij parisiensis.
 Qui in tres partes distincti sunt. Quarū
 prima cōplectit tractatus / fidē et potestare
 ecclesiasticā cōcernētes. Quibz omibz pre
 missus est tractatus de laude scriptorū. qz
 is ad cōmendandōs omnīū q̄ libris multi
 plicandis studēt accomodari potest.

A

Arutari scripturas et hor
 tabat olim iudeos christ?
 Johis. v. Scripturas vi
 delictet in q̄bz putabāt se vi
 tā etnāz hēre. De q̄libz loq̄t
 ap̄ls sc̄da ad thimoth. iij.
 q̄ ois scriptura diuinit⁹ ispirata. vtil⁹ ē ad do
 cēdū. ad arguēdū. ad corripēdū. ad erudiē
 dū i iusticia. vt p̄fec⁹ sit hō dei ad omē op⁹
 bonū instruct⁹. Et ad romanos. iij. Que
 cūqz sc̄pta sunt ad nr̄am doctrinā sc̄pta sūt
 vt p̄ patientiā et cōsolationē scripturaz spem
 habeam⁹. Vt quō scrutabūt⁹ scripture si
 nō habeāt. Qualiter habebūt si nō scribā
 tur. Qua ratōe scribēt sine scriptoribz. Sūt
 igit̄ necarij sc̄ptores. Et h̄ est qd̄ h̄ et nūc in
 tēdīm⁹ suadere copellēte nos ad h̄ mltipli
 ci circa sc̄ptores librorū vtiliū defectu quē
 patit̄ etas nr̄a. Et i primis cōclusionē certā
 statuam⁹ dicētes. Scriptor idone⁹ et fre
 quēs librorū doctrine salubris agit op⁹ bonū
 de genere. Et op⁹ h̄ si pueniat ex caritate.
 est meritorū vite etne / nec fūile dicēdū est
 An̄ prin⁹ habeat decisio dubij cui⁹ occasio
 ne cūdit̄ p̄ns opusclm̄ qd̄ q̄siuit qdā de mo
 nachis dom⁹ carusie. Si liceat diebz festi
 uis scribere deuorōis libros grat⁹. Sed
 aduertēdū i primis q̄ nomē sc̄ptoris notat
 peritiā scribēdi. cū vltū assiduo vlt̄ frequēti.
 Scriba vō diē mgr̄m i eis q̄ sūt d̄sute leg⁹
 eruditū. q̄ et scrutator vlt̄ cōsitor dici p̄t / aut
 etiā dictator. Quales erāt scribe iudeorū / q̄
 lis esdras scriba veloz et ingenios⁹ i lege / q̄les
 ap̄d rōianos theologi doctores seu theolo
 gie p̄fessores de q̄bz nō erit p̄ncipaliter ser
 mo p̄ns / s̄ de scriptoribz q̄si mechanicis et
 manualibz librorū. Et hi sūt i multiplici
 differētia penes eruditōez maiore vel mi
 norē circa scripturā / quā trāsferūt ex inspe
 cto exēplari libro / vlt̄ quā de p̄nūciātis ore
 suscipiūt / sic baruch de ore hieremie sc̄psit
 oēs sm̄ones ei⁹. Sūt q̄ sil̄ sūt dictatores et
 scribe et scriptores. tal̄ laudat̄ fuisse diuus

Ambro. libros scribēs q̄s dictabat. Sūt
 alij grad⁹ ifimi nullū penit⁹ h̄ntes intellectū
 eorū q̄ trāsribūt. q̄s q̄ pictores appellam⁹
 Sūt nōnulli tāqz medi⁹ grad⁹ q̄bz ap̄t⁹ est
 fact⁹ sensus eorū q̄ scribūt / saltē gr̄maticaltē
 seu l̄raliter. q̄les oli fuerūt et adhuc eē ferunt
 in religiōibz appbat⁹ atqz i vniuersitatibz et
 studijs rationabilē istitūt⁹. Et de talibz lo
 q̄ p̄cipua nūc ē intērio neqz alios secludē
 do. q̄ vlt̄ sūt mag⁹ aliqd̄ q̄ sc̄ptores vt p̄mi
 vlt̄ vt sc̄di / q̄ paz sūt ad fructū sp̄ialem sue
 scripture capehendū idonei. Quibz p̄no
 tat⁹. vt lucidior et breuior eēt ordo dicēdoz
 patet statū hec nr̄a cōclusio. sciētibz qd̄ ē op⁹
 bonū d̄ genere qd̄ op⁹ meritorū vite etne
 qd̄ op⁹ fūile. Verūm placz eā p̄ paratōes ali
 q̄s i subseq̄ntibz duodeci cōsideratōibz apli
 ando mōstrare / q̄s metz triplex cōphēdit.
 vsus. Predicat atqz studet sc̄ptor. largit⁹
 orat. Affligit. sal dat. fōrē. lucēqz futur⁹. Ec
 clesiā dicit. armat. custodit. honorat.

Consideratio prima

B

Scriptor idone⁹ et frequens librorū
 doctrine salubris (sic eni sp̄ infra loq̄
 volum⁹ et intelligi p̄dicare dici p̄t. Certe si li
 gua silet man⁹ p̄dicat et fructuos⁹ aliqu⁹ / q̄n
 to scriptura venit ad p̄les vberior⁹ q̄ trāsribēs
 fmo. Nec obuiam⁹ dicto hieronimi q̄ hēc
 nescio qd̄ latēt⁹ energie viue voc⁹ act⁹ et in
 aure discipli et doctoris ore trāsmissa forū
 sonat. Si iuenies aliq̄s eruditissimos fa
 tētes se pla didicisse sc̄pta studēdo ruminā
 doqz secū q̄ p̄ doctor⁹ auditū. Quale se fu
 ille vid⁹ bernard⁹ gl̄ari dicēs mgr̄os suos
 fuisse querē et fagos. Proculdubio nō si
 ne p̄uia vlt̄ comite lectura librorū. Adde q̄
 int̄ p̄dicatores sūt mlti tāqz nudi p̄nūciato
 res eorū q̄ sumūt formalitē i sc̄ptis. q̄ si mere
 ri possit aureolā p̄dicatoribz debitā / cur nō
 sil̄ sc̄ptor nr̄ cui p̄t adesse et adest. supponit⁹
 rur. non impar animarum saluificans zel
 lus scribendo sicut alteri loquendo.

Consideratio secūda

Scriptor idone⁹ et frequens librorū
 doctrine salubris (sic eni sp̄ infra loq̄
 volum⁹ et intelligi p̄dicare dici p̄t. Certe si li
 gua silet man⁹ p̄dicat et fructuos⁹ aliqu⁹ / q̄n
 to scriptura venit ad p̄les vberior⁹ q̄ trāsribēs
 fmo. Nec obuiam⁹ dicto hieronimi q̄ hēc
 nescio qd̄ latēt⁹ energie viue voc⁹ act⁹ et in
 aure discipli et doctoris ore trāsmissa forū
 sonat. Si iuenies aliq̄s eruditissimos fa
 tētes se pla didicisse sc̄pta studēdo ruminā
 doqz secū q̄ p̄ doctor⁹ auditū. Quale se fu
 ille vid⁹ bernard⁹ gl̄ari dicēs mgr̄os suos
 fuisse querē et fagos. Proculdubio nō si
 ne p̄uia vlt̄ comite lectura librorū. Adde q̄
 int̄ p̄dicatores sūt mlti tāqz nudi p̄nūciato
 res eorū q̄ sumūt formalitē i sc̄ptis. q̄ si mere
 ri possit aureolā p̄dicatoribz debitā / cur nō
 sil̄ sc̄ptor nr̄ cui p̄t adesse et adest. supponit⁹
 rur. non impar animarum saluificans zel
 lus scribendo sicut alteri loquendo.

ptoz. legētibz aūr atq; dictātibz si defuerit
 auxilia scriptoz. cū mēoria sit labilis/obre
 pat. prin^o obliuio dictatis/aut delect^o ob/
 liuio. Adde q; salubriora sūt plerūq; sc̄pta
 veterē q̄lia scriptoz n̄r eligit q̄dictamia no
 uelloz. Nō q; iprobem^o nouos dictatores
 q̄les assidue cogūt assurgere tū ppter altera
 tionē variā gust^o spūalis/cupientis nūc hāc
 nūc illā escā vbi celestis. nūc oēm penitus
 abominātis. Tū vō ppter dubitātiōes no
 uiter emergētes iuxta q̄litates psonaz tem
 porū aliaz q; circūstātiāz. q̄ nūc plene to
 tū se p̄bebūt cū sint absq; nūero variābiles
Exemplū de medicis et morbis. Nō enī suffi
 ciūt eis libri q̄ntūlibet et arte cōpositi. S;̄
 oportet variare receptas/q̄les velle sil oēs
 tradere eēt. put anicēna notat inexplēbile.
Prodest nihilomin^o apd̄ rēpublicāz nō
 mediocriter refuatiō talū p̄ticularit̄ dicta
 toz. sic p̄tra morbos corpoz sic aduersus
 pestes aioz/qd̄ vtiq; facit scriptoz. Por
 ro scrutatōez studiosāz nō oī scribēti trade
 re possum^o sed sciētifico cui^o memoriā fir
 mi^o retinet ea q̄ scribit q̄ alia si vult intēde
 re. nū ppter imorationē. nū qz segni^o irritant
 aios demissa p̄ aures q̄ q̄ sunt oculis subie
 cta fidelibz. ait **Flacc^o.** Accipit ex hac ra
 dice sue traditōis originē ars memoriē cu
 ius memint **Cicero.** Reddīt insuper ra
 tio cur expediat studiosis abbreviatiōes si
 bi cōscribere certisq; notulis insignire pū
 cra memoratu digniora.

Tertia cōsideratio

q; scriptoz n̄r largit̄ miseretur et cōmodat.
Scriptoz n̄r largit̄ miseret. et cōmo
 dat. Res eēt p̄tes satisfactōis theo
 logi tradūt. Una est elemosyna de
 q̄ p̄ns eēt cōsideratio. alta eēt o. tertia ieiuni
 um. de q̄b; erit cōsideratio seq̄ns. Quis oro
 dubitauerit qm̄ scriptoz q̄lē loq̄mur sit largi
 tor elemosyne multiplicē nedū tpalis ad su
 stētationē sui suozq; frat̄ū seu domestico
 rū. Est enī lucrosa nō paz ista ars. Tene
 bit insup locū elemosyne spūalis ad opitu
 latōez aiaz. nūc aduers^o errores et scrupu
 los p̄ eruditōez doctrinalē atq; cōsilij. nunc
 ad cōsolatōez salutarē. Falloz si nō ita mise
 ricordia receperūt. **Jonathas** cū ceteris iu
 deis p̄mo **Sachabeo. iij.** Dicētes se h̄re
 solatio sc̄tōs libros ido nullo indigere. Cō
 sonat apls vbi supra ad **Rho.** Sunt ad
 huc vt accepi nōnulli p̄fessores regle b̄nissi

mi **Augu.** q̄s canonicos regulares appel
 lam^o apd̄ **Ollādiam.** q̄z labor scribēdi pa
 scit eos tpalibz subsidijs de p̄cio libroz. re
 manētibz apd̄ se plimis ad spūale solatiū.
Tales iure dixerim^o b̄nificatos a prophe
 ta. **Labores inq̄t manuū tuaz qz māduca
 bis.** b̄nūs es h̄ i spe. et b̄n tibi radē erit in re
Uxor tua mystice diuina sapia. vel religio
 tua. vl̄ celestis gr̄a. sic vitis abūdās i lateri
 bus dom^o tue/q̄ eēt ecclia vl̄ p̄scia. **Filiū tui
 l̄saliter p̄fessores et sc̄ptura.** moraliter opa
 tua. sic nouelle oliuaz i circūitu mēse dñi
 q̄ parat̄ aduers^o eos. demones et hoies q̄ tri
 bulāt nos. **Cōpara nunc si potes alioz q̄
 rundā eccliasticoz multiplicata sup nūc
 instituta sunt i oratiōibz vocalibz.** sunt in ele
 mosynis corpalibz. istoz paupi. neciā pau
 peri s;̄ diuini simplicitati. **Fuerūt an ad
 huc sint nescio sc̄tomoniales in h̄ op^o dedi
 cate sic oli **Origeni** p̄ trāscribēdis opibus
 suis nedū notarios p̄ diuites seclares. sed
 puellas sexi scribēdo peritas datas eēt **Uñ
 q̄so tot genera bibliāz.** tot doctoz volumi
 na q̄ mō supsūt i ecclia/si nō ex sc̄ptozibz in
 religioe degētibz quoz ad p̄ns vix vllum
 superest vestigium.**

Quarta cōsideratio

Stio q; scriptoz orat.

Scriptoz n̄r orat. hēt ocul^o nūcius
 cordis orādi materiā sibi m̄strare
 Quāuis nihil obsit qn̄ vocal q̄nq; possit i
 feri o. or̄l cāticū suauē dū scribit. At vō satis
 est iplere sc̄ptozē n̄r m̄ monitiōez aplicā. q;
 psallam^o et cātem^o i cordibz n̄ris dño. **Nō
 freq̄nter eo liberi^o** iplere valet q̄ solitudie q̄
 dā vber^o fruit. **Puto palā mibi fieri q;
 sc̄ptio vl̄ sc̄ptura eēt op^o dei op^o religiosum
 nō min^o sepe q̄ voc^o exaltatio i cātic^o ecclie
 Pōt subinde vnū cōpēsari p̄ alterz q̄nq; sa
 lubri^o q̄ tpal^o adm̄stratio ab eccliaisticoꝝ
 officioz. freq̄ntatōe saluat et absoluit. **Cre
 diderit p̄inde sc̄ptoz n̄r et pietate iugi reco
 gita uerit totiēs deū sc̄tōs q̄ āgelos secū eēt.
 totiēs sc̄ptozes sacros ip̄z alloq̄. totiēs xpm̄
 sibi blāda q̄dā o. sc̄la cōsolatiōis dare. q̄tiēs
 eoz dicta salubria cōscribit q̄ mediate vl̄ i
 mediate dispēsarunt. **Cui dignitati q̄ pōt
 merces alia tpal^o eq̄ri? Quis phibz talē ali
 quē p̄replatiū et eēt sil^o et dicta. Cōreplatiōez
 ita q; lectio q̄ scribēdo fit nō ipedit s;̄ pascit******

Quinta cōsideratio.

Scriptor affligitur. Scriptor n̄ affligit̄ q̄ ieiunij vice tenet. Ieiunij put̄ ē tertia ps̄ satisfactiois ext̄no noie d̄: a doctoribz ois afflicto corpal̄ assūpta volūtariē p̄ domatiōe carnis v̄ vice satisfactiois q̄ fit p̄ dolorem. Quēadmodū ps̄ al̄t̄ q̄ d̄: orō p̄cludit oēs mēt̄s eleuatōez ī deū cū hūili subiectōe r̄ o/bediētia. Elemosynā v̄o p̄dūt̄ ad om̄e s̄b̄ fidij p̄tio misericordie ip̄suz. Cōsonat v̄o n̄ paup̄tat̄ elemosynē. v̄o n̄ obediētie orationi. v̄o n̄ castitat̄ ieiunij seu corp̄is edomatiōi. Quē talit̄ elucidata mor̄ p̄spiciuaz faciūt̄ hāc cōsideratōez cū duplici p̄cedēte. Nullus itaq̄ negauerit laboriosū eē scribē bēt̄ exercitiū. acceptet igit̄ illō i p̄niam seu satisfactioē p̄ suis alienisq̄ delict̄s. sic enī directio sp̄ialis oculi reddet̄ laborē suū ne/ dum vno s̄b̄ mō laudabilē r̄ meritoriuū. sed tot modis quot̄ int̄eriones bonas addu/ cer ad decoratōez ac̄ sui. notatim iuxta cō sideratōes duodeci q̄s sub sc̄pturē p̄conyis apim̄. Iūge q̄ i foro p̄nīe p̄t̄ iste labor ad satisfactōez sacramentalē ip̄oni. quē labo rē si null̄ ip̄onit̄ hoim̄/ ip̄osuit̄ sane dē ab iūto cū dicit̄ Ade r̄ poster̄. In sudore vul/ tui vescis pa. t. Porro q̄ i labore hoim̄ nō sūt̄ nec cū hoibz flagellāt̄ nō itumescāt̄ s̄z r̄ meāt̄ ne cū demonibz affligāt̄ur. Scripsit egregiū volumē Auḡ. de ope monachoz qd̄ totū potuerat ad rē q̄ nūc agit̄ traduci. Qm̄ si monachos opozz opari. q̄le dabit̄ op̄ aliō sue p̄fessioi nedū mun̄ aduersū. s̄z amplī p̄mouitū/ attēto q̄ nō om̄s idonei sūt̄ ad difficiliora q̄lia sūt̄ p̄dicatio v̄ lectio doct̄ial̄. S̄z neq̄ missaz obstat̄ celebratō quā finit̄ hora breuis. Neq̄ p̄terea valet ex/ cusatio desidiē nōnulloz dicentiū. imo q̄si gloriātiū nescio scribere. Discāt̄ discāt̄. ne/ q̄s verecūdēt̄ v̄ desperēt̄/ qm̄ labor ip̄rob̄ om̄ia vicit̄. r̄ dur̄s veniēs i rebz egestas. ait virgilī. Ballice besoeng fait̄ vieille troter/ id ē lanie. Ac̄itas fac̄ vetulas currere. Qui se diē egere cū sibi possit̄ faciēdo qd̄ i se ē p̄ uidere/ si mēdaz. si fiet̄ ē. lector diudicet.

Septima consideratio

Scriptor sal sapientie tribuit. Scriptor n̄ post̄er̄ sal sapie adm̄nistrat. Iubet̄ ap̄lus eē n̄m ratio nabile obsequiū cōformit̄ ad figurā leḡs p̄ci piēt̄s in oī sacrificio sal appom̄. Videat̄ at̄ sc̄ptor ne suū sal ifatuet̄ v̄ sibi si ei nō sapu erit̄ v̄ alijs si corruptū p̄ ineptias scribēdi

reddiderit. Quales vere protulit etas n̄ra pl̄mos q̄z mēdosa fuer̄t adeo volumia v̄ p̄sultī fuisse. nulla q̄s talia m̄strari cū l̄ris incōdit̄ sine lege sine sensu v̄l ordie. adeo qd̄ v̄t auctori p̄prio seu dictatori nō itelli/ gabilia redderēt̄ quantūlibet̄ introspecta.

Hāc existimāt̄ aliq̄ nō minimā tribuisse iacturaz studijs ac vniuersitatibz n̄re tēpe/ stat̄ dū q̄libet̄ admittebat̄ ad scribēdū. nō p̄bat̄ nō cognit̄. Exēplaria q̄z dabāt̄ cor recta Quid n̄ multiplicior corruptio seq̄re tur. iūcta trāscribētū v̄l inertia v̄l ignorā tia. S̄z dant̄ visitatores i artibz mecha/ nicis ne fraus cōmittat̄ i opatiōibz v̄t i pā/ nis v̄l i pane v̄l cultellis r̄ ceter̄s. Quis d̄i gne tulerit op̄ p̄ciosissimū exp̄ers eē visita tionis. ne corruptio sua serpat̄ iugit̄ i dete rī. Sicoli ap̄ sc̄os p̄res hēbat̄ electio sup̄ scriptoribz nec passim admittebat̄ indoct̄ v̄t doct̄. s̄z v̄l q̄ ad p̄uctoz formatiōem. q̄ lucē dāt̄ magnā legētibz examē hēbat̄. P̄i sci doctores nomiatim hierenē si nō fallit̄ memoria subiūgebāt̄ i opusculoz suoz s̄b̄ ne tribilē d̄ni nois obretatōez. v̄t scripta sua cor̄recte trāscriberēt̄ r̄ p̄ posteros ita fie ri suaderēt̄. Alioq̄n iuxta hieronimū quis v̄l scripsisse v̄l emēdasse fructus esset̄.

Octava consideratio

Scripto q̄ scriptor fontem ministrat. Scriptor n̄ post̄er̄ ap̄it̄ fontē aq̄ vi ue salietis i vitā etnā. Intelligat̄ s̄ nō v̄t auctor p̄ncipal̄ q̄ sol̄ dē ē s̄z v̄t mini strator. Nā fons vite v̄bū dei i excelsis. Nō ne libri salubres q̄les int̄edim̄ sunt/ nō cū/ sterne qd̄ veteres r̄ dissipate. s̄z fons orto rū putē aq̄z viuētū q̄ fluūt̄ ip̄etu de liba/ no. q̄ cādidatio nuncupat̄. Qui sapie fontē q̄nto p̄rimiores sūt̄ riuuli sciaz tāto purio res salubrioresq̄ credider̄ illos. Quo p̄tra dū p̄ tras i lōgiquū riuū sciaz dilabūt̄ nō re tinētes v̄t r̄ gustū s̄z origial̄ sc̄ito q̄ de facili limū viscūq̄ p̄trabūt̄. v̄n̄ v̄mes pesti lētes v̄t r̄ane bufones colubz geniti repūt̄ et potātes inficiūt̄ aut̄ pimūt̄. Bibe igit̄ o sc̄ptor de aq̄s tuis viuētibz veniētibz de li/ bano poz. Et ne dixeris. cū heretic̄s. a q̄ fur tunc dulciores sūt̄ s̄z oia palā r̄ in luce dare scāt̄ pro quo sit sequēs consideratio.

Nonna consideratio

Scriptor noster lucē sequit̄ et eā po/ steris adm̄nistrat. Let̄ dei lux ē r̄ lu cerna. Lucerna pedibz meis v̄bz

tui/ait psalmista dño/et lumē semit̄ meis
Sit oportz ipi gaudiū. q̄ delectabile lumē
 oclis īspicit q̄ tidie. Neq̄ h̄t̄ vt tobias q̄
 ri. q̄le mihi gaudiū erit. q̄ i tenebris sedeo.
 et lumē celi nō video **V**idet plane lumē ce
 li scriptoz n̄r qd̄ ē v̄bū dei descēdens a p̄re
 luminū. dū alij accumulāt sup se terrā istar
 talpaz defossi tenebris seculariū vel l̄raz
 vel opationū. **G**audēat pueri tales habuīt
 se parētes vel m̄gr̄os q̄ talibz eos artibz sa/
 lubria scribēdi voluerūt instruere. **G**audē
 ant q̄ talētū artz h̄mōi susceptū nō ignauit
 infodere s̄ vt lucernā z lucē strēnuitate dili
 gētī/ conāt p̄n̄tibz z futuris oñdere. **V**ide
Dō hōi z ars arti q̄ntū p̄stat z p̄fert/ **D**edi
 tus scz ad salutarīa sp̄ūaliaqz / p̄ derelictis
 aut īpulsis ad noxia. q̄ v̄l auariciā nutriāt
 vel ad flagicia p̄trahāt nō distrahāt a pctis.
Demū collige tecū scriptoz n̄r q̄le sit ti/
 bi donū dei. posse frēq̄nter emergere de te/
 nebris mūdanoz hōim̄cū actibz suis teter
 rimis. i seditiōibz/ i bellis/ i cōtradictiōibz.
Emergere dixerim p̄ obligatiōez animi dū
 lucidis z trāq̄llis actiōibz mēs occupat se.
Aā vbi loc⁹ eēt i corde tuo tenebris. q̄ lux
 scripturaz attētiōe sua cōplet. **Q**ua i re nō
 parū accipit fructū scriptoz q̄uis illr̄at⁹.
 nō min⁹ crebro q̄ hō nō intelligēs ecclē cā
 ticis occupat⁹/ **S**ēsit hāc lucē. **A**ugusti
 nus dū obediens celesti oraculo. tolle lege
 tolle lege. cōiect⁹ i scriptura apli oclis. mor
 depulse sūt ab eo dubitatiōis tenebre/ luce
 securitatis infusa. **I**taqz dici nō p̄t q̄z mul
 tipler olim z q̄tidie lucis splēdide fulgor ir
 radiet legētes i scripturis/ q̄s h̄ri nō posse
 sine scriptoribz q̄s nesciat⁹. **P**resto sūt vbi/
 liber scripta tibi si volueris. verba nō eque
Vides i illis defect⁹ tuos tanq̄ i speculo si
 ne verecūdia v̄l pudore cui⁹ q̄z īspiciētis
 vel culpātis. **P**otes p̄ variatiōe palati spi
 ritualis nūc istis nūc illis scriptoz refici sa
 poribz. **P**ropterea sup̄uacuaqz ipoz multi
 plicatiōez q̄s eē culpauerit. **N**ōne lauissī
 mā eē puenit sapie mēsam multaqz ferculo
 rū varietate refertā / **S**umat vnusq̄sqz qd̄
 et q̄ntū sanis erit vel vsqz ad sobriā ebrieta/
 tē sp̄ūs. ad quā sp̄ōsus inuitat carissimos.
Comedite inq̄t amici z bibitez in ebriamī
 ni carissimi **Q**ualis ebrietas nō tenebrofi
 tatē obrusitatēqz s̄z luminositatē affert inso
 litam z vere diuinam.

¶ Zona consideratio

Scriptoz ecclesiam dicit. **R**efertur
Augustin⁹ moriēs s̄ibz inculcasse
 q̄ ecclēsticā bibliotecaz magno studio qz
 magnū sciebat eē thesaurz custodiret. **D**uo
 cōtra nō h̄nt tyrāni de populatores regio/
 nū seu religionū efficacī machinamētū q̄z
 si libris ipas in p̄mis spoliauerit atqz p̄ua
 uerit. **P**atuit i regibz assyrioz respectu hie
 rusalē z iudeoz. **D**oc p̄dē ai aduersū ē incō
 modū cepisse circa regnū francie xp̄ianissī
 mū a q̄ libri distracti sunt assidue. etsi non
 apta m̄ occulta z palliata dep̄dantiōe/ p̄pter
 lucrū ad exteras natiōes colligēdū. q̄z ne
 qz defuerit aptissimī violētissimiqz direpto
 res. **D**icit i proverbio vulgari. **L**es bons
 liuēres faut les bons cleres. i. boni libri fa
 ciūt bonos clericos. **D**oc p̄uerbiū v̄ez est
Putaz q̄z libz. vt policia mutet vno mō
 vel altero nec ē. **D**ec ad laudē scriptoz spe
 ctāt. q̄z studiū ē ad oppositū libz opau
 perationē p̄trariū. dicit scz z popolare lī
 bris sc̄is. **A**dmirabil fuit ardor hūdi li
 bros sacros ap̄d ptolomeū regē. q̄ p̄cio in/
 gētī cōpauit sibi p̄ septuaginta itēpres trās
 lationē eoz. **D**uo v̄tinā puocarēt ifidelis
 reg⁹ exēplo fideles p̄ntifices z p̄ncipes xp̄i
 ani. **F**erit hui⁹ regis libraria q̄nq̄ginta mi
 lia libz habuisse. **L**etēz diuitias hic
 nō accipim⁹ solū i decore libz. q̄ m̄ addi
 tus si fuerit valorī sp̄ūali/ p̄cium duplex ac
 crescit. sic i ornāmētis ecclēsticis ista lau
 dam⁹. **S**it sc̄ptura laudabil⁹ p̄ thesauro q̄z
 lis nō ē i papiris ilico perēntibz. vbi dicit
 fil⁹ labor recte papirē⁹ deperire cū opa z im
 p̄sa. **P**ergamenū durabili⁹ ē. q̄ p̄ditio cas
 ristīa ei⁹ sup̄ra papirū comp̄sat abundant.
Sz neqz q̄sp̄is excusauerit suā i scriben
 do segniciē si nesciuerit l̄ras artificiose m̄
 tū formare. l̄ra sit legibilis. sit p̄uatuata. sit
 purgata. q̄lis ē lōbardoz. nō inuolēs se tra
 ctibz sup̄fluis. **S**it denum sine mēdis fal
 sitatis. cū orthograua vera. **I**lla sufficit i
 ecclē thesauro reponi q̄uis paz fucati de
 cor⁹ obtineat. nec tātūdem p̄reij tēporalis
Non autem oportet ad extremum vnū
 quēqz similes ad scribēdū libz assumere
 quēadmodū nō est par in legētibz studiū
Aptat hic ampli⁹ deuotiōez vel gignere
 vel nutrire/ cui parua satisfaciūt opuscula.
Vult ali⁹ i altum eruditiōis intellectualis
 ascēdere/ tali grādia doctoz hūda sunt vo
 lumia. q̄z traditiōes ordie doctrinali scrū

tes. Alioqñ rectū i addiscēdo deserēs ordi-
nē letos iuxta boetiū erit nō h̄ret. **Primū**
simplicitati claustralīū religiosoz. **Alterū**
magis appropriatū ē studiositati sapiam cū
p̄dicatiōis officio p̄fiteri q̄rētū. **Tu deni-**
q̄ si nō potueris āplos libroz maniplos ad
aream ecclie reportare v̄l puulos 7 paucos
imo si gregorio credis v̄l vnū afferre stude
vt in tabnaculo dñi nō vacu⁹ appareas. si
sol⁹ est capraz pilos habueris v̄l mīuta duo

Decima considera

Ratio q̄ scriptoz ecclesiam armat
Scriptoz n̄r ecclesiā armat. **Cōpa-**
rat salomō i cāticis ecclesiā turri da-
uid q̄ edificata est cū p̄pugnaculis et mille
clypei p̄dēt ex ea oīs armatura fortīū. **Et**
ap̄ls noiat verbū dei nūc clypeū ignitum.
nūc gladiū ancipitē 7 penetratē. nūc gladi-
um spūs. **Et psalmista sagittas potēs acu-**
tas. **Quisquis** igit̄ h̄et zelū legis (7 h̄re de-
bet sumus p̄tifer p̄cipue cū plar̄ 7 clero)
vigilet oportet h̄c armaturā libris mīstra-
tā augere aduersus oēm sciam extollētē se
seotra xpianaz religionē. **S; heu** qd̄ dicit
ap̄ls. **Dēs** q̄ sua sunt q̄rūt nō q̄ iesu christi
Qui nec opponūt se murū nec armis spūa
liby induunt nec scripta q̄b; alij se fidēs di-
latēt. abūdare p̄curāt **Vide** si nō carior est
hodie p̄scriptoz citationū q̄ euāgeliorum
Mēior si nō plur̄ emunt. si non sedulius
apud quosdā xpianos cōpanē scripture fa-
bulose q̄ religiose. 7 p̄phane q̄ sacre. et lū-
brice q̄ caste. **I nūc** 7 ecclesiā iter has ma-
nus p̄sperari cōfide. **Si** nō erat anim⁹ ad
scrutādū iuxta xpī iussionē scripturas illas
tamen multiplicare reseruare q̄ p̄ necessi-
tātibus et oportunitātibus equum erat.
Non q̄ ipsi etiam theologi memoriter om-
nes incorporēt. **Hoc** enim nequa q̄ facti-
bile ē vel rēptādū cū sit p̄sult⁹ paucis rite
digerēdis imozari. **Uex** expedit reponere
repositasq̄ cogitare sc̄pturas velut i sūma
quadā q̄rīt⁹ p̄ loco 7 tpe possint h̄ri confe-
stim vt ita loq̄mur ad manū p̄ infidelibus
vel p̄uertēdis vel reuincēdis. **Ad** erudien-
dū etiā nūc h̄ mō nūc illo fideles. **Talis** sit
oportet oīs scriba docē i regno celoz simi-
lis hōi p̄rifamilias q̄ p̄fert de thesauro suo
noua 7 vetera. **Cui** pabolice similitudini nō
ne videt̄ alludere spōsa blādīēs spōso. oīa
poma noua 7 vetera dilecte mi suauitibi:
Offert h̄ loco se p̄siluz qd̄ p̄ cōpationē

ad armaturā dei quā eē dicim⁹ libros leḡs.
sit de armis diaboli libris reprobis facien-
dū. **Legat** q̄ nescit illud de acryb; capi. **vic.**
multi ex eis q̄ fuerāt curiosa sectati p̄tulēt
libros 7 cōbussērūt corā oīb;. **Et** cōputat̄
p̄cijs eoz iuenerūt pecuniā denarioz q̄n/
quagita miliū. ita fortit̄ crescebat v̄bū dei
et p̄firmabat. **Sile** factū nup̄ accepimus
de libro magico estimatiōis mille aureoz
q̄ vt palmes iutilis aruit 7 arsit. **Sic** olim
parisi⁹ i grauiā 7 nup̄ i attrio maioris ecclie
At nūc dō sit expediēs apud platos 7 inq̄si-
tores tales aliq̄s resuari p̄pter exēplar q̄dē
natiōis similiū. ipi cōsiderēt. **De** bonis q̄
dē nulla fit dubitatio. qñ videm⁹ p̄cepto
dñi tabulas legis in arca custoditas fuisse
repositas. q̄ custodia euz honore signata ē
in exēplari vita xpī q̄ libz leḡs postq̄s acce-
perat 7 legerat arma p̄ se contra p̄fidos ex
esaia p̄ferēs. p̄licuit libroz referēter mīstro
reddēs illū vt habet̄ luce. iij. ca. **Horē**
rursus esse iudeis scribit̄ **Nicolaus** de lya
nō ita sedere alte q̄ alte positi sūt libri leḡs
Scitur insup de xpianis aliq̄b; q̄ ipis
par est deuotio ad libz alique sc̄m sic ad
sc̄oz reliq̄as. quē vt signaculuz supra cor
vel pect⁹ suū ponūt osculāt 7 stringūt. **Aec**
parū credūt opitulari. dū i se versant̄ qd̄ de
euāgelio mathei super egros impositoltra-
dunt historie cum ceteris

Undecima cōside

Ratio q̄ scriptoz custodit ecclesiam
Scriptoz n̄r ecclesiā custodit. **Op̄i-**
tulationis scripturaz duplex ē aduer-
sus hereticos. **Una** vt vicant̄ 7 sic armat.
Altera ne vicāt 7 sic custodit. **S; nob** ta-
lia differētib; mor occurrere vidē aīalis hō
7 opponere p̄mo illō ecclastes i fine. q̄ scri-
bēdi p̄les libros null⁹ est finis. **Deinde** q̄
desūt scrutatores scripturaz p̄serti deuora-
rū. **Ampli⁹** q̄ ex lectura libroz multi susce-
pēt occasiōem errandi imo 7 insaniendi.
Sic opposuit paulo q̄ dicebat **Multe** l̄re
faciūt te insanire paulē **Rurs⁹** opteret libroz
ip̄is etiā laicis 7 mulierculis p̄pinare vt do-
cerent̄ p̄ se legēdo eos facta translatōe ad
vulgare suū si nō aliter p̄ciperēt **At** uero
primū nō impedit. vel obliterat laudē scri-
ptoris nostri. **Nō** enī p̄gredit̄ in imensum
sine fine sed finē constituit cū ecclia stetit
morē dei. cū suoz obseruatiōe mādatoruz
Quo fine retēto nihil nimis. **Aec** iam erit

De laude scriptorum

pluralitas librorum sed unitas. Fatemur et plagium raritate esse nimiam in scrutatoribus scripturarum deuorum. Sed maior adhuc inueniret occasio sublata librorum quos ingerere per scriptores expedit. Potens est de affectibus flammam inurere cum intellectu allectione ut perfectione sua in veri cognitione posita aliqui scrutentur. Ceterum nihil est tam sanctum et salubre vel pius quam non contingat abuti. sic de libris euenit quorum non est culpa. neque scribentium sed scelus est in abusu. Postremum magis videri videtur. si non habeat zelus instructionis sanctam scientiam. si contempserit obseruare non violanda ecclesie hierarchiaz que habet ut inferiores laici per superiores clericos in lege dei peritos instructionem accipiant. Recedere debet publice nisi missus. Non enim esse dicimus omnium vel hunc vel scrutari libros sanctos illos maxime. quod sua difficultate petunt explanari per alios passus et glosas doctorum. Qualiter agere nec facultas est ingenij. nec eruditiois comoditas apud vulgus. quos ab ore sacerdotum oportet legere et quod rere. Neque tamen arcedi videntur ab opusculis moralibus et deuorum nullam in se difficultatem nec ab inguitate nec absurditate in translatione gerentibus. cuiusmodi sunt historie vel vite vel legende sanctorum. nec non meditationes sancte. Translationes in reliquis iure culpantur propter erroris arrogantis. quos deuotiois humilis. aut eruditio nis salubris materiam propinantes.

R Duodecima consideratio scriptor: honorat ecclesiam

Scriptor noster honorat ecclesiam. Deducit hac honorificetiaz promissum se consideratodes que simul ostendunt non mediocre patrie veneratodes scribendo libros constitui. Unde surgit ratio meriti ad deum que honorificat honorantes se. Qui legem quoque matris ecclesie spose sue non dimittunt sed augere sed dilatare sed elucidare intendunt. Quod si forte dixerit emul aduersus laudem scriptoris nostri. Cur laudet ille que mercenarius est. cui ad lucrum respicit oculum. Accipiat lucrum quod suum est. et vadat. Respondebimus per euangelicam et applicam suam que dignum est operari cibo suo et mercede sua. Tamen principalis et finalis intentio in honore dei et ecclesie in caritate non ficta. in sua demum aliorum perpetua salute figat ut sit finis lucri sub fine celesti. quatinus non iam duo fines aduersi sed unum utrobique censeat. Nonne scriptor noster propterea venit honoran-

das ab omnibus que diligunt ecclesiam precipue que res gemini suo profuerit. Sit honor ipse in beneficio. sit honor in aliquo insigni titulo. sit in largitione indulgentiarum non minus quam per peregrinatione vel ecclesie materialis. constructio sit in privilegijs aliquibus. Quam si duplici honore dignos dicat apostolus que laborat in verbo nunquam descripto silebimus. Nunquam euangeliste nunquam prophete. nunquam paulus ipse profuerit nihil scripto. Nonne plurimi quidam scriptis edificat que verba non audiunt. Hoc unum inuigendum promissum. ut scriptor omnis idoneus se prebeat. Quatinus ab istis turis vel institutis principalibus scribit exemplaria que et quia sint irreprehensibilia suscipiat. Sic enim iubet dominus deuter. xvij. ut rex sibi descriptur deuteronomium legis exemplar a sacerdotibus accipiat. et moysi dicit. fac omnia secundum exemplar quod vidi in monte. quod angelus ministras obseruat. Ecce quanta sterilitas per ecclesiasticos presertim plebanos rectores ecclesiarum et alios ociosos de ecclesia. periculosos inuenit. Apud quos nec breuissimum tenor unum habet diuinorum preceptorum. nec sacramentorum notatio. nec numerus articulo. Compellunt hunc sinodalia quedam instituta. bene quidem. sed illud oportuit facere non tamen aliud omittere. Venique nihil impedit (ut ad principium finis se referat) libros seu tractatulos. vel codicillos deuotionis scribere dicibus festiuis. hinc moderamine que sapiens iudicabit in hope. quod vti que non fuisse censendum est. sed in honore ecclesie pro aliquo vergens est multiplicatio vocalis orationis. imo est insolens in aliquibus missarum iculcatio. Si quod ad extremum vobis est vel fidei vel consilij. Prouideat superiores in vniuersitatibus studio. in cenobijs seu monasterijs religionum. in collegijs ecclesiarum maxime cathedralium nedum librerias habere sed scriptores de suppositis suis instituire. cum relationibus oneris ceterorum congruis aut cum stipendijs opportunis. Que vbi desessent agat nihilominus scriptor noster viriliter per eam non infima. quatinus oculum videret. quod vicia doceret omnia. quod eorum sentina est abotabilis et horreda. Speret promissum. speret. quam merces sua magna nimis erit deus iubens scrutari scripturas. ac perinde scribi. quibus habet eterna vita. Cuius est principes tanquam in libro suo scriptos largiat ipse nobis dominus noster iesus christus liber vite speciosissimum de benedictione in secula. Amen. Finit tractatus de laude scriptoris editus a christianissimo doctore Johanne de Berson cancellario parisiensi. Lugduni. Anno domini. M. cccc. xxij. In aprilis.

Prohemium

Quo circa lecturā

istarū concordantiarū cōside-
randum est q̄ lra. **D.** postea
inter duo puncta significat q̄
mathe⁹ illā dictionē ponat. **D.** sequentē
Similiter q̄n. **R.** ponit/ intelligēdū est de
Marco. Ubi. L. lucā significam⁹. Eodē
mō. vbi. **I.** ponit/ intelligēdū est de **Jo-**
hāne. Unde si aliqui de literis p̄dictis duo
vel tres vel quatuor ueniūt cōsiderandū
est q̄ lre illoꝝ euāgelistarū in scriptis cōcor-
dāt. **Ex** quo eliciunt⁹ duo. primū q̄ lre ad/
iuncte dictionib⁹ inter duo puncta cōputantur
ad dictionē p̄cedentē; et ad illud qd̄ tali di-
ctioni adiūgit. **Scdm** q̄ lector cōtinue de
bet istas p̄cordātiās legere. et in legēdo ni-
hil attēdere dictiones positās inter puncta.
Et sic habebit vnū cōtinuū euāgelii oīm
euāgelistarū. **Augustinus.** Inter oēs
diuinas autoritates q̄ sacris lris cōtinent/
merito euāgelii p̄cellit. **Hieronimus**
Euāgelia legis impletio sunt. et in his
p̄cepta et exēpla viuendi/ plenissime sunt
distūta. **Chrysostomus.** Sicut enim
in domū vbi cūq̄ fuerit positū euāgelii
nō audebat accedere diabolus. multoma/
gis animā intelligētiās habentē tales et cir-
cūferentē non tanget vnq̄ neq̄ supueniet
ei demon neq̄ peccati natura. **Arēdam⁹**
igitur dilecti scripturū. etsi nullū aliud euā-
gelica saltē nobis circūstudiosa fiāt et hec p̄-
manib⁹ habeamus. **Confestim** enī expan-
dens librū si p̄maneris vsq̄ ad finē. omīa
respues mūdāna. omnia deridebis q̄ hic
sunt. **Et** si diues fueris/ nihil reputabis di-
uitias. si inops/ nō cōfunderis inopia. **Nō**
rapies. non auarus eris. sed cōcupitor eris
magis inopie et despicias diuitias. **Sive**
ro hoc fiet/ oīa exterminabis mala. **Et**
iteꝝ **Quid** vnq̄ euāgelis egle fiet? **Utiq̄**
de⁹ p̄uersat in terra hō ascēdit in celū. et fa-
cta est oīm vna p̄mixtio. **Angeli** cūz hoīb⁹
chorū faciebant. hoies angelis cōmunica-
bāt. et alijs celestib⁹ supnisq̄ virtutib⁹. **Et**
erat videre antiquū repēte plūū dissolutus
deū hoīb⁹ recōciliatū. diabolū cōsum de/
mones fugiētes. mortē pemptā. paradisuꝝ
apertū. maledictionē remotā. pctm̄ de me-
dio sublatū. errorē lapsū. veritatē reuer/
sam. pietatis sermonē vbiq̄ seminatū et
vegetatū. celestem p̄uersationē in terre re/
gione plantatā. supnas virtutes familiari

ter nobiscū loquētes. et ad terras sepe ange-
los ventitātes. et q̄ his oīb⁹ spem firma-
ri certissimā futurorum. hec ille

Prohemium seu pro

logus in concordātiās euāgelistarū colle-
ctas p̄ venerabile magistrū **Johānem** de
Berfon cancellariū parisiēsem q̄s intitula-
uit monoteserō aut vnum ex quatuor.

Wangeliū

latū esse et magnū. et rur-
sus cōcūsus. diuin⁹ **Bar-**
tholomeus dixit/ dyoni-
sio in de mystica theolo-
gia teste. **Cui⁹** ratio ml-
riplex/ nre cōgruēs intē-

tioni. pōt elici/ dū aliqd̄ ploqui volum⁹ su-
per vnū ex q̄tuor nup̄ edita cōpilatōe **Uer-**
bū quidē qd̄ in principio erat ap̄d deū/ est
vnū et multiplex. put de spū sapie tradit sa-
piēs vnū i essentia. multiplex i effectu **Est**
vnū rur⁹ ap̄d nos/ p̄grediēdo p̄ viā nega/
tionis resolutorie. omnimodū vero/ p̄ viā
attributorie positiois. **Est** p̄terea vnū et ef-
ficax/ cuiuslibet accōmode se coaptās et lo-
quēs verbū euāgelicū et penetrabili⁹ omni
gladio ancipiti. p̄tingēs vsq̄ ad diuisionē
spūs et aīe. vt spūs a qdā aīalitatē cōcretiōe
solut⁹ libet et expedit⁹. fas habeat circūq̄q̄
in circūitu leuare oculos suos. vbi videt et af-
fluet/ et mirat et dilatat cor suū. **Ubi** rursum
est iuxta philosophicū dictū intellectus ad-
eptus qdā **Insup** habet inocētie stat⁹. vbi
vil⁹ fuisse de⁹ i libro creature toti⁹ claro cō-
tēplatiōis intuitu. **Deniq̄** verbū qd̄ erat i
p̄ncipio imensū. fecit de⁹ abbreviatū. dū
verbū caro factū ē. **Imo** si p̄funde specula-
mur vbiq̄ istud vnū qd̄ erat i p̄ncipio ap̄d
deū. dici pōt. tā i creatiōereꝝ q̄ i incarna/
tione quodāmodo multiplicatū/ iuxta me-
thaphysicalē de creat⁹ intellectib⁹ cōsiderati-
onē. **Qui** q̄nto sunt imp̄fectiores et a p̄ma
verbi luce distātiores. tāto mag⁹ plurificā/
tur pluribus egentes speciebus et actibus
q̄ perfecti. **Et** certe sic experimur in huma-
nis intellectib⁹ q̄ p̄stantiores tā ingenio
naturali q̄ exercitio doctriāli. sub paucio/
rib⁹ cōcept⁹/ plā maiorāq̄/ sub vniuersalita-
te cognoscūt. **Sūt** q̄ ad paucula vba puta

Prologus

ad orationem dominicā, considerationes velut innumerabiles per multa septenaria petitionū, donorum virtutū, beatitudinū sacramentorum, dotum et similitū sub omni facilitate resoluūt. Et tanq̄ in libro legētes et in serena mēte constituti, collectas rerū magnitudinē quasi sub vno solis radio contēplantur. **Cur ista dicim?** Nō mirum quia si dignū est et salubre christiana nos p̄sertim studiosos in theologia q̄ multa est s̄m p̄fatum Bartholomeum et minima vt ponāt sibi resolutionē et ordinē ad pauca, quoniā hēt omis varietas ad vnū vel pauca reduci. **Quid erit illud vnū vel paucum** conueniētius accipiendū q̄ euāgelium. Ita enī narratū est de theologia te cecilia q̄ semper euāgelii christi gerēbat in pectore suo. **Quis exemplo nūqd** quid non est vtile sapiētie sectatoribz, vt suum omne studiū referāt ad euāgelicā vnitatem. **Prozsus erit hoc ad memoriā vtile** et ad pietatē pficiēs cū in eo reconditus sit cultus dei p̄cipuus. **Cū sit p̄terea in auctoritatis arce locatum.** Pro inde talis reductio habebitur faciliter si verbis singulis, si p̄positionibus, si sentētijs/pondus suuz detur/cum inquisitionibz et solutionibus dubioz, sicut edocent theologici tractatores. **Et hoc siue fuerit doctrinis practicis siue speculatiuis intēdendū.** **Vide totam materiā de trinitate/locū inuenire congruum vbi dicitur.** In principio erat verbum et verbū erat apud deū et deus erat verbū **Materiā de creatiōe rerū ibi omnia p̄ ipm** facta sunt. **Materiā de incarnatiōe ibi** verbum caro factū est. **Materiā de grā z habi** tauit in nobis. **Postremo de gratia sacra** mēti ibi, vidimus eū plenū gratie z veritatis. **Quisquis** igit̄ voluerit vel legere vl̄ studere/quasi saluberrimū et solidissimū diuine legis fundamētū/ostēsa est sibi via latissima qua p̄grediat̄. **Et omia que alibi** vel audierit vel studuerit/velut in vnū p̄ncipiū reducat colligat et reponat. **Ita enī** theologiaz egregius doctor Bonauētura in suo breuiloquio totā inchoauit mediauit et finiuit a primo principio, quod sine dubio est illud qd̄ in principio erat apud deū. **Ego** inquit iesus principii qui et loquor vobis. **Et in apoc.** Ego sum alpha z o, principii et finis. **Quis** digne laudabit aureolū, qui totā sub paucis p̄clusionibus bibliā p̄cipue quatuor euāgelia/ mira

subtilitate cōpegit. **Honne sanctus Tho** mas, totā pene theologie practicam (prolixioribz licet verbis) in secūda secūde conclusit. **Quā** summā si tanto q̄reret impendio theologicōz sobria studiositas/quāto conerit in supuacuis multozū heu vana curiositas haberent p̄fecto theologi/vnde quorundā sapientiū in oculis suis insultatio/fantasticos appellās theologos/retusa cessaret. **Conatus est n̄m vn̄ ex theo** logie p̄fessoribz/notare semitam per quam nouus theologie discipulus haberet p̄gere. **Sed dū** etiā atq̄ etiā recogitauit/totū uenit ingenioz varietates, tot p̄terea p̄ diuersitate finii multiplicitates mediozū, p̄ loco, p̄ tpe, et societate, deniq̄ p̄ occurrētibus exercitijs, nūc in istis doctoribz, nūc in illis, vt vir aut nūq̄ valeat vniformis regula constitui. **Veniebat** rursus in animum/cudere quedā noua opuscula super vnū ex quatuor, sed repressit modestior cōsideratio/et pauculis annotatiōibz voluit esse contēta. **Prospice** quot et quāta pateant a summis ingenijs elaborata super euāgelia/p̄ glosas ordinarias, interlineares, p̄ marginares, p̄ omelias, p̄ postillas, per determinatiōes, p̄ concordantias magistrales, p̄ sermones et themata, per cōpilationes, nūc summam, nūc cū ingenti coacernatiōe ex aliozū dictis, quis cūcta dinumeret? **Cōsultius** idcirco visum est relinquere propriū cuiuslibet studiū/laborem ordinēq̄ querēdi, q̄ glosas itez super glosas addere, q̄ nec sufficerēt curiosis, et negligētes vel oneraret vel non satis instruerēt. **Vescēdus** est panis sed nedū materialis sed doctrine/in sudore vultus nostri. **Hos** iste nō viroz est, sed infantū, non posse vel nolle cibū recipe nisi aut p̄masticatū aut minutatim discissum. **Vanitas** q̄ nōnullorū ex scriptozibz/mystice notat̄ ab ecclāste, qm̄ diebz ac noctibz nō cessant et sua summo labore q̄sita dimittūt hōi ex traneco et ociofo, q̄ vel nō vitē, vel in superbiā abutitur derelict̄. **Quid** p̄derit oro cecis vel auersis oculis/si digito (vt aiūt) lux ip̄a mōstret. **Ceterū** si nō inspiciat̄ Augustinus in suo de doctrina xp̄iana, si hugo i didascalico, si documēta summam nota/ta ab auctore de virtutibz et vitijs/sup modo docilitatis tā in doctore q̄ in discipulo. **Quid** hēt exiguitas p̄sentiiū sperare scriptorum/vt legi mō digna putet̄/ne dixerimus

Prologus

imitari (quod minus inuile sit noua quam nulla sectari) duz optima queque vetera per negligē-
tiam intereunt. Nūquid non hec est causa
nō infima cur opinionēs toties et fm arist
infinites reperiunt et voluunt. qz nimis
est fastidiosum cor humanū/ quodam insa-
tiabili pruritu noua semp appetēs/ et vete-
ra seu que ab alijs dicta scriptaqz cognoue-
rit etiā meliora/ fastidians. **C**ur aliunde si
nō ex hoc/ tot lecturaz sup sentētiās et alibi
pregrādes sarcinē? Nōne ideo/ qz quod in
in vna pte alter tractauit/ idē mox in alterā
ab illo retorquet. dū tritā alteri semitā pu-
det sequi. et placet contētōnibz intendere?
Nihilominus quisquis exercitationis
gratia/ voluerit in hac cōpilatōe noua que
dicit vñū ex quatuor/ nouā expōitōis semitā
inuenire vel progredi vel ostēdere non cul-
pamus. **N**ecqz enī paucior est spūaliū qz cor-
poraliū gustuū varietas. **E**t suū cuiqz mos
est nec voto viuūt vno. **A**ternis postremo
natura gaudet. donec venerim⁹ ad illō vni-
cū verbū qd erat in principio apud deum.

Prologus

Euangelicos canones cōposuit
Eusebius. **C**esariēn. in greco.
quos hieronim⁹/ **D**amasi roga-
tu/ latinis tradidit. referens de
Amonio alexandrino/ qz ediderit vñū ex quatuor.
Et ipm se dicit **E**usebius imitatum.
Sed vitio scriptoz/ et ppter varias trāsla-
tiones euāgelioz/ cōtextus illius amonij-
Iero. teste) false fedeqz lacerat⁹ inueniebatur.
Ut igit maneret euāgelioz integritas
nihilomin⁹ notū fieret/ studiosis in quibz et
in quibus nō/ euāgeliste pueniebāt/ inuenta
est canonū pdicta cōpositio. qz iam penere
cessit ab vsu. **F**orte ppter nouā in euāgelij
(prouit et in alijs sacre scripture libris) p ca-
pitula quorationē. **U**t aut labor veterz tā-
tus/ nō ex toto periret/ placuit tradere mo-
dum. quo posset quilibet studiosus vni p-
fatis canonibus in libris etiā nō habētibz
eos. vel ipos nouiter inscribere fas habe-
ret. **P**rocedūt aut canones euāgelioz per
concordātiās nedū reales vel historicas.
sed quāqz p vocales. vbi cōstat nō esse eādē
doctrinē vel historie narrationē. sicut d pa-
scha sicut de filio reguli. et de seruo cēturio-
nis. sicut de ceco sanato i ingressu iericho.
et de cecis. in egressu sanatis. et apertissime i
piscatiōe petri quā fuit vocat⁹ ad sequelam

et de piscatiōe quā exercuit post resurrectio-
nē quā manifestauit se itez iesus. **J**oh. 21.
Cōstat enī nō eādē sed diuersam piscati-
onē fuisse. et ita de plurimis qd expedit co-
gnoscerē. ne dissonātia difficilis et possibili-
lis ad cōcordandū textualiter oriri videat⁹
Utrū vero liber amonij. vñū et quatuor/ re-
periat⁹ vsqz apud latinos. ignoro. **E**gregi-
us aut doctor **A**ugy. libzū edidit pclarissī-
mū de cōsensu euāgelistaz. in qz moduz ex-
orsus est cōponēdi vñū ex quatuor. **C**ui
nuper exordio/ datū esse credim⁹ in reliqs
auctore dño cōplementū. qd op⁹ eo facili⁹
poterit incorruptū seruari qz in principio
nascētis ecclie/ quo suscepta multiplicata
qz est vnica euāgelioz. **J**eronimi trāslatio
Sed heu nra hac etate misera. qz leget hec
quis studebit? qz trāscribet? **T**ernis et sen-
tis frater carissime/ quātus mō belloz plus
qz ciuiliū horroz circūtonat. quāta succres-
cit heresum infelix pullulatio. quantū in-
super pualēte iniquitate refringit caritas.
quē admodū rursus sacre legis studium in-
termissum ne dicamus irrisum. **V**erū o so-
latur nos pollicitatio xpi dicētis. **I**n mun-
do pressurā/ in me pacē habebitis. de qz lo-
quit ad dñm ppheta dicēs par multa dili-
gētibus legē tuā. **E**t iterū btis homo quē
tu erudieris dñe et de lege tua docueris eū.
Ut quid ira tvt mitiges ei a diebz malis et
hinc de sapiētia gliaf ali⁹/ qz erit allocutio
tedij sui. qz nō hēt amaritudinē puerfatio
illi⁹ nectediū puictus illi⁹ sed leticiā et gau-
diū. **H**ac amplectamur frater carissime
vt tanqz altera sunamitis/ suo calore viuū-
do castoz/ nram refoueat in misericordiā
vberi senectutē. **D**eniqz iuxta verbū **J**ero-
ni. se cōsolātis. et inducētis hismeneum ca-
namus nob et musis. imo deo et angelis si
aures surde fuerit ceteroz. **S**ive vt epicu-
rus amico loquit. duo nos/ magnuz satis
theatrū sum⁹. **A**ut certe sedebit solitari⁹ et
tacebit. qz leuauit se supra se. **N**unqz min⁹
solus/ qz cū sol⁹. nec mag⁹ actuosus qz cum
ociosus. **S**iquidē regnū dei intra nos est.
qd prorsus esse qz dubitet amplissimū. cō-
pellēs ibi ratiōes et canones oim seculozū.
Ubi de⁹ oia in oibus. in quo hic et nunc et
iugiter deambulem⁹ animo. **V**ale frater.
Prohemius super
vñū de quatuor. cuius titulus esse potest
tetramonum vel monotesseron.

Unum ex quatuor euangelijis cōpo-
nere diuin^o aperuit Aug^o. q̄ libro
suo de cōsensu euāgelistaz/ subtilis-
simo quidē z operiosissimo/ cōpingit sub
vna serie narratiōis/ euāgelioz verba / vsq̄
q̄ ad tēpus q̄ p̄dicare z baptizare iohānes
exorsus est. q̄m̄ h̄ exēplo/ siue vt a me fa-
ctū est in q̄t/ siue alio mō cōmodosius fieri
possit/ videat vnusquisq̄ z in ceteris talibz
locis fieri posse qd̄ hic factū esse fieri p̄spe-
xerit. **T**ēptamus ergo p̄tinuare pur in-
choauerat. **A**usus ē prin^o labor vix exple-
bilis. maxime p̄pter ord̄is rez gestaz incer-
tudinē. **M**arcus enī (teste **J**ero) nō ordi-
nē rerū gestaz sed ord̄inē leuitice electiōis
cōplet^o ē. **L**ucas s̄l̄r in multis **J**ohes vō
seorsum plura posuit/ ab alijs p̄termissa.
paucā iterū q̄ tradiderunt. **L**ū igit̄ tri-
plex sit ord̄o narratiōis l̄ralis. **U**n^o rei ge-
ste. alter āticipatiōis terū. rememoratōis
pur sp̄ūscūs voluit nūc ad hūc. nūc ad illū
ord̄inē mouere scriptores (Non enī refert
iuxta traditionē **A**ugustini/ q̄bus verbis
vel ord̄ine/ eadez sn̄ia vel v̄itas/ nota fiat)
Sufficiat p̄babilis collatio facta/ sine p̄e-
iudicio aliter vel sententiū vel scribētūz
Nō enī tali ausu temerario/ q̄n̄ inteme-
ratiū velim^o manere q̄druplicis euāgeliste
narratiōis sacramētū. **Q**uis enim nesciat
sp̄m̄ xp̄i/ potuisse sub vno eodēq̄ penitus
verboz sn̄ia z q̄ p̄textu/ tradidisse gestozū
suoꝝ verboꝝ q̄ salutarē historiā? **S**ed cū
magno factamētū misterio sibi placuit sub
quadā p̄cordissimā (si ita dici possit (disso-
nātia/ mētes fidelīū cōmonere ad humilio-
rē vigilatiōēz/ necnō multipliciōē inue-
stigatiōē veritat̄. palāq̄ fieret q̄tuor euā-
gelistas. nō mutua cōspiratiōē/ sed diuina
inspiratiōē fuisse locutos. **N**ec offendat
(petim^o) aliquē/ si p̄text^o q̄tuor euāgelioꝝ
in vnū cōpact^o nō potuit sonoritatē suam
custodire/ ab oī p̄sus specie nugatōis z cu-
iusdā apparētis dissonātie alienaz. qz sola
text^o verba ponere miscēdoq̄ custodire/ cu-
ra fuit. **D**eniq̄ dabūt illustratiōē/ glo-
se doctoꝝ p̄sertim **A**ug^o. lib. p̄tracto. q̄uis
pauculas annotare q̄si marginales glosu-
las studiū fuit. obtestatiōē p̄missa. ne sc̄pto-
res eas textui misceāt. neq̄ quotatiōes ca-
pituloꝝ z euāgelioꝝ annotatiōes/ omittāt
vel cōfundāt. **S**it ipa merces increata dei
sapiētia/ pollicēs z dicēs. **Q**ui me elucidāt
vitā eternā habebūt. **D**iuidit̄ aut̄ p̄sens

opus in tres particiones. z q̄libet i suas ru-
bricas et historias iuxta variā materie q̄li-
tatē. **P**artitio p̄ma p̄tinet originē z ingres-
sum xp̄i vsq̄ ad progressum sue p̄dicatiōis
ibi. **A**nno. xv. zc̄ **U**bi est secunda partitio
vsq̄ ad egressum sue passiōis z resurrectio-
nis ibi p̄ma aut̄ die azimoz vbi ponit ter-
tia z finalis partitio. **S**equit̄ tabula ori-
nēs. i. s. o. rubricas q̄ tabula etiā p̄ se vtilis
erit ad cognoscēdū in q̄bz p̄ueniāt z in q̄bz
euāgeliste nō p̄ueniāt. **D**eniq̄ sup addunt
rubricelle sub q̄tuor p̄ncipalibz rubricz. ne
lectoris memoriā/ sua magnitudo p̄funde-
ret. **Q**ui lector aduertat plures q̄ hic p̄cor-
dātiās in canonibz euāgelioꝝ reperiri. q̄z
plurime sunt tantūmodo vocales. videat
si cor habeat ad illa.

Tabula continens

d. rubricas. **R**ubricae partiōis prime

- D**e eterna xp̄i generatiōe **J**oh. i.
De annūciatiōe iohannis bap-
tiste z p̄ceptiōe eiusdem **L**. i.
De annūciatiōe christi ad ma-
riam per gabrielez **L**. i.
De visitatiōe elisabeth p̄ mariā et hym-
nus magnificat. **L**. i.
De ortu ioh̄ (nus magnificat. **L**. i.
z circūcisiōe ip̄i) **E**t benedictus domin^o
deus israel **L**. i.
De genealogia christi z apparitiōe an-
geli ip̄i ioseph **M**. a. i.
De edicto augusti. natiuitate christi.
annūciatiōe p̄ angelū ad pastores **L**. u. 2.
De circūcisiōe christi. **L**. 2. z de mas-
gorum aduentu **D**. 2.
De oblatiōe xp̄i in tēplo **L**. 2.
De fuga iesu in egyptū z occisiōe inno-
centū ac regressu ioseph de egypto. **D**. 2.
De inuētiōe xp̄i pueri in tēplo a parē-
tibz ei^o. **L**. 2. **E**t habitatiōe iohānis in de-
serto **L**. i.

Rubricae partiōis

secūde p̄ncipalis de predicatione iohan-
nis seu progressu p̄conis

- D**e predicatione z baptismo io-
hānis i deserto. **D**. 3. **R**. 3. **L**. 3.
De genealogia christi s̄m̄ lucā
De ieiunio christi **L**. 3. **D**. i.
sti et tēptatione. **D**. 4. **R**. i. **L**. u. 4.
De testimonio iohānis de xp̄o. **J**oh. i.
De prima vocatione andree petri phi-
lippi et nabanael **J**oh. i.

Tabula

- 17 De mutatione aque in vinum. **Jo 2**
 18 De primo aduentu ad pascha et solui
 uite templum hoc **Joh 2**
 19 De Nicodemo **Johā. 3**
 20 De q̄rela q̄ iohes baptizabat. **Joh. 3**
 21. De incarnatōe iohis. **D. i4. R. 9. L. 3**
 22 De iudea relicta a christo et de sama
 ritana **D 4. R i L 4 J 4**
 23 De filio reguli **J 4**
 24 De libri traditione ip̄i iesu et eiectione
 eius extra ciuitatē r̄ q̄ relicta nazareth
 venit ad capharnaū **D. 4. R. i. L. 4**
 25 De secunda uocatione quatuor **J. 4**
 apostolorum ad familiaritatem chris
 ti **L 5 D 4 R i**
 26 De tertia uocatione ad seq̄lā **D. 4.**
 27 De expulsionē imundi demo **(Ri
 ni) r̄ sanatoe ois lāguoris. D. 4. R. i**
 28 De focu simonis **D. 8. R. i. L. 4**
 29 De uocatione mathei q̄ fm auḡ. ē fa
 cta añ fmonē dñi i mōre. **D. 9. R. 2.**
 30 De lectioe. i2. ap̄loz et ser̄. **(L 5**
 mone dñi in mōte thabor q̄ ptinet ml
 tas rubricellas p̄ multitudinez doctri
 naz. **D. 56. 7. ca. p̄ totū. R. 3. L. 6.**
 ii. et. i2.
 31 De leprosanato **D 8 R i L 5**
 32 De seruo ceterionis **D 8 L 7**
 33 De filio uidue suscitato **L 7**
 34 De duobus uolētibz seq̄ xp̄z. **D. 8. L. 9**
 35 De q̄tatiōe maris ad iussu christi.
D 8 R 4 L 8
 36 De duobus demoniacis curatis. **D**
8 R 5 L 8
 37 De palitico sanato. **D. 9. R. 2. L. 5.**
 38 De cōiunio in domo mathei **D 9**
R 4 L 5
 39 De suscitatiōe filij archisynagogi r̄ de
 emorroissa **D 9 R 5 L 8**
 40 De duobus cecis illuminatis. **D 9**
 41 De admiratiōe turbarū sup doctrina
 xp̄i **D i3 R 6 cōsonat L 8**
 42 De iussioe facta discipulis rogate dō
 minū messis mittere oparios. **D. 9. R. 6**
 43 De missione. xij. ap̄loz **(L. io**
D io et ii R 6 L 9
 44 De interrogatiōe iobānis. **Tu es q̄**
 venturus es **D ii L 7**
 45 De phariseo qui rogauit xp̄m mādu
 care cū eo r̄ de maria magdalena. **L. 7**
 46 De occisiōe iohis baptiste. **D. i4. et**
 47 De pbatica piscina. **J. 5 (R. 9**
 48 De herode dicēte iobannē surrexisse
 et miracula facere **D i4 R 6 L 9**
 49 De reditu ap̄loz ad xp̄z. **R. 6. L. 9**
 50 De quinqz panibus et duobus pisci
 bus **D i4 R 6 L 9 J 6**
 51 De ambulatione christi sup mare. **D**
i4 R 6 L 9 Johā. io
 57 De prediciōe eucharistie **Jo 6**
 53 De missioe. 72. discipuloz **L io**
 54 De maledictōibz ciuitatū in quibus
 xp̄s pdicauerat **D ii L io R 3**
 55 De demonio muto. **D. i2. R. 3. L. ii.**
 56 De matre iesu et fratribz q̄rentibus
 loqui ei **D i7 R 3 L 8**
 57 De petētibz signū d̄ celo. **D. i2. L. ii**
 58 De discipulis quibz demonia subicie
 bantur **D ii L io**
 59 De samaritano curante vulneratum
 60 De misterio marthe. **L. io. (L. io**
 61 De doctrina oratiōis **D 6 L ii**
 62 De traditionibus phariseozū repre
 hensis a christo. **D i5 L ii**
 63 De confractione granorum sabbato
D i2 R 2 L 6
 64 De sanatione manus aride **D i2**
R 3 L 4
 65 De quatuor parabolis in mari **D**
i3 R 4 L 8 et i3
 66 De tribz parabolis in domo **D i3**
 67 De reprehensiōe traditiōis iudeozum
D. i5. R. 7 consonat. L. supra. c. ii
 68 De chananea **D i5 R 7**
 69 De surdo et muto sanato et multis
 alijs **D i5 et R. 7**
 77 De secūda refectiōe turbe et septē pa
 nibz r̄ paucis piscibz. **D i5 R 8**
 71 De iudeis itez petētibz signū de celo
 et de fermēto r̄ phariseozum cauendo
 72 De ceco senato q̄ uis **(D. i6. R. 8**
 debat hoies uelut arbores ambulans
 tes **R 8**
 73 De interrogatiōe xp̄i quem me dicūt
 homines esse **D i6 R 8 L 9**
 74 De cruce baiulāda post xp̄m. **D. i6**
R 8 L 9 et cōsonat infra. L. iij.
 75 De trāsfuratiōe dñi **D. i7. R. 9.**
 76 De spū muto quē nō pote
 rāt curare discipuli xp̄i. **D. i7. R. 9.**
 77 De scenophegia r̄ pdicatiōe **(L. 9**
 passiōe xp̄i. **D. i7. R. 9. L. 9. ioh. 7**
 78 De muliere de phēsa i adulterio. **J. 8**
 79 De uerbz xp̄i in gazophylatio. **Joh. 8.**
 80 De alio sermone xp̄i p̄pter quē uolue
 rūt eum iudei lapidare **Jo 8**
 b 2

- 81 De ceco nato **Jo 9**
- 82 De sermone xpi Ego sum pastor bo-
nus **Jo 10**
- 83 De solutioe didragmati. **B. 17. R. 9**
- 84 De contētoe discipuloꝝ q̄s eoz vide
refecē maiorꝝ doctria xpi **B. 18. R. 9. L. 9**
- 85 De correptione fraterna. **B. 18. L. 17**
- 86 De seruo nequā cui omne debituz di-
missum fuerat **B. 18**
- 87 De illo qui eijciebat demonia z non
sequebatur christum **B. 9. L. 9**
- 88 De aduentu xpi in fines iudee z q̄ dis-
cipuli xpi nō timeāt eos q̄ occidit cor-
pus nec vult xps post diuidere heredi-
tatem. **B. 18. z supra. 10. R. 10. L. 12**
- 89 De diuite habēte fructuū abūdantiā
et ne discipuli solliciti sint **L. 12**
- 90 De galileis occisis z ficulnea **L. 13**
- 91 De muliere incuruata **L. 13**
- 92 De interrogatione iudeoz an liceat
vrozē dimittere. **B. 14. R. 10. L. 16.**
- 93 De puulis oblat. **B. 19. R. 10. L. 18**
- 94 De filio prodigo **L. 15**
- 95 De adoleſcēte q̄rente qd faciēdo vi-
tā etnā possideret. **B. 19. R. 10. L. 18**
- 96 De interrogatione petri ecce nos reli-
quim⁹ omnia **B. 19. R. 10. L. 18**
- 97 De oparijs i vineā missis **B. 20. L.**
- 98 De interrogatione facta xpo si (i3
pauci salui fiāt z q̄ herodes querebat
eum occidere **L. 13**
- 99 De ydropico sanator z exhortatōe xpi
ad humilitatem **L. 14**
- 100 De vocādis pauperibus ad cōmuniū
et parabola de cena magna **L. 14**
- 101 De odiēdis parētibz p̄ xpm **L. 14**
- 102 De villico iniquitatis **L. 16**
- 103 De diuite epulone **L. 16**
- 104 De petitiōe discipuloꝝ vt augeat in-
105 De encenijis q̄n (eis fides. **L. 17.**
volutū lapidare iesum iudei **J. 10**
- Hic incipiunt pre-**
ambula passionis domini
- 106 De suscitatioe lazari **Jo 11**
- 107 De conspiratione facta contra iesum
et eius egressum in effrem **J. 11**
- 108 De ascensu iesu in hierlm **B. 20**
R. 10. L. 18
- 109 De leprosis sanatis i via. **L. 17. 9**
- 110 De nō receptōe xpi p samaritanos. **L.**
111 De petitiōe filioꝝ zebedei. **B. 20. R. 10**
- 112 De illuminatione ceci de zaccho z de

- decem mnis **L. 18 et 19 R. 10**
- 113 De duobus cecis in egressu hiericho
sanatis **B. 20 R. 10**
- 114 De alabaſtro ynguenti. **B. 26. R.**
- 115 De fessione aselli **B. (14. J. 12**
21 R. 11 L. 19 J. 12
- 116 De fletu iesu sup ciuitatē et eiectione
yudentium **B. 21 R. 11 L. 19**
- 117 De gētilibz querētibz videre iesum z
predicatione iesu et regressu eius i be-
thaniā **B. 21 R. 11 J. 10**
- 118 De ficulnea arefacta **B. 21 R. 11**
- 119 De questione baptismi iohānis. **B.**
- 120 De duobz filijs (21. R. 11. L. 20
quoz vn⁹ fecit volūtātē patris. **B. 21**
- 121 De parabola vinee locatē agricolis
B. 21 R. 12 L. 20
- 122 De iudice iniquitatis z de phariseo
et publicano **L. 18**
- 123 De veste nuptiali. **B. 23. et consos**
nat **L. 14 cum glosa**
- 124 De tributo reddēdo cesari. **B. 22**
- 125 De muliere se (R. 12 L. 20
ptēura **B. 22 R. 12 L. 20**
- 126 De dilectione dei ex toto corde **B.**
22 R. 12 de quo et L. 10
- 127 De quadā interrogatione phariseoꝝ
rum et alia interrogatione xpi cui⁹ xps
filius sit **B. 22 R. 12 L. 20**
- 128 De doctriinis phariseorum audien-
dis **B. 23 R. 12 L. 20**
- 129 De re multiplici. **B. 23 L. 11. z. 13**
- 130 De vidua duo minuta offerēte. **R. 12**
- 131 De edificio tēpli z cōmina (L. 21
tione euersiois hierlm. **B. 24. R. 13**
- 132 De signis iudicij. **B. (et. L. 21**
24 R. 13 L. 17 et 21 et 22
- 133 De vigilia et oratōe. **B. 24. R. 13. L.**
- 134 De decē virginibz z de p. talē (12
tis et de modo iudicij **B. 25**
- 135 De mō xpi in docēdo **L. 21**
- De obstinatioe iudeorum **J. 12**
- 136 De festo diei azimorum appropin-
quāte **B. 26 R. 14 L. 22. J. 13**

- Sequitur rubrice**
tertie partis de egressu passionis et resurre-
ctionis christi.
- 137 De missione petri et iohannis prima
die azimorum quā iohānes vocat añ diez
festū pasche **B. 24 R. 14. L. 22. J. 13**
- 138 De ablutione pedum **J. 13**
- 139 De sacramenti eucharistie institutioe

Tabula rubricarū

- D 26 R 14 L 22**
 140 De predicatione negationis r̄q̄stio
 nediscipulorum **D 26 R 14**
 141 De sermone dñi post cenā. Et conti-
 net multas rubricellas p̄ multitudi-
 ne doctrinarum vbi per totum de mis-
 terio trinitatis **J 14 14 16 et 17**
 142 De oratione iesu in sua captōe. **D**
26 R 14 L 22 J 18
 143 De missione iesu ad annam et prima
 negatione petri **D. 26. R. 14. L. 1.**
 144 De missione iesu ad (22 **J 18**
 cayphā. **D. 26. R. 14. L. 22. J. 18**
 145 De secūda et tertia negatiōibus pe-
 tri **D. 26. R. 14. L. 22. Jo. 18**
 146 De tertia conuētiōe iudeoz et tra-
 ditione iesu pilato **D 27 R 14 et**
15 L 22 et 23 J 18 et 19
 147 De ductiōe iesu ad crucē et eius cru-
 cifixione. **D. 27. R. 15. L. 23. J. 19**
 148 De irrisione iesu in cruce et de verber-
 et signis post mortem. **D 27 R**
15 L 23 Jo 19
 149 De sepultura domini **D 27 R**
15 L 23 Jo 19
 150 De resurrectione dñi p̄ totū et cōtinet
 multas rubricellas p̄ multitudi-
 ne apparitionū r̄ gestorū **D 28 R 16**
L 24 Jo 20 et 21

Sequuntur. xx. Ru- bricelle sub magna rubrica. xxx. de sermo- ne domini in monte supra annotata

- 1 Beatitudinum enumeratio. **D. 5. L. 6.** et hec post apostolorū nominatiōez
- 2 Ap̄loz cōmēdatiō r̄ leḡs impletio. **D. 5**
- 3 Consilioz sup̄ legē veterē additiō. Et
 primo ad illud nō occides **D 5**
- 4 Sup̄additiō ad illd nō mechaberis.
- 5 Superadditiō ad illud nō **(D. 5**
 periurabis **D 5**
- 6 Judicialium euacuatiō vel modera-
 tiō **D. 6. L. 6**
- 7 Inimicorum dilectiō. **D. 6. L. 6**
- 8 Ipocrisis detestatiō et cōmēdatiō eli-
 mosyne **D 6**
- 9 Qualiter orādū. **Mathei. 6. Luce. ii**
- 10 Qualiter indulgendum. **Matth. 6**
- 11 Qualiter ieiunandum. **Mathei. 6**
- 12 Qualiter thesaurizandū. **Mathei. 6**
- 13 Qualiter intētiō dirigenda **D. 6**
- 14 Qualiter nimia sollicitudo vitāda r̄ i. p̄-
 uidētia dei spes ponēda. **D. 9. L. 12.**

- 15 Qualiter miserendū nec iudicandū
 nec improbe arguendū nec porcis nec
 canibus sanctum dandū. **D. 7. L. ii**
- 16 Qualiter instāter r̄ fiducialiter agen-
 17 Preceptū vniuer (dū. **D. 7. L. ii**
 sale leḡs r̄ porte salut̄ angustia. **D. 7**
- 18 Qualiter habēda falsoz p̄phetaz a fru-
 ctibus eorum sit noticiā. **D. 7. L. 6**
- 19 Qualiter colēdus de⁹ nō ore solū sed
 operū efficacia **D. 7. L. 6**
- 20 Qualiter opatio miraculoz non sal-
 uat s̄ stabil in x̄po p̄manētia. **D. 7. L. 6**

Rubricelle. xii. sub

magna rubrica. ccli. d̄ sermone dñi post ce-
 nā sumpte. iuxta diuisionē euāgelioz q̄ les-
 gun̄ in ecclia ex quoz capitulis sez. xiiij.
 xv. xvi. et xvij. (hoc faciam.

- 1 Nō turbetur cor vestrum. **J. 14. finis.**
- 2 Si diligitis me mādāta mea seruate
J. 14. finis mei ip̄m
- 3 Si quis diligit me. **J. 14. finis** sic
 facio
- 4 Ego sum vitis vera. **J. 15. finis**
 impleatur.
- 5 Hoc est p̄ceptū. **J. 15. finis** det nob̄
- 6 Nec mādō vobis. **J. 15. finis** ha-
 buerunt me gratis
- 7 Cum venerit paraclitus. **J. 15. et. 16.**
 finis dixi vobis.
- 8 Vado ad eū qui misit me. **J. 16. fi-**
 nis. annuntiabit vobis.
- 9 Hodicū r̄ iam non videbitis me. **J.**
16. finis. tollet a vobis.
- 10 Amē amen dico vobis si quid petier-
 ritis patrem. **J. finis.** a deo erit.
- 11 Subleuatis oculis in celū dixit pater
 venit hora. **J. 17. finis.** Ad te venio
- 12 Subleuatis oculis in celū et sic dixit
 p̄ sc̄e. s. e. **J. 17. finis.** et ego in ip̄is.

Rubricelle. xi. sub

- magna rubrica. cclvi. de passione dñi.
1. Fit tertia puētiō r̄ datur iesus pylato
  - 2 Judas se suspendit.
  - 3 Iesus accusat̄ et pilatus interrogat.
  - 4 Herodes Iesum spernit
  - 5 Barrabas requiritur.
  - 6 Iesus flagellatur.
  - 7 Iesus iterum interrogat̄ nō r̄idet.
  - 8 Uxor pilati monet pilatum.
  - 9 Barrabas iterū requiritur et datur.
  - 10 Preses lauat manus.

li **I**esus illudatur in pretorio.
Rubricelle. xii. sub rubrica ma

- gna. d. de resurrectione dñi sumpte iuxta diuisione euangelio: ū q̄
leguntur in ecclesia paucis immutatis.
1 **M**aria magdalena et maria Jacobi et salome. R. i 6 finis a
sicut dixi vobis.
2 **U**na sabbati maria magdalena venit. Jo. 20 finis a mor
tuis resurgere.
3 **M**aria stabat ad monumentum foris. Jo. 20. finis. hoc
dixit mihi.
4 **E**t mulieres exierunt. D. 28. R. i 6. L. 24. J. 20. finis sc̄m̄
5 **D**uo ex discipulis iesu ibāt. L. 24. finis. fractioe panis.
6 **S**terit iesus in medio discipuloꝝ. L. 24. finis i oēs gētes.
7 **L**ū esset sero die illa. J. 21. finis. habeatis in nomine.
8 **M**anifestauit se iesus discipulis suis ad mare. J. 21. finis
a mortuis.
9 **D**ixit simoni petro iesus. J. 21. finis. testimonium eius:
10 **U**ndecim discipuli abierunt in galileam. D. 28 finis.
ad consummationem seculi.
11 **R**ecubētibꝫ. xi. discipulis. R. i 6. finis. sequētibꝫ signis.
12 **A**dūxit autē eos foras. L. 24. R. i 6. J. 21. finis. sūt libros.

J. i.	L. i.	L. i.	L. i.	D. i.	D. i.	L. 2
E rbū	ij	ij	ij	v	vi	vij
D. 2	L. 2		D. 2	L. 2. 2. L. i.		
vij	ic		f	xi		
R eges	purificat	it	in egyptum	reperitur		
D. 3.		D. 4.				
R. i.		R. i.				
L. iij.	L. 3.	L. 4.	J. i.	J. i.	L. 2.	J. 2.
xiij	xij	xij	ix	xvi	xvij	xvij
D. 4.	fuit	esurit	tu quis	dolus	ydria	pascua
			D. 14.	D. 4.		D. 4.
			R. 8.	R. i.		R. i.
			L. 3.	L. 4.		L. 4.
J. 3.		J. 3.		J. 4.	J. 4.	J. 4.
19	20	21	22	23	24	
S pirat	baptisat	capitur	fons	regulus	ibat	
	D. 4	D. 4	D. 8	D. 9.	D. 5. 6. 7	
	R. i.	R. i.	R. i.	R. i.	R. 3.	
L. 5.	L. 4.	L. 4.	L. 4.	L. 5.	L. 6. ii. 7. 12	
25	26	27	28	29	30	
R ete	secuti	demon	focrus	leuicꝫ	sermo	
D. 8.	D. 8.	D. 8.	D. 8.	D. 8.	D. 8	D. 9
R. i.				R. 4	R. 5	R. 2
L. 5	L. 7	L. 7	L. 9	L. 8	L. 8	L. 5
31	32	33	34	35	36	37
S i vis	dic	surge	sequitur	mare	legio	colle

D.9. R.2 L.5. 38	D.9 R.5 L.8 39	D.9 40	D.13 R.6 41	D.9 R.6 42		
Conuiuū	tibicen	ceci	doctrina	rogate		
D.10.ii. R.6 L.9 43	D.11. R.6 L.9 44	L.7 45	D.14. R.6 L.10 46	D.14 R.6 L.9 47	R.6 L.9 48	R.6 L.9 49
Difit	arundo	flet	Dors	piscina	fama	seorsū
D.14 R.6. L.9. J.9. J.6 J.6	D.14 R.6 L.9 J.6	J.6	L.10	L.10	L.ii	L.8
Quinqs	sup	manna	binos	veve	belzebub	bifunc
D.12 L.ii 57	D.11 L.10 58	L.10 59	L.10 60	L.ii 61	L.ii 62	
Signa	sathan	stabulo	pars optima	nos doce	stulti	
D.12 R.2. L.9 63.	D.12 R.3 L.4 64	D.13 R.4 L.8.et.13 65	D.13 R.8 66	D.15 R.7 67	D.15 R.7 68	
Diana	manus	para bis bine tres	irrita	clamat		
D.15 R.7	D.17 R.8	D.16 R.8	R.8	D.16 R.8 L.9		
69	70	71	72	73		
Surdus	pisciculis	afermento	spuit	ablit		
D.16 R.8 L.9 74	D.17 R.9 L.9 75	D.17 R.9 L.9 76	D.17 R.9 L.9 77	J.8 78	J.8 79	
Erux	vt sol	nequeūt	ascēdite	nemo	locutus	
J.9 80	J.9 81	J.9 82	J.9 83	L.9 84	L.17 85	
Abcondit	filoc	pastor soluit	minor	inte		
D.18	R.9	D.18.et.supra.10 R.10				
86	87	88	89	90		
Aequā	pronobis	qui me	dines	galilei		
L.13 91	D.19 R.10 L.16 92	D.19 R.10 L.18 93	D.19 R.10 L.15 94	D.19 R.10 L.18 95		
Incuruata	libellus	parui	prodigus	Imple		
				b 4		

D. 19		D. 20				
R. 10						
L. 18				L. 13	L. 14	L. 14
96		97	98	99	100	
Quid nob		vineā	pauci	postremus	egenos	
L. 14	L. 16	L. 16	L. 17			
				J. 10		
101	102	103	104	105		
Odūt	nō poteris	epulo	serui	sumus vnū		
		D. 20		D. 20	D. 20	
		R. 10		R. 10	R. 10	
		L. 18	L. 7	L. 9	R. 10	
J. 11	J. 11				L. 18.19	
106	107	108	109	110	111	112
Feter	abit	scandit	lepza	vis	dic	adme duo ceci
D. 26	D. 21	D. 21	D. 21	D. 21	D. 21	D. 21
R. 14	R. 11	R. 11	R. 11	R. 11	R. 11	R. 12
L. 19	L. 19	L. 19		L. 20	L. 18	L. 20
J. 12	J. 12	J. 12				
114	115	116	117	118	119	120
Utquid	rex	flet	gens	ficus	unde duo	mibi vitis
D. 22	D. 22	D. 22	D. 22	D. 22	D. 22	D. 23
	R. 12	R. 12	R. 12	R. 12	R. 12	R. 12
L. 14	L. 20	L. 20	L. 10	L. 17	L. 20	L. 20
				J. 20		
123	124	125	126	127	128	129
Uestem	deo	sepren	toto	dauidis	catbedrā	ve
D. 24	D. 24	D. 24	D. 24	D. 25	D. 26	
R. 12	R. 13	R. 13	R. 13		R. 14	
L. 21	L. 21	L. 17	L. 12		L. 21	L. 22
		21.22			J. 12	J. 13
130	131	132	133	134	135	136
Plus	quādo	signa	vigiles	rex	credere	pascha
D. 26	D. 26	D. 26	J. 13	D. 26	D. 26	D. 28
R. 14		R. 14	R. 14	14.15	R. 14	R. 14
L. 22		L. 22	L. 22	16.17	L. 22	L. 22
J. 13	J. 13		J. 13		J. 18	J. 18
137	138	139	140	141	142	143
Lena	lauat	sacrat	ter me	docet	orat	adannam
D. 26	D. 26	D. 27				
R. 14	R. 14			R. 14. et. 15		
L. 22	L. 22	L. 22. et. 23				
J. 18	J. 18			J. 18. et. 19		
144	145	146				
Ad caypbam	fleit	vinctus	damnatur	inique		
D. 27	D. 27	D. 28	D. 28			
R. 15	R. 15	R. 15	R. 16			
L. 13	L. 13	L. 13	L. 14			
J. 19	J. 19	J. 19	J. 20. et. 21			
147	148	149	150			
In cruce	ridetur	sepelitur	et inde resurgit			

Unum ex quatuor

Sequuntur rubri

celle in magna rubrica. 30.
 3 2 3 4 5
 Octo beant lux lex archa q̄ viderit est nō.
 6 7 8
 Ledemalo benefac ingratia da sine teste.
 9 10 11 12 13
 Ora condona ieiuna cor sit tibi vbi lux
 14 15 16
 Nefis sollicit⁹ damnās sanctū canib⁹ dans
 17 18 19 20
 Dat p̄r arca bonos fruct⁹ opare petre par
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 141.
 3 2 3 4 5 6
 Sum via cū p̄redo vitis quia te sed odit
 7 8 9 10 11 12
 Obsequiū mundū modicū siquid p̄r vñū
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 146.
 3 2 3 4 5
 Pontio dāt victum iudas alb homicida.
 6 7 8 9 10 11
 Ecce homo nil vroz lauro lauit ludif intus
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 150.
 3 2 3 4 5 6
 Tres duo stabāt auete fregit stat medio
 7 8 9 10 11 12 (par)
 Octo nauī petre vobiscū tingite signis

Prima pars princi

palis de origine et ingressu christi. Et primo de eterna christi generatione. Johis. 1.

In principio erat verbum. et verbum erat apud deū. et deus erat verbum. hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipm facta sunt et sine ipso factum est nihil. quod factū est

in ipso vita erat. et vita erat lux hominū. et lux in tenebris lucet. et tenebre eū non cōprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomē erat iohānes. Hic venit in testimoniū vt testimoniū perhiberet de lumine. vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux. sed vt testimoniū perhiberet de lumie. Era lux vera que illuminat omnē hominem venientem in hunc mundū. In mundo erat et mū-

Glosa
 Fu hic p̄occupatio de missione iohānis que postmodum iustus ex plicatur.

ndus per ipm factus est et mūdus eum non cognouit. In propria venit. et sui eum nō receperunt. Quotquot autē receperunt eū. dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui credunt in nomine eius. qui nō ex sanguinibus. neq; ex voluntate carnis. neq; ex voluntate viri sed ex deo nati sūt. Et verbū caro factum est. et habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius. gloriā quasi vnigeniti a patre. plenum gratie et veritatis.

Hic p̄occupatio fit de incarnatione verbi. q̄ postmodum iustus ex plicatur.

Prohemium Luce

Quoniam quidē multi conati sunt ordinare rerū narrationē que in nobis cōplete sunt. sicut tradiderunt nobis q̄ ab initio ipi viderunt. et ministri fuerūt sermonis. Visum est et mihi asscuto omnia a principio diligēter tibi ex ordine cōscribere optime theophile vt cognoscas eorū verborū de q̄b⁹ erudit⁹ es veritatē

Secūdo de annun

ciatione iohannis baptiste. Et conceptōe eiusdē. Luce primo. Ca. ij.

Hic in diebus herodis regis iudee sacerdos quidā nomine zacharias de vice abia. et vroz illi de filiabus aaron et nomē eius elizabeth. Erant autē ambo iusti ante deū incedētes in omnibus mādatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius eo q̄ esset elizabeth sterilis. et ambo pcessissent in diebus suis. Factum est autē cum sacerdotio fungeretur zacharias in ordine vicis sue. ante deū s̄m consuetudinē sacerdotū sorte exijt. vt incensum poneret ingressus in templum domini. Et erat omnis multitudo populi foris orans hora incensi. Apparuit autē illi angelus domini stans a dextris altaris incensii. Et zacharias turbat⁹ ē vidēs. Et timor irruit sup eū. ait autē ad illū angelus. Ne timeas zacharia. quod iam exaudita est deprecatio tua. et vroz tua elizabeth pariet tibi filium. et vocabis nomen eius iohānes. Et erit gaudiū tibi et exultatio. et multi in natiuitate eius gaudebūt. Erit enī magnus corā domino. et vinū et siccā non bibet. et spūscō replebit⁹ adhuc ex vtero mris sue.

Tres fuerūt herodes. vñ versus. Et scilicet lontra necat pueros. at ipa iohāne. Percutit agrippa iacobum. dat carceri petrū

Monotesseron siue

Et multos filiorum israel conuertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse procedet ante illum in spiritu et virtute helye. ut conuertat corda patrum in filios. et incredulos ad prudentiam iustum. parare domino plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Et vnde hoc sciam? Ego enim sum senex et vxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabriel qui asto ante deum. et missus sum loqui ad te. et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in die quo hec fient pro eo quod non credidisti verbis meis. que implebunt in tempore suo. Et erat plebs expectans zachariam. et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos et cognouerunt quod visionem vidisset in templo. Et ipse erat inuensus illis et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius. abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit elisabeth vxor eius. et occultabat se mensibus quinque dicens. Quia sic fecit mihi dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.

De annunciatione

christi ad mariam per gabrielem. Lu. i. Ca. iij.
In mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitate galilee cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat ioseph de domo dauid. et nomen virginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit. Ave gratia plena. dominus tecum. benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius. et cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait angelus ei. Ne timeas maria. inuenisti enim gratiam apud dominum. Ecce concipies in utero. et paries filium et vocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabitur illi dominus sedes dauid patris eius. et regnabit in domo iacob in eternum. et regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Quo modo fiet istud quoniam vix non cognosco? Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te. et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum. vocabitur filius dei. Et ecce elisabeth cognata tua. et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi qui vocatur sterilis. quod non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla domini fiat mi-

Hic patet quod maria fuit de genere sacerdotali et regali vide quater in postilla.

hi. secundum verbum tuum. Et discessit angelus ab illa.

De visitatione elisabeth per mariam et canticum magnificat

Auce primo. Capitulum. iij.
Aurgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iude et intrauit in domum zacharie et salutauit elisabeth. Et factum est ut audiret salutationem marie elisabeth. exultauit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto elisabeth. Et exclamauit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beatam quam credidisti quoniam proficiens in te que dicta sunt tibi a domino. Et ait maria. Magnificat anima mea dominum. Et exultauit et cetera usque abraam et semini eius in secula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus et reuersa est in domum suam.

Probabile est quod primum maria et ioseph venerunt celebrare cultu nuptiarum. et quod de intentione ioseph vel forte ipse foret ducere maria tuerit ad montana. reuelato primum ipse ioseph incarnationis mysterio. quibus ortus est et eius sequentes secus dicant.

De ortu iohannis et

circumcisione ipsius et canticum zacharie. Benedictus dominus deus israel. Lu. i. Cap. v.
Elisabeth autem impletum est tempus parendi et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati quod magnificauit dominus misericordiam suam cum illa et congratulabantur ei. Et factum est in die octauo venerunt circumcidere puerum et vocabatur eum nomine patris sui zacharie. Et respondens mater eius dixit. Nequeque vocabitur iohannes. Et dixerunt ad illam. Quia nemo est in cognatione tua qui vocet hoc nomen. Inuebatur autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertum est autem illico os eius et lingua eius. et loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana iudeorum diuulgabantur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes.

Hic fit procautio iura communitate opinionem que ponit mariam iussisse in circumcissione iohannis in die octauo.

Monotesseron siue

est quod dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes et inuenerunt mariam et ioseph et infantem positum in presepio. Videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt et de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hec conseruans in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deum que audierant et viderant sicut dictum est ad illos.

De circūcisioe christi

sti. Lu. ij. et aduentu magorum. Mathei. ij. Capi. viij.

Et postquam consummati sunt dies octo ut circūcidere puer vocatum est nomen eius iesus quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Cum natus esset iesus in bethleem iude in diebus herodis regis. Ecce magi ab oriente venerunt hierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellas eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est et omnis hierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetas. Et tu bethleem terra iuda nequaquam es minima in principibus iuda. Et te enim eriet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis et mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero et cum inueneritis renunciate mihi ut et ego veniens adore eum. Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos usque dum venissent supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum maria matre eius et proci dentes adorauerunt eum. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum et mirram. Et responsa accepto in somnis ne redirent ad herodem per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

De oblatione christi

sti in templo. Lu. ij. Capi. ix.

Et postquam impleri sunt dies purificationis marie secundum legem moysi tulerunt iesum in bethlem ut scilicet eum domino suo

cut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperies vuluam sanctum domino vocabitur. Et ut daretur hostias domino secundum quod dictum est in lege domini par turturam aut duos pullos colubarii. Et ecce homo erat in bethlem cui nomen simeon et homo iste iustus et timoratus expectans consolationem israel et spiritus sanctus erat in eo. Et cum suscepisset rat a spiritu sancto non visum se mortem nisi prius videret christum domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum induceret puerum iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo tempore accepit eum in vlnas suas et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis fili tuum domine secundum scripturam tuam in pace. Quia quod plebs tue israel. Et erant patres eius et matrem mirantes super his que dicebantur de illo et benedixit illis simeon et dixit ad maria matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsam animam pertransibit gladius ut reueletur ex multis cordibus cogitationes. Et erat ana prophetissa filia phanuel de tribu aser. Hec precesserat in diebus matris et vixerat cum viro suo annis septem et signitate sua. Et hec vidua erat usque ad annos. lxxiij. que non discedebat de templo ieiunans et obsecrationibus suis deo nocte ac die. Et hec ipsa hora superveniens profitebatur domino et loquebatur de eo omnibus que expectabant redemptionem israel. Et perfecerunt omnia secundum legem domini reuersi sunt in galileam in civitatem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia et gratia dei erat in illo.

De fuga in egyptum

occisione innocentium et regressu ex egypto.

Mathei. ij. Capi. x.

Qum magi recessissent. Ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut herodes querat puerum ad perdendum illum. Qui consurgens accipit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptum et erat ibi usque ad obitum herodis ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Et egypto vocavi filium meum. Tunc herodes videns quod

Glosa

Probabile est quod angelus iste fuerit gabriel. et quod in omnibus ministerium incarnationis concernentibus quotiens introducebat angelus apparuisse ipse fuerit. sicut fuit apud daniel. et ad pastores. et ad magos et iter ad ioseph et in agonia christi. et in ascensione.

Unum ex quatuor

Illus esset a magis iratus est valde. et mit-
tens occidit omnes pueros. qui erant in
in bethleem et in omnibus finibus eius a
bimatu et infra sim tempus quod exqui-
sierat a magis. Tunc adimpletum est qd
dictum est p hieremiam prophetaz dicen-
tem. Vox in rama audita est plorat et plu-
latus Rachel ploras filios suos et noluit co-
solari qz non sunt. Defuncto aut herode.
Ecce apparuit angelus in somnis ioseph
in egypto diceas. Surge et accipe puerum
et matre ei et vade in terra israel. Defun-
cti sunt eni qui querebat aiam pueri. Qui
consurges accepit pueru et matre ei et ve-
nit in terra israel. Audiens aut q Archelaus
regnaret i iudea pro herode pre suo timus
it illo ire. Et admonitus in somnis secessit
in partes galilee. Et venies habitauit i ci-
uitate q vocat nazareth vt adimpleret qd
dictu est p ppham gmi nazarenus vocabit.

De inuetioe christi

pueri in teplo a parentibus ei. Luc. ij. Et de
habitatioe iohannis i deserto. Lu. i. Ca. xi
Tibant parentes eius p oes annos
in hierusalē in die solenni pasche.
Et cum factus esset iesus annorum
duodecim. Ascendentibus illis hierosolimaz
fm consuetudine diei festi. Consummatis
diebus cum rediret remansit puer iesus in hie-
rusalē et nō cognouerūt parentes ei. Et isti
mātes aut illū esse i comitatu. venerūt iter
diei et requirebāt eū inter cognatos et no-
tos. et inuenientes regressi sunt in hierlm
requerentes eū. Et factū est post tridū inue-
nerūt illū in teplo sedentē in medio docto-
rū audientē illos et interrogantē. Stupe-
bāt aut oēs q eū audiebāt sup prudētia et
respōsioe ei. Et vidētes admirati sūt. Et
dicit mater ei ad illū. Fili qd fecisti nobis
sic pater tu et ego dolētes querebam te. Et
ait ad illos. Quid est qd me querebatis? An
nesciebatis qz in his q patris mei sunt opoz-
tet me esse? Et ipsi nō intellexerūt verba qd
locutū est ad illos. Et descendit cum eis et venit
nazareth. et erat subditū illis. Et mater ei
cōseruabat omia verba cōfe-
rēs in corde suo. Et iesus pfi-
ciebat sapiētia et etate et grā
apud deū et hoies. Puer aut
iohānes crescebat et conforta-
batur spū et grā. Et erat i de-
serto vsqz in diem ostensiois

sue ad israel.

Incipit secunda

pars principalis huius libri de progressu
predicationis christi. Rubrica. xij. de
predicatione et baptismo iohannis in de-
serto. D. iij. R. i. L. iij. Ca. xij

Anno autē quinto
decimo Imperij
Tiberij cesaris p/
curante pontio py-
lato iudea / Tetrarcha autē ga-
lilee herode. Philippo autē fratre ei⁹ tetra-
rcha ituree et traconitidis regiois et lisania
abiline tetrarcha sub principibus sacerdotū
Anna et caypha. Factum est verbum dñi
super iohānem filium zacharie in deserto.
Et venit in omnē regionē iordanis predi-
cans. L. R. baptismum penitētie in remis-
sionem peccatorū sicut. L. scriptū. R. D.
est in libro sermonū ysaiē pphete. Initium
R. euāgelij iesu xpi filij dei sicut scriptum
est in ysaiā propheta. Ecce mitto angelum
meum ante faciē tuā. qui preparabit viam
tuā ante te. Voc. D. R. clamatis. L. R. i
deserto parate viam dñi / rectas facite semi-
tas eius. Omnis. L. P. vallis implebit
et omnis mons et collis humiliabitur. Et
erunt praua in directa / et aspera i vias pla-
nas. Et. L. videbit omnis caro salutare
dei. In. D. diebus aut illis / venit iohan-
nes baptista predicās in deserto iudee et di-
cens / Penitentiam agite. Appropinquit
enim regnum celorum. Ipe. D. R. autē
iohānes habebat vestimentū de pilis cas-
melozū / et zonam pelliceam circa lumbos
suos. Esca autē eius erat locuste et mel silue-
stre. Tunc accibant ad eū. R. hierosolymite
vniuersi et. O. J. omnis. R. iudea. et. D.
omnis regio circa iordanem. et baptizabā-
tur ab eo in iordane flumine. R. confiten-
tes. D. R. peccata sua. Videns. D. autē
tem multos phariseorum et saduceorum.
venientes ad baptismum suum / et turbas
que erant vt baptizarentur ab ipso. dicit
D. eis. Progenies geniū na. L. viperarū
D. I. quis ostendit. L. vobis fugere a
ventura ira? Facite ergo fructū dignos pe-
nitētie. Et ne ceperis. L. velis. D. dicere
intra vos. Patrē habem⁹ abraā. Dico enī
vobis / quoniam potēs est deus de lapidi-
bus istis suscitare filios abrae. Jā enī secur⁹

Hic fuit ho-
mo missus a
deo cui no-
men erat io-
hannes.

Prius possi-
tū est hoca
luca sed hic
repetit p cō-
tinuatōe se-
quentium.

Monotesieron siue

ad radicē arboris posita est. Dis ergo arbor que nō facit fructū bonū/excidet et in ignē mittet. Et. **L.** interrogabāt euz turbe dicētes Quid ergo faciemus? Respōdens aut dicebat illis. Qui habet duas tunicas det vnā nō habēt Et q̄ hēt escas/similiter faciat. Venerūt aut et publicani vt baptizarent. Et dixerūt ad illū. Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nihil ampli⁹ q̄s quod constitutū est vobis faciatis. Interrogabāt aut eū et milites dicētes. Quid faciemus et nos? Et ait illis. Neminē percutiatis/negs calumniā faciat. et cōtenti esto te stipēdijs vestris. Estimāte aut populo et cogitātibz oibz in cordibz suis de iohāne/ ne forte ipse esset xp̄s. R̄ndit iohānes dicēs omnibz. Ego. **D.** quidē. **L. R.** aq̄ baptizo vos in penitentiā. **D.** Qui aut post me vētur⁹ est/fortior me est/cuius nō sum dignus calciamēta portare. et. **R.** procumbēs soluere. **R. L.** corrigiā calciamētoruz eius. **Ip̄e. D.** vos. **R. L.** baptizabit i spiritusctōet. **R. igne. L.** Cuius. **D. L.** vētilabzū in manu eius et pmundabit et purgabit. **L.** areā suā. et congregabit triticum in horreū suū. paleas aut cōbūret igni inextringuibili. **Dulca. L.** quidē et alia exhortās euāgelizabat populo. Et factuz. **R.** est in diebz illis Venit iesus a nazareth galilee in iordanē. **D.** ad iohānem/ vt baptizaretur ab eo Iohānes aut phibeat eum dicēs. Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me? Respōdens autem iesus dixit ei. **L.** Sine modo. Sic eni decet nos adimple re omnē iusticiā. tunc dimisit eū. **Factū. L.** est aut dum baptizaret omnis populus/ et iesu baptizato a iohāne in iordane. **R. cōfestim. D.** ascēdit de aqua. **Et. L.** eo orāte. **Ecce. D.** aperti sunt celi. **Et vidit. R.** celos apertos et sp̄m sanctū dei. **D.** corporali. **L.** specie descendente. **D.** sicut colūbam/ et venientē sup se et manentē. **R.** in ip̄o. **Et. D.** ecce vox de celis facta. **R. L.** est dicens. **D.** Dic est filius meus dilect⁹ in quo mihi complacui. **Tu. R. L.** es fili⁹ meus dilectus/ in te. **L.** complacuit mihi.

De genealogia christi

Esti fm Lu. **L. iij. C. lapi. xij.** Ip̄e iesus erat incipiens quasi annorum. xxx. vt putabatur filius ioseph. Qui fuit hely. Qui fuit mathat. Qui fuit leui. Qui fuit melchi. Qui fuit

Janne. q̄ fuit ioseph. qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit nau. qui fuit heli. qui fuit nagge. q̄ fuit maath. q̄ fuit mathathie. qui fuit semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. q̄ fuit iohāna. qui fuit resa. qui fuit zobabel. qui fuit salathiel. q̄ fuit neri. qui fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit rthofan. qui fuit elmadan. qui fuit her. qui fuit iesu. qui fuit heliezzer. qui fuit iorim. q̄ fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit simeon. qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit iona. qui fuit elyachim. qui fuit melcha. qui fuit imenna. qui fuit mathatha. qui fuit nathan. qui fuit dauid. qui fuit iesse. qui fuit oeth. qui fuit booz. qui fuit salmon. qui fuit naafon. qui fuit aminadab. q̄ fuit arā. qui fuit esrom. qui fuit phares. qui fuit iude. qui fuit iacob. qui fuit ysaac. qui fuit abrae. qui fuit thare. qui fuit nachor. qui fuit saruch. qui fuit ragau. q̄ fuit phalech. qui fuit heber. qui fuit sale. qui fuit caynā. qui fuit arpharar. qui fuit sem. qui fuit noe. qui fuit lamech. qui fuit matusalem. q̄ fuit enoch. qui fuit iareth. qui fuit malabel. qui fuit caynan. qui fuit enos. qui fuit seth. qui fuit adam. qui fuit dei.

De ieiunio christi et

tentatione. **D. iij. R. i. Lu. iij. Ca. xij**

Iesus aut plenus spiritu sancto regressus est a iordane et statim. **R.**

spiritus expulit eum in desertū ducens. **D.** a spū in desertum vt tentaretur a

diabolo. **Et agebatur. L.** in spū in desertū.

Et erat. R. in deserto. xl. diebus et xl. noctibus et tentabat a sathana et. **L.** nihil manducauit in illis diebus.

Eratqz. R. cum bestijs. **Et D.** cum ieiunasset. xl. diebus et xl. noctibus cōsummatis illis postea. **D.** esurijt. **L.** Et accedens. **D.**

tentator diabolus. **L.** dixit **D.** illi. Si fili⁹ dei es

dic. **D.** vt lapides isti panes fiat. **Dic. L.** Lapidē huic vt panis fiat **Et**

D. r̄ndit ad illū iesus. **Scriptū est enim**

qz nō i solo pane viuit hō s̄z i oī v̄bo dei. **L.** qd̄ p̄cedit. **D.** de ore dei. **Tūc assūpsit illū**

diabol⁹ i scāz citatē et duxit. **L.** illū i hierlm

Sto
Quomō Ioseph duos hz patres. s. be li legalē et iacob carnalez quere in postillis.

Scdm nar
rationē luce mathe⁹ hic p̄occupat et incertum est q̄s fuerit or do rei geste uide in postillis.

De mutatiōe aque

Ein vinum Johānis. ij. Capi. xvij.
Tertia die. Suprie facte sunt in
 chana galilee et erat mater iesu ibi
 vocatus est aut̄ iesus et discipuli ei⁹ ad nu
 ptias. Et deficiente vino dixit mater iesu
 ad eū. vinū nō hnt. Et dixit ei iesus Quid
 mihi et tibi est mulier? Rōndū venit hora
 mea. dicit mater ei⁹ mīstris qđcumq; dice
 rit vobis facite. Erāt aut̄ ibi lapidee ydrie
 sex posite fm purificationē iudeoz capiē
 tes singule metretas binas vel trinas. Di
 cit eis iesus Implete ydrias aq. et impleue
 rūt eas vsq; ad summuz. Et dicit eis iesus
 haurite nūc. et ferte. Arbitriclino et tulerūt
 Ut aut̄ gustauit arbitriclinus aquā vinū
 factā et nō sciebat vñ eēt. mīstri aut̄ sciebāt
 qui hauserāt aquā. vocat spōsum arbitri
 clinus et dicit ei. Dis hō primū bonū vinū
 ponit et cū inebriati fuerint tūc id qđ dete
 rius est. tu aut̄ seruaisti vinū bonū vsq; ad
 huc. Hoc fecit in itū signoz iesus in cha
 na galilee et manifestauit gloriā suā et cre
 diderūt in eum discipuli eius.

De primo aduētū

eius ad pascha. Et soluite templū hoc Jo
 hannis. ij. Capi. xvij.

Post hoc descendit in capharnaum
 ip̄e et mater eius et fratres ei⁹ et di
 scipuli ei⁹. et ibi māserūt nō multis diebus.
 Et p̄erat pascha iudeoz.
 Et ascendit iesus hierosoli
 mā et inuenit in tēplo vē
 dentes boues et oues et co
 lūbas et numularios sedē
 tens. Et cū fecisset q̄si fla
 gellū de funiculis. oēs eie
 cit de tēplo. Oues quoq;
 et boues et numularioz
 effudit es. et mensas sub
 uertit. Et his q̄ colūbas
 vēdebāt dixit Auferte ista
 binēz nolite facere domū
 patris mei domū negociatiōis. Recordas
 ti vero sunt discipuli ei⁹ q; scriptū est zelus
 domus tue comedit me. Respōderūt ergo
 iudei et dixerūt ei. Quō signū ostēdis nob
 quia hec facis? Respōdit iesus et dixit eis
 soluite tēplū hoc et in trib; dieb; excitabo il
 lud. Dixerūt ergo ei iudei. q̄draginta et sex
 annis edificatū est tēplū hoc et tu trib; die;

*Colligit ex euā
 gelio io. q̄ r̄ps
 fuit ad min⁹ ad
 triplex pascha.
 licet alij euāge
 liste de vnico so
 lum faciūt men
 tionem. et inde
 venit apud ali
 quos naturalit
 ter ratiōis cō
 fusio ponentes
 hoc pascha cuz
 vitimo*

bus excitabis illud. Ille aut̄ dicebat de tē
 plo corpis sui. Cū ergo surrexisset a mortu
 is recordati sunt discipuli ei⁹ q; h̄ dicebat.
 Et crediderūt sc̄pture et smoni quē dice
 rat iesus. Cū esset hierosolymis in pascha
 in die festo multi crediderūt in noie ei⁹. Vi
 detes signa q̄ faciebat. Ip̄e aut̄ iesus non
 credebat semetip̄m eis. eo q; ip̄e nosset oēs.
 Et q; op⁹ ei nō erat. vt d̄s testimoniū phi
 beret de hoie. Ip̄e enī sciebat qđ eēt i hoie

De Nicodemo.

Johannis. iij. Capi. xij.
Rat autē hō ex phariseis Nicodem⁹
 mus noie p̄nceps iudeoz. hic ve
 nit ad iesum nocte et dixit ei. Rabi scim⁹ q; a
 deo venisti magister. Nemo enī pōt hec
 signa facere q̄ tu facis nisi fuerit de⁹ cū eo.
 Rōdit iesus et dixit ei. Amē amē dico tibi.
 Nisi q; renat⁹ fuerit denuo nō pōt videre
 regnū dei. Dixit ad eū Nicodem⁹. quō pōt
 hō nasci cū sit sener? Nunqđ pōt in vētrez
 matris sue iterato introire et renasci? Respō
 dit iesus Amē amē dico tibi nisi q; renat⁹
 fuerit ex aq; et spū nō pōt introire in regnū
 dei. qđ natū ē ex carne caro est et quod natū
 est ex spū spūs est. Nō mireris q; dixi tibi.
 oportet vos nasci denuo. spūs vbi vult spi
 rat et vocē eius audis et nescis vnde veni
 at aut quo vadat. Sic est ois q̄ nat⁹ est ex
 spū. Rōdit nicodem⁹ et dixit ei. Quō pōt
 hec fieri. Rōdit ei iesus et dixit ei. Tu es ma
 gister in israel et hec ignoras? Amē amē di
 co tibi q; qđ scimus loq̄mur et qđ vidimus
 testamur et testimoniū n̄m non accipitis.
 Si terrena dixi vobis et nō creditis quo
 modo si diero vobis celestia crederis. Et
 nemo ascendit in celū nisi q̄ descendit de celo
 fili⁹ hois q̄ ē i celo. Et sic moyses exaltauit
 serpētē i deserto ita exaltari oportet filium
 hois vt ois q̄ credit in illo nō pereat sed ha
 beat vitā eternā. Nō enī misit de⁹ filiū suū
 in mōm vt iudicet mōm s; vt saluet mūdū
 p̄ ip̄z. Qui credit i eū nō iudicat. Qui aut̄ nō
 credit iaz iudicat⁹ ē q; nō credit i noie vni
 geniti filij dei. Nō ē aut̄ iudiciū q; venit lux in
 mōm et dilexerūt hoies mag; tenebras q̄ lu
 cē. Erāt enī eoz mala opa. Dis enī q̄ ma
 le agit odit lucē et nō venit ad lucē vt nō ar
 guat opa ei⁹. q̄ aut̄ fac vitatē venit ad lucē
 vt manifestent opa ei⁹ q; in deo sunt facta.

De q̄rela q; iesus baptizat. Jo. iij. Capi. xij.

Annus ex quatuor

Post hoc venit Iesus in iudeam terram et discipuli eius et illic demorabatur cum eis et baptisabat. Erat autem et iohannes baptisans in emnon iuxta salim quia aque multe erant illic et veniebant multumque baptisabant. Non dum enim fuerat missus iohannes in carcerem. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione. et veniebant ad iohannem et dixerunt ei Rabbi quod erat tecum trans iordanem cui tu testimonium prohibuisti. Ecce hic baptisat et omnes veniunt ad eum. Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. ipsi vos mihi testimonium prohibetis quod dixerim. ego non sum Christus sed quod missus sum a domino illum. Qui habet spiritum sponsi spiritus est. Amicus autem sponsi qui stat et audit eum. gaudium gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illud oportet crescere me autem minui. qui desursum est super omnes est. qui est de terra de terra est et de terra loquitur. qui de celo venit super omnes est et quod vidit et audiuit hoc testatur et testimonium eius nemo accipit. Qui autem accipit eius testimonium signavit. quod deus verax est. quem enim misit deus verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam qui autem incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum.

De incarnatione iohannis. *B. xiiij. R. vi. L. iij. Ca. xxi.*

Herodes. *L. autem tetrarcha cum uxore philippi R. fratris sui quia duxerat eam. et L. de omnibus malis que fecit herodes. Dicebat. B. enim illi iohannes. Non licet tibi habere. R. uxorem fratris tui. Adiecit. L. et hec herodes super omnia tenuit. B. iohannem et alligavit eum et posuit B. L. eum in carcere propter. B. herodiadem uxorem fratris sui Herodias R. autem insidiabatur eum et volebat occidere eum nec poterat. Herodes autem metuebat iohannem. sciens eum virum sanctum et iustum. et B. volens eum occidere timuit populum quod sicut prophetam eum habebat et custodiebat R. eum et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat.*

De iudea relicta a christo et de samaritana. *B. iij. R. i. L. iij. J. iij. Ca. xxij.*

Cum autem audisset Iesus quod iohannes traditus esset. et ut. J. cognovit quod audierunt pharisei quod Iesus plures discipulos facit et baptisat quasi iohannes quos Iesus non baptisaret sed discipuli eius. secessit. *B. reliquit. J. iudeam et abiit et L. regressus est in virtute spiritus et. L. R. venit in galileam. B. R. I. J.* Oportebat J. cum abire transire per samariam. Venit ergo Iesus in civitatem samarie que dicitur sicchar iuxta pedum quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacobie fons quoque fatigatus ex itinere sedebat sic super fontes. Hora autem erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus. Da mihi bibere. Discipuli autem eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo mulier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum sis / a me bibere potestis que sum mulier samaritana? Non enim contumetur iudei samaritanis. Respondit Iesus et dicit ei. Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier. Domine neque in quo haurias hauris puteus altus est. Unum ergo habes aquam vivam? Nunquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum istum. et ipse ex eo bibit et filij eius et pecora eius. Respondit Iesus et dicit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum. qui autem biberit ex aqua quam ego ei dabo non sitiet in eternum. sed aqua quam ego dabo fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eam mulier. Domine da mihi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus. Uade voca virum tuum et veni huc. Respondit mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit ei Iesus. Bene dixisti quia non habeo virum. quoniam enim viros habuisti et nunc quem habes non est tuus vir. hoc verum dixisti. Dicit ei mulier. Domine ut video quia propheta es tu. Patres nostri adoraverunt in monte hoc. et vos dicitis quod ierosolimis est locus ubi oportet adorare. Dicit ei Iesus. Mulier crede mihi quod veniet hora quando nec in monte hoc neque in ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. nos adoramus quod scimus quia salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc

Monotesseron sine

est quādo veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quod messias venit qui dicitur Christus. Tu ergo venerit ille nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Jesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia loquebatur mulieri. Nemo tamen dicit quod queris aut quod loqueris cum ea. Reliquit ergo ydriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus. Venite et videte hominem quem dixit mihi omnia quecumque feci. Numquid ipse est Christus? Exibant de civitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli dicentes. Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli eius ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Jesus. De cibis est ut faciam voluntatem patris mei qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt et messis venit? Ecce ego dico vobis levate oculos vestros et videte regiones quod albesunt iam ad messem. et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam et qui seminat simul gaudet et qui metit. In hoc enim verbum est verum quia alius est qui seminat alius est qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Et civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium prohibentis quia dixit omnia quecumque feci. Cum venissent ergo ad illud samaritani rogaverunt eum ut ibi maneret et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. ipsi enim vidimus et scimus quod hic est vere salvator mundi. Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam. Ipse enim iesus testimonium prohibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. Tu ergo venisti in galileam et ceperunt eum galilei cum omnia vidissent que fecerat ierosolymis in die festo. Et tamen ipsi venerunt ad diem festum.

De filio reguli. Jo. iij. Cap. xliij.
Uenerat ergo iterum in chana galilee ubi fecerat de aqua vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmus erat capharnaum. Dicit cum audisset quod

iesus adveniret a iudea in galileam. abiit ad eum. et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo iesus ad eum. Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Jesus. Vade filius tuus vivit. Credidit homo sermone quem dixit ei Jesus et ibat. Jam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes quod filius eius viveret. Interrogabat autem horam ab eis in qua melius habuerat. Et dixerunt ei. quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quod illa hora erat in qua dixit ei Jesus filius tuus vivit et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit iesus cum venisset a iudea in galileam.

De libri traditione ipsi Jesu et electione eius extra civitatem. Et relicta nazareth venit capharnaum. D. iij. R. i. L. iij. J. iij.

Capitulum. xliij.
Fama. I. exiit per universam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum et magnificabatur ab omnibus. venit nazareth ubi erat nutritus. Et intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam. Et traditus est illi liber ysaię prophete. Et ut revolvit librum invenit locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super me propter quod unxit me. evangelizare pauperibus. Misit me. sanare contritos corde. et predicare captivis remissionem et cecis visum. dimittere contritos in remissionem. predicare annum domini acceptum et diem retributionis. Et cum plicuisset librum. dedit. ministris et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intuentes in eum. Lepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratie que precedebat de ore illius. et dicebant. Nonne hic est filius ioseph? Et ait illis. vtrique dicitis mihi hanc similitudinem. Nedicite cura te ipsum. Quanta audivimus facta in capharnaum. fac et hic in patria tua. Ait autem Amen dico vobis quod nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis multum viderant in diebus helise in israel. quando clausus est celum annis tribus et

Colligitur ex hoc iam ipse ante multum fecisse signa. quod lucas se non narrasse sciebat. fecit enim multa que non sunt scripta.

Unum ex quatuor

mensibus sex quādo facta est fames magna in omni terra et ad nullā illarū missus est belias nisi in sareptā sydonie ad mulierē viduā. Et multi leprosi erāt in israel sub helyseo propheta nemo eorū mūdatus est nisi naamā syrus. Et repleti sunt omnes in sinagoga ira hec audientes. Et surrexerūt et eiecerūt illū extra ciuitatē duxerūt illum usq; ad supcilium mōtis sup quē ciuitas eorū erat edificata vt precipitaret eum. Ipe autē transiēs p mediū illorū ibat. Et relicta. D. ciuitate nazareth descendit. L. venit. D. et habitauit in capharnaū ciuitate. L. galilee maritimā. D. in finibus zabulon et neptalim. vt adimpleret qd dicitur est p ysaiā pphetam. Terra zabulon et terra neptalim via maris trās iordanē galilee gentiūz populū q ambulabat in tenebris vidit lucē magnā. Et sedentib; in regione ymbre mortis lux orta est eis. Et inde cepit iesus predicare euangeliū. R. regni dicens. Quoniā impletū est tps penitentia. D. agite et credite. R. euangeliū: appropinquabit. D. R. enī regnū celozum.

De vocatōne scōa aplozū ad familiaritatem. L. v. **Ca. xxv.**
Actum est autē cū turbe irruerent in iesum vt audirēt verbū dei: ipse stabat secus stagnū genezareth et vidit duas naues stantes secus stagnū. Piscatores autem descenderāt et lauabāt retia. Ascendēs autē in vnā nauī que erat simonis rogauit eū a terra reducere pusillum. Et sedēs docebat de nauicula turbas. Ut cessauit autē loqui dixit symonī. Duc in altū et laxate retia vestra in capturā. Et respondēs symon dixit illi. Preceptor p totam noctē laborātes nihil cepim; In verbo autē tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent cōcluserūt pisciū multitudinē copiosam. Rumpēbat autē rete eorū. Et annuerunt socijs suis qui erāt in alia nauī vt venirēt et adiuarēt eos: et venerūt et impleuerunt ambas nauiclas ita vt pene mergerētur. Quod cū videret symon petrus? prociudit ad genua iesu dicens. Eri a me dñe qz homo peccōr ego sum. Stupor enī circūdederat eum et omnes qui cū illo erāt in captura pisciū quā ceperāt. Similr autē et iacobū et iohannē filios zebedei qui erāt socij symonis. Et ait ad symonē iesus. Nolite timere: et hoc iā eris hoies capiēs: et subductis ad terrā nauib; relictis oibus se-

cuti sunt illum.

De tertiā vocatōne ad sequelā. D. iij.

R. i. **Capitulum. xxvi.**
Abulans. D. autē iesus et. R. pteriens iuxta. D. mare. R. galilee vidit duos. D. fratres simonē. D. R. q vocat petrus et andrēā fratres ei; mittentes rete in mare. Erant enī piscatores. Et. R. ait. D. illis. Iesus. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominū. At. D. illi. R. continuo relictis retib; et nauī secuti sunt eū. Et. R. pgressus. D. inde pusillū. vidit. D. R. alios duos fratres. Iacobū zebedei et iohānem fratrē ei; in nauī cū zebedeo patre eorū reficiētes cōponētes. R. retia. D. eorū. Et. D. statim. R. vocauit eos. Illi. D. autē. R. statim relictis retib; et pter. D. R. suo zebedeo in nauī cum mercenarijs suis secuti. D. R. sunt eum.

De expulsōe immūdi demonijz sanatione ois languoris. D. iij. R. i. L. iij.

Capitulum. xxvij.

Et ingrediebāt capharnaū. Et statim sabbatis ingressus in synagogā docebat eos. Et stupebāt sup doctrina eius. Erat enī docens eos qsi prātem habēs. et nō sicut scribe: qz. L. in potestate erat fmo ipsius. Et in synagoga. R. eorū erat hō. L. R. demoniū habēs immūdi. Et exclamauit voce magna dicens. Sine. qd nobis et tibi iesu nazarenē. Venisti. L. anī tempus pdere. L. R. nos. Scio q enī sis sanctus dei. Et cōminatus. R. est eū iesus: et increpauit euz dicens. Obmutesce. L. R. et exi ab illo. Et discerpēs illū spiritus immūdus: et exclamās voce mēna exiuit ab eo. Et. L. cū picisset illū demoniū in mediū exiit ab illo: nihilq; illi nocuit. Et factus est pauer in omnibus. R. mirati sunt omnes ita vt pquirerēt inter se: colloq;bantur. L. adinuicē dicētes. Quidnā. R. est hoc: que nā doctrina hec noua: qd est hoc verbum. quia in prāte: et virtute imperat immūdis spiritibus: et creuit et obediūt ei. Et pcessit rumor eius statim. Et. L. diuulgabat fama de eo in omnē locū et. R. regionē galilee. Et circūibat. D. iesus totā galileā docēs

Non est ipsoz babile dicere vocatiōz istā esse eandē cū precedētū licet scōo modo si at narratio. nō tamen cōtrario. quāq; sileat hic de capta pisciū.

Attendite qz ibi plies fuit

Aug. dicit l; b; vltimo. qz nō nocuit discerpēs. id ē mēbra nō debilitantur: aut qndo solet

Monotesseron siue

in synagogis eorum et predicās euangeliū regni ⁊ sanans omnē languorē ⁊ omnem infirmitatē in populo Et abiit opinio ei⁹ in totam syriā Et obtulerūt ei omnes male habētes varijs languorib⁹ ⁊ tormentis comprehensos ⁊ qui demonia habebāt ⁊ lunaticos ⁊ paraliticos ⁊ curauit eos. Et secute sunt eū turbe multe de galilea ⁊ decapoli et de ierosolimis ⁊ de iudea ⁊ de trās iordanem.

De socru simonis

D. viij. **R.** i. **L.** iij. **C.** Capitu. xxvij
Surgens autē Iesus de synagoga et ptinus egredientes de synagoga venerūt in domū symonis petri. **D.** ⁊ andree. **R.** cum iacobo ⁊ iohanne. Decūbebat autē et socrus symonis et tenebat. **L.** magnis febris. **Et.** **D.** vidit socrum eius iacentē. ⁊ febricitantē. Et statim dicit ⁊ rogauerūt. **L.** eum p̄ illa. Et stans sup̄ illam Impauit febrē. **R.** accedens eleuauit eā apprehēsa manu ei⁹ et cōtinuo dimisit eam febris ⁊ surrexit ⁊ ministrabat. **L.** **D.** **R.** eis. **V.** espere **R.** autē facto cū occidisset sol. **L.** omnes q̄ habebāt infirmos varijs languorib⁹ ducebant illos ad eū. Afferebāt ad eum omnes male habētes ⁊ multos. **D.** **R.** demonia habentes. Et erat omnis ciuitas cōgregata ad ianuā. Et ille singulis man⁹ imponēs curabat eos: multos. **R.** qui uexabant varijs languorib⁹ ⁊ demonia multa eijciebat et spiritus. **D.** immūdos uerbo. Et omnes male habentes curauit. ut adimpleret quod dictū est p̄ isaia. p̄phetā dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit et egrotatōes nostras ipse portauit. **Et.** **D.** autē demonia a multis clamātia ⁊ diucentia. Quia tu es x̄ps filius dei. Et increpās. nō. **L.** **R.** sinebat ea loq̄. quia sciebāt eum esse x̄pm. **Et.** **R.** diluculo ualde facto die surgēs egressus abiit in desertū locum. ibiq̄ orabat. **Et.** **L.** turbe req̄rebāt eū. Et **R.** p̄secutus est eum symon et qui cū illo erāt. Et cū inuenissent eū dixerūt ei. Quia omnes querūt te. Et dixit illis. **L.** Eamus in primos uicos ⁊ ciuitates ut ⁊ ibi p̄dicem: ad hoc enī ueni. **Et.** **L.** venerūt turbe ad x̄pm ⁊ detinebāt eum ne discederet ab eis. Quib⁹ ille ait. Quia et alijs ciuitatibus oportet me

F.uit inter p̄dicatōes istas sermo domini in monte:

euangelizare regnū dei quia ideo missus sum. **Et.** **R.** erat. **L.** predicās in sinagogis eorum et in omni galilea demonia eijcies. **C.** De uocatiōe mathei que fm̄ august. facta est ante sermonē dñi in monte. **D.** ix. **R.** ij. **L.** v.

Capitulu. xxix

Et. **L.** post hoc exiit. **Et.** **D.** dum trāsiret inde. **E.** gressus. **R.** rursus ad mare omnisq̄ turba ueniebat ad eū ⁊ docebat eos. Et cum p̄teriret uidit **L.** **D.** **R.** publicanū nomie leui alpheij. **R.** **D.** **R.** theum. **D.** sedentem. **R.** in teloneo. Et ait illi. Sequere me. **Et.** **L.** relictis oibus surgens. **L.** **D.** **R.** secutus est eum.

R.epetit post modū uocatiō mathei ut cōmēoret p̄andū quod fecit ei.

C. De electiōe. xij. apostolorū et sermone domini in monte thabor qui cōtinet multas rubricellas pro multitudie doctrinarum. **D.** v. vi. vij. capitulis. per totū. **R.** iij. **L.** vi. xi. et. xij. **C.** Lapi. xxx.

Factū. **L.** est autē in diebus illis exiens ascendit. **R.** in montē orare. **Et.** **R.** erat. **L.** p̄noctans in oratiōe dei. Et cū dies fact⁹ fuisse uocauit discipulos quos uoluit ipse ⁊ uenerūt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo. Et ut mitteret illos predicare ⁊ dedit illis p̄tatem curandi infirmitates ⁊ eijciendi demonia quos. **L.** et apostolos nominauit. **S.**ymone ⁊ andream fratrē eius. Et iacobū zebedei. **R.** ⁊ iohannem fratrē iacobi. Et imposuit eis nomina boanerges quod est filij tonitruj. **P.**hillippum. **L.** **R.** ⁊ bartholomēum. **D.** mattheū ⁊ thomā. **J.**acobum alpheij et **S.**ymonē qui uocabat̄ zelotes chananēum. **R.** iudam. **L.** iacobū thadeū. **R.** et iudam. **L.** qui fuit proditor qui. **R.** tradidit eum. **Et.** **L.** descendens iesus de monte cum illis stetit in loco campestris turba discipulorū eius ⁊ multitudo copiosa plebis ab omni iudea ⁊ hierusalem ⁊ maritima ⁊ tyris sidonis qui uenerant ut audirent eū ⁊ sanarent̄ a languorib⁹

B.lo.

P.robabile ē q̄ fuerit idē sermo quem Matheus et lucas narrant sicut hic conuenit. **A.** nihilominus probabilis est altera pars q̄ fuerint diuisi et pro diuersis temporibus locis et p̄sonis. non enī mirabile est si x̄ps plures similia fecit. dixit ⁊ uocauit. **E.**t hoc per totū huius narratiōis contextū ubi filia conuincitur habet̄ a notariū

Annum ex quatuor

suus. Et q̄ verabant̄ a spiritib̄ immūdis curabant̄. Et ois turba querebat̄ illū tan̄ gere quia virtus de illo exibat̄ et sanabat omnes. Videns **D.** autē Iesus turbas ascendit in montē. Et cū se disser̄ accesserūt ad eum discipuli eius: et **I.** ipse eleuat̄ oculis in discipulos suos. et **D.** apiens os suū dicebat̄ eos dicens. **Beati.** **D.** **I.** pauperes spiritu quoniam ipsorū est regnū celozū. **Beati mites.** **D.** quoniam ipsi possidebūt terrā. **Beati qui lugent** quoniam ipsi consolabūtur. **Beati qui esuriūt** et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabūtur. **Beati misericordes** quoniam ipsi misericordiā consequētur. **Beati mundo corde** quoniam ipsi deū videbunt. **Beati pacifici** quoniam filij dei vocabūtur. **Beati qui persecutionē patiūtur** propter iusticiā quoniam ipsorū est regnū celozum. **Beati eritis** cum vos oderint homines et cum sepauerit vos et exprobrauerint et eicerint nomē vestrū tanq̄ malū. propter filiū hominis. **Beati estis** cum maledixerit vobis homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malū aduersum vos mentientes propter me. **Gaudete in.** **I.** illa die et exultate. **D.** quoniam merces vestra copiosa est in celis. **Sic.** **D.** enim **I.** persecuti sunt et prophetas qui fuerūt ante vos patres. **I.** eozum. **Verū tamen** ve vobis diuitib̄ qui habetis consolatiōem vestrā. **Beati** q̄ nunc esuritis quoniam saturabimī. **Beati** qui nūc sletis quia ridebitis. **Ne** vobis qui nunc ridetis q̄ lugebitis et flebitis. **Ne** vobis cum bñdixerint vos omnes homines. **Secundū** enī hoc faciebant pseudo prophete patres eozum. **Vos** estis sal terre. **Qd̄** si sal euauerit in quo salietur. **Ad** nihilū valebit̄ nisi vt mittat̄ foras et conculcet̄ ab hoibus. **Vos** estis lux mundi. **Non** potest ciuitas abscondi supra montem posita neq̄ accendūt lucernam et ponunt eam sub modio sed sup candelabū vt luceat omib̄ qui in domo sunt. **Sic** luceat lux vestra corā hominib̄ vt videāt opera vestra bona et glorificēt patrē vestrū

Uel vnde prius descendit rat. vt dicit Iu. vel imaginande sunt due ptes mō t̄ vna bassior altera.

Si quis voluerit profūditatē et ordinē totius sermōis illi⁹ agnoscere recurrat ad postillas.

Apostolorū cōmendatio.

qui in celis est. Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas; nō veni soluere sed adimplere. **Amen** quippe dico vobis donec trāseat celum et terra. iota vnus aut vnus apex nō preteribit de lege donec omnia fiant. **Qui** ergo soluerit vnū de mandatis istis minimis et docuerit sic homines: minim⁹ vocabit̄ in regno celozum. **Qui** autē fecerit et docuerit: hic magnus vocabit̄ in regno celoz. **Dico** enim vobis quia nisi abūdauerit iusticia vestra plus q̄ scribarū et phariseozū non intrabit̄ in regnum celozū. **Audistis** q̄ dictū est antiquis: **Non occides.** **Qui** autē occiderit reus erit iudicio. **Ego** autē dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. **Qui** autē dixerit fratri suo racha reus erit concilio qui autem dixerit fratri suo fatuere⁹ erit gebenne ignis. **Si** ergo offers mun⁹ tuū ad altare. et recordatus ibi fueris quia frater tuus habet aliqd aduersus te: relinque ibi mun⁹ tuū ante altare et vade prius recōciliari fratri tuo: et tūc veniens offeres munus tuū. **Esto** consentiens aduersario tuo cito dum es in via cū eone forte aduersarius tradat te iudici et iudex tradat te ministro: et in carcerem mittaris. **Amen** dico tibi: **Non** exabis inde donec reddas nouissimū quadrantē. **Audistis** quia dictū est antiquis: **Non** mechaberis. **Ego** autem dico vobis quoniam omnis q̄ viderit mulierē ad cōcupiscendū eam: iam mechatus est eaz in corde suo. **Et** si oculus tuus dexter scādalizat te: erue eum et projice abs te. **Expedit** enī tibi vt pereat vnū membrorū tuozum: q̄ totum corpus tuū mittat̄ in gebennā. **Et** si dextera manus tua scandalizat te: abscide eā et projice abs te. **Expedit** enī tibi vt pereat vnū membrorū tuozum: q̄ totū corp⁹ tuū eat in gebennā. **Dictū** est autē **Quicūq̄** dimiserit vxorem suam excepta causa fornicationis facit eam mechari et qui dimissam duxerit adulterat. **Iterum** audistis quia dictū est antiquis nō piurabis: **Reddes** autē domino iuramenta tua. **Ego** autē dico vobis non

.2. Legis impletio.

.3. Conciliorum sup legē additio veterē et pri⁹ ad illud non occides.

.4. Additio sup illud. Nō mechaberis.

.5. Sup ad ditto sup illud. Nō iurabis.

Monotesseron sine

iurare omnino: Neq; per celum quia tro-
 nus dei est: neq; p terram quia scabellum
 pedum eius est: Neq; p ierosolimaz quia
 ciuitas est magni regis: neq; per caput tu-
 um iurabis: quia nō potes ynū capillum
 album facere aut nigrum. **Sic** autem ser-
 mo vester ē: est. nō nō: qd̄
 autē his abundantius a malo est. **Audistis** qz
 dictū est oculuz pro ocu-
 lo dente pro dēte. **Ego** autem dico vobis
 non resistere malo. **Sed.** **D.** si quis. **L.**
 te pusserit in dexterā marillam prebe illi
 et alteram: **Et** qui vult tecum iudicio cō-
 tendere z tunicam tuā tollere: dimitte ei z
 pallium: **Et.** **D.** qui cūq; te angariaue-
 rit mille passus. vade cum eo et alia duo.
Qui. **D.** petit. **L.** a te da ei: **Et** volenti
D. mutuari a te ne auertaris: **Et** qui au-
 fert **L.** que tua sunt ne reperas. **Et** prout
 vultis vt faciant vobis homines: z vos fa-
 cite illis similr. **Audistis.** **D.** quia di-
 ctū est: diliges proximū tu-
 um: z odio habebis inimī-
 cum tuū. **Ego** autem dico
 vobis. **Diligite.** **D.** **L.** ini-
 micos vestros: benefacite his qui oderūt
 vos. benedicite male dicētib; vobis: **Et**
D. orate. **L.** pro psequētib; z calūni-
 antibus vos vt. **D.** sitis filij patris vestri
 qui in celis est: qui solem suum facit oriri
 super bonos: z malos: z pluit super iustos
 et iniustos. **Si** enim. **D.** diligitis. **L.**
 eos qui vos diligunt quā. **D.** mercedem
 habebitis: que vobis. **L.** est gratia: **Na**z
 et peccatores se diligētes diligunt. **Non**-
ne. **D.** et publicani hoc faciūt: **Et** si salu-
 taueritis fratres vestros tantū: quid am-
 plius faciatis. **Honne** z ethnici hoc faci-
 unt. **Si** **L.** benefeceritis qui vobis bene-
 faciūt: que est vobis gratia: **Siquidē** et
 peccatores hoc faciunt. **Et.** **L.** si mutuū
 dederitis his a quib; speratis accipere q̄
 gratia est vobis. **Na**z peccatores pecca-
 toribus fenerāt vt recipiāt equalia. **Ve-**
 runtamē diligite inimicos vestros et be-
 nefacite. et mutuū date nihil inde speran-
 tes: erit merces vestra multa. et eritis filij
 altissimi: quia ipse benignus est sup ingra-
 tos z malos. **Estote.** **D.** er-
 go pfecti: sicut z pater vester celestis perfe-

ctus est. **Attendite** ne
 iusticiam vestrā faciatis
 coram hoīb; vt videamini ab eis **Alio**
 quin mercedē non habebitis apud patrē
 vestrū qui in celis est. **Cum** ergo facis
 elemosinā noli ante te tu-
 ba canere sicut ypocrite
 faciunt in synagogis: et
 in vicis: vt honorificent
 ab hominib;. **Amen** dico vobis: recepe-
 runt mercedē suam. **Te** autē faciente ele-
 mosinā nesciat sinistra tua quid faciat de-
 xtera tua: vt elemosina tua sit in abscondi-
 to: z pater tuus qui videt in abscondito
 reddet tibi. **Et.** **D.**
 cum oras nō eritis sicut
 ipocrite tristes: qui amat
 in synagogis et angulis
 platearū stantes orare: vt videātur ab ho-
 minibus. **Amen** dico vobis: quia recepe-
 runt mercedē suam. **Tu** autem cum oras
 ueris intra in cubiculū tuum: z clauso ho-
 stio ora patrem tuū in abscondito: et pa-
 ter tuus qui videt in abscondito reddet ti-
 bi. **Orātes** at nolite multū loq̄ sicut eth-
 nici faciūt: putant enim q̄ in multo quo-
 suo exaudiatur. **Nolite** ergo assumari eis:
 scit enim pater vester quid opus sit vobis
 anteq; petatis eum **Sic**
 enim orabitis **Pater** no-
 ster qui es in celis. **San-**
 ctificetur nomen tuum.
Adueniat regnū tuum:
Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra:
Panem nostrum supsubstantialem. **D.**
 quotidianū. **L.** da. **D.** nobis hodie. **Et**
 dimitte nobis debita nostra **Sicut** z nos
 dimittim; debitorib; nostris. **Et** ne nos
 inducas in tentatōnem: **Sed** libera nos
 a malo. **Amen.** **Si** enim dimiseritis ho-
 minib; peccata eorum: di-
 mittet et vobis pater ve-
 ster celestis peccata ve-
 stra. **Si** autē non dimi-
 seritis hominibus: nec pa-
 ter vester dimittet vobis
 peccata vestra. **Cum**
 autem ieiunatis nolite fi-
 eri sicut ypocrite tristes
Exterminat enim facies
 suas: vt appareāt hominibus ieiunātes.

Ipocritis de testatio.

8.
Comendatō elemosine.

9.
Quomō sit orandum.

10.
Lucas hāc ora- tōnem ponit sub quinque titomb;

10.
Quomō sit indulgendū.

ii.
Qualiter ieiunandum.

Vnum ex quatuor

Amen dico vobis: receperunt mercedē suam. Tu autē cum ieiunas vnge caput tuum et faciē tuam laua ne videaris hominibus ieiunās: sed patri tuo qui est in abscondito reddet tibi.

Nolite thesaurisare vobis thesauros in terra vbi erugo et tinea demolit et vbi fures effodiunt et furantur. **Thesaurisate** autem vobis thesauros in celo vbi nec erugo nec tinea demolit et vbi fures non effodiunt nec furantur. **Ubi** enī est thesaurus tuus: ibi est et cor tuum. **Lucerna** corporis tui est oculus tuus. **Si** oculus tuus fuerit simpliciter et totum corpus tuum lucidum erit. **Si** autē oculus tuus fuerit nequus totum corpus tuum tenebrosum erit. **Si** ergo lumen quod in te est tenebre sunt: ipse tenebre quāte erunt.

Nemo potest duobus dñis seruire: aut enim vnum odio habebit et alterum diliget: aut vnum sustinebit et alterum contemnet. **Nō** potestis deo seruire et mānone. **Ideo** dico vobis ne.

Nolite solliciti sitis aīne vestre quod manducetis aut corpori vestro quod indumini. **Nonne** aīa vestra est plus quā esca et corpus plus quā vestimentum. **Respicite** volatilia celi quia nō serunt neque metunt neque congregant in horrea: et pater vester celestis pascit illa. **Considerate** coruos qui bus nō est cellarium neque horreum: et deus pascit illos: quāto magis vos pluris estis illis. **Quis** autē vestrum cogitans potest adijcere ad staturā suam cubitum vnum. **Si** ergo neque quod minimum est potestis: quod de vestimentis et de ceteris solliciti estis: **Considerate** lilia. **R.** agri quomodo crescunt: nō laborant neque nent. **Dico** autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur. **cooptus** est sicut vnum ex istis. **Si** autē fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quāto magis vos minime fidei. **Nolite** ergo solliciti esse dicentes quod man-

12.

qualiter thesaurisandum

13.

Qualiter intentio dirigenda.

14.

Qualiter sollicitudo minima tollenda spes in dei providentia dirigenda.

ducabimur aut quid bibemur aut quo operiemur. **Et** nolite in sublime tolli. **Hec** autem gentes mundi querunt. **Scit** enim pater vester quia his omnibus indigeris. **Querite** ergo primum regnum dei et iusticiam. **Et** cūset. **Hec** omnia adijciētur vobis. **Nolite** ergo solliciti esse in crastinum. **Crastinus** enim dies sollicitus erit sibi ipsi. **Sufficit** enim diei malicia sua. **Esto** te. **Et** ergo misericordes sicut et pater vester misericors est. **Nolite** iudicare et non iudicabimini.

15.

Qualiter misericors seruum nec iudicandum.

In quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. **Nolite** condemnare et nō condemnabimini: dimittite et dimittimini. **Date** et dabitur vobis: mensurā bonam et conferantur coagitatā et supereffluentē dabūt in sinum vestrum. **Eadem** quidem mensura qua mensi fueritis remetiet vobis. **Dicebat** autem et illis similitudinem. **Aut** quid potest cecus cecum ducere? **Nonne** ambo in foveam cadunt? **Non** est discipulus super magistrum. **Perfectus** autem erit omnis: si sit sicut magister eius. **Quid** autem vides festucam in oculo fratris tui? et trabem in oculo tuo nō vides? **Aut** quomodo dicis fratri tuo? **Frater** sine.

Non improbe arguedū.

Non porcis et canibus sanctum dandū.

16

Qualiter instanter et fiducia optandū.

Et eiciam festucam de oculo tuo: et ecce trabes est in oculo tuo. **Ipocrita** eijce primum trabem de oculo tuo: et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. **Nolite** sanctum dare canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos: ne forte conculcent eas pedibus suis: et canes conuersi dirumpant vos. **Petite** et dabitur vobis: querite et inuenietis: pulsate et aperiet vobis. **Omnis** enim qui petit accipit: et qui querit inueniet et pulsanti aperietur. **Aut** quis est ex vobis

Monoteseron siue

homo quē si petierit fili⁹ suus panem: nū
quid lapidem porrigit ei? Aut si petierit
piscem: nūquid serpentē porriget ei? Aut
si petierit ouī: nūquid scorpīōz porrigit illi?
Si ergo vos cum sitis mali noscitis bo
na data dare filiis vestris: quanto magis
pater vester qui in celis est dabit spiritum
bonum petentibus se?

Omnia. **D.** ergo quecum
q; vultis / vt faciant vobis
homines: ita et vos facite il
lis. **Hec est enim lex et p̄phe**

Intrate p̄ angustā por
tam: q; lata porta et spaciōsa
via est que ducit ad perditō
nē: et multi sunt qui intrāt p̄
eam. **Quā angusta porta et**

arta via que ducit ad vitam:
et pauci sunt qui inueniūt eam. **Attendite**

a falsis prophetis qui veniūt ad vos in ve
stimētis ouīū: intrinsecus autē sunt lupi
rapaces. **A fructibus eorū**

cognoscetis eos. **Anquid**
colligūt de spinis vinas aut
de tribulis ficus? **Non.** **L.**

est enī arbor bona que facit
fructus malos: **Neq;** arbor mala faciens
fructū bonū. **Unaqueq;** enī arbor de fru
ctu suo cognoscit. **Neq;** enī de spinis col
ligunt ficus: neq; de rubo vindemiāt vīā

Bonus homo de bono thesauro cordis
sui profert bonū. **Et** malus homo de ma
lo thesauro cordis sui profert malum. **Et**
abundantia enim cordis os loq̄tur. **Sic**

D. omnis arbor bona fructus bonos fa
cit: mala autē arbor malos fructus facit.
Non potest arbor bona fructus malos fa
cere: neq; arbor mala fructus bonos face
re. **Omnis** arbor que nō facit fructū bonū
excidetur et in ignē mittet. **Igit̄** ex fructibus
eorum cognoscetis eos. **Quid.** **L.** autē

vocatis me dñe dñe: et nō fa
citis que dico. **Ad.** **D.** om
nis qui dicit mihi / domine
dñe intrabit in regnū: celo
rum: sed qui facit voluntatē

parris mei / qui in celis est:
ipse intrabit in regnū celorū. **Multi** dicēt
mihi in illo die domine domine: **Nonne**
in nomie tuo prophetauim⁹ et in nomie
tuo demonia eiecim⁹: et in nomie tuo vir
tutes multas fecim⁹: **Et** tūc confitebor il
lis quia nūc noui vos. **Discedite** a me

17.
Preceptū vni
uersale leḡz
angusta por
te salutis.

Luce. xij. **Ad**
redite intras
re per angus
tam portam
vide infra ca
pitu. xxvij.

18.
Falsorū pro
phetarū not
cia scilicet a
fructibus.

19.
Qualiter de
us sit colen
dus non ore
tantū s; ope
rū efficacia.

omnes qui opamini iniquitatem. **Om̄is.** **L.**

D. qui venit ad me et audit sermones me
os: et facit eos ostendā vobis

cui sit similis. **Similis est**
homini edificātī domū qui
L. fodit in altūz posuit fun
damentū supra petram. **Et**

D. descendit pluuia et ve
nerūt flumina et flauerūt vē
ti et irruerūt in domū illam: et non cecidit:
fundata enī erat supra firmā. **L.** petram.

Et. **D.** omnis. **L.** qui audit verba mea
hec: et non facit ea: similis est viro stulto q̄
edificauit domū suam sup arenas: sine **L.**
fundamento: et **D.** descendit pluuia et ve
nerūt flumina et flauerūt venti et irruerūt

in domū illam: in quā. **L.** illisus est flui
us: et cōtinuo cecidit. **L.** facta. **D.** est rui
na domus illius magna. **Et.** **D.** factum
est cum p̄summasset Iesus verba hec: am
mirabātur turbe super doctrina eius. **Erat**

enim docens eos sicut potestātē habens:
et nō sicut scribe eorū et pharisei. **D.**

20
Qualr ope
ratio miracu
lorū non sal
uat sed stabi
lis in petra
xpo p̄manen
tia.

De leproso sanato

D. viij. **R.** i. **L.** v.

Capitulum. xxxi.

Qum **D.** autē descēdisset iesus de
monte secute sunt eū turbe multe
Et. **L.** factū est cum esset in vna ci
uitatum. **Erecc.** **D.** lepro
sus plenus leprā videns **Je**

sum veniens. **D.** adorabat
eum deprecans. **R.** et genu fle
xit et procidēs. **L.** in faciē ro
gabatur eum dicēs. **Domine**

L. **D.** **R.** si vis potes me
mundare. **Iesus.** **R.** autē mi
sertus eius extēdens. **D.**

R. **L.** manum tetigit eum
dicens. **Volo.** mundare. et
cōfestim muudata est lepra
eius. **Et.** **R.** cōminatus est

ei. statimq; eiecit illum et di
xit illi. **Et** precepit. **L.** ei. **Vide.** **L.** **R.**
D. nemini dixeris / sed vade ostende te
principibus sacerdotū et offer pro emun
datōne tua mun⁹. **D.** quod precepit moy
ses in testimoniū illis. **Et.** **R.** egressus ce
pit predicare et diffamare sermonē. **Perā**

bulabat. **L.** autē magis sermo de illo et cō

Blo.
Colligit̄ ex
hoc loco et
alijs plurib⁹
q; euāgeliste
non sp̄secuti
sunt ordines
rei g. ste. sed
vsi sunt regu
la de p̄ocau
patōne et re
memoratōne
Gidef aurez
Dathe⁹ sepi
us sequi or
dinē rei geste

Unum ex quatuor

ueniebant turbe multe ut audirēt illum et curarētur ab infirmitatibus suis. ita. **R.** ut iam nō posset manifeste introire in ciuitatē sed foris in desertis locis esse. Ipse **L.** autē secedebat in desertū et orabat. **R.** conueniebāt ad eum vndiq;.

De seruo centurionis. D. viij. L. vij.
Capitulum. xxxij.

Cum **L.** autē impleisset omnia verba sua ad aures plebis intravit **L.**

D. capharnaū Centurio **L.** autē cuiusdam seruus male habēs erat mortuus qui erat illi p̄ciosus. Et cum audisset de iesu misit ad eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret et sanaret seruum eius. Et illi cū venissent ad iesum rogabāt eum solícite dicētes ei Quia dignus est ut hec illi prestes. diligit enim gentem nostrā et synagogā ipse edificauit nobis Iesus autē ibat cū illis. Et cū iam non longe esset a domo misit ad eum centurio amicos. Accessit **D.** autem ad eum centurio et rogans eū et dixit. Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Et ait illi Iesus Ego veniā et curabo eum. Et respondēs centurio ait illi. Dñe nolite vari. Non. **D.** L. enī sum dignus ut sub tectū meū intres propter. **L.** quod et meipm nō sum dignū arbitratus ut venire ad te. sed **D.** L. tñ **D.** dic. **D.** **L.** verbo et sanabit puer meū Nam et ego sum homo sub p̄tate constitutus habēs sub me milites et dico huic vade et vadit. et alio venit venit. et seruo meo fact hoc et facit. Audies. **D.** autē iesus mirat⁹ est. Et cōuersus. **L.** sequētib; **D.** **L.** se dixit. Amen. **D.** dico vobis non inueni tantā fidem in israel. Dico autē vobis q̄ multi ab oriēte et occidēte venient et recubent cū Abraam et isaac et iacob in regno celorum. Filij autē regni eijcient in tenēbras exteriores. Ibi erit flet⁹ et stridor dentium Et dixit Iesus centurioni. Vade et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et reuersi q̄ missi fuerant domū inuenērūt seruum qui languerat sanū.

De seruo centurionis. D. viij. L. vij.
Capitulum. xxxij.

De filio vidue suscitato. L. vij.
Capitulum. xxxij.

Et factū est deinceps Ibat Iesus in ciuitatem que vocat naym. Et ibat cū illo discipuli eius et turba

copiosa Cum autē appropinquarent porte ciuitatis. Ecce defunct⁹ efferebat filius vnicus matris sue. Et hec vidua erat et turba ciuitatis multa cū illa. Quā cū vidisset domin⁹ misericordia mot⁹ sup eam dixit illi. Noli flere et accessit et tetigit loculū. Hi autē qui portabāt steterūt Et ait Adolefcens tibi dico surge. Et resedit q̄ erat mortu⁹ et cepit loqui et dedit illū matri sue. Accepit autē omnes timor et magnificabāt deū dicētes. Quia propheta magn⁹ surrexit in nob et q̄ deus visitauit plebē suā. et exijt hic sermo in vniuersam indeā de eo et omnē circa regionē.

De duobus volētib; seq̄ xpm. D. viij. L. ix.
Capitulum. xxxij.

Videns autē Iesus turbas multas circū se iussit discipulos ire trans fretū factū. **L.** est autē ambulātibus illis in via accedens. **D.** vnus scriba ait illi. Magister. **D.** **L.** seq̄ te quocūq; ieris. Et dixit ei iesus Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. filius autē hominis nō h̄z vbi caput suū reclinet. Ait. **L.** autē ad alterū. Seq̄re me Ille autē alius. **D.** de discipul⁹ ei⁹ ait illi. Dñe. **D.** **L.** p̄mitte me p̄mū ire et sepelire patrē meū. **D.** ait ait illi. Seq̄re me et dimitte. **D.** **L.** mortuos sepelire mortuos suos. Tu autē vade et annūcia regnū dei. Et ait ait. Seq̄re te dñe s̄z p̄mū p̄mitte mihi renūciare his q̄ domi sunt. Ait ait ad illū. Nemo mittēs manū ad arat̄ et respiciēs retro ap̄t⁹ est regno dei.

De quietatōne maris ad iussum xpi. D. viij. R. iij. L. vij.
Capitulum. xxxij.
R. illo die cū sero factū eēt ait discipulis suis. Trāseam⁹ et dimittētes turbā assūmūt eū ita vt erat in nauī. Et ipse **L.** ascendit in nauiculā et **R.** alie naues erāt cū illo. Et **D.** ascendēte eo in nauiculā secuti sunt eū discipuli ei⁹. Et **L.** ait ad illos. Trāseam⁹ et stagnūz ascēderūt. Nauigātib; autē ill obdormiuit. Et **D.** ecce mot⁹ magn⁹ fact⁹ ē in mari. Et **L.** ascendit. **R.** pcellavēt mgnī. **R.** in stagnū. **L.** et **R.** fluct⁹ mittebat in nauī ita. **D.** vt nauicla opiret fluctib; Et **L.** spellebant fluctib; p̄clitabāt. ipse **D.** p̄o dormiebat et **R.** erat in puppi sup cervical dormiens. Et **D.** accesserunt ad eum discipuli eius et suscitauerūt eum dicentes magister. **R.** nō ad te p̄tinet q̄ perim⁹ dñe. **R.** p̄ceptor. **D.** **L.** salua. **D.** nos p̄im⁹. Tunc

Unum ex quatuor

post dies octo factū. **L.** est autē vna die/ ruz ipse sedebat docens. **R.** auditū est q/ in domo esset et puenerūt multi itayt non caperēt neq; ad ianuā et loquebat eis ver/ bum. **Et** erant pharisei sedentes et legi do/ ctiores qui venerāt ex omni castello galilee et iudee et hierlm. **Et** virtus domini erat ad sanandū eos. **Et.** **D.** ecce offerebāt para/ liticum iacentē in lecto qui **R.** a quatuor portabat. **Et.** **L.** querebāt eū inferrez po/ nere ante eū et nō inueniētes qua parte eū inferret perturbati ascenderūt sup lectum et **R.** nudauerūt tectū vbi erat et patefacien/ tes submiserūt. **L.** **R.** eum in lecto in me/ diū ante Jesum **U**idens. **D.** **R.** autē **Jes** sus fidem illorū dixit paralitico. **Fili** homo **L.** **D.** cōf. de remittitur. **L.** **D.** **R.** tibi peccata tua **Et** **L.** ceperūt cogitare scribe et pharisei dicētes intra se. **D.** **Q**uis. **L.** est hic q; loq; tur blasphemias. **D.** **R.** q; s pōt dimittere peccata nisi solus deus? **U**t autē cognouit **Jes**us in spū. **R.** scō cogi/ ratōes. **L.** **D.** eorū **R.** idens. **L.** dixit ad illos. **U**t. **L.** **D.** **R.** quid cogitatis mala **D.** in cordib; vestris? **Q**uid est facilius dicere paralitico. **R.** dimittūtur tibi peccata tua. **A**n dicere surge tolle grabatū. **R.** tuū et ambula. **U**t autē sciatis quoniā fili; ho/ minis habet potēte; in terra dimittēdi pec/ cata. **A**it paralitico. **T**ibi. **L.** **R.** dico surge tolle lectū tuum et vade in domū tuā. **Et** **L.** cōfestim corā illis surgēs tulit lectum suū in quo iacebat et abiit in domū suam. **Et** stupor apprehēdit omnes et magnifica/ bāt deū et glorificauerūt. **D.** q; dedit pote/ statē tales hoibus et. **L.** repleti sunt timo/ re magno dicentes q; vidim; mirabilia. et **R.** nunq; sic vidimus.

De conuiuio in domo mathei **D.** ix. **R.** ij **L.** v. **Capitulum.** xxxij. **F**ecit **L.** autē ei conuiuū magnū leui in domo sua. **D.** **E**t factū. **R.** est discubente eo in domo sua ecce multi publicani et peccatores veniētes discube/ bant cū **Jes**u et discipulis ei;. **E**rāt. **R.** enī multi qui seq; bant eum. **Et.** **D.** videntes pharisei. **R.** et scribe q; māduca;ret cū pu/ blicanis et peccatorib; murmurabant. **L.** dicētes ad discipulos eius. **Q**uare. **R.** **D.** cū publicanis et peccatorib; manduca;ret bibit. **R.** magister vester. et. **L.** vos mādu/ caris et bibitis? **Et** rēdens **Jes**us ait illis. **N**on. **L.** egent. **R.** **D.** qui sani sunt me

dico sed q; male habēt **E**ūtes. **D.** autē di/ scite quid est. q; misericordiā volo et nō sa/ crificiū. **N**on. **D.** enī. **R.** veni vocare iu/ stos sed peccatores ad penitentiā. **L.** **E**t. **R.** erāt discipuli iohānis et pharisei ieiunan/ tes **T**unc. **D.** accesserūt ad eū dicentes. **Q**uare nos et pharisei ieiunā? **f**req;nter **E**t **L.** obsecratōem faciūt discipuli iohānis s; mil; et pharisei eorū. **t**ui autē edūt et bibūt et nō. **D.** ieiunāt. **R.** **E**t. **D.** ait illis **Jes** sus. **A**unq; pnt filij sponsi et nuptiarum **R.** q; diu cū illis est spōsus ieiunare et luge/ re? **D.** **R.** **Q**uāto. **L.** **D.** **R.** tpe habent secū sponsum nō pnt ieiunare. **V**eniet at/ dies quādo auferet ab eis spōsus et tūc iei/ unabūt in dieb; illis. **D**icebat. **L.** autē et similitudinē ad illos. **Q**uia nemo pmissū surā a vestimēto nouo mittit in vestimēto vetus. **N**emo. **R.** enī assumentū panni ru/ dis assuit vestimēto veteri. **A**lioq; affert supplemētū nouū a veteri. **T**ollit. **D.** enī plenitudinē ei; a vestimēto nouū. **L.** rūpit et peior. **D.** et maior. **R.** scissura fit et. **L.** ve/ teri nō puenit pmissura a nouo. neq; **D.** mittūt vinū nouū in vtres veteres. **A**lio; quin rūpunt vtres et vinū effundet et vtres pereūt. **S** et vinū nouū i vtres novos mit/ tunt. et. **R.** mitti d; mittēdū. **L.** est vt vtra q; cōseruetur. **D.** **E**t **L.** nemo bibēs vec; statim vult nouū. dicit enī vet; meli; est

De suscitatioe filie

Archisynagogi de emor ossa **D.** ix. **R.** v. **L.** viij. **Capitulum.** xxxix. **H**ec. **D.** eo loquēte **E**cce princeps yn; de archisynagog;. **R.** noie yai/ rus cui. **L.** nomē yai;. et ipse princeps sina/ goge erat. **E**t cecidit ad pedes ihu rogans eū. **U**idens **R.** eū accessit. **D.** p;cidit **R.** ad pedes ei; et deprecabāt eū mltū. **E**t adorabat. **D.** rogās. **L.** vt intrar; domū suā q; vnica filia erat illi fere āno; .xij. et hec moriebat; adorabat. **D.** eū dicēs **D**ñe filia mea mō defuncta ē. **I**extremis. **R.** ē s; **D.** veni. **R.** ipone manū tuā sup eā vt. **R.** salua sit et vi/ uat. **E**t. **D.** surgēs ih; seq; bāt eū et discipuli ei;. et **R.** turba mltā. **E**t p;tigit. **L.** dum iret a turbis p;mebat. **E**t. **D.** ecce mulier q; flux; rum sanguinis patiebatur duodecim an/ nis que. **R.** fuerat multū p;pressa cū medic; plurib;. et erogauerat. **L.** oēm subam suā. omnia. **R.** sua. nec quicq; p;fecerat. nec. **L.**

Monoteseron siue

ab illo potuit curari sed magis. **R.** deterius habebat. **L.** audisset de iesu venit in turba retro et tetigit. **D.** **R.** **L.** simbrā vestimenti ei? Dicebat. **D.** **R.** autē intra se Si tetigero tantū vestimentū eius salua ero. **Et.** **L.** cōfestim stetit fluxus. **R.** sicca tus est fons sanguinis eius. **Et** sensit cor/ pore quia sanata esset a plaga. **Et** iesus sta tim agnoscēs in semetipso virtutē que exi erat de illo. cōuersus ad turbam ait. **Quis** **L.** me. **R.** vestimenta mea tetigit. **Aegā** **tibus.** **L.** autē omnibus petr⁹ et qui cū illo erāt dixerūt. **P**receptor turbe. **L.** **R.** te cō primūt et affligūt. et tu dicis quis me teti git. **Et.** **L.** dixit iesus. **A**liquis me tetigit. **N**am et ego noui virtutē de me exisse. **Et.** **R.** circūspiciebar videre eā que hec fecissz. **V**idens **L.** autē mulier quia nō latuit eū timens. **R.** et tremēs sciēs qd factū essz in se. **V**enit et procidit ante eū et pedes. **L.** ei⁹ et ob quā causaz tetigerat eū indicauit cor/ ram omī populo et quēadmodū confesti sanata sit. **At.** **D.** iesus cōuersus et vidēs eam dixit. **C**ōfide filia fides tua te saluus fecit. **V**ade. **L.** **R.** in pace et esto. **R.** sana a plaga tua. **Et** salua. **D.** facta est mulier ex illa hora. **A**dhuc. **R.** eo loquēte venerunt nūcij ad archisynagogā dicētes. **Q**uia fili a tua mortua est qd yltra veras magistz. **H**oli. **L.** verare illum. **I**esus audito hoc verbo rēdit patri puella. **H**oli timere. tan tūmodo. **R.** crede et salua. **L.** erit. **Et.** **D.** cum venisset iesus in domū principis nō **D.** admisit quenqz se sequi nisi petr⁹ et ia cobū et iohannē fratrē iacobi. **E**t vidit tur/ multū et flentes et eiulātes multū. et tibi cū nes. **D.** **F**lebāt **L.** autē omnes et plāgebāt illam. **At** ille dixit. **N**olite flere. qd. **R.** tur bamin⁹ et plorat⁹. **R.** recedite. **D.** nō est mor tua puella sed dormit et deridebāt eum. **L.** scientes qd mortua est. **I**psē. **R.** vero eiect⁹ turbis assumit patrē. **R.** **L.** et matrē puel le que. **R.** secū erāt et ingrediūtur vbi puel la erat iacens. et manū puelle tenēs clama uit et **L.** ait. **R.** illi **T**habitacumi qd est in terpretatū. **P**uella tibi dico surge. **Et.** **L.** reuersus est spūs eius et surrexit cōtinuo et **R.** ambulabat et. **L.** iussit illi dare mādu carez. **R.** obstupuerūt stupore magno. **L.** parētes eius. **Q**uibus pcepit vehemēter **R.** ne. **L.** cui dicerēt. qd factū nemo. **R.** illud sciret. **Et.** **D.** exijt fama hec in vniuersaz terrā et. **R.** egressus inde abiit in patriam

suam. **Et** sequebant eū discipuli eius.

De duobus cecis

illuminatis et de muto demoniaco. **D.** ix. **L.** capitulum. xl.

Et trāseunte inde iesu. secuti sunt eum duo ceci clamantes. **S**olus ma the⁹ becnar rat de cecis scdm Aug. **Et** dicentes. miserere nostri fili dauid. **C**um autē venis sent domū accesserūt ad eū ce ci. **Et** dixit eis iesus. **C**reditis qz hoc pos sum facere vobis? **D**icūt ei. **U**tiqz domie. **T**unc tetigit oculos eoz dicens. **F**m fidē vestrā fiat vobis. **E**t aperti sunt oculi eoz rum. **Et** cōminatus est eis iesus dicens. **V**idete ne qis sciat. **I**lli autē exeūtes dif/ famauerūt illū per totā terrā illam. **E**gres/ sis autē illis. ecce obrulerūt illi hoīem mu tum habentē demoniū et eiecto demonio locut⁹ est mutus. **Et** mirate sunt turbe dis centes. **N**unqz apparuit sic in israel. **P**ha risei autē dicebāt. **I**n principe demonio/ rum eiecit demonia.

De admiratōe tur/

barū super doctrina xpī. **D.** xij. **L.** con/ sonat. **L.** iij. **R.** vi. **L.** ca. xli.

Et factō sabbato cepit in synago/ ga docere. **Et** multi videntes ad/ mirabant in doctrina ei⁹ dicētes. **U**nde huic hec omnia. que est sapia qd da/ ta est illi. et virtutes que p manū eius effi/ ciunt? **N**onne iste est fabri. **D.** filius? **N**ō ne. **D.** **R.** mat ei⁹ dicit maria. et fratres ei⁹ iacob et ioseph symon et iudas et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? et scan dalisabant ex eo. **I**esus autē dixit illis. **N**ō est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua et in cognatōe. **R.** sua. et nō poterat vllā virtutem ibi facere nisi pau/ cos infirmos impositis manib⁹ curauit. et mirabat⁹ propter incredulitatē eorum.

De iussione facta

discipulis rogare dominū messis mittere oparios. **D.** ix. **R.** vi. **L.** ca. xliij.

Et. **D.** circūbat. **R.** iesus oēs ci/ uitates et castella in circuitu. **R.** do cēs. **D.** in synagogis eoz et et pre/ dicans euangeliū regni. et curās oēm lan/ guoz et omnē infirmitatē. **V**idēs autem turbas misertus est eis quia erāt verati et iacētes sicut oues nō habentes pastorem

Unum ex quatuor

Tunc dixit discipulis suis. **H**ecis q̄dē multa oparij autē pauci. Rogate ergo dominū mellis vt mittat operarios in messem suam.

De missione XII

apostolorū. **M.** x. et. xi. **R.** vi. **L.** iij.

Capitulum. c. l. iij.

Conuocatis. **L.** autē Iesus duodeci aplis cepit. **R.** eos binos mittere. **dedit** **L.** illis virtutē et potestatem sup omnia demonia vt. **H.** eijcerēt et curarēt omnē languorē et omnē infirmitatē. **D.** uodecim autē apostolorū hec sunt nomia. **P**rimus **S**ymon qui dicitur **P**etrus et **A**ndreas frater eius. **P**hilippus et **B**artholomeus. **J**acobus zebedei. et **J**ohānes frater eius. **T**homas. **M**attheus publicanus. **J**acobus alpheiz. **T**hadeus. **S**ymon cananeus et **J**udas scariotus qui tradidit eū. **H**os duodecim misit Iesus predicare regnū dei et sanare infirmos. **p**recipiens eis et dicens. **I**n viā gentium ne abieritis et in ciuitates samaritanorū ne intraueritis sed potius ite ad oues quae pierunt domus israel. **E**ūtes autē predicare dicentes quia appropinquit regnū celorum in finibus curate mortuos suscitare. leprosos mundare demones eijcite gratis accepistis gratis date. **N**olite possidere aurū neque argentū. **E**t precepit. **R.** eis ne quid tollerēt in viā nisi virgā tantum. **E**t **L.** ait ad illos. **N**ihil tuleritis in viā neque virgā neque perā neque panē neque pecuniā neque in zona es neque **L.** duas tunicas habeatis neque **H.** calciamēta sed **R.** calciatos sandalijs. **D.**ignus. **H.** est enim oparij cibo suo. **I**n quācūq; autē ciuitate aut castrum aut domū. **L.** intraueritis. **I**nterrogate. **H.** quis in ea dignus sit et ibi manetez inde. **L.** ne exeat is. **I**ntrātes. **H.** autē domū. salutate eā dicētes. **P**ax huic domui. **E**t si quidem fuerit domus illa digna veniet sup eam pax vestra. **S**i autē nō fuerit digna. pax vestra ad vos reuertet. **E**t quicūq; nō receperit vos neque audierit sermones vestros. et exiētes foras de domo vel ciuitate excutite puluē de pedibus vestris in testimonium. **L.** sup illos. **A**men

Arga sume bica. **P**arco et **L**uca dixerunt simode. **P**arcus. **p**ur significat mystice potestatem accipiendi necessaria. **M**attheus autē et **L**ucas ad literā vel mystice ne inuitā rei cui libet vel potestati aut auctoritati temporalī.

H. dico vobis. **T**olerabilis erit terra Sodomorum et gomorreorum in die iudicij quā illi ciuitati. ecce ego mitto vos sic oues in medio luporum. **E**stote prudentes sicut serpentes et simplices sicut colūbe. **L**auete autē ab hominibus. tradēt enim vos in concilijs et in synagogis suis flagellabūt vos. et ad presides et reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. **L**um autē tradēt vos. nolite cogitare quomodo aut quid loquimini. **D**abitur enim vobis in illa hora quod loquimini. **N**on enim vos estis qui loquimini sed spūs patris vestri qui loquitur in vobis. **T**radet autē frater fratrem in mortē et pater filium. **E**t insurgent filij in parentes et morte eos afficiēt. **E**t eritis odio omnibus hominibus propter nomen meū. **Q**ui autē perseuerauerit vsque in finē hic saluus erit. **L**ū autē persequēter vos in ciuitate ista. fugite in aliam. **A**mē dico vobis. **N**on cōsummabit is ciuitates israel donec veniat filius hominis. **N**ō est discipulus sup magistrū nec seruus sup dñm suū. sufficit discipulo vt si sicut magister suus. et suo sicut dñs eius. **S**i p̄ferat familias beelzebub vocauerūt quanto magis domesticos eius? **N**e ergo timueritis eos. **N**ihil enim est operitū quod nō reuelabit. et occultū quod nō sciat. **D**ō dico vobis in tenebris dicite in luce et quod in aure auditis predicare sup tecta. **E**t nolite timere eos qui occidūt corpus. animam autē nō p̄nt occidere sed potius timere qui p̄t et corp⁹ et animam perdere in gehennā. **N**ōne duo passerēs asseuerūt et vn⁹ ex illis non cadit sup terrā sine patre vestro? **V**estri autē et capilli capitis oēs nūcerati sunt. **N**olite ergo timere. multi passerib⁹ meliores estis vos. **D**ñs ergo qui confitebitur me corā hominibus. confitebor et ego eū corā patre meo qui est in celis. **N**olite arbitrarī quia veni mittere pacē in terrā. **N**ō veni pacē mittere sed gladiū. **V**eni enim hominem separe aduersus patrem suū et filiā aduersus matrē suā et nurū aduersus socrū suā et inimici hominis domestici eius. **Q**ui amat patrem suū aut matrē pl⁹ quā me nō est me dign⁹. **E**t qui amat filium aut filiā sup me nō est me dign⁹. **E**t qui nō accipit crucē suā et sequitur me nō est me dign⁹. **Q**ui inuenit animā suā. perdet illā. **E**t qui perdidit animā suā propter me inueniet illā. **Q**ui recipit vos me recipit. et qui me recipit. recipit eū qui me misit. **Q**ui recipit prophetā in nomine prophete. mercedē prophete recipiet. **E**t qui accipit iustū nomine iusti mercedē

Monotesseron siue

iusti accipiet. Et quicūq; dederit potum
vni ex istis minimis calicē aq̄ frigide tan-
tum in nomine discipuli. Amē dico vobis
nō p̄det mercedē suā. Et. **D.** factū est cū
p̄summasset iesus verba hec: p̄cipiēs duo
decim discipulis suis egressi. **L.** circūbāt
p̄ castella euangelizantes: et curātes vbiq;
predicabāt. **R.** vt penitentiā agerēt. et de-
monia multa eijciebāt et yngebāt oleo ml-
tos egros et sanabātur. **Trāsiit. D.** autem
Iesus in deyr doceret et p̄dicaret in ciuita-
tibus eorum.

De interrogatōne

Johannis. Tu es qui ventur⁹ es? **Dat.**

Et. Lu. xij. Capitulū. xliij.

A. Annunciauerūt. **L.** autē Johāni

discipuli eius de oīb; his Johan-

nes. **D.** vero cū audisset in vinculis opa

p̄i mittēs duos de discipul⁹ suis ad iēsum.

L. dixit. Tu es q̄ ventur⁹ es. An aliū expe-

ctam⁹? In ipsa autē hora curauit multos

et cecis multis donauit visum. **Et. D.** rā-

dens Iesus ait illis. Eūtes renūciate Jo-

hanni q̄ vidistis et audistis. ceci vidēt. clau-

di ambulant. leprosi mūdant. surdi audi-

unt. mortui resurgūt. paupes euangelizā-

tur. Et bt̄us qui nō fuerit scandalizat⁹ in

me. Illis autē abeuntib; cepit iesus dice-

re ad turbas de Johāne. Quid existis i de-

fertū videre? arum dinē vento agitātā? S; q̄

qd̄ existis videre? hominē mollib; vestitū?

Ecce q̄ mollib; vestitū. et qui. **L.** in p̄cio

scire sunt et in delictis in domib; regum

sunt. **S; D.** qd̄ existis videre? p̄phetam

Et n̄ dico vobis et plus q̄ p̄phētā. Dic est

enī de quo scriptū est. Ecce ego mitto an-

gelū meū ante faciētū qui p̄parabit viā

tuā ante te. Amen dico vobis. Nō surre-

xit inter natos mulierū maior Johāne ba-

ptista. Qui autem minor est in regno dei

maior est illo. A diebus autē iohānis ba-

ptiste vsq; nūc regnū celoz vim patitur et

violētū rapiūt illd̄. Dēs enī p̄phetas vsq;

ad iohē baptistā p̄phetauerūt. Et si vult

recipere ipse est helyas q̄ ventur⁹ est. Qui h; z

saures audiēdi audiat et. **L.** oīs ppl̄s audi-

ens et publicani iustificauerūt deū bap-
tisti bap̄tismo iohis. Pharisei autē et legispi-

ri cōsiliū dei spreuerūt in semetip̄s nō ba-

ptisati ab eo. Ait autē dñs. Cui ergo siles

dicā boīes generatōnis hui⁹ et cui similes

sunt: siles sunt pueris sedētib; in foro et lo-
quētib; ad inuicē et dicētib;. **Et t̄taum⁹**
vobis t̄tib; et nō saltastis. lamētauimus et
nō plorastis. Venit enī iohānes baptista
neq; manducans panē neq; bibēs vinū et
dicitis demonē habet. Venit fili⁹ hominis
manducās et bibēs et dicitis. Ecce hō vo-
rar. **D.** et potator vini/publicanoz et pec-
catorū amicus. et iustificata. **L.** est sapien-
tia ab omnibus filiis suis.

De phariseo qui

rogauit xpm manducare cū eo et de **Ma-**

ria magdalena. L. vij. Cap. xlv.

R. Rogauit autē illū quidā de phari-

seis vt māducaret cū illo. Et igres-

sus domū pharisei discubuit. Et

ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix/

vt agnouit q̄ accubuit in domo pharisei

attulit alabastrū ynguētū et stans retro se-

cus pedes eius lachrimis cepit rigare pedes

eius. et capillis capitis sui tergebat et oscu-

labat pedes eius. et ynmento yngebāt. **Vi-**

dens autē pharise⁹ qui vocauerat eū. ait

intra se dicens. Dic si eēt p̄pheta sciret vsq;

que q̄lis eēt mulier que tāgit eū qz pecca-

trix est. Et r̄dens iesus dixit ad illū. **Sy-**

mō habeo tibi aliqd̄ dicere. At ille ait. **Da-**

gister. Dic. Duo debitores erāt cuidā fene-

ratorū. vn⁹ debebat denarios q̄n gētos et

alius q̄n quaginta. Non h̄ntib; ill' vn⁹ red-

derēt. donauit vtrūq;. Quis ergo eū plus

diligit? R̄dens symō dixit. Estimo qz is

cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iu-

dicasti. Et cōuersus ad mulierē dixit. **Sy-**

mom. Vides hāc mulierē? Intraui in do-

mū tuā aquā pedib; meis nō dedisti. Nec

aut lachrimis rigauit pedes meos et capil-

lis suis terxit. **Oculū** mihi nō dedisti. Nec

at ex q̄ intrauit nō cessat osculari pedes me-

os. **Oleo** caput meū nō ynxit. hec at vn⁹

gēto ynxit pedes meos; p̄pter qd̄ dico tibi.

Remittit ei pctā multa qm̄ dilexit multū.

Cui at min⁹ dimittit min⁹ diligit. Dixit

at ad illā. Remittit tibi pctā tuā. Et cepe-

rūt q̄ siml' accūbebāt dicere intra se. Quis

est hic q̄ eēt pctā dimittit? Dixit at ad mu-

lierē. fides tua te saluā fecit. **Vade** in pace

De occisiōe iohis. Dat. xliij. R. vi.

Am. L. autē dies. **Ca. xlvj.**

C. Opportun⁹ accidisset herodes nata-

lis sui cenā fecit p̄cipib; et tribu-

nis et primis galilee. Cūq; intrasset filia

Unum ex quatuor

ipsi herodiadis saltaffet in medio. **D**er placuisset **R**. herodi similis recubentibus **R**ex ait puella. Petea me quod vis et dabo tibi. **E**t iuravit illi quod quicquid petieris dabo tibi licet dimidium regni mei. **Q**ue cum exisset dixit matri sue. **Q**uid petam. **A**t illa dixit. **C**aput iohannis baptiste. **L**ucius introisset statim cum festinatione ad regem petiuit per monita **B**a matre sua. **V**olo **R**. petrus inquit. **D**. da mihi hic in disco caput iohannis baptiste. **E**t tristat et re. et propter iuramentum et propter filium discubentes noluit eam tristare sed missis spiculatoribus precepit afferri caput iohannis in disco. et dedit illud pueller puella dedit matri sue. quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud ad **B**. sepelierunt in monumento. **R**. **E**t. **D**. venientes nuntiauerunt **J**esu. quod cum audisset **J**esus secessit in nauiculam in locum desertum seorsum.

De probatica piscina. Joh. v. Capitul. xlvij.

Post hoc erat dies festus iudeorum. **A**scendit **J**esus hierosolimam. **E**st autem hierosolimis probatica piscina que cognoscitur hebraice bethsaida queque porticus habens. **I**n his iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum aridorum expectantium aque motum. **A**ngelus autem domini semper descendebat in piscinam et mouebat aquam. **E**t qui prior descendisset in piscinam post aque motionem. sanus fiebat a quacumque deris nebat infirmitate. **E**rat autem ibi quidam homo xxxvij. annos habens in infirmitate sua. **D**um cum vidisset **J**esus iacentem et cognouisset. quod multum iam tempus haberet. dixit ei. **Q**uis sanus fieri. **R**espondit ei languidus. **D**omine. **H**odie non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. dum venio enim alius ante me descendit. **D**ixit ei **J**esus. **S**urge tolle grabatum tuum et ambula. **E**t statim sanus factus est homo et sustulit grabatum suum et ambulabat. **E**rat autem sabbatum in illa die. **D**icebant ergo iudei illi quod sanus fuerat. **S**abbatum est. **N**on licet tibi tollere grabatum tuum. **R**espondit eis. **Q**ui me sanum fecit ille mihi dixit. **T**olle grabatum tuum et ambula. **I**nterrogauerunt autem eum. **Q**uis est ille homo qui dixit tolle grabatum tuum et ambula. **J**esus autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. **J**esus autem declinavit a turba constituta in loco. **P**ostea inuenit eum. **J**esus in templo dixit ei. **E**cce iam sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat

Abit ille homo et nuntiauit iudeis quod **J**esus esset qui fecit eum sanum propterea persecubant iudei **J**esum quod hoc faciebat in sabbato. **J**esus autem respondit eis. **P**ater meus usque modo operatur et ego operor. **P**ropterea ergo magis querunt eum iudei interficere. quod non solum solvebat sabbatum. sed et patrem suum dicebat deum. equalem se faciens deo. **R**espondit itaque **J**esus et dixit eis. **A**men amen dico vobis. **N**on pater filium a se

quicquam facere nisi quod viderit patrem facientem. **Q**uemcumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. **P**ater enim diligit filium et omnia demonstrat ei que ipse facit et maiora his demonstrabit ei opera ut vos miremini. **S**ic enim pater suscitavit mortuos et vivificavit sicut filius quos vult vivificare. **N**ec enim pater iudicat quemcumque. sed iudicium omne dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. qui non honorificat filium. non honorificat patrem qui misit illum.

Amen amen dico vobis quod qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habens vitam eternam et in iudicium non venit sed transiit a morte in vitam. **A**men amen dico vobis quod venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent. sicut enim pater habet vitam in semetipso sic dedit et filio vitam habere in semetipso. **E**t praterem dedit ei iudicium facere quod filius hominis est. **N**olite mirari hoc quod veniet hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius. **E**t procedet qui bona fecerunt in resurrectionem vite. qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij. **N**on possum ego ipse a me ipso facere quicquam. sed sicut audio iudico et iudicium meum iustum est. quod non quero voluntatem meam sed qui misit me. **S**i ego testimonium perhibeo de me. testimonium meum non est verum. **A**lius est qui testimonium perhibet de me. et scio quod verum est testimonium eius quod perhibet de me. **V**os misistis ad iohannem et testimonium perhibuit veritati. **E**go autem non ab homine testimonium accipio sed hoc dico ut vos salvi sitis. **I**lle erat lucerna ardens et lucens. **V**os autem voluistis ad horam exultare in luce eius. **E**go autem habeo testimonium

Hic primo cepit dominus iudeis manifestare vitam suam. quod patres videlicet haberet deum.

Maxime loquitur hic de patre et filio. unde iudei idignati et odium generant contra ipsum. **E**t hic est verbum christi et fundit error. **A**rii qui dixerunt christum non esse filium naturalem patris. neque patri consubstantialem neque coeternum. sed minus patre dicitur. **E**t quoniam non fuit filius quasi qui cepit ex ipse.

Monotesseron siue

maius iohāne. **O**pa enī q̄ dedit mibi pater vt p̄ficiā ea. ipsa opa que ego facio testi moniūz p̄hibēt de me qz pater me misit. **E**t qui misit me pater ip̄e testi moniūz p̄hibz de me. **R**egz vocē ei⁹ vn̄ q̄ audistis / neqz sp̄z ei⁹ vidistis. z verbum ei⁹ nō habetis in vo bis manēs qz quē misit ille huic vos n̄ cre ditis. **S**crutamī scripturas qz vos putat̄ in ip̄s vitā eternā habere. z ille sunt que te sti moniūz p̄hibet de me. z nō vultis ve nire ad me. vt vitā hēat̄. **C**laritatē ab hoī minibz nō accipio sz cognoui vos qz dile ctōem dei nō habetis in vob. **E**go veni in noīe patris mei z nō accepistis me. **S**i ali us venerit in noīe suo illū accipiet̄. **Q**uō potestis vos credere q̄ gloriā ab inuicē ac cipitis. z gloriā que a solo deo est nō que rit̄. **N**olite putare qz ego accusatur̄ sim vos ap̄d patre. **E**st q̄ accusat vos moyses in quo sp̄atis. **S**i ei crederetis moysi / cre deretis forsitan z mibi. de me enī ille scri psit. **S**i enī illius litteris nō credit̄. quō verbis meis crederis?

De Herode dicēte Johāne surrexisse z miracula facere. **D**at. xiiij. **R.** viij. **L.** ix.

Capitulum. xliiij.
Adiuit. **L.** at herodes tetrarcha. famā. **D.** de iesu z oīa **L.** q̄ fiebāt ab eo. manifestū. **R.** enī factū est nomē ei⁹. z hesitabat **L.** eo qd diceret a q̄busdā q̄ io hānes surrexit a mortuis. **A** q̄busdā vero qz helyas apparuit. **A** ab alijs at q̄ p̄pheta vn̄ de antiq̄s surrexerit. z. **D.** ait herodes Johāne ego decollavi. q̄s est iste de quo ego talia audio. **E**t q̄rebat videre eū ei⁹. **D.** ait pueris suis. **H**ic est ioh. bap. ip̄e surrexit a mortuis z virtutes opant̄ in eo quē. **R.** ego decollavi ioh. hic a mortuis surrexit.

De reditu ap̄lorū ad xp̄m. **R.** vi. **L.** ix. **C**apitulum. xliij.

Ad iesum renunciauerūt ei oīa q̄ egerāt z docuerāt. **E**t ait illis. **V**enite seorsum in desertū locū z req̄sцитe pusillū. **E**t assumptis **L.** illis secessit seorsum in locū desertū q̄ est bethsaida. **E**rāt **R.** enī qui ves niebant z redibant multi z nec spaciū mā ducandi habebant.

De q̄nqz panibz duobz piscibz. **D.** xiiij. **R.** vi. **L.** ix. **J.** vi. **C** La. l.

Ascendētes. **R.** in nauī abierūt trās mare **J.** galilee qd̄ est tyberia

dis in desertū. **R.** locū. qd̄ **D.** cum. **L.** au dissent turbe secute sunt eū. **E**t **R.** viderūt eos abeuntes z cognouerūt multi z pede stres de oībus ciuitatibz cōcurrerūt illuc z p̄uenerūt eos. **E**t exiēs vidit turbā multā **J.** iesus z misert⁹ est sup̄ eos qz erāt sicut oues nō h̄ntes pastore z excepit **L.** illos z loq̄bat̄ illis de regno dei. **E**t **R.** cepit illos docere multa z curauit **D.** lāguidos eoz. **S**equēbat̄ **L.** autē illū ml̄ titudo magna qz videbāt si gna q̄ faciebat sup̄ his q̄ in firmabant. **A**biit at̄ in mon tem iesus z ibi sedebat cū di scipulis suis. **E**rat at̄ primū pascha dies festus iudeoz.

Vesp̄e **D.** aut̄ facto accesserūt ad eum di scipuli ei⁹ dicentes. **D**esertus est locus et hora iā preterijt dimitte turbas vt eūtes in castella. **L.** villas qz q̄ circa sunt diuersi erant vt inueniāt escas vt emant. **R.** cibos quos māducēt qz in loco **L.** deserto sum⁹. **J.** iesus **D.** aut̄ dixit eis. **N**on h̄nt necesse ire dare illis vos māducare. **L.** **L.** suble uasset ergo ocnlos iesus z vidisset qz mul tudo maxima venisset ad eū dixit ad phi lippū. **U**n̄ emem⁹ panes vt māducent hi. **D**oc autē dicebat tentās eū. **I**p̄se enī scie bat qd̄ esset factur⁹. **R**nt̄ ei philipp⁹. **D**ucē torū denarioz panes nō sufficiūt vt vnus quisqz modicū qd̄ accipiat. **E**t **R.** dixit eis. **Q**uot panes hēntis. **J.** te z videte. **D**ixit ei vn̄ ex duodeci. **A**ndreas frat̄ symonis pe tri. **E**st puer vn̄ hic h̄ntis q̄nqz panes oz deaccessz duos pisces. **S**z z bec qd̄ sunt inter tātos. **N**isi. **L.** forte nos eam⁹ z emas m⁹ in oēm hanc turbā escas. **D**icit **J.** ergo iesus. **f**acite hoīes discūbere p̄ quinta. **L.** quingētos. **E**rat autē senū multū in loco. **D**iscubuerūt ergo viri q̄si numero q̄nqz milia in ptes. **R.** p̄ centenos. z q̄nquages nos. **A**cepit. **J.** ergo iesus panes z intus ens. **R.** in celū benedixit z fregit. **E**t cum gratias **J.** egisset dedit **R.** discipulis suis vt ponerēt ante eos. **D**iscipuli. **D.** autēz dederunt turbis. **S**imilr̄ autē z de pisci b⁹ distribuit discūbentibz q̄ntū volebant. **U**t autē impleri sunt **L.** oēs z saturati di xit discipulis suis. **C**olligite que sup̄panes runt fragmenta ne pereāt. **C**ollegerūt ergo z impleuerūt duodecim. **R.** cophinos fragmentoz ex quinqz panib⁹ oz deaccessz duobus piscibus que sup̄fuerāt bis qui

Bl.
Videtur hoc eē sc̄m pascha atqz a primo iā vis to z ab illo quo fuit oc cisus.

Unum ex quatuor

manducauerat. **P**anducatum. **D.** autē fuit nūerus quinq; milia virozū excepit mulierib; z puulis. **Et R.** Ita tū coegit discipulos suos ascēdere in nauim vt pcederent eum trans fretū a bethsaida dū ipse dimitteret populu;.

Illi ergo hoies cū vidissent q̄ fecerat signum dicebant. **Q**uia hic ē vere p̄beta q̄ vēturus est in mūdū. **I**esus autē cū cognouisset q̄ vēturi essent z rapent eū z facerēt eū regē. fugit in montē itez ipse solus orare. **V**espe autē factus solus erat ibi.

De ambulatōe x̄pi supra mare. **D.** xij. **R.** vi. **J.** vi. **C**apitulum. li.

V **A**utē sero factū est descēderūt discipuli ei; ad mare; cū ascēdissent nauim. **V**enit trans mare in capharnaū z tenebre iā facte erāt; nō venerat ad eos iesus. **V**ā re autē vento magno flāte exurgebat. **N**auicula **H.** autē in medio mari factabat fluctib;. **E**rat autē vent; p̄trarius eis. z vidit eos laborātes in remigādo. **A**ū. **L.** ergo remigassent stadia q̄i viginti q̄q; aut triginta circa. **R.** quartā vigiliā noctis venit ad eos ambulās supra mare z volebat p̄terire eos. **A**t illi vt viderūt eū ambulantē supra mare putauerūt fantasma esse z exclamauerūt p̄re timore. **D.** **D.** **R.** enī; viderūt eum z p̄turbati sunt. **S**tati. **D.** q̄ iesus locut; est eis dicēs. **D**abete fiduciā. **C**ōfidite. **R.** ego sum. **N**olite timere. **R**ūdēns **H.** autē petr; dixit. **D**ñe si tu es iube me venire ad te sup aquas. **E**t ipse dixit. **V**eni. **E**t descēdēs petr; de nauicula ambulabat sup aquas vt veniret ad iesus. **V**idēs autē ventū validū timuit. **E**t cū cepisset mergi clamauit dicēs. **D**ñe saluum me fac. **E**t cōtinuo iesus extendēs manū app̄bēdit eū; ait illi. **N**odice fidei q̄re dubitasti. **V**oluerūt **I**ergo eū recipe in nauim. **Et H.** cū ascēdissent in nauiculā cessa uit vētus z **R.** multo magis intra se stupebāt. **N**ō enī intellexerāt de panib;. **E**rat ei cor eoz excecātū. **Q**ui **H.** autē in nauicula erāt. venerūt z adorauerūt eū dicētes. **V**ere fili; dei es. **Et J.** statim nauis fuit ad terrā

Sicut augu. hic notat. **S**i nō fier; per eū; dez euang. gelistā mentio d̄ sc̄da resecōe septē panū videre tur eē inter euāgelistas contradictō quasi narra. rent p̄trarie vnā z eandē resecōnem z hoc videli cet. p̄ p̄cordātia raliuz vt dicātur plu. ries facta q̄ nō nisi sp̄ vi dēt esse nar. rata.

ad quā ibāt. **Et H.** cū trāffretassent venerūt in terrā genezareth. **R.** applicuerunt. **C**ūq; egressi fuissent de naui. p̄tinuo cognouerūt eū z p̄currentes p̄ vniuersam regionē illā ceperūt in grabatis eos q̄ male habebāt trāfferre vbi eū audiebāt esse. **E**t quocunq; introibat in vicos vel in villas aut ciuitates in plateis ponebāt ifirmos z dep̄cabant eū vt vel fimbriā vestimēti ei; tangerēt. **E**t q̄t̄q; tangebāt eū salui fiebāt.

De p̄dicatōe eucharistie. **J.** vi. **C**a. liij. **A**utē die turba q̄ stabat trās mare vidit qz nauicula alia n̄ erat ibi nisi vna. **E**t qz nō introiit; **I**esus cū discipulis suis in naui s; soli discipuli ei; abijissent. **A**lie vero supuenēt naues a tiberiade iuxta locū vbi māducauerant panē grās agētes deo. **C**ū ergo vidissent turbe qz iesus n̄ erat ibi neq; discipuli eius ascēderūt nauiculas z venerūt capharnaū querētes iesus. **E**t cū inuenissent eū trās mare

Augn. dicit qz capharnaum est iuxta signū gene. sar qd̄ dicit mare.

Dixerūt ei. **R**abbi qñ huc venisti. **R**ñt iesus z dixit. **A**mē amē dico vobis q̄rit; me nō qz vidistis signa sed qz manducauistis ex panib; z saturati estis. **O**pamini nō cibū q̄ perit sed qui p̄man; in vitā eternā quē fili; hois vobis dabit. hūc ei p̄ signauit de; **D**ixerūt ergo ad eū. **Q**uid faciem; vt opemur opa dei; **R**ñt iesus z dixit eis. **N**oc est op; dei vt credatis in eū; quē misit ille. **D**ixerūt ei. **O**d ergo tu facis signū vt videam; z credam; tibi; **Q**uid opar; **P**res nostri māducauerūt māna in deserto sicut scriptū ē. **P**anē de celo dedit eis māducare. **D**ixit ergo eis. **I**esus. **A**mē amē dico vobis. **N**ō moises dedit vob panē de celo. s; p̄ me; dat vob panē de celo vep;. **P**anis ei; dei est q̄ descēdit de celoz dat vitā mūdo. **D**ixerūt ergo ei. **D**omine sp̄ da nobis hūc panē. **D**ixit autē eis iesus. **E**go sum panis vite. q̄ venit ad me nō esuriet. z qui credit in me nō sitiet vnq;. **S**z dixi vobis qz z vidistis me; nō credidistis. **D**ñe qd̄ dat mihi p̄. ad me veni et. z eū qui venit ad me nō eijciā foras. qz descēdi de celo. nō vt faciā voluntatē meā sed volūtātē ei; q̄ misit me. **D**ec est ā voluntas ei; q̄ misit me p̄ris. vt omne qd̄ dedit mihi nō pdam ex eo sed resuscitē illō in nouissimo die. **D**ec est enī voluntas p̄ris mei q̄ misit me vt oīs q̄ videt filiū z credit in eū;

Monotelleron siue

habeat vitam eternam ego resuscitabo eum in nouissimo die. **M**urmurabat ergo in dei de illo quod dixisset Ego sum panis qui de celo descendit. **E**t dicebant Nonne hic est iesus filius ioseph cuius nos nouimus patrem matrem? **Q**uod ergo dicit hic quod de celo descendit? respondit ergo iesus et dixit eis Nolite murmurare inuicem. Nemo potest venire ad me nisi pater meus qui misit me traxerit illum. **E**t ego resuscitabo eum in nouissimo die. **E**st scriptum in prophetis. **E**t erunt homines docibiles dei. **D**is qui audiuit a patre et didicit et ait ad me. non quod patrem vidit quisquam nisi is qui est a deo hie videt patrem. **A**men amen dico vobis qui credit in me. habet vitam eternam. **E**go sum panis vite. **P**atres vestri manducauerunt manna in deserto et mortui sunt. **H**ic est panis de celo descendit. si quis manducauerit ex hoc panem uiuet in eternum. **E**t panis quem ego dabo. caro mea est pro mundi vita. **L**itigabant ergo iudei ad inuicem dicentes. **Q**uod potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum? **D**ixit ergo eis **I**esus Amen amen dico vobis. **N**isi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in uobis. **Q**ui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. **E**t ego resuscitabo eum in nouissimo die. **C**aro enim mea est uere cibum et sanguis meus uere est potus. **Q**ui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo. **S**icut misit me uiuus pater et ego uiuo propter patrem. **E**t qui manducat me et ipse uiuet propter me. **H**ic est panis qui de celo descendit. **N**on sicut manducauerunt patres vestri manna et mortui sunt. **Q**ui manducat hunc panem uiuet in eternum. **D**ec dixit in synagoga docens in capharnaum. **M**ulti ergo ex discipulis audientes dixerunt. **D**urum est hic sermo et quis potest eum audire? **S**ciens autem **I**esus apud semetipsum quod murmuraret de hoc discipuli eius dixit eis. **H**oc uos scandalizat? **S**i ergo uideritis filium hominis ascendere ubi erat prius. **S**pūs est qui uiuificat. caro non potest de se habere. **U**erba que ego locutus sum uobis. spiritus et uita sunt. **S**ed sunt quedam ex uobis qui non credunt. **S**ciebat enim ab initio **I**esus qui erant credentes et quis traditurus esset eum et dicebat propterea dixi uobis quod nemo potest venire ad me nisi si ei datum fuerit a patre meo. **E**t multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant. **D**ixit ergo **I**esus ad duodecim. **N**umquid

quid uos uultis abire? **R**espondit ergo ei **S**ymon petrus. **D**omine ad quem ibimus? **U**erba uite eterne habes et nos credimus et cognouimus quod tu es christus filius dei. **R**espondit eis **I**esus. **N**onne ego uos duodecim elegi et uos uobis diaboli? **D**icebat autem de iuda symonis scariothis. **H**ic enim erat traditurus eum cum esset unus ex duodecim. **D**e missioe septuaginta duorum discipulorum. **L**.x. **C**apitulum. liiij. **P**ost hoc autem designauit dominus et alios. **L**.xiiij. et misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse venturus. **E**t dicebat illis. **H**abes quidem multa. **O**parij autem pauci. **R**ogate ergo dominum et messis uestra mittat oparios in messem suam. **I**te ecce ego mitto uos sicut agnos inter lupos. **N**olite portare sacculum neque peram neque calceamenta et neminem per uiam salutaueritis. **I**n quacumque domum intraueritis. **P**rimo dicite pax huic domui. **E**t si ibi fuerit filius pacis requiescet super illam pax uestra. **S**i autem ad uos reuertetur. **I**n eadem autem domo manete edentes et bibentes que apud illos sunt. **D**ignus est enim oparij mercede sua. **N**olite transire de domo in domum. **E**t in quacumque ciuitate intraueritis et susceperit uos manducate que apponunt uobis et curate infirmos qui in illa sunt et dicite illis. **A**ppropinquet in uos regnum dei. **I**n quacumque autem ciuitate intraueritis. et non receperint uos excutentes de plateis eius dicite. **E**tiam puluere qui adhesit pedibus nostris de ciuitate uestra excutemus in uos. **I**n hoc scitote quod appropinquet regnum dei. **D**ico uobis quod zodomis in die illa remissus erit que illi citati. **D**e maledictionibus ciuitatum in quibus predicauerat christus. **M**.xi. **L**.x. **R**.iij. **C**a. liiij. **U**inc. **B**. cepit exprobare ciuitates eius quod non egissent penitentiam. **U**e. **L**. tibi. **B**. corosaim ue tibi bethsaida quod si in tyro et sydone facte fuissent uirtutes que in uobis facte fuerunt. **O**li in cilicio et cinere sedentes peniterent. **U**erum dico. **B**. uobis tyro et sydoni remissus erit in die iudicij que uobis. **E**t tu capharnaum. **N**umquid usque ad celum exaltaberis. usque ad infernum descendes quod si in zodomis facte fuissent uirtutes que in te facte sunt forte mansissent usque in hunc diem. **U**erum dico uobis quod terre zodomorum remissus erit in die iudicij que tibi. **Q**ui uos. **L**audit me audit et qui uos spernit me spernit. **Q**ui autem me spernit. spernit eum qui me misit. **E**t **R**. uenit ad domum. et uenit iterum

Unum ex quatuor

turba ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui discipuli exierunt tenere eum. Dicebant enim quoniam in furoribus versus est.

De demonio muto. D. xij. R. iij. L. xi. Capitululum. lv.

Oblatus. D. est iesu demonium habens cecum et mutus. Et erat eiciens demonium et illud erat mutus. Et cum eiecisset demonium locutus est mutus. Curauit. D. autem eum ita ut loqueretur et videretur admirare. Sunt turber dicebant. D. Aliquid hic est filius dauid. Pharisei autem et scribe. R. quod ab hierosolymis descenderat audientes. D. dixerunt quoniam. R. beelzebub huius. Et. L. in beelzebub principe demoniorum eicit demonia. Alij tentantes. signum de celo querebant ab eo. Et. R. conuocatis eis ipse. L. ut vidit cogitationes eorum in pabolis. R. dicebat illi. Quomodo potest sathanas sathanam eicere. D. me. L. regnum in seipsum diuisum desolabitur et domus supra domum cadet. R. non potest stare regnum illud. Et ois. D. ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Si. L. autem sathanas in seipsum diuisus est. quomodo stabit regnum ipsius. Si. R. sathanas concurrexit in seipsum disperditur et non poterit stare sed finem habet. Quia dicitur in beelzebub eicere me demonia. Si autem ego in beelzebub eicio demonia. filij vestri in quibus eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito dei. spiritu dei eicio. L. demonia profecto puenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet. Nemo. R. prorsus fortis ingressus in domum diripere nisi prius forte alliger. Si. L. autem fortior eo superueniens vicerit eum. vniuersa vasa eius auferit in quibus confidebat et spolia eius distribuet et. R. tunc domum eius diripiet. Qui non est mecum aduersum me est. et qui non colligit mecum disperget. Am. R. dico vobis quoniam omnia dimittent filij hominum peccata et blasphemiam quibus blasphemauerunt. Qui autem blasphemauerit in spiritu sancto non habet remissionem in eternum sed reus erit eterni delicti quoniam dicebat spiritum immundum huius. Quicunque. D. dixerit verbum contra filium hominis remittet ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum verbum non remittet ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum. Aut facite arborem malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arborum cognoscitur. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis

malis. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de thesauro bono profert bona. et malus homo de thesauro malo profert mala. Dico autem vobis quoniam de omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines reddet rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis et ex verbis tuis condemnaberis. Cum. D. autem. L. immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens requiem et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam et exiui. et veniens inuenit eam vacantem. scopis mundatam et ornata. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se et intrantes habitant ibi. Et sunt nouissima hominibus illis peiora prioribus. Sic erit generatio huic pessime. Factum. L. est cum hoc diceret. Ex tollens vocem quaedam mulier de turba dixit illi. Bonus venter qui te portauit et verba que suxisti. At ille dixit. Quinimo Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. De matre iesu et fratribus querentibus loquitur. D. at. R. iij. L. u. viij. Ca. lvi.

Huc. D. eo loquente ad turbas. Ecce mater eius et fratres eius foris stabant querentes loqui ei. Non enim poterat adire pro turba. Et. R. miserunt ad eum vocantes eum et sedebat circa eum turba. Dixit. D. autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. L. videre. At. D. ipse respondens dicenti sibi ait. Que est mater mea et qui sunt fratres mei. Et. R. circumspectis eos qui in circuitu eius sedebant. Et. D. extendens manus suas in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater. soror et mater est. mat. L. mea et fratres mei sunt hi qui verbum dei audiunt et faciunt.

De petentibus signum de celo. D. xij. L. xi. Capitululum. lvij.

Unc. D. responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes Magister volumus a te signum videre. Concurrentibus. L. autem turbis cepit dicere. Generatio hec generatio neque est. Generatio. D. mala et adultera signum querit. et signum non dabit ei nisi signum ione prophete. Nam. L. sicut Jonas fuit signum ninuitis ita erit filius hominis generationi isti. Sicut. D. enim Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri ninuite surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam.

Monotesseron siue

nabunt eā qz penitentia egerūt in pdica
tionē iōne. Et ecce plusq̄s ionas hic Regi
na austri et surget in die iudicij cū genera
tōne istar condēnabit eā quia venit a fini
bus terre audire sapientiā salomonis. Et
ecce plusq̄s salomon hic. Nemo. **L.** lucer
nā accendit in abscondito ponit neqz sub
modio sed sup candelabrū. vt q̄ ingrediā
tur lumē videāt. Lucerna corpis tui oculo
tus tuus. Si ocul^{us} tuus fuerit simplex to
rum corp^{us} tuū lucidū erit. Si autē nequā
fuerit etiā corpus tuū tenebrosū erit vi
de ergo ne lumen qd̄ in te est tenebre sint.
Si ergo corp^{us} tuū totū lucidū fuerit non
hūs aliquā ptem tenebrarū erit lucidū to
tū z sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

¶ De discipulis q̄bus demonia subijcie
bant. **Dat. xi. Lu. x. Capi. lviij.**

Ruersi **A.** sunt autē oēs. lxxij. disci
puli cū gaudio dicētes. Dñe etiā
demonia subijciunt nobis in no
mine tuo. Et ait illis. Videbā sathanā si
cut fulgur de celo cadentē. Et ecce dedi vo
bis p̄tatem calcādī sup serpētes z sup sco
piones z sup oēm p̄tatem inimici z nihil
vos nocebit. Verūm in hoc nolite gaude
re qz spūs vobis subijciunt. Gaudeat autē
qz noīa vestra scripta sunt in celis. In ipsa
at̄ hora exultauit iesus in spūsctō. Et **D.**
rñdens. **L.** dixit. Cōfiteor tibi pater dñe
celiz terre qz abscondisti hec a sapiētibus z
prudētibus reuelasti ea puulis. Ita p̄ qz
sic placuit aī te. Dīa mihi tradita sunt a
patre meo. Et **L.** nemo. **D.** scit q̄ sit fili^{us}
nisi pater neqz q̄ sit pater nisi fili^{us} z cui vo
luerit filius reuelare. Et cōuersus ad disci
pulos ait. Beati oculi q̄ vident que vos vi
detis. Dico enī vobis qz multi reges z p̄
phetē voluerūt videre que vos videtis z nō
viderūt z audire que auditis z nō audierūt.
Venite ad me oīs q̄ laboratis z onerati
estis z ego reficiā vos. Tollite iugū meū
sup vos z discite a me qz mitis sum z hu
milis corde. Et inuenietis requiē anima
bus vestris. Iugū enim meū suauē est et
onus meū leue.

¶ De samaritano curate vulneratū. **L. x.**
Capitulum. lix.

Ecce qd̄ legispitus surrexit tē
rans illū z dicens. Magister qd̄ fa
ciendo vīā eternā possidebo. At ille dixit
ad eū. In lege quid scriptū est. Quō legis
At ille rñdens dixit. Diliges dñm deū tu

um ex toto corde tuo z tota anima tua et
ex oīb; viribus tuis z ex oīi mente tua
z proximū tuum sicut teipm. Dixitq; illi.
Recte rñdisti. Hoc facz viues. Ille autē vo
lens iustificare seipm dixit ad Iesum. Et
quis est meus prim^{us}. Suspiciēs autē ie
sus dixit. Domo quidā descēdebat ab hie
rusalē in iericho z incidit in latrones qui
etiā despoliauerūt eū z plagis impositis
abierūt semiuivo relicto. Accidit autē vt
sacerdos quidā descenderet eadē viā z vi
so illo p̄teriuuit. similr z leuita. cū esset sec^{us}
locū z videret eū p̄transiit. Samaritan^{us} au
tem qdam iter faciēs venit sec^{us} eū z vidēs
eum misericordia mot^{us} est. Et appropriās
alligauit vulnera eius infundēs oleū z vi
nū z imponēs illū in iumentū suum. du
xit in stabulū z curam eius egit. Et altera
die ptulit duos denarios z dedit stabula
rio z ait. Aurā illius habe z qd̄ cūq; supe
rogaueris ego cū rediero reddā tibi. Quis
horū triū videt tibi prim^{us} fuisse illi q̄ inci
dit in latrones. At ille dixit. Qui fecit mi
sericordiā in illū. Et ait illi Iesus. Vade z
factu similiter.

¶ De ministerio marthe. **L. x. Capi. lx.**

Actū est autē dum irent z ipse in
trauit in quoddā casteliū. Et mu
lier quedā martha noīe excepit il
lum in domū suā. Et huīcerat soror noīe
Maria que etiā sedēs sec^{us}
pedes dñi audiebat verbū il
lius. Martha autē satagebat
circa frēqns ministeriū que
stetiz ait. Dñe nō est tibi cu
re qz soror mea reliq̄t me so
lam ministrare. Dic ergo il
li vt me adiuet. Et rñdens
dixit illi dñs. Martha mar
tha sollicita es z turbaris er
ga plurima. Porro vnū est necessariū. Ma
ria optimā ptem elegit q̄ nō auferet ab ea.

¶ De doctrina orōis. **L. xi. Capi. lxi.**

Et factū est cū esset in loco quodā
orans. vt cessauit dixit vnus ex di
scipulis ei^{us} ad eum. Dñe doce nos
orare sicut z iohes docuit discipulos suos.
Et ait illis. Cū oratis dicite
Pater. sanctificet nomē tu
um. Adueniat regnū tuum.
Panem nostrū quotidianū
da nobis q̄tidie. Et dimitte
nobis debita nostra. si q̄des

Eiecta iam
erant septē
dmoīa a ma
ria vel poc
cupata hīlo
ria et ita de
remissione
peccatorum
in domo sy
monis lepsi

Probabile
est qz hoc fu
erit repeti
tū z due pes
titiones pre
termisse.

Unum ex quatuor

et ipsi dimittim' debitorib' nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Et ait ad illos. Quis vestrum habet amicum et ibit ad illum media nocte et dicet illi. Amice accommoda mihi tres panes quoniam amicus meus venit de via ad me et non habeo quod ponam ante illum. Et ille de intus respondeat dicens. Noli mihi molestus esse. Nam enim hostium clausum est et pueri mei mecum sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi. Et ille si perscraverit pulsans dico vobis etsi non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit propter improbitatem autem eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis petite et dabitur vobis.

De traditionibus phariseorum reprehensis a christo. Luce. xi. Capitulum. lxiij.

Et cum loqueretur rogavit illum quidam phariseus ut pranderet apud se et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere. Quare non baptisatus esset ante prandium? Et ait dominus ad illum. Numquid vos pharisei quod deforis est calcatis catini mundatis. quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Scilicet. Nonne quod fecit quod deforis est etiam id quod intus est fecit? Veruntamen quod superest date elemosinam. Et ecce omnia munda sunt vobis.

De conscriptione granorum sabbatis. D. xij. R. ij. A. vi.

Actum. L. est autem in illo tempore sabbato quando cundo: prius cum transiret Jesus per sata discipuli. D. ei esuriens ceperunt progredi et euellere spicas et manducabant. R. conficantes manibus. Quidam autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondentes dicebant iesu. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. Et. R. ait illis. Numquid legistis quod fecerit david quando necessitate habuit et esurivit ipse et qui cum eo erant quomodo intravit in domum domini sub abithar principe sacerdotum et panes propositionis sumpsit. L. R. D. et manducauit et dedit eis qui cum ipso erant. quos. D. A. non licet ei comedere neque his qui cum ipso erant nisi solis sacerdotibus. R. dedit ei et his qui cum ipso erant. Aut. D. non legistis quod in

sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico autem vobis quod templo maior est hic. Si autem sciretis quid est misericordia volo et non sacrificium nunquam condemnassetis innocentes. Et dicebat. R. eis. Sabbatum propter hominem factum est et non homo propter sabbatum. Itaque. R. L. D. dominus est filius hominis etiam sabbati. **De sanatione manus aride. D. xij. R. iij. L. iij. Capitulum. lxiij.**

Et cum inde transisset factum est et in alio sabbato ut intraret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo et manus eius dextera erat arida. Observabant autem scribae pharisei si in sabbato curaret ut inueniret eum in synagoga ut accusaret eum. Ipse enim sciebat cogitationes eorum. Et. D. interrogabant eum dicentes. Si licet in sabbatis curare ut accusaret eum? Et. R. ait homini habenti manum aridam. Surge et sta. L. in medium. Et surgens stetit. Et ait ad illos iesus. Introgo vos si licet in sabbatis bene agere an male? aniam saluare an perdere. At. R. illi respondentes. Ipse. D. ait dixit eis. Quis erit ex vobis homo qui habeat vineam aut oleam et ceciderit hec in sabbatis in foveam? Nonne tenebit et leuabit eam? Quanto magis est homo melior oleam? Itaque licet sabbatis bene facere. Et circumspiciens. R. eos cum ira et tristitia super cecitatem eorum dixit homini. Extende manum tuam et extendit et restituta est manus eius. Sic alta. Ipse. L. ait repleti sunt insipientia et colloquebantur ad inuicem quod dicitur de iesu. Et respondentes. D. ait pharisei et ceteri dicebant statim. R. cum herodias aduersus eum quod eum perderet. Ipse. D. ait scies recessit in et secuti sunt eum multi et curauit eos omnes et precepit eis ne manifestum eorum facerent ut adimpleret quod dicitur per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus electus quem elegi dilectum meum in quo bene placuit anime mee. Non enim spiritum meum super eum et iudicium gentibus nunciabit. Non contumet neque clamabit neque aliquis in plateis audiet vocem eius. Arundinem quassatam non confriget. Et lumem fumigans non extinguet donec eiciat ad victoriam iudicium et in nomine eius gentes sperabunt. Jesus. R. ait cum discipulis suis recessit ad mare et turba multa a galilea et iudea secuta est et ab ierosolymis et ydumea et trans iordanem et circa tyrum et sidonem multitudo magna. Audiens quod faciebat et venerunt ad eum. Et dixit iesus discipulis suis ut nauicula sibi desiniret propter turbam ne comprimeret eum. Multos ei sanabat ita ut

Monotesseron siue

irruerēt in eū: vt eū tāgerēt. Quotq̄t at̄ hē
bāt plagas. ⁊ spūs imūdi cū illū videbāt
procidebāt eiz clamabāt dicētes Tu es fi
lius dei. Et vebemēter cōminabāt eis/ ne
manifestarent eum.

De quatuor pabolis in mari. **D.** xiiij.

R. iij. **L.** viij. ⁊ xiiij. **Capitū.** lxxv

Et factū. **L.** est deinceps. Et ipse
iter faciebat p̄ ciuitates ⁊ castella.
ōdicās ⁊ euāgelisans regnū dei et
duodecim cū illo. Et mulie
res aliq̄e q̄ erāt curate a spi
ritibz malignis ⁊ infirmita
tibus **M**aria q̄ vocabat̄ ma
gdalene/ de q̄ septez demoia
eribant ⁊ **J**ohānavroz chu
se pcuratoris herodis ⁊ su
fanna: ⁊ alie multe q̄ mistra
bant ei de facultatibus suis
In **D.** illa die exiēs **J**esus
de domo/ sedebat secus ma
re. **E**t. **R.** cepit iterū docere
ad mare **E**t **D.** congregate
sunt ad euz turbe multe. ita
vt in nauiculā ascendens/ sederet in mari
R. ⁊ oīs turba in litore **D.** circa. **R.** mare
sup terrā erant. **L.** autē plurima tur
ba cōueniret ⁊ de ciuitatibz p̄perarēt ad eū
locutus **L.** est ⁊ docebat. **R.** eos ī pabolis
multa. ⁊ dicebat illis in doctrina sua p̄ si
militudinē **A**udite. **R.** **E**cce **D.** exiit **L.** q̄
seminat seminare semē suū seminās **R.** ad
seminandū **E**t **L.** dū seminat aliō cecidit
secus viā ⁊ cōculcatū est. ⁊ venerūt **R.** volu
cres celi ⁊ comederūt illud. **E**t aliud **L.** ce
cidit supra petrā. vbi **R.** non habuit terrā
multā. ⁊ statim exortū est/ qm̄ non habe
bat altitudinē terre. **E**t qm̄ exortū ē sol ex
stuauit ⁊ **L.** natū aruit. qz nō hēbat hūo
rem. ⁊ **D.** eo qz **R.** nō habebat radicē. **E**t
L. aliud cecidit inter spinas. ⁊ siml' exortū
te spine ascendeit. **R.** ⁊ creuerūt. **D.** ⁊ suf
focauerūt **L.** illud. ⁊ fructū **R.** nō dedit **E**t
L. aliud cecidit in terrā bonā ⁊ ortum fe
cit fructū ascendētem. **R.** ⁊ crescentē **A**liō
D. centesimū **R.** aliud sexagesimū aliud
tricesimū. **H**ec **L.** dicens clamabat. Qui
habet aures audiendi audiat **E**t **R.** cū eēt
singularis accedētes. **D.** discipuli inter
rogauerūt eum hi qui cū illo erant duode
cim pabolam exponere / que. **L.** esset hec
pabola. **E**t **D.** dixerūt ei. **Q**uare in pabo
lis loq̄ris eis? **Q**uibz. **L.** ipse dixit. **Q**uia

Quāuis cō
nectatur vī
cta triū euā
gelistaz. nī
hiloīn' pos
sunt itelligi
vartys tem
poribus fuis
se repetita.
sicut supra d
sermone do
mini in mō
te notatū ē.

D. vobis datum est nosse misterū regni
dei **L.** celozū. **D.** **L.** eteris **L.** autē qui **R.**
foris sunt/ omnia in pabolis fiunt. ⁊ **D.** il
lis nō est datū **I**deo in pabolis loquor
eis. vt **R.** videntes videāt ⁊ non videant/
et audientes audiant ⁊ nō intelligant. qz
D. videntes nō vident ⁊ audientes non
audiūt neqz intelligunt. vt adimpleat in
eis p̄phētia ysaiē dicentis. **A**uditu audie
tis ⁊ nō intelligētis/ ⁊ videntes videbitis
⁊ nō videbitis. **I**ncrassatū enī est cor po
puli hui' / et auribus grauiter audierunt:
et oculos suos clauerūt/ nequādo vide
ant oculis ⁊ auribz audiant ⁊ corde intelli
gant/ et cōuertant et sanem eos ⁊ dimittā
tur. **R.** eis peccata. **V**estri **D.** autē beati
oculi qui vidēt/ et aures vestre que audi
unt. **A**men quippe dico vobis/ quia mul
ti prophētez iusti cupierūt videre que vi
deris et nō viderunt/ ⁊ audire que auditis
⁊ nō audierūt. **E**t **R.** ait illis. **N**escitis pa
rabolā hanc. **E**t quomō omnes pabolā
cognoscētis. **V**os. **D.** autē audite pabo
lam seminātis. **E**t **L.** autē hec parabola
Semen est verbū dei. qui **R.** seminat ver
bū seminat. **Q**ui **L.** autē secus viā vbi **R.**
seminat verbū hi. **L.** sunt q̄ audiunt. **E**t
R. cum audierint p̄festim venit sathanas
⁊ tollit. **L.** verbū de corde eozū ne creden
tes salui fiāt. **O**m̄is **D.** enī qui audit ver
bū regni dei ⁊ nō intelligit/ venit mal' ⁊ ra
pit quod seminatū est in corde. **A**am. **L.**
qui supra petrā hi sunt qui cū audierint
statim. **R.** cum gaudio suscipiūt illud. **E**t
L. hi radices nō habent in. **R.** sequia tē
porales sunt qz ad tempus credūt. deide
orta tribulātōne ⁊ p̄secutōne propter ver
bum cōfestim scandalizant. **L.** in tempe
tentātōnis recedūt. **Q**uod autē in spinis
cecidit hi sunt qui audierunt et a sollicitu
dinibz seculi. **D.** istius et fallacia diuitia
rum ⁊ voluptatibz. **L.** vite euntes ⁊ circa
R. reliqua concupiscētie introcūtes suffo
cantur. **L.** ⁊ nō referunt fructū. **Q**ui autē
in terrā bonā hi sunt qui in corde bono
et optimo audientes verbū suscipiūt. **R.**
L. et retinent. **L.** et fructū afferunt in pa
tientia. **E**t. **D.** facit. **R.** aliud quidē cen
tesimū. **A**liud autē sexagesimū porro ali
ud tricesimū. **E**t dicebat **R.** illis. **N**unq̄d
vēit lucerna vt sub modio ponat̄ aut sub
lectō. **N**emo autē accendit lucernam ⁊ ope
rit eam yase aut sub lectū ponit s̄ supra

Unum ex quatuor

candelabrum et intrantes videant lumen
Non enim est occultum quod non manifestetur
nec absconditum quod non cognoscatur et in
palam veniat. **Si. R.** qui habet aures au-
diendi audiat. et dicebat illi **Secunda pa-**
lis. Videte ergo L. quomodo **rabola.**
do et quid. **R.** audiat. **In**
qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et
adiet vobis. **Qui D. L. R.** enim habet dabi-
tur ei et abundabit. **Qui** autem non habet et quod habet
putat. **L.** se habere auferet ab eo. **Aliam**
D. pabolam **D.** proposuit eis dicens **Sile** fa-
ctum est regnum celorum hominum qui seminauit semen
bonum in agro suo. **Cum** autem dormiret homines
venit inimicus eius et supersemavit zizania in
medio tritici et abiit. **Cum** autem crevisset herba et
fructum fecisset tunc apparuerunt zizania. **Ac-**
cedentes autem servi patrifamilias dixerunt ei.
Domine hanc bonum seminem seminasti in agro tuo.
vnde ergo habet zizania? **Et** ait illi. **Inimicus** homo
fecit hoc. **Servi** autem dixerunt ei. **Vis** imus et
colligimus ea? **Et** ait **Non**. **Ne** forte colligen-
tes zizania eradicetis simul et triticum cum eis.
Sinite utraq; crescerent usque ad messem. **Et**
in tempore messis dicite messoribus. **Colligite** pri-
mum zizania et alligate ea in fasciculos ad com-
burendum. **tritici** autem congregate in horreum
meum. **Et** dicebat. **R.** eis. **Sic** est regnum dei
quodammodo si iaciat homo seminem in terra.
et dormiat et exurgat nocte et die et seminem ger-
minet et incresecat dum nescit ille. **Alio** enim
terra fructificat primum herbam. deinde spicam.
deinde plenum fructum in spica. **Et** cum ex se produ-
xerit fructum statim mittit falce quoniam adest mes-
sis. **Alia** **D.** pabolam proposuit. **Tertia** pa-
sit eis et. **R.** dicebat. **Cui** assu-
milabim? regnum dei? **Aut** cui pabole propa-
bim? illud? et cui **L.** sile esse estimabo? **Sile**
est **D.** regnum celorum grano sinapis quod ac-
cipiens homo seminauerit in agro. **L.** misit in or-
tum suum. **De**. **R.** cum seminat est in terra minimi-
mum. **D.** quod est in omnibus seminibus quod. **R.** sunt in
terra cum natum fuerit et. **D.** creuerit maius
est omnibus oleribus. **Ascendit**. **R.** in arborem ma-
gnam. **L.** et sic. **D.** arbor et. **R.** facit ramos ma-
gnos ita. **D.** ut volucres celi veniant et ha-
bitent in ramis eius. et. **R.** possint sub umbra
eius habitare et volucres celi requiescant in ramis
eius. **Alia** **D.** pabolam locut. **Alia** para-
tus est eis. **Et**. **L.** iterum dixit. **bola.**
Cui sile regnum dei estimabo? **Sile**. **D. L.**
est regnum celorum semine quo acceptum mulier
abscondit in farine satis tribus donec semine-

ratum est totum. **Dec.** **D.** omnia locutus est Iesus
in pabolis ad turbas. **Et** talibus **R.** multis
pabolis loquebatur eis verbum purum poterat au-
dire. **Sine** pabola autem non loquebatur eis. **Et**
impleret quod dictum est per prophetam dicentem **Ape-**
ria in pabolos mensurabo et eructabo abscondi-
ta a constitutione mundi. **Secundum** **R.** autem disci-
pulis suis diserebat omnia. **Tunc**. **D.** dimissis
turbis venit in domum et accesserunt discipu-
li eius ad eum dicentes. **Ediffere** nobis pabolam
zizaniae agri. **Qui** enim ait: quod seminat bonum
semine est filius hominis. **Ager** autem est mundus bonum
vero semen sunt filii regni. **zizania** autem sunt
filii nequam. **Inimicus** autem qui seminat ea est diabo-
lus. **messis** vero consummatio seculi. **et** **Des-**
fores autem sunt angeli. **Sic** ergo zizania col-
ligunt et igni comburunt. **Sic** erit in consum-
matione seculi. **Mittet** filius hominis angelos su-
os et colligent de regno eius omnia scadala id est
eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum
ignis. **Ibi** erit fletus et stridor dentium. **Tunc** iu-
sti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.
Qui habet aures audiendi audiat.

De tribus pabolis in domo. **D.** xij.

Capitulam. lxxi.

Simile est regnum celorum thesauro
abscondito in agro quem inuenit
homo abscondit et per gaudium illius vadit et vendit
vniuersa quae habet et emit agrum illum. **Iterum** sile est
regnum celorum hominum negotiatorum qui tenti bo-
nas margaritas. **Inuena** autem vna preciosa
margarita abiit et vendidit omnia quae habuit et
emit eam. **Iterum** simile est regnum celo-
rum sagene misse in mare. et ex omni genere
piscium congreganti. **Qua** cum impleta es-
set educerent et secus litas sedentes elegerunt
bonos in vasa sua malos autem foras mise-
runt. **Sic** erit in consummatione seculi. **Exi-**
bunt angeli et sepabunt malos de medio
iustorum et mittent eos in caminum ignis. **Ibi**
erit fletus et stridor dentium. **Intellectis**
hec omnia. **Dicunt** ei etiam. **Aut** illis. **Ido**
omnis scriba doctus in regno celorum: similis
est homini patrifamilias qui profert de the-
sauro suo noua et vetera. **Et** factum est cum
consummasset Iesus pabolas istas. **transit**
inde et veniens in patriam suam docebat
eos in synagogis eorum ita ut mirarentur
et dicerent. **Ubi** huic sapientia haec et virtutes.

De reprehensione

traditionis iudeorum. **D.** xv. **R.** vij. et. **L.** co-
sonat supra ca. xi. **Capitulam.** lxxij.

Monotefferon siue

Quinc. **D.** accesserunt. **R.** conuen-
tunt ad eum ab hierlimum. **D.** scribe
pharisei. **Et R.** cum vidissent quod
de discipulis eius comibus manibus non lotis
manducare panem. vitupauerunt. **Pharisei** autem
et omnes nisi crebro lauent manibus non manducant
tenentes traditiones seniorum. **Et a foro** redeun-
tes nisi baptisarent non comedunt. **Et alia**
multa que tradita sunt illis fuere baptismata
calicium uiceorum et eramento et lectorum. **Et in-**
terrogabant eum pharisei et scribe dicentes. que
D. discipuli tui transgrediuntur. **R.** non ambul-
ant iuxta traditiones seniorum. **Non D.** enim
lauant manibus suas cum panem manducant. **R.** com-
munibus manibus manducant panem. **Ipse D.**
autem respondit illis. **Quare** uos mandatum dei
transgredimini propter traditiones uestras. **Relin-**
quentes **R.** enim mandatum dei. tenetis traditio-
nes hominum et baptismata uiceorum et calicium et
alia similia his facitis multa. **Et dicebat** eis
Bonum irritum fecistis mandatum dei ut seruetis tra-
ditiones uestras. **Ad D.** de dixit. **R.** moyses.
Honora patrem tuum et matrem. **Et que** maledixe-
rit patri uel matri morte moriatur. **Uos** autem
dicitis. **Si** dixerit homo patri aut matri cor-
ban hoc est donum quodcumque et me tibi perdit.
D. et non honorificabit patrem suum aut ma-
trem suam. **R.** ultra non dimittitis eum quecumque face-
re patri suo aut matri rescindentes uerbum
dei per traditiones uestras quia tradidistis et mul-
ta similia hominibus facitis. **Ipocrita D.** bonum pro-
phetauit de uobis isaias dicens. **Scriptum** est
populus hic labijs me honorat. cor autem ipsorum
longe est a me. **In uanum** autem sunt sine. **D.** causa colunt
me docetes doctrinas et mandata hominum. **Et**
uocatis iteque. **R.** ad D. se turbis dixit. **Au-**
dite me omnes. **R.** et intelligite. **Ad D.** quod in-
trat in os coinquinatum hominem. **Nihil R.** est ex-
tra hominem introiens in eum quod possit eum inquini-
nare sed que de homine procedunt illa sunt que coin-
quinant hominem. **Si** quis habet aures audiendi au-
diat. **Et cum** introisset in domum a turba acces-
deret. **D.** discipuli eius interrogabant. **R.** cum
pabola. **Et D.** dixerunt ei. **Scis** quia pharis-
ei audito hoc uerbo scandalisati sunt. **At il-**
le respondens ait. **Dis** platuratio quam non planta-
uit pater meus celestis eradicabit. **Sinite** il-
los. **ceci** sunt et duces cecorum. **Lecus** autem si ce-
co ducatum praestet ambo in foueam cadunt. **Re-**
spondens autem petrus dixit ei. **Ediffere** nobis
pabola haec. **At ille** dixit. **Ad**
huc et uos sine intellectu. sic **uide lu. ser-**
R. et imprudentes estis. **Ad** **to supra tri-**
cesimo rubri

intelligitis? quia oculus extrinsecus cella quidem
introiit in hominem. **D.** **ma.**
quod in os intrat non. **R.** pro eum coinquinare quia
non introiit in cor eius sed in uentre uadit et in
secessum emittit purgas omnes escas. **Di-**
cebat autem quoniam que de homine exiit illa coin-
quinant hominem que. **D.** autem procedunt de ore de
corde exiunt et ea coinquinant hominem. **Abintus**
R. enim de corde hominum male cogitationes pro-
cedunt homicidia. **D.** adulteria fornicatio-
nes furta falsa testimonia blasphemie. **Auari-**
cie. **R.** nequicie dolus impudicia oculi ma-
lus superbia stulticia. **D.** haec mala abintus
procedunt haec. **D.** sunt que coinquinant hominem.
Ad lotis autem manibus manducare non coinquinat
hominem.

De chananea. R.

Ex. R. vii. Capitulum. lxxviii.
A. **D.** egressus inde surgens. **R.** se-
cessit. **D.** et abiit. **R.** in presens. **D.** in-
fines. **R.** iuxta sydonis et ingressus. **D.** do-
mum neminem uoluit scire et non potuit latere.
Et D. ecce mulier cananea stans. **R.** ut au-
diuit de eo cuius filia habebat spiritum immundum
egressa. **D.** a finibus illis itra-
uit et clamauit. **D.** dicens ei.
Miserere mei domine fili dauid
filia mea male a demonio ue-
ratur. **Qui** non respondit ei uerbum.
Et accedentes eum discipuli eius
rogabant eum dicentes. **Dimittit**
te ea quia clamat pro nobis. **Ipse**
autem respondit ait. **Ad** supermissus nisi ad oues que per-
ierunt domus israel. **At illa** uenit et adorauit eum et
prostratus. **R.** ad pedes eius. **Erat** enim mulier genti-
sira fenissa genere et rogauit eum ut demonium
eius egeret de filia eius. **D.** dicens. **D.** domine adiu-
ua me. **quod** respondit ait. **Sine. R.** **D.** pro-
saturari filios. **Ad** est bonum sumere panem filiorum et
mittere canibus. **At illa** respondens dixit illi. **Etiam**
D. domine nam catelli edunt de micis que cadunt
de mensa domini suorum et comedunt. **R.** de mi-
cis sub mensa puerorum. **Tunc D.** respondens iesus
ait illi. **O** mulier magna est fides tua fiat tibi
sic uis propter. **R.** hunc sermonem uade. exiit demo-
nium de filia tua et sanata. **D.** est filia eius ex il-
la hora. **Et R.** cum abiisset domum suam inuenit
puellam sedentem super lectum et demonium exisse.

De surdo et muto sanato et multis
alijs D. xv. R. vii. O. La. lxxv.
R. iteque exiens de finibus tiri uenit per
sidonem secus mare quod est. **R.** medios fici

Unum ex quatuor

decapoleos et adducit ei surdū et mutū et deprecabatur eū vt imponat illi manū et imponēs illi manū et apprehendēs eū de turba seorsum misit digitos suos in auri cūllas eius et expuēs tetigit linguā eius Et suspiciēs in celū ingemuit et ait Effera qđ est ad apire. et statū loq̄ba recte. Et p̄cepit eis ne cui dicerēt q̄nto autē eis p̄cipiebat tāto magis plus p̄dicabāt et de eo ampli⁹ admirabāt dicētes. Bñ oīa fecit et surdos fecit audire et mutos loq̄. Et d. ascendēs in montē sedebat ibi. Et accesserūt ad euz turbe multe hñtes secū mutos et claudos debiles cecos et alios multos et piecerunt eos ad pedes ei⁹ et curauit eos ita vt turbe admirarēt vidētes mutos loq̄ntes et claudos ambulātes. cecos vidētes et magnificabant deum israel.

De scđa refectōe turbe ex septē panibz et paucis piscibz. *D. xv. R. viij. Ca. lxx.*

In diebz illis. Cū turba multa eēt cū iesu nec haberēt qđ māducarent.

Locūcatis discipul⁹ suis ait ill. *Disceoz sup turbā qz ecce iā triduo sustinent et p̄seuerant.*

D. mecū. nec hñt qđ manducēt: et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiāt in via.

Et R. si dimiserō eos ieiunos in domū suā deficient in via: qđaz enī ex eis delogeyenerūt. Et rñderūt ei discipuli.

Un illos poterit qđ saturare panibus in solitudine? Un d. nobis panes in deserto tantos vt saturem⁹ turbā tātā?

Et R. interrogabat eos. qđ panes habetis? Qui dixerūt septē et paucos.

D. pisciculos. Et p̄cepit turbe vt discūberēt sup terram.

Et R. accipiēs d. septē panes grās agēs fregit et dabat discipul⁹ suis vt apponerēt et apposuerūt turbe et dederunt.

D. pplo. Et hēbant pisciculos paucos et ipos bñ: dixit et iussit apponi. Et manducauerūt oēs.

D. et saturati sunt. Et sustulerūt. R. quod supauerat de fragmētis septē sportas plenas.

Erāt autē qui māducauerāt. R. qđi q̄tuor milia hoīm extra.

D. paruulos et mlīeres et dimisit. R. eos. Et dimissa d. turba ascendit in nāniculā.

R. cū discipulis suis et venit. D. in fines magedon pres. R. dalmanutha.

De iudeis itez petētibz signū de celo et de fermēto phariseozum cauēdo. *D. xvi. R. viij. Ca. lxxij.*

Exierunt. *R. et accesserūt d. ad eū pbarisei et saducei tētātes vt ro-*

garēt eū. *Et R. ceperūt cōquirere cū eo q̄retes ab eoz. D. signū de celo oñderet. At illerñdēs ait illis. Facto vesp̄e dicit. Serenū erit. rubicūdū est ei celū. Et mane. hodie tēpestas: rutilat ei triste celū. Faciē ergo celi dñdicare nostis: Signa at tēporū nō potestis. Et ingemiscēs. R. spū ait. Quid generatio ista signū q̄rit. Generatō d. mala et adultera signū q̄rit. Amē. R. dicovob. Nō dabit generatōi huic nisi d. signū iōne p̄phe. Et relictis illis ascendit in nauim⁹ et abiit trās fretū. Et cū venissent discipuli ei⁹ trās fretū obliti sunt panes recipe. *Et R. nisi vnū panē nō habebāt secuz in nauī. Et p̄cipiebat eis dicēs. Intuemī. D. R. et caute a fermēto phariseoz et saduceoz. et fermēto. R. herodis. At. D. illi cogitabāt intra se dicētes qz panes nō accepim⁹. Quo R. cognito. ait illis iesus: qđ d. cogitatis in vros modice fidei qz panes nō hētis: nondū. R. cognoscit⁹ nec itelligit⁹. Adhuc cecatū hēt⁹ cor vestz: oculos hñtes et nō videt⁹ et aures hñtes nō auditis. Nec recordamī qñ qñqz panes fregi in qñqz milia hoīm. D. Et qđ cophinos fragmentoz. R. plenos tulistis? Dicit ei duodecī. Qñ et septē panes in q̄tuor milia hoīm. D. Et qđ. R. sportas fragmentozū tulistis? Dicit ei. vij. Et dicebat eis. quō nōdū itelligit⁹ qz d. nō de pane dixi vobis. Caute a fermēto phariseoz et saduceoz. Tūc intellexerūt qz nō dixerit cauēdū a fermēto panum sed a doctrina pbariseozum et saduceozum.**

De ceco sanato qz videbat hoīes velut arbores ambulātes. *R. viij. Ca. lxxij.*

Evenit beibsaīdā et adducit eū cecū et rogabāt eū vt illū tāgeret. Et apphensa manu ceci. educit eū et traxit eū expuēs i oculos ei⁹: ipositis maibz suis introgavit eū si qđ videret. Et aspiciēs ens ait. Video hoīes velut arbores ambulātes. Deī itez iposuit man⁹ sup oculos ei⁹ et cepit videre et restituit⁹ eū ita vt clare videret oīa. Et misit illū i domū suā dicēs. Vade i domū tuā. Et si i vicū introier⁹ nemini d. De introgatoe xpi que medi dixer⁹. cū hoīes eēt. *D. xvi. R. viij. Ca. lxxij.*

Ingressus. *R. est iesus et discipuli eius in castella. Venit autē in pres cesaree philippi. Et factū est cum solus orans. et discipuli eius cum eo et. R. in via. D. Interrogabat*

Monoteiferon siue

discipulos suos dicēs. **Quē. R.** dicūt ho/
mines esse filiū hoīs: quē **L.** me esse dicūt
turbe: **Qui rīderūt illi dicētes Alij. D.**
Johē baptistā Alij heliā Alij vero hie re
miā. Alij. R. q̄si vñū de p̄phetis **Alij. L.** qz
p̄phetayn de priorib; surrexit **Tūc. R.** di
xit illis iesus **Uos. D.** autē quē me eē di
citis: **Rūs Symon petr⁹ dixit Tu es xp̄s**
filius dei viui. Rūs autē iesus dixit ei. Be
atus es Simō bariona qz caro z sanguis
non revelauit tibi sed p̄ me q̄ est in celis
Et ego dico tibi qz tu es petr⁹ z sup hanc
petrā edificabo eccliam meā: z porte inferi
nō preualebūt aduersus eā. Et tibi da
bo clauē regnī celozū. Et q̄cunq; liga
ueris sup terrā erit ligatū z in celis. Et q̄
cunq; solueris sup terrā erit solutū z in ce
lis. At. L. alle increpans eos cōminat⁹. **R.**
est eis. z p̄cepit. D. discipulis vt nemini
dicerēt de **R.** alio q̄ ipse eēt xp̄s. **Exinde ce**
pit iesus docere. R. eos z oñdere. **D.** disci
pulis suis qz oporteret eū ire hierlīmā et
multa pati z. **R.** reprobari. **L. a. R.** sum
mis seniorib; a scribis. **D.** z p̄cipib; sa
cerdotū z occidi z tertia die resurget. **R.**
palā verbū loq̄bat. Et assumēs. D. eū pe
tr⁹ cepit illū increpare dicēs **Abstine a te. Nō**
erit tibi hoc q̄. R. p̄uersus vidēs discipu
los cōminat⁹ est petro dicēs **Vade retro p̄**
D. me sathana / scandalū es mihi qz nō
sapis ea q̄ dei sunt sed ea q̄ hoīm.

De cruce bairūda post xp̄z. D. vi. R.
vij. Et p̄sonat. L. infra. xij. z Luce. ix.
Capitulum. lxxij.

Evocata. R. turba cū discipul⁹ su
is dicebat ad oēs. **Si q̄s vult p̄**
me venire z. R. me seq̄ / abneget **D. L.** se
metipm z tollat crucē suā z seq̄tur me **Qui**
D. eni voluerit. **L.** aiā suā saluā facere
p̄det eā. **Qui at̄ p̄diderit aiā suā p̄pter me**
z euangeliū. saluā faciet eā z inueniet. D.
eam. Quid enī p̄dest hoī si vniuersūz mū
dū lucret. aiē vero sue detrimētū patiā se
metipm. L. p̄dat z detrimētū sui faciat.
Aut. D. **R.** quā dabit hō p̄mutatōez pro
aiā suā: fili⁹ **D.** enī hoīs vctur⁹ est in glia
patr⁹ sui cū angel⁹ suis z tūc reddet vnicui
q̄ fm opa sua **Qui. R.** enī me p̄fessus fues
rit z verba mea in generatōe ista adultera
z peccatricez fili⁹ hoīs p̄fitebit eū cū vene
rit i glia patr⁹ sui cū angel⁹ suis **Nā. L.** q̄
erubuerit me z f̄mōnes meos. hūc fili⁹ ho
mīs erubescet eū cum venerit in maiestate

sua z patr⁹ z sc̄toz angeloz **Et. R.** dicebat
L. illis. **Amē. vere. L.** dico vobis. **Sunt**
D. q̄dā. **R. L.** de hic stātib; q̄ nō gusta
būt mortē donec videāt regnū **R.** dei veni
entis in virtute filiū **D.** hoīs venientē in
regno patr⁹ sui.

De trāfiguratōe dñi. D. xvij. R. ix. L. ix.
Capitulum. lxxv.

Actū. L. est autē post hec verba se
re dies octo. post **D.** dies. **R.** sex.

Assumpsit iesus itez petz
Jacobū z Johānē fratre ei⁹
z duxit illos in montē excel
sum seoz suz solos. R. vt ora
ret. **L.** **Et trāfigurat⁹. D.**
est ante illos **Et. L.** facta est
dū oraret spēs vultus e⁹ alte
tera z resp̄lnduit. **D.** facies
eius sic sol. vestimēta at̄ ei⁹

Regula tyco
nij d̄ t̄pibus
hic habet los
cus. **Marcus**
eni nō noiat
p̄mū z vñū
mū d̄ ē qz fu
erūt ip̄fecti.

facta sunt alba z candida. splendida **R.** ni
mis velut nix. z glia fullo nō p̄t eādida fa
cere sup terrā. **Et. D.** ecce duo **L.** viri ap
paruerūt **D.** eis moises z helias cū eo lo
q̄ntes vñū. **L.** in maiestate z dicebāt excel
sum ei⁹ quē p̄pletur⁹ erat in hierlīm **Petr⁹**
veroz q̄ cū illo erāt grauati erāt somno. Et
euigilātes vidērūt maiestatē eius z duos vi
ros q̄ stabāt cū illo. Et factū est dū descen
deret ab illo. Rūs. D. petrus dixit ad Je
sum **Dñe p̄ceptor. L.** Rabbi. **R.** bonū **D.**
est. **R.** nos **L.** hie eē. si vis **D.** faciam hie
tria tabnacula tibi vñū moisi vñū z helie
vñū **Nō. R.** ei sciebat qd dicerz. **Erāt ei t̄o**
re exterriti. Adhuc. L. at̄ illo loq̄nte. **Ecce**
D. nubes lucida obūbrauit eos z timue
rūt. **L.** illis in nubē intrātib; **Et. D.** ec
ce venit vox. **R.** de nube dicēs **Dice est fili⁹**
meus dilectus. D. charissim⁹ **R.** in quo.
D. mibi bñ placui ip̄m audite **Et audiē**
tes discipuli ei⁹ ceciderūt in faciē suā z t̄i
muerūt valde. Et accessit ihs z tetigit eos
dixitq; eis. Surgite nolite timere. Et. L.
dū fieret vox leuātes. D. oculos z circūspi
cientes. **R.** neminē **D.** viderūt ampli⁹ **R.**
nisi iesum t̄m secū. z inuētus **L.** est ihs so
lus. **Et. D.** descēdentib;. **L.** illis de mō
te p̄cepit illis iesus dicēs **Nemini dixerit**
visionē donec fili⁹ hoīs a morte resurgat.
Et. R. verbū cōtinuerūt ap̄ se q̄rentes
qd esset cum a mortuis resurrexerit **Et ta**
cuerunt. L. ip̄s z nemi dixerunt in ill die
bus quicq; ex illis que viderāt **Et interro**
gaucrūt. D. euz discipuli ei⁹ z dicebāt qd q̄

Unum ex quatuor

dicunt scribe et pharisei. **R.** quia helyam oportet venire primū. Qui rñdēs ait illis **Helyas** **D.** qdē ventur⁹ ē. **D.** vñenerit **R.** p̄rio restituet oīa. et quō scriptū est in filiū hoīs vt multa patiat⁹ et tēnā. **Dico.** **D.** autē vobis qz helyas iā venit et nō cognovunt eū sed fecerūt in eo quecūqz voluerūt sicut. **R.** scriptū est de eo. sic **D.** et fili⁹ hoīminis passur⁹ est ab eis. **Tūc** intellexerūt discipuli qz de iohē baptista dixisset eis.

De spiritu muto

quē nō potuerūt curare discipuli xpi **D.** xvij. **R.** ix. **L.** ix. **Capi. lxxvi.**

Actū. **L.** est autē in seqnti die descendētibz ill de mōte et veniēs. **R.** ad discipulos suos occurrit ill turba multa. et **R.** vidit turbā magnā circa eos et scribas conq̄rentes cū illis **Et** cōfestim oīs ppl's vidēs iesum stupefact⁹ est et expauerūt **Et** **D.** cū venisset ad turbā occurrētes. **R.** salutabant eū. et interrogavit eos. qd̄ intervōs conq̄ritis? **Et** **L.** ecce rñdens **R.** vir **L.** vn⁹ **R.** de turba accessit **D.** ad eū genibz puolur⁹ an eū clamavit. **L.** dicēs **D.** agister. **R.** attuli ad te filiū meū huc hñtē spm̄ mutū q̄ vbiqz apprehēderit eū illidit eū et spumat et stridet dētibz et arefcit. **Dñe** **D.** miserere filio meo quia lunatic⁹ est et male patit⁹. **Nā** sepe cadit in ignē et crebro in aquā **D.** agister. **L.** obsecro respice filiū meū qz vnīc⁹ mihi est. **Et** ecce spūs apphēdit illū et subito clamat et elidit et dissipat eū cū spumat. **Et** vix discedit dilaniās eū. et obruli. **D.** eū discipulis tuis rogavi. **L.** et dixi. **R.** vt eijcerēt eū et nō potuerūt curare. **D.** eū. **R.** rñdens iesus ait. **O** generatō incredula infidelis **L.** et puerfa/vsqz quo ero apud vos et vobiscum **D.** q̄sdū. **R.** vos patiar. **A**fferte. **D.** huc illam ad me. **A**dduc **L.** huc filiū tuū. **Et** **R.** attulerūt eū. **L.** cū accederet et vidisset. **R.** illū statim spūs turbavit illuz et elisit. **L.** eū demoniū et dissipavit **Et** **R.** elisus in terrā volutabat spumās **Et** interrogavit patrē quātū tps est exq̄ ei hoc accidit. **Ei** ille dixit. **A**b infantia et frēq̄nter eū in ignē et in aquā misit vt eū pderet. s; et siqd̄ potes adiuvā nos miser⁹ nostri. **Iesus** autē ait illi. **S**i potes credere. omnia possibilia sunt credenti. **Et** p̄tinuo exelamās pater pueri cū lachrymis aiebat **C**redo dñe. adiuvā incredulitatē meā. **Et** euz

vidisset **Iesus** cōcurrentē turbā. cōminat⁹ tus est spiritui immūdo et increpavit. **D.** **L.** eū iesus dicēs. **R.** Surde et mute spiritus **E**go p̄cipio tibi exi ab eo et amplius ne introeas in eū et exclamans et multū discerpēs eū exijt ab eo demoniū. **D.** **Et** factus. **R.** est sicut mortu⁹ et multi dicerēt qz mortu⁹ esset **Iesus** autē tenēs manū eius elcavit eū et surrexit et curatus **D.** est puer/ in illa hora sanavit **L.** puerū et reddidit illū patri suo. **S**tupebāt autē omnes in magnitudine dei. oibusqz mirātibz in om̄ibz q̄ faciebat dixit ad discipulos suos. ponite i cordibz vestris f̄mōnes istos **F**ilius enī hoīs futurū est vt tradat⁹ in manus hoīm. **Et** **R.** cū introissent domū discipuli eius accesserūt. **D.** ad eū secreto et dixerūt ei. **Q**uare nos nō potuim⁹ curare eum? **Dixit** illis iesus p̄pter incredulitatē vestrā. **A**men dico vobis. **S**i habueritis fidē sicut granū sinapis/ dices mōti huic transi hinc et trāsibit. et nihil impossibile erit vobis **Doc.** **R.** at genus in nullo pōt exire nisi in oratōne et ieiunio.

De scenopheia et

predicatōe passionis xpi. **D.** act. xvij. **R.** ix. **L.** ix. **Joh. vij.** **Capi. lxxvij.**

Quā. **R.** inde p̄fecti p̄tergredebant et **J.** abulabat p̄ hoc ihs i galileā **Nec** **R.** volebat quēqz scire **Nō** **J.** ei volebat abulare in iudeā qz q̄rebant eū iudei interficere **E**rat ei in p̄rio dies fest⁹ iudeoz scenopheia. **Dixerūt** at ad eū frēs ei⁹ **T**rāsi hinc et vade i iudeā vt et discipuli tui videāt opa q̄ tu facis. **Nemo** q̄ppe i occulto aliqd̄ facit et q̄rit ipe in palā eēsi h̄ facis manifestā teipz mūdo. **Nec** ei frēs ei⁹ credebāt in eū **Dixit** ergo eis ihs; tps meū non dū aduenit. tps at vestz sp̄ est parū **Nō** p̄t mūd⁹ odisse vos. me at odit. qz testionuz phibeo de illo qz opa ei⁹ mala sunt. **V**os ascēdite ad diē festū hñc. ego at nō ascēdā ad diē festū istū. qz tps meū nō dū ipletū ē **Hec** cū dixisset ipe mās i galilea. **C**ōversantibz **D.** at eis in galilea docebat. **R.** discipulos suos **D.** dixit. **R.** illis iesus **F**ilius hoīs tradēdus est in man⁹ hoīm et occidēt eū et occisus **R.** tertia die resurget. **A**t **L.** illi ignorabāt verbū istū. et erat velatus an eos vt nō sentirēt illū. et **L.** timebāt. **R.** eū interrogare de hoc verbō et tristati **D.** sunt vehementer **At** **J.** at ascendēt frēs ei⁹ tunc et ipse ascendit ad diē festum. non

Monotesseron siue

manifeste, sed quasi in occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo, et dicebant. **Ubi est ille?** Et murmur multum erat de illo in turba. Quidam enim dicebant quia bonus est. Alij autem dicebant non, sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de eo propter metum iudeorum. Jam autem die festo mediante ascendit Iesus in templum docere, et mirabantur iudei dicentes. **Quomodo hic litteras scit cum non didicerit?** Respondit eis Iesus et dixit. **Haec doctrina non est mea, sed eius qui misit me.** Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscat de doctrina virum ex deo sit: an ego a meipso loquar. **Qui a semetipso loquitur gloriam suam querit.** Qui autem querit gloriam eius qui misit illum: hic verus est in iusticia in illo non est. **Hone.** Moyses dedit vobis legem, et nemo ex vobis facit legem. **Quid me queritis interficere?** Respondit ei turba et dixit. **Deum non habes.** Quis te querit interficere? **Rndit ei Iesus, et dixit eis.** Unum opus feci et omnes miramini: propterea moyses dedit vobis circumcisionem: non quia ex moyse est, sed ex patribus. **Et in sabbato circumcidetis hominem.** Si circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non soluat legem moysi, mihi indignamini, quia totum hominem sanum feci in sabbato. **Nolite iudicare secundum faciem sed iustitiam iudicate.** Dicebant ergo quidam ex hierosolymis. **Hone** hic est quem querunt interficere. **Ecce palam loquitur, et nihil ei dicunt.** Nunquid vere cognouerunt principes quia hic est christus? **Sed hunc scimus unde sit.** Christus autem cum venerit, nemo scit unde sit. **Clamabat ergo docens in templo Iesus, et dicens.** Et me scitis, et unde sum scitis, et a meipso non veni, sed est verus qui misit me quem vos nescitis. **Ego autem scio eum.** Et si dixeris quia nescio eum, ero similis vobis mendax: sed scio eum quia ab ipso sum, et ipse me misit. **Querebant ergo eum apprehendere, et nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.** De turba autem multi crediderunt in eum. **Et dicebant: christus cum venerit, nunquid plura signa faciet quam que hic facit.** Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hic. **Et miserunt pharisei et principes ministrum ut apprehederent eum.** Dixit ergo Iesus. **Adhuc modicum tempus vobiscum sum, et vado ad eum qui misit me, queritis me, et non inuenietis. Et ubi sum ego, vos non potestis venire.** Dixerunt ergo iudei ad seipso

Quo hic iturus est, quia non inueniemus eum? **Nunquid in dispersione gentium iturus est, et dociturus gentes?** Quis est hic sermo quem dixit? **Queritis me, et non inuenietis, et ubi sum ego, vos non potestis venire.** In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat Iesus, et clamabat dicens. **Si quis sitit, veniat ad me et bibat.** Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent, et aqua viue. **Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi eratis credentes in eum.** Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. **Et illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant.** **Hic est vere propheta.** Alij dicebant, hic est christus. **Quidam autem dicebant.** Nunquid a galilea christus venit? **Nonne scriptura dicit, quia ex semine dauid, et de bethleem castello ubi erat dauid, venit christus?** **Dissensio itaque facta est in turba propter eum.** Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum, sed nemo misit super illum manum. **Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos, et dixerunt eis illi.** Quare non adduxistis eum? **Rnderunt illi.** Nunquid sic locus est hominis, sicut hic homo loquitur? **Rnderunt ergo eis pharisei.** Nunquid et vos seducti estis? **Nunquid aliquid ex principibus et phariseis credit in eum, sed turba hec, que non nouit legem male.** **Nota quod nicodemus iam venerat, dicti sunt.** **Dixit nicodemus iam ad eos.** Ille qui venit ad eum nocte, qui vnus erat ex ipsis. **Nunquid lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius, et cognouerit quid faciat.** **Respondierunt et dixerunt ei.** Nunquid et tu galileus, scrutare scripturas, et vide quia propheta a galilea non surgit. **Et reuersi sunt vnusquisque in domum suam.**

De muliere dephensa in adulterio. Jo. viij. Capitul. lxxvij.

Iesus autem prexit in montem oliueti, et diluculo iterum venit in templum, et omnis populus venit ad eum, et sedes docerebat eos. **Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio dephensam, et statuerunt eam in medio, et dixerunt ei.** Magister, hec mulier modo dephensa est in adulterio. **In lege autem mandauit nobis dominus homo lapidare.** Tu ergo quid dicis? **Dec autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum.** Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. **Cum autem pseueraret interrogantes eum, rexit se, et dixit eis.** Qui sine peccato ueltrū est, primus in illa lapidem

mittat. Et iterū se inclinans scribebat in terra. Audiētes autē vnus post vnū exībāt incipiētes a senioribz: remāsit sol⁹ ⁊ mulier in medio stās. Erigens autē se Iesus dixit ei. Vbi eris? Vbi sunt q̄ te accusabāt? Nemo te condēnauit? Que dixit. Nemo domine. Dixit autē ei Iesus. Nec ego te condēnabo; vadez amplius noli peccare.

De verbis christi
in gazophilatio. J. viij. Cap. lxxix.

Iterū ergo locut⁹ est eis Iesus dicēs. Ego sum lux mūdi: qui seq̄tur me nō ambulat in tenebris: sed hēbit lumē vite. Dixerunt ergo ei pharisēi. Tu de te ipso testimoniū phibes: testimoniū tuū nō est verū. Rōdit Iesus ⁊ dixit eis. Et si ego testimoniū phibeo de me ipso. verū est testimoniū meū: q̄ scio vnde veni ⁊ quo vado. Vos autē nescitis vñ venio. aut quo vado. Vos s̄m carnē iudicatis: ego autē nō iudico quēq̄. Et si iudico ego: iudicium meū verū est: quia solus nō sum. s̄ ego ⁊ qui misit me pater. Et in lege vestra scriptū est: q̄ duoz hominū testimoniū verū est. Ego sum q̄ testimoniū phibeo de me: ⁊ metipso: ⁊ testimoniū phibet de me. q̄ me misit pater. Dicebāt ergo ei: vbi est pater tuus? Rōdit Iesus. Neq̄ me scitis: neq̄ patrē meū. Si me sciretis: forsitan ⁊ patrē meū sciretis. De verba locut⁹ est in gazophilatio docēs in templo: ⁊ nemo app̄hendit eū: q̄ nondū venerat hora eius.

De alio sermone

christi ppter quē voluerūt iudei eū lapidare. Jo. viij. Cap. lxxx.

Dixit ergo iterū eis. Ego vado ⁊ q̄ retis me. ⁊ in pctō vestro moriemini: quo ego vado vos nō potestis venire. Dicebāt ergo iudei. Nunq̄d interficies te metip̄: q̄ dicit quo ego vado. vos nō potestis venire? Et dicebat eis. Vos deorsus estis: ego de sup̄ius sum. Vos de mundo hoc estis: ego nō sum de mūdo hoc. Dixi ergo vobis q̄ moriemini in pctis vestris. Si enī nō credideritis. q̄ ego sum: moriemini in peccato vestro. Dixerūt ergo ei. Tu quis es? Dixit eis Iesus. Principiū: qui ⁊ loquor vobis: mlt̄a habeo de vobis loqui ⁊ iudicare: sed q̄ me misit verax est. ⁊ ego que audiri ab eo hec loquor in mundo: ⁊ nō cognouerūt: quia patrē eis dice-

bat deū. Dixit ergo eis Iesus. Cū exaltaueritis filiū hominis: tūc cognoscetis. quia ego ipse sum: ⁊ a me metipso facio nihil. Et sicut docuit me pater hec loquor: ⁊ q̄ misit me mecū est. et nō reliquit me solū: quia q̄ placita sunt ei facio semp̄: hec illo loquēte multi crediderūt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos q̄ crediderūt ei iudeos. Si vos māseritis in sermone meo. vere discipuli mei eritis: ⁊ cognoscetis veritatē: ⁊ veritas liberabit vos. Responderūt ei. Semen abrae sumus: nemini seruiim⁹ vnq̄: q̄ modo tu dicis liberi eritis? Rōdit eis Iesus. Amen amē dico vobis: q̄ om̄is q̄ facit peccatū. seru⁹ est peccati: seru⁹ autē nō manet in domo in eternū: fili⁹ manet in eternū. Si ergo filius vos liberabit: vere liberi eritis. scio quia filiū abrae estis: s̄ queritis me interficere: quia s̄mo me⁹ non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrē loquor: ⁊ vos que vidistis apud patrē vestrū faciatis. Responderūt et dixerunt ei. Pater noster abraa est. Dicit eis Iesus. Si filiū abrae estis: opa abrae facite. Nūc autē queritis me interficere: hominē qui veritatē vobis locutus sum quā audiri a deo: hoc abraa nō fecit. Vos facitis opa patris vestri. Dixerūt ergo ei. Nos ex fornicatōne nō sumus nati: vnū patrē habemus deū. Dixit ergo eis Iesus. Si deus pater vester esset: diligeretis vtiq̄ me. Ego enim ex deo pcessi: veni: neq̄ enī a me ipso veni: sed ille me misit: quare loquelā meam nō cognoscitis? Quia nō potestis audire sermonē meū. Vos ex patre diabolo estis: desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio: et in veritate nō stetit: quia nō est veritas in eo: cū loq̄tur mendaciū ex proprijs loq̄tur: q̄ mendax est: pater eius. Ego autē quia veritatem dico: nō creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatē dico: q̄ re non creditis mihi? Qui est ex deo verba dei audit: p̄terea vos nō auditis: quia ex deo nō estis. Responderūt ergo iudei ⁊ dixerunt ei. Nonne benedicim⁹ nos quia samaritanus es: tūc demoniū habes? Rōdit Iesus. Ego demoniū nō habeo. sed honorifico patrē meū: ⁊ vos inhonorastis me. Ego autē nō quero gloriā meam: est qui querat: ⁊ iudicet. Amen amen dico vobis. Si quis sermonē meū seruauerit: mortē nō videbit in eternū. Dixit

Monotesseron siue

ergo iudei. **A**nunc cognouim⁹ quia demoniū habes. **A**braā mortu⁹ est et prophete: et tu dicis si quis sermonē meū seruauerit mortē non gustabit in eternū. **N**ūquid tu maior es patre nostro **A**braā qui mortu⁹ est: et prophete mortui sunt: quē tu teipm facis? **R**espōdit **J**esus. **S**i ego glorifico meipm: gloria mea nihil est. **E**st pater meus qui glorificat me: quē uos dicitis quod deus noster est: et nō cognouistis eū: ego autem noui eū. **E**t si dixero nescio eū: ero similis uobis mendax: sed scio eū: et sermonē eius seruo. **A**braā pater uester exultauit ut uideret diē meū: uidit et gauisus est. **D**ixerunt ergo iudei ad eū. **Q**uinquaginta ānos nondū habes: et **a**braam uidisti? **D**ixit ergo eis. **A**men amē dico uobis: anteq̄ **a**braam fieret ego sum. **T**ulerūt ergo lapides: ut iacerēt in eum. **J**esus autem abscondit se: et exiit de templo.

De ceco nato J. ii.

Capitulum. lxxi.
Et prateriens uidit hoīem cecum a natiuitate. **E**t interrogauerūt eū discipuli sui **R**abbi. **Q**uis peccauit hic an patētes eius ut cec⁹ nasceret? **R**ndit **J**hs. **N**eq; hic peccauit neq; pntes ei: sed ut manifestent̄ opa dei in illo. **D**e oportet opari opa eius qui misit me donec dies uenit: nox quando nemo potest opari: q̄s diu sum in mūdo: lux sum mūdi. **D**oc cū dixisset expuit in terrā: fecit lutū ex sputo: et linxit lutū sup oculos eius: et dixit ei. **U**ade: laua in naratoria syloe: quod interpretat̄ missus. **A**bijt ergo et lauit: et uenit uidēs. **I**acq; vicini et qui uiderant eum prius quod medicus erat dicebāt. **H**ōne hic est qui se debat et mendicabat? **A**lij dicebant quod hic est. **A**lij autē / nequaquē: sed similis eius est. **I**lle uero dicebat. quod ego sum. **D**icebāt ergo ei. **Q**uomō aperti sunt tibi oculi? **R**ndit. **I**lle homo qui dixit **J**esus lutū fecit: et uixit oculos meos: et dixit mihi. **U**ade ad naratoria syloe: et laua: et abijt: et lauit: et uideo. **D**ixerūt ei. **U**bi est ille? **A**it. nescio. **A**dducunt eū ad phariseos: qui cec⁹ fuerat. **E**rat autē sabbatū quādo lutū fecit **J**esus: et aperuit oculos eius. **I**terū ergo interrogabāt eū pharisei quomodo uidisset. **I**lle autem dixit eis. **L**utū posuit mihi sup oculos: et laui: et uideo. **D**icebāt ergo ex phariseis quidam. **N**on est hic homo a deo: qui sabbatū

non custodit. **A**lij dicebāt. **Q**uomodo potest homo peccator hec signa facere? **E**t scilicet ma erat inter eos. **D**icūt ergo ceco iterum. **T**u quod dicis de eo qui aperuit tibi oculos tuos? **I**lle autē dixit quia propheta est. **N**ō crediderūt ergo iudei de illo quod cecus fuisset: uiderat. **E**t interrogauerūt eos dicētes. **H**ic filius uester est quē uos dicitis: quod cecus natus est: quomō ergo nunc uidet? **R**nderunt ergo eis pentes ei: et dixerunt. **S**cimus quod hic est filius noster: et quod cec⁹ natus est: quomō autē nunc uideat nescim⁹: aut quis aperuit oculos ei? nos nescim⁹: ipsum interrogate. **E**t ait habet ipse de se loquat̄. **D**ec dixerūt pentes eius: quod timebāt iudeos. **J**am enī cōspirauerāt iudei: ut si quis confiteret̄ eū esse christū: extra synagogā fieret: propterea pentes ei dixerūt: et ait habet ipm interrogate. **U**ocauerunt ergo rursus hoīem qui cec⁹ fuerat: et dixerūt ei. **D**a gloriā deo. **N**os scim⁹ quia hic homo peccator est. **D**ixit ergo ille: si peccator est: nescio. **U**nū scio: quod cum cecus essem: modo uideo. **D**ixerūt ergo illi. **Q**uid fecit tibi: quomodo apuit tibi oculos? **R**ndit eis. **D**ixi uobis iam et audistis. **Q**uid iterum uultis audire? **H**unquid et uos uultis discipuli eius fieri? **M**aledixerūt ei: et dixerūt. **T**u discipulus illius sis: nos autē moysi discipuli sumus. **N**os scim⁹ quia moysi locutus est deus. **H**unc autē nescimus uñ sit. **R**ndit ille homo: et dixit eis. **I**n hoc mirabile est: quia uos nescitis: unde sit: et aperuit oculos meos. **S**cim⁹ autē quod peccatores deus nō audit: sed si quis dei cultor est: et uoluntatē eius facit: hūc deus exaudit. **A** seculo nō est auditus: quia quōs aperuit oculos ceci nati: nisi esset hic a deo: nō poterat facere quicquid. **R**esponderūt ei: et dixerūt ei. **I**n peccatis natus es totus: et tu doces nos? **E**t eiecerūt eum foras. **A**udiuit **J**esus quia eiecerūt eum foras: et cū inuenisset eū: dixit ei. **T**u credis in filiū dei? **R**espondit ei et dixit. **Q**uis est dñs: ut credā in eū? **D**ixit ei **J**esus. **E**t uidisti eū: et qui loquitur tecum ipse est. **A**t ille ait. **C**redo domine: **E**t peccator adorauit eū. **E**t dixit ei **J**esus. **I**n iudicium ego ueni in hūc mundū: ut qui nō uident uideāt: et qui uident ceci fiant. **E**t audierūt ex phariseis qui cū ipso erant: et dixerūt ei. **H**unquid et nos ceci sumus? **D**ixit eis **J**esus: si ceci eētis: nō haberetis peccatū.

Unum ex quatuor

Nunc vero quia dicitis quia videmus peccatum vestrum manet.

De sermone christi

sti. Ego sum pastor bonus. Johan. x.

Capitulum. lxxxiij.

Hen amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium: sed ascendit aliunde: ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium: hic pastor est ovium: huic ostiarius aperit oves vocem eius audiunt: propterea oves vocat nomine et educit eas. Et cum propterea oves emisit: vadit ante eas: et oves illi sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur: sed fugiunt ab eo: quia non novērunt vocem alienorum. Hoc pro verbum dixit eis Jesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Jesus. Amen amen dico vobis: quia ego sum ostium ovium. Omnes quoties venerunt: fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium: per me si quis introierit: salvabitur et ingredietur et egredietur: et pascua inveniet. Fur autem non venit: nisi ut furem et mactet: et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus: bonus pastor dat animam suam pro ovibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor: cui non sunt oves proprie: videt lupum venientem: et dimittit oves et fugit: et lupus rapit et dispergit oves. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est: et non proinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus: et agnosco oves meas: et agnoscunt me mee. Sic novit me pater: et ego agnosco patrem et vitam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc ovile: illas oportet me adducere: vocem meam audient: et veniunt ovile: et tunc pastor: propterea me pater diligit: quia ego pono animam meam: et iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a meipso: propterea habeo potestatem ponendi animam meam: et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo: Dissensio iterum facta est inter iudeos: propter sermones hos. Dicebant autem multi ex his. Demonium habet et insanit: quid enim auditis? Alii dicebant: hec verba non sunt demonium habentis. Nunquid demonium potest celorum oculos aperire?

De solutione didragmatis.

D. xvij. R. ix.

Capitulum. lxxxiij.

Et R. venerunt capharnaum et cum venissent. D. capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt ei: Magister vester non solvit didragma. Et ait. Etiam. Et cum intrasset in domum: prevenit eum Jesus dicens. Quid tibi videtur Simon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum: a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis. Et dixit ei Jesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus: Vade ad mare: mitte hamum: et eum piscem qui primus ascenderit tolle: aperto ore eius: invenies staterem: illum sumes da eis pro me et te.

De contentione discipulorum

quis eorum videret esse maiorem et de doctrina christi. D. xvij. R. ix. L. ix.

Capitulum. lxxxiij.

Illa hora intravit. L. in eos cogitatio: quis eorum videret esse maiorem. At Jesus videns cogitationes cordis eorum cum. R. domi esset interrogabat eos. Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem in via inter se disputaverant: quis esset illorum maiorem. Accesserunt. D. discipuli ad Jesum dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? Et R. residens vocavit duodecim: et ait illis. Siquis vult primus esse: erit omnium novissimus et omnium minister. Et. D. ad vocans Jesus parvulum accipiens. R. apprehendit. L. et statuit. D. eum secus se in medio. D. eorum. Quem. R. cum complexus esset: ait illis. Amen. D. dico vobis: Quis si conversus fuerit: efficiamini sicut parvulus: et non intrabit in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste: hic maior est in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo: me suscipit. Et. R. quicumque me susceperit: non solum me suscipit: sed eum qui misit me: Nam qui minor. L. est inter vos omnes: hic maior est. Qui. D. autem scandalizaverit unum de pusillis istis minimis qui in me credunt: expedit bonum. R. est ei magis ut. D. suspendatur mola asinaria in collo eius: et dimergat in profundum maris. Ne mundo a scandalis. Accessit enim ut veniat scandalum: veritatem vero homini illi pro quem scandalum venit. Si. D. autem. R. manus tua scandalizat te: abscide eam et projice abs te.

Monotesseron siue

Bonum. **R.** est tibi debilem vel claudum.
D. introire in vitam. **q̄s** duas manus vel
duos. **D.** pedes habentē mittit ire in ge
bennā ignem. **D.** eternū inextinguibile
R. vbi vermis eorū non morit̄ et ignis nō
extinguit̄. **E**t si pes tuus scādalizat te: am
puta illum; bonus est tibi claudū intrare
in vitam eternā. **q̄s** duos pedes habentē
mitti in gebennā ignis inextinguibili vbi
vermis eorū non morit̄ et ignis nō extin
guitur. **E**t **D.** si oculus tuus scādalizat te:
erue eum et proiice abs te. **Bonū.** **R.** est tibi
lusco cū **D.** vno oculo vitam intrare re
gnū. **R.** det̄ **q̄s** duos oculos habentē mit
ti in gebennā ignis. vbi vermis eorū non
morit̄ et ignis nō extinguit̄. **O**m̄is enī vi
ctima igne salietur et om̄is victima sale sa
lietur. **Bonum** est sal. **q̄** si sal in sulsum fu
erit in quo illō condicius. **H**abete in vo
bis sale. **et** pacem habete inter vos. **U**
dete. **D.** ne cōtemnatis vnū ex his pusil
lis. **D**ico enī vobis quia angeli eorū in ce
lis semp̄ vident faciē patris mei q̄ in celis
est. venit enī filius hoīs saluare quod pie
rat. **Q**uid vobis videt̄? **S**i fuerint alicui
centū oues. errauerit vnax̄ eis. **N**onne re
linquit nonagintanouē in montē vadit
querere eam q̄ errauerat. **E**t si cōtigerit vt
inueniat eā. **A**men dico vobis. **q̄** gaudet
sup̄ eam magis. **q̄** super nonagintanouē
que nō errauerūt. **S**ic nō est voluntas an
te patrē vestrū qui in celis est vt peat vnus
de pusillis istis.

De correptione fra terna. **D.** xvij. **L.** xvij.

Capitulum. lxxvi.

Atendite vobis si. **D.** autē pec
cauerit in te frater tuus. **V**ade et
corripe. increpa. **L.** illū inter **D.**
te et ip̄m solum. **S**i audierit te et peniten
tiam. **L.** egerit. dimitte illi. lucratus. **D.**
es fratrē tuum. **E**t. **L.** si septies in die pec
cauerit in te septies in die ad te cōuersus
fuerit dicens penitet me dimitte illi. **S**i
D. autē non te audierit adhibe tecū ad
huc vnū v̄l duos vt in ore duozū testiū
vel trium stet om̄e verbum. **q̄** si nō audie
rit eos dic ecclesie. **S**i autē ecclesiam nō
audierit sit tibi sicut ethnicus et publica
nus. **A**men dico vobis quecūq̄ alligaueris
sup̄ terram. erunt ligata et in celis et
quecūq̄ solueritis sup̄ terrā erunt solu

ta et in celis. **T**ertū dico vobis quia si duo
ex vobis cōsenserint super terrā de om̄i re
quamcūq̄ petierint fiet illis a patre meo
qui in celis est. vbi enim sunt duo vel tres
cōgregati in nomine meo ibi sum in me
dio eorū. **T**unc accedēs **P**etrus ad eum
dixit **D**omine quoties peccabit in me fra
ter meus et dimittā illi. **V**sq̄ septies. **D**i
xit illi **J**esus. **N**ō dico tibi v̄l q̄ septies s̄
v̄lq̄ septuagies septies.

De seruo nequam

cui oē debitū dimissum fuerat. **D.** xvij.
Capitulum. lxxvi.

Deo assimilātū est regnum celoꝝ
homini regi qui voluit rationem
ponere cum seruis suis. **E**t cum
cepisset rationem ponere oblatus est ei vn̄
qui debebat decē milia talenta. **T**um au
tem nō haberet vnde redderet. iussit eum
domin̄ venūdari et vxorē eius et filios et
om̄ia que habebat et reddi. **P**rocidēs au
tem seruus ille rogabat eum dicens. **P**atien
tiam habe in me et om̄ia reddā tibi. **D**i
sertus autē domin̄ serui illi. dimisit eū.
et debitum dimisit ei. **E**gressus autē ser
uus ille inuenit vnū de cōseruis suis qui
debebat centū denarios et tenens suffoca
bat eum dicens. **R**edde quod debes. **E**t p̄
cidens cōseruus eius rogabat eū dicens.
Patientiā habe in me et om̄ia reddā tibi.
Ille autē noluit sed abiit et misit eū in car
cerē donec redderet debitū. **V**identes au
tem cōserui eius que fiebāt tristati sunt
valde. et venerunt et narrauerūt domino
suo om̄ia que facta fuerāt. **T**unc voca
uit illum domin̄ suus et ait illi. **S**erue ne
quā om̄e debitū dimisi tibi quoniā roga
sti me. **N**onne ergo oportuit et te misereri
cōserui tui sicut et ego tui misertus sum?
Et iratus domin̄ eius tradidit eū tortori
bus quoad v̄lq̄ redderet vn̄uersum debi
tum. **S**ic et pater meus celestis faciet vo
bis si nō remiseritis vn̄usquisq̄ fratri suo
de cordibus vestris.

De illo qui eiciebat

demonia et nō sequebat̄ christū. **R.** ix.
L. ix. **C**apitulum. lxxvij.

Respondens. **L.** autē illi. **R.** **J**o
hannes dixit. **P**receptor. **L.** ma
gister. **R.** vidimus quendam in no
mine tuo eicientē demonia et phibum?

Unum ex quatuor

eum quia nō sequit̄ te nobiscū. Et ait ad illos Iesus. Nolite prohibere. Nemo est qui faciat virtutē in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui. **R.** Leni nō est aduersum vos p nob est. Quisq̄s **R.** vobis potū dederit calicē aque frigide in nomine meo quia christi estis. Amē dico vobis nō perdet mercedē suam.

De aduentu christi

in fines iudee et q̄ discipuli nō timeāt eos qui occidūt corpus nec vult christus diuīdere hereditatē. **H.** xvij. et supra. **R.** **L.** xij.

Capitulum. lxxvij.

A. **L.** factū. **L.** est cū consummasset sermones istos Iesus inde exurgens et migravit. **H.** a galilea venit in fines iudee trans iordanē et secute sunt eum turbe multe. Et cōuenērunt Riteruz turbe ad eum et curauit. **H.** eos ibi et. **L.** sicut consueuerat iterū docebat eos. **H.** vltis autē turbis circumstātib⁹ ita vt se inuicē conculcarēt cepit dicere ad discipulos suos. Attēdite a fermento phariseorū quod est ypocrisis. Nihil autem opertū est quod nō reueletur neq̄ absconditum quod nō sciatur quoniā que in tenebris dixistis. in lumine dicētur et quod in aure locuti estis in cubilib⁹. predicabitur in tectis. Dico autē vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidūt corp⁹ et post hoc nō habent amplius quid faciunt. **H.** ostēdam autem vobis quē timeatis timere eum qui postq̄ occiderit habet potestātē mittere in gehennā. Ita vobis dico hunc timere. Nonne quinq̄ passeres veniūt asse. **H.** di pondio. **L.** et vnus in illis nō est in oblivione corā deo non. **H.** cadit. **R.** in terrā sine patris vestri voluntate. **S.** et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus meliores. **H.** pluris. **L.** estis vos. dico. **I.** autē. **H.** vobis quicūq̄ me confessus fuerit coram hominib⁹. et filius hominis confitebit̄ eum coram angelis dei. Qui autē negauerit me corā hominibus denegabit̄ coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbū in filiū hominis remittetur illi. Si autē in spiritū sanctū blasphemauerit nō remittetur ei. Cum autē inducent vos in synagogas et ad magistratus et potestates nolite solliciti esse qualit̄ aut

quid respondeatis aut quid dicatis. spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere. Ait autē illi quidā de turba. Magister dic fratri meo. vt diuidat mecum hereditatē. Et dixit ei homo quis me constituit iudicē et diuisorem sup vos. Dixitq̄ ad illos. Videte et caute ab omni auaricia quia nō in abundantia cuiusq̄ vita ei⁹ est ex his que possidet.

De diuitie habentibus

te fructū abundantia et ne discipuli solliciti sint. **Luce.** xij.

Capitulum. lxxvij.

D. Ixit autem similitudinē ad illos dicens hominis cuiusdā diuitis vberes fructus ager attulit et cogitabat intra se dicens qd faciam q̄ nō habeo quo cōgregem fructus meos. Et dixitq̄ hoc faciam. destruam horrea mea et maiora faciam. et illuc cōgregabo omnia que nata sunt mihi et bona mea et dicaz anime mee. Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos. requiesce comede bibe epulare. Dixit autem illi deus. stulte hac nocte repētent animā tuam a te. que autē parasti cuius erūt. Sic est qui sibi thesaurizat et nō est in deū diues. dixitq̄ ad discipulos suos. Ideo dico vobis. Nolite solliciti esse anime vestre quid manducetis neq̄ corpori vestro quid vestiamini. Anima enim plus est q̄ esca. et corp⁹ plus q̄ vestimētum. Considerate coruos quia nō semināt neq̄ metunt. q̄bus non est cellariū neq̄ horreū et deus pascit illos. quātomagis vos estis pluris illis. Quis autem vestrū cogitās potest ad staturam suam adijcere cubicū vnus. Si ergo neq̄ quod minimū est potestis quid de ceteris solliciti estis. Considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant. neq̄ nent. Dico autē vobis. quia nec Salomon in omni gloria sua vestiebat sicut vnū ex istis. Si autē fenum quod hodie in agro est et cras in clibanū mittit̄ deus sic vestit. quātomagis vos pusille fidei. Et vos nolite querere quid manducetis aut quid bibatis. nolite in sublime tolli. **Hec enī om̄**

Multa que hic ponunt posita sunt supra sententia vel et in verbis in sermone in monte.

Monotesseron siue

nia gentes mundi querunt. pater autē vester scit quoniam his indigetis. Veruntamen primū querite regnū dei: hec omnia adhiēnt vobis. Nolite timere pusillus grexque complacuit patri vestro vobis dare regnū. Vendite que possidetis / et date elemosynam. Facite vobis sacculos / qui non vere rascunt. thesaurū non deficientē in celis / quo fur non appropriat. neque tinea corrumpit. Ubi enī thesaurus vester est / ibi et cor vestrū erit. Dicebat autē ad turbas. Cum videritis nubem orientē ab occasu statim dicitis. nimbū venit: ita fit. Et cum austrum stāte: dicitis quia estas erit: ita fit. Ipocrite faciem celi et terre nostris probate: hoc autē tempus quomodo non probatis? Quid autē et a vobis ipsis non iudicatis quod iustū est? Cum autē vadis euz aduersario ad principē in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te apud iudicem. et iudex tradat te extractori: extractor mittat te in carcerem. Dico tibi: quia non exies inde: donec etiam nouissimū minutum reddas.

De galileis occisis et de ficulnea. Luce. xiiij.

Capitulum. xc.

Aderant autē quidā illo tēpore nūciantes illi de galileis quorū sanguinē Pilatus miscuit cum sacrificijs eorum. Et respondēs dixit illis. Putatis quod hi galilei pro omnibus galileis peccatores fuerūt quia talia passi sunt? Non. Dico vobis: sed nisi penitentiā egeritis. similiter omnes pibitis. Sicut et illi. xvij. super quos cecidit turris in syloe et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerunt pro omnibus hominibus habitantes in hierusalem? Non. Dico vobis: sed si non penitentiā egeritis omnes similiter pibitis. Dicebat autē hanc similitudinē. Arborē ficī habebat quidā plantatā in vinea sua: et venit querēs fructus in illa: et non inuenit. Dixit autē ad cultorē vinee. Ecce anni tres sunt ex quo veni querens fructū in ficulnea hac. et non inuenio. Succide ergo illam / ut quid etiā terrā occupat? At ille respondēs dixit illi. Domine dimitte illā et hoc anno vsque dum fodiā circa illam et mittam stercorem. et si quidem fecerit fructū bene. Sin autē in futurū succides eam.

De muliere incuruata. L. xiiij.

Capitulum. xci.

Erat autē in synagoga eorum docens sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritū infirmitatis annis decem et octo et erat inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quā cum videret Iesus vocauit ad se et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua: et imposuit illi manus et cōfestim erecta est: et glorificabat deum. Respondens autē archisynagogus indignās / quia sabbato curasset Iesus / dicebat turbes: dies sunt in quibus oportet operari: in his diebus venit in curamini: et non in die sabbati. Respondit autē ad illum dominus et dixit. Ipocrite: nusquam vestrū sabbato non soluit bouē suū aut asinum a psepior: ducit ad aquare: Hanc autem filiā abraē quā alligauit sathanas ecce decem et octo annis: non oportuit solui a vinculo isto in die sabbati? Et cū hec diceret: erubescerāt omnes aduersarij eius: et omnis populus gaudebat in vniuersis que gloriose fiebant ab eo.

De interrogatōne

indeorū an liceat vxorē dimittere. D. xij. R. c. L. xvi.

Capitulum. xcij.

Et accesserūt pharisei tēptantes eum atque dicentes. Si licet hominē dimittere vxorē quacūque et causa? At. R. ille respondēs ait. Quid vobis precepit Moyses? Qui dixerūt. Moyses permisit libellū repudiij scribere et dimittere. Qui. D. respondēs ait illis. Non legistis quia qui fecit hominē ab initio creature. R. masculū. D. R. et feminā fecit eos deus. Et dixit propter hoc relinquet homo patrē et matrē et adhaerebit vxori suę: et erūt duo in carne vna. Itaque iam non sunt duo sed vna caro. Quod ergo deus coniungit homo non seper. Dicit. R. illi. Quid. D. ergo moyses mādauit dari libellū repudiij et dimittere? At ill. Quoniam. D. R. moyses ad duriciā cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras: et scripsit vobis preceptū istud. Ab initio. D. autē non fuit sic. Et. R. in domo iterū discipuli eius interrogauerūt eū. Et ait illis. Dico. D. autē vobis quia. D. R. quicūque dimiserit vxorē suam nisi ob fornicatōem. et alia

Unum ex quatuor

duxerit mechatur. et. R. adulteriū cōmit-
tit super eā. et. R. qui I. dimissam a. I. vi-
ro duxerit mechatur. Et si vxor dimiserit vi-
rū suum et aliq̄ nupserit mechatur. Dicit̄ D.
ei discipuli eius. Si ita est causa hominis
cum vxore non expedit nubere. Qui dixit
Non omnes capiunt verbū istud sed quibus
datū est. Sunt enī eunuchi qui de matr̄
vtero sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui
facti sunt ab hominibus. Et facti sunt eu-
nuchi qui seipos castrauerūt vel eunuchi
sauerūt propter regnū celozū. Qui potest
capere capiat.

De paruulis obla-

tis. D. xij. R. c. Luc. xviij. Ca. xciij.

Quādo D. oblari. R. sunt ei puuli
infantes. I. vt. I. t̄geret. R. eos
et manus. D. imponeret et oraret
Quod I. cum viderent discipuli increpa-
bant I. D. illos et cōminabatur. R. offe-
rētibus. Quos cū vidisset indigne tulit Je-
sus. I. autē cōuocans illos dixit D. eis
R. Sinite. D. R. I. puulos venire ad
me et nolite prohibere eos talī est enī re-
gnū celozū Et dixit. R. Amen. R. dico
I. vobis quicūq̄ nō acceperit regnū vt
puer nō intrabit in illud. Et complexus
illos et imponēs manus sup eos benedi-
cebat illos. Et. D. cū imposuit eis ma-
nus abiit inde.

De filio prodigo

L. xv. Capitulū. xciiij.

Erant autē appropinquantēs ei pu-
blicani et peccatores vt audirent
illum. Et murmurabant scribe et
pharisei dicētes / quia hic peccatores reci-
pit et manducat cum illis. Et ait ad illos
pabolam istam dicēs. Quis ex vobis ho-
mo qui h̄ centū oues et si perdidit vnā
ex illis. Nonne dimittit nonagintanouē
in deserto et vadit ad illā que perierat donec
inueniat illā. Et cū inuenit illā impo-
nit in humeros suos gaudēs et veniēs do-
mū conuocat amicos et vicinos dicēs il-
lis Congratulamī mibi quia inueni ouē
meam que perierat. Dico vobis q̄ ita erit
gaudiū in celo sup vno peccatore penitē-
tiam agentē q̄ sup nonagintanouē iustis
qui nō indigent penitentia. Aut que mu-
lier habens dragmas decē et si perdidit

dragmā vnā. Nonne accendit lucernā.
et euertit domū et querit diligenter donec
inueniat. Et cū inuenit conuocat amicos
et vicinos dicēs. Congratulamī mibi
quia inueni dragmā quam pdideram
Ita dico vobis gaudiū erit āgelis dei sup
per vno peccatore penitētiam agente. Ait
autē. Homo quidā habuit duos filios: et
dixit adolescentior ex illis patri. Pater da
mibi portōnē substantie que me cōtingit
Et diuisit illis substantiam Et nō post ml-
tos dies cōgregatis omnibus adolescenti-
or filius pēgre profectus est in regionem
longinquā et ibi dissipauit substantiā su-
am viuendo luxuriose. Et postq̄ omnia cō-
sumpsisset facta est fames valida in regiōe
illā et ipse cepit egere et abiit ad hesitvni ci-
uium regiōis illius et misit illum in villā
suam vt pasceret porcos. Et cupiebat vē-
trem suū implere de siliquis / quas porci
manducabant nemo illi dabat. In se au-
tez reuersus dixit Quāti mercenarij in do-
mo patris mei abūdant panibus: et ego
hic fame pereō. Surgam et ibo ad patrē
meū et dicam illi. Pater peccaui in celū et
corā te. et iam nō sum dignus vocari filius
tuus: fac me sicut vnū de mercenarijs tuis
Et surgens venit ad patrē suum. Luz au-
tem adhuc longe esset. vidit illū pater su-
us et misericordia motus est. Et occurrēs
cecidit sup collum eius et osculatus est eū.
Dixitq̄ ei filius. Pater peccaui in celum
et corā te / iam nō sum dignus vocari fili-
us tuus. Dixit autē pater ad seruos suos Li-
to pferite stolam primā et induite illū da-
te anullū in manu ei et calciamēta in pe-
des ei et adducite vitulū saginatū et occidi-
tez manducem et epulemur q̄ hic fili-
us mortu- erat et reuixit pierat et inuētus ē
Et ceperūt epulari. Erat autē fili-
us eius se-
nior in agro. Et cum veniret et appropin-
quaret domui: audiuit symphonīā et cho-
rum: et vocauit vnū de seruis: et interroga-
uit que becessent. Iteq̄ dixit illi Frater tu-
us venit et occidit pater tu- vitulū sagina-
tum q̄ saluū illū recepit. Indignatus est
autē et nolebat introire. Pater ergo illius
egressus cepit rogare illū. At ille rēdēs pa-
tri suo dixit. Ecce tot ānis seruius tibi et nū-
q̄ mādātū tuū pteruiz nūq̄ dedisti mibi
edū et cū amicis meis epularer: s; p- q̄ hic
fili- tu- q̄ deuorauit subaz suā cū meretrici

Monoteiferon sine

bus venit: occidisti illi vitulū saginatum.
Et ipse dixit illi. Fili tu semper mecū es. et
omnia mea tua sunt epulari autēz gaude
re oportebat quia frater tuus hic mortu⁹
erat z reuixit. perierat z inuentus est.

De adolefcēte que
rente quid faciēdo vitā possideret. **D.** xix
R. l. Lu. xviii.

Capitulum. lxxv.

Abiit **D.** inde **Iesus** et. **R.** cum in
gressus esset in via: Et ecce. **D.**
vnus princeps. **L.** p̄currens. **R.**
et accedens. **D.** genu. **R.** flexo ante eum
interrogabat. **L.** et rogabat. **R.** illum dis
cens **Magister.** **D.** bone. **R.** quid. **L.** bo
ni. **D.** faciendo. **L.** vitam eternā posside
bo. **D.** dixit ei **Iesus.** Quid **D.** me interro
gas de bono? **Unus** est bon⁹ deus **Nemo**
R. **L.** bonus nisi solus deus. **Si.** **D.** au
tem vis ad vitam ingredi serua mandata
precepta **R.** **L.** nosti? **D.** dixit **D.** illi **Que**
Iesus autē dixit illi. **Non** **D.** homicidiū
R. **L.** facies. **Non** adulteraberis. **Non** fa
cies furtum. **Non** falsum testimoniū di
ces. **Ne.** **R.** fraudē feceris. **Donora.** **D.**
R. **L.** patrē tuam z matrē tuam. **D.** diliges
D. proximū tuum sicut teipm. **D.** dixit illi
adolefcens. **Hec.** **D.** omnia. **R.** custodi
ui. **L.** a iuuentute mea. **Quid.** **D.** adhuc
mibi deest **Iesus.** **R.** autē intuitus est euz
dilexit eum. **Quo.** **L.** audito **Iesus** ait.
Adhuc vnū tibi deest. **Si** vis. **D.** perfe
ctus esse uade et. **D.** vende. **R.** **L.** omnia
que habes z da paupibus: z habebis thes
aurū in celoz veni et sequere me. **Cū** **D.**
autē audisset adolefcens verbū: contrista
tus in verbo abiit **D.** **R.** tristis. **D.** z me
rens **R.** **L.** erat. **D.** **R.** enī habens multas
possessions. et diues. **L.** valde. **U**idens
autē **Iesus** tristē fact⁹ ait discipulis. **D.**
suis. **R.** **Quam.** **R.** **L.** difficile qui pecu
niam habēt in regnū dei intrabūt. **Amen**
D. dico vobis: quia diues difficile intrā
bit in regnū celozū. **D.** discipuli. **R.** autē ob
stupescēbat in verbis eius. **At** **Iesus** rur
sus respondēs ait illis. **Filioli** q̄s difficile
est cōfidētes in pecunijs in regnū dei in
troire. **Et iterū.** **D.** **D.** dico vobis: facilius
D. **R.** **L.** est camelū per foramē acus trā
sire q̄s diuitē intrare in regnū celozū. in re
gnum. **R.** **L.** dei. **Auditis.** **D.** autē bis

discipuli mirabant valde. **Quidā.** **R.** qui
L. hoc audiebant magis admirabant di
centes. **D.** **R.** **L.** ad seipfos. **R.** et. **L.** q̄s
D. potest saluus fieri? **Et intēs.** **R.** **D.**
illos **Iesus** ait illis. **Apud.** **D.** homines
hoc impossibile est: sed apud deū omnia
possibilia sunt: que. **L.** impossibilia sunt
apud hoīes. possibilia sunt apud deum.

De interrogatōne

Petri **E**cce nos reliquimus omnia quid er
go erit nobis **D.** xix. **R.** l. xviii.

Capitulum. lxxvi.

Tunc **D.** respondēs **Petrus** ce
pit. **R.** ei dicere. **E**cce **D.** nos. **R.**
reliquimus. **D.** omnia z secuti su
mus te. quid. **D.** ergo erit nobis? **R.** **L.** **Respō**
dens. **R.** **Iesus** ait eis. **L.** **Amen.** **D.** di
co vobis q̄ vos qui secuti estis me in rege
neratiōe cum sederit filius hominis in sede
maiestatis sue. sedebitis et vos sup sedes
duodecim iudicantes duodecim tribu isra
el. **Et omīs** qui reliquerit domū. **R.** **L.** v
fratres aut sorozes aut patrē aut matrem
aut vxorē aut filios aut. **D.** **agros.** **R.** **L.**
propter. **D.** nomen meū. propter. **R.** me
et propter euangeliū et. **L.** propter regnū
dei. centuplū. **D.** accipiet multo. **L.** plu
ra nunc. **R.** in hoc. **L.** tempe domos fra
tres z sorozes z seet matrē et filios z agros
cum p̄secutiōibus et. **R.** in seculo futuro
vitam eternā possidebit. **D.** **Multi.** **R.**
D. autem primi erūt nouissimi z nouissi
mi primi.

De operariis in vi

neam missis. **D.** **Capitulum. lxxvii**

Simile est regnum celozū homini
patrifamilias qui exiit primo ma
ne conducere operarios in vineaz
suam. **C**onuentiōe autē facta cum opera
rijs et denario diurno misit eos in vineaz
suam. **E**t egressus circa hozaz tertā vidit
alios stantes in foro ociosos z dixit illis.
Ite et vos in vineam meā et quod iustum
fuerit dabo vobis: illi autē abierunt. **I**te
rum autē exiit circa hozam sextā z nonaz
z fecit similiter. **C**irca vndecimā vero exiit
et inuenit alios stantes z dicit illis **Quid**
hic statis tota die ociosi? **D.** dicunt eis: ne
mo nos conduxit **D.** dicit illis **Ite** et vos in
vineā meam. **C**um sero factum esset dicit

dominus vinee pcuratori suo. Uoca ope-
rarios et redde illis mercedē incipiēs a no-
uissimis usque ad primos. Cū venissent er-
go qui circa undecimā horam venerāt ac-
ceperūt singulos denarios. Veniētes autē
et primi arbitrati sunt quod plus essent acce-
pruri. Acceperunt autē et ipsi singulos de-
narios. Et accipientes murmurabāt ad-
uersus patrē familias dicētes. Di nouis-
simi vna hora fecerūt et pares illos nobis
fecisti qui portauim⁹ pōdus diei et estus?
At illē respondens vni eorū dixit. Amice
non facio tibi iniuriā. Nonne ex denario
conuenisti mecū? stolle quod tuū est et va-
de. Volo autē et huic nouissimo dare sicut
et tibi. Aut nō licet mihi facere quod volo?
An oculus tuus nequā est. quia ego bonus
sum. Sic erūt nouissimi primi et primi no-
uissimi. Dulci sunt enī vocati. pauci ve-
ro electi.

De interrogatōne
facta christo si pauci fiant salui et quod hero-
des querebat eū occidere. *L. xiiij.*

Capitulum. xviij.

Et ibat per ciuitates et castella do-
cens et iter faciens in hierusalem.
At autē illi quidam. Domine si
pauci sunt qui saluantur? Iterū autē dixit
ad illos. Cōrendite intrare per angustas
portā quia multi dico vobis querēt intra-
re et non poterūt. Cum autē intrauerit pa-
ter familias et clauerit ostiū incipietis fo-
ris stare et pulsare ostiū dicētes. Domine
aperi nobis; et respōdens dicet vobis. Ne-
scio vos vnde sitis. Tūc incipietis dicere;
māducauimus corā te et bibimus et in pla-
teis nostris docuistis et dicet vobis. Nescio
vos vnde sitis. Discedite a me omnes opa-
rij iniquitatis; ibi erit fletus et stridor denti-
um. Cū videritis abraā et ysaac et iacob et
omnes pphetas in regno dei; vos autē expel-
li foras. Et venient ab oriente et occiden-
te et aquilone et austro et accūbent in regno
dei. Et ecce sunt nouissimi qui erāt primi
et sunt primi qui erant nouissimi. In ipsa
autē die accesserunt quidā phariseorū di-
cētes illi. Et i et vade hinc herodes vult
te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi
illi. Ecce eijcio demonia et sanitates perfici-
o hodie et cras et tertia die cōsumor. Ve-
runtamē oportet me hodie et cras et sequē-
ti die ambulare quia nō capit pphetam qui

re extra hierusalem.

De idropico sana-
to et de exhortatōne christi ad humilita-
tem. *L. xiiij.*

Capitulum. xcix.

Et factū est cum intraret in domū
cuiusdā principis phariseorū sab-
bato manducare panem. et ipsi ob-
seruabāt eū. Et ecce hō quidā ydropicus
erat ante illum. Et respōdens Iesus dixit
ad legisperitos et phariseos dicens. Si li-
cet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse
vero apprehensum sanauit eum ac dimi-
sit. Et respōdens ad illos dixit. Cui⁹ ve-
strum asinus aut bos in puteū cadet et nō
cōtinuo extrahet illū die sabbati? Et nō
poterant ad hoc respondere illi. Dicebat
autē et ad inuitatos parabolā intendens
quomodo pmos accubit⁹ eligerēt dicens
ad illos. Cum inuitat⁹ fueris ad nuptias
non discumbas in pmo loco ne forte ho-
noratior te sit inuitatus ab illo. et veniēs
qui te et illū vocauit dicat tibi. Da huic
locum et tūc incipias cum rubore nouissi-
mū locum tenere. Sed cum vocatus fue-
ris vade et recumbe in nouissimo loco vt
cum venit qui te inuitauit dicat tibi. Ami-
ce ascende superius tūc erit tibi gloria co-
ram simul discumbētibus. quia omnis qui
se exaltat humiliabitur et qui se humiliat
exaltabitur.

De vocandis pau-
peribus ad conuiuū et parabola de cena
magna. *L. xiiij. Capitulum. c.*

Dicebat autē et ei qui se inuitaue-
rat. Cum facis prandii aut cenā
noli vocare amicos tuos neque fra-
tres tuos. neque cognatos neque vicinos di-
uites ne forte et ipsi te reinuient et fiat ti-
bi retributio. Sed cū facis conuiuū vo-
ca paupes debiles claudos cecos et beat⁹
eris quia nō habent retri-
buere tibi. retribuetur enī
tibi in resurrectōne iusto-
rum. **H**ec cum audisset
quidam de simul discum-
bentibus dixit illi. Bea-
tus qui manducat panē
in reg⁹ dei. At ipse dixit. Hō
quidā fecit cenā magnā et
vocauit multos. Et misit

*Si fuerit
hec eadē pa-
bola cui ista
quod ponit in
fra. Mathei
vicesimo scdo
capitulo gre-
gorius relin-
quit sub du-
bio dices quod*

seruū suum hora cene di-
cere inuitatis vt venirent
quia iā parata sunt omnia
Et ceperūt simul omnes
se excusare. Primus dixit
illi. Villam emi ⁊ necesse
habeo exire ⁊ videre illā/
rogo te habe me excusatū.
Et alter dixit. Iuga boū
emi quinq; et eo probare
illa. rogo te habe me excusatū. Et alius
dixit. Uxorē duxi et ideo nō possum veni-
re. Et reuersus seru⁹ nūciauit hec domo
suo. Tunc iratus paterfamilias dixit ser-
uo suo. Exi cito in plateas ⁊ rīcos ciuita-
tis et paupes ⁊ debiles cecos ⁊ claudos in-
troduc huc. Et ait seruus. Dñe factus est
vt imperasti. ⁊ adhuc locus est. Et ait do-
min⁹ seruo. Exi in vias et sepes ⁊ cōpelle
intrare vt impleat domus mea. Dico au-
tem vobis q; nemo virozū illorū qui voca-
ti sunt gustabit cenam meā.

maulte alle
no intellectu
vel sensui ce-
dere q; con-
tentōni des-
seruire. et
dat modum
cōcordādi si
dicatur ea-
dem vidē.

**De villico iniqui-
tatis. l. xvi.**

Capitulum. cii:

Dicebat autē ⁊ ad discipulos suos
Domo quidā erat diues: qui ha-
bebat villicū ⁊ hic diffamatus est
apud illū: quasi dissipasset bona ipsius; ⁊
vocauit illum ⁊ ait illi, quid hoc audio de
te? Redde ratōnem villicatōnis tue. Jam
enī non poteris vltra villicare. Ait autē
villicus intra se; qd faciā quia domin⁹ me-
us aufert a me villicatōem? Fodere nō va-
leo: mendicare erubescō. Scio quid faci-
am: vt cū amotus fuero a villicatōne reci-
pian me in domos suas. Cōuocatis au-
tem singulis debitorib⁹ domini sui dice-
bat primo; quantū debes domino meo?
Ait ille dixit; centū cados olei. Dixitq; il-
li. Accipe cautōnem tuā ⁊ sede cito scribe
quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero
quatū debes? Qui ait. Centū choros tri-
tici. Ait illi. Accipe literas tuas/ et scribe
octoginta. Et laudauit domin⁹ villicum
iniquitatis/ quia prudēter fecisset: quia fi-
liū huius seculi prudētiores filijs lucis in
generatōne sua sunt. Et ego vobis dico.
Facite vobis amicos de māmōna iniqui-
tatis: vt cum defeceritis. recipiant vos in
eterna tabernacula. Qui fidelis est in mi-
nimo. ⁊ in maiori fidelis est: ⁊ qui in mo-
dico iniqu⁹ est/ et in maiori iniquus est.
Si ergo in iniquo māmōna fideles non
fuitis: quod vestrū est quis credet vobis?
Etsi in alieno fideles nō fuitis: quod ve-
strū est. quis dabit vobis? Nemo seruus
potest duobus dominis fuisse: aut enim
vnū odiet ⁊ alterū diliger: aut vni adhere-
bit ⁊ alterum cōtemnet. Nō potestis deo
seruire ⁊ māmōne. Audiebāt autem om-
nia hec pharisei qui erant auari: et deride-
bāt illum. Et ait illis. Vos estis qui iusti-
ficatis vos corā hominib⁹. Deus autem
nouit corda vestra: quia quod hominib⁹
altū est abominatō est apud deum. Lex ⁊
prophete vsq; ad Johannē. Et eo regnū
dei euangelisat⁹ et omīs in illud vim facit.
Facilius est enī celum ⁊ terrā preterire q;
de lege vnū apicem cadere. Omnis qui
dimittit uxorem suam ⁊ ducit alterā: me-
chatur: et qui dimissam a viro ducit me-
chatur.

Sequitur. ciiij. capitulū.

**De odiendis parē-
tibus propter christū. l. xiiij.**

Capitulum. ci.

Erant autē turbe multe cū eo ⁊ cō-
uersus dixit ad illos. Si quis ve-
nit ad me et nō odit patrē suum ⁊
matrē et uxore ⁊ filios ⁊ fratres et sorores
adhuc autē ⁊ animā suā non potest meus
esse discipulus. Et qui nō baiulat cruce
suam ⁊ venit post me/ nō potest meus esse
discipulus. Quis enī ex vobis volēs tur-
rim edificare. Nōne prius sedens cōpu-
tat sumptus qui necessarij sunt si habeat
ad perficiēdū/ ne postea q; posuerint fun-
damentū/ ⁊ non potuit p̄ficere omēs qui
vident incipiāt illudere ei dicentes/ quia
hic homo cepit edificare ⁊ nō potuit con-
summare? Aut quis rex iturus cōmittere
bellum aduersus aliū regem. Nōne sedēs
prius cogitat si possit cum decē milibus
occurrere ei qui cū viginti milibus venit
ad se? Alioquin adhuc illo longe agere le-
gatōnem mittēs rogar ea que pacis sunt.
Sic ergo omīs ex vobis qui nō renūci-
at omībus que possidet nō potest meus
esse discipulus. Bonū est sal. Si autē sal
euauerit in quo condiet: neq; in terram
neq; in sterquilinū vtile est sed foras mit-
tetur. Qui habet aures audiendi audiat.

Unum ex quatuor

De diuite epulo

ne. **A. xvi.** Capitulum. ciiij.

Homo quidam erat diues. et induebat purpuram et bisso. et epulabatur quatuor diebus splendide. Et erat quidam mendiculus nomine lazarus. qui iacebat ad ianuam eius. vlcibus plenus. cupiens saturari de micis que cadebant de mensa diuitis. et nemo illi dabat. sed et canes veniebant et lingebant vlcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus. portaretur ab angelis in sinu abrahe. Hortuus est autem et diues. et sepultus est in inferno. Eleuas autem oculos cum esset in tormentis. vidit abraam a longe. et lazarus in sinu eius. Et ipse clamans dixit. Pater abraam miserere mei. et mitte lazarus ut intingat extremum digiti sui in aquam. ut refrigeret linguam meam. quia crucior in hac flamma. Et dixit illi abraam. Fili. recordare. quia recepisti bona in vita tua. et lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur te. ut cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est. ut hi qui volunt hinc transire ad vos non possint. neque inde huc transire. Et ait ergo pater. ut mittas eum in domum patris mei. habeo enim quatuor fratres. ut testes illis. ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Et ait illi abraam. Habent Moyse et prophetas. audiant illos. At ille dixit. Non patet abrahe. sed si quis ex mortuis ierit ad eos. penitentiam agant. Sic autem illi. Si moyses et prophetas non audierunt. neque si quis ex mortuis resurrexerit. credent.

De petitione discipulorum ut augeat eis fides. **L. xvij.**

Edixerunt apostoli domino. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si haberetis fidem sicut granum sinapis. dicetis huic arbori moro. eradicare et explantare in mare. et obediret vobis. Quis autem vestrum habens seruum arantem aut oves pascentem. qui regresso de agro dicit illi statim transi recube. et dicat ei. Para quod cenem et precinge te. et ministra mihi. donec manducem et bibam. et post tu manducabis et bibes. Nunquid gratiam habet seruo illi. quia fecit que sibi impauerat. Non puto. Sic et vos cum feceritis omnia que precepta sunt vobis. dicite serui inutiles sumus. quod debuiimus facere fecimus.

De enceniis quando voluerunt Jesum lapidare iudei. **J. r.**

Acta sunt autem encenia in hierosolymis. et hiemps erat. Et ambulabat Jesus in templo in porticu salomonis. Circumdederunt ergo eum iudei. et dixerunt ei. Quousque animam nostram tollis. Si tu es christus. dic nobis palam. Respondit eis Jesus. Loquor vobis. et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei. hec testimonium perhibent de me. sed vos non creditis. quia non estis ex ovisibus meis. Oves mee vocem meam audiunt. et ego agnosco eas. et sequuntur me. et ego vitam eternam do eis. et non peribunt in eternum. et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est. et nemo potest eas rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt ergo lapides iudei. ut lapidarent eum. Respondit eis Jesus. Multa bona opera omnium dico vobis ex patre meo. propter quod horum opus me lapidatis. Responderunt ei iudei. propter bonum opus non lapidamus te. sed de blasphemia. et quia tu homo cum sis. facis teipsum deum. Respondit eis Jesus. Nonne scriptum est in lege vestra. Ego dixi deus estis. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est. et non potest solui scriptura. que patet sanctificauit et misit in mundum. vos dicitis quia blasphematur. quia dixi filius dei sum. Si non facio opera patris mei. nolite credere mihi. Si autem facio. et si mihi non vultis credere. operibus credite. ut cognoscatis et credatis. quia in me est pater. et ego in patre. Querebant ergo eum apprehenderet. exiit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes primus. et mansit illic. Et multi venerunt ad eum. et dicebant. quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc. vera erant. et multi crediderunt in eum.

Incipiunt

preambula passionis domini de suscitacione lazari. **Johan. xi.**
Capitulum. cvi.

Potuisse hinc fieri vna principalis quoniam inchoat occasio proxima vniuersae passionis.

Monotesseron siue

Erat autē quidā languēs lazarus
a bethaia de castello marie ⁊ mar-
the sororū eius. **M**aria autē erat
que vnt dñm yn guento ⁊ extersit pedes
eius capillis suis: cui⁹ frater lazarus infir-
mabat. **M**iserūt ergo sorores eius ad eū
dicentes. **D**ñe ecce quē amas infirmatur
Audiēs autē **J**esus dixit eis. **I**nfirmetas
hec nō est ad mortē: sed pro glia domini. vt
glorificet filius dei p̄ eam. **D**iligebat autē
marthā sororē eius. **M**aria ⁊ lazaru. **U**t
ergo audiuit quia infirmabat tūc quideꝫ
mansit in eodē loco duobus dieb⁹. deins
de post hec dicit discipulis suis. **E**am⁹ in
iudeā iterum. **D**icunt ei discipuli. **R**abbi.
nūc querebāt te iudei lapidare: ⁊ iterū vas
dis illuc? **R**ndit **J**esus. **N**onne. xij. hore
sunt diei: **S**i q̄s ambulauerit in die non
offendit: qz lucē huius mūdi videt. **S**i au-
tem ambulauerit in nocte. offendit: qz lux
nō est in eo. **H**oc ait. **E**t post hoc dicit eis
Lazarus amicus noster dormit: sed vado
vt a somno exuscitē illū. **D**ixerūt ergo dis-
cipuli eius. **D**ñe si dormit salu⁹ erit. **D**ix-
erat autē **J**esus de morte eius. **I**lli autem
putauerūt qz de dormitōne somni diceret.
Tūc ergo dixit **J**esus manifeste: lazarus
mortu⁹ est: sed gaudeo propter vos vt cre-
datis quia nō eram ibi: sed eam⁹ ad eum.
Dixit ergo thomas qui dicit didimus ad
condiscipulos. **E**am⁹ et nos ⁊ moriamur
cum eo. **V**enit igit **J**esus ⁊ inuenit eū q̄tu-
or dies in monumēto iam habentē. **E**rat
autē bethania iuxta hierosolimā q̄si stas
dijs. xv. **M**ulti autē ex iudeis venerāt ad
marthā ⁊ **M**ariā vt consolarent eas de fra-
tre suo. **M**artha autē vt audiuit quia **J**e-
sus venit. occurrit ei. **M**aria autē domi se-
debat. **D**ixit autē **M**artha ad **J**esum. **D**o-
mine si fuisses hic: frater me⁹ nō fuisset mor-
tuus: sed ⁊ nūc scio: qz quecūqz poposceris
a deo dabit tibi deus. **D**icit illi **J**esus. **R**e-
surret frater tu⁹. **D**icit ei **M**artha. **S**cio
quia resurret in resurrectōe in nouissimo
die. **D**icit ei **J**esus. **E**go sum resurrectō ⁊
vita: qui credit in me. etiā si mortu⁹ fuerit
viuet. **E**t om̄is qui viuit ⁊ credit in me. nō
moriētur in eternū. **C**redis hoc? **A**it illi.
Utique domine. **E**go credidi qz tu es chri-
stus filius dei viuit: qui in hūc mundū venis-
sti. **E**t cū hec dixisset. abiit ⁊ vocauit **M**a-
riam sororē suā silentio dicens. **M**agister
adest: ⁊ vocat te. **I**lla autē vt audiuit. sur-

rexit cito: ⁊ venit ad eum. **N**ondū enī vene-
rat **J**esus in castellū: sed erat adhuc in illo
loco vbi occurrerat ei **M**artha. **I**udei igitur
qui erāt cum ea in domo ⁊ solabātur
eam cū vidissent **M**ariā quia cito surrexit
⁊ exiit: secuti sunt eā dicentes: qz vadit ad
monumentū vt ploret ibi. **M**aria ergo cū
venisset vbi erat **J**esus: **V**idēs eum ceci-
dit ad pedes eius ⁊ dixit ei. **D**ñe si fuisses
hic frater me⁹ nō fuisset mortu⁹? **J**esus au-
tem vt vidit eam plorantē ⁊ iudeos qui ve-
nerāt cum ea plorātes. fremuit spūet tur-
bauit semetipm: ⁊ dicit vbi posuistis euz?
Dicūt ei. **D**ñe veni et vide: ⁊ lachrymatus
est **J**esus. **D**ixerūt ergo iudei. **E**cce quo-
modo amabat eū. **Q**uidā autē ex ip̄s dice-
runt. **N**on poterat hic qui oculos cegi nati
aperuit facere vt et hic nō moreret? **J**esus
ergo rursus fremēs in semetipso venit ad
monumentū. **E**rat autē spelunca lapis su-
praposit⁹ erat ei. **A**it **J**esus. **T**ollite lapi-
dem. **D**icit ei **M**artha soror eius q̄ fuerat
mortu⁹. **D**ñe iam feterat: quatriduan⁹ enim
est. **D**icit ei **J**esus. **N**onne dixi tibi si cre-
dideris videbis gloriā dei. **T**ulerūt ergo
lapidē **J**esus autē eleuatis sursum oculis
dixit. **G**ratias tibi ago pater: quoniā audi-
sti me: ego autē sciebā quia semp me audis:
sed propter populū qui circumstat dixi vt
credāt quia tu me misisti. **H**ec cū dixisset:
voce magna clamabat. **L**azar veni foras:
⁊ statim pdiit qui fuerat mortu⁹. **L**igat⁹ ma-
nus ⁊ pedes instris. **E**t facies illius suda-
rio erat ligata. **D**icit ei **J**esus. **S**oluite eū:
⁊ sinite abire. **M**ulti ergo ex iudeis qui ve-
nerant ad mariā ⁊ viderāt que fecit: credi-
derūt in eū. **Q**uidā autē ex ip̄s abierunt
ad phariseos: ⁊ dixerūt eis que fecit **J**esus.

De conspiratōe fa-

cta cōtra **J**esum ⁊ eius egressu in effrem.

Capitulum. vij.
Quodlegerūt ergo pōtiffices ⁊ phari-
sei conciliū. ⁊ dicebāt. **Q**uid faci-
m⁹ quia hic homo multa signa facit: si di-
mittim⁹ eum. sis om̄es credent in eū: ⁊ ve-
niēt **R**omani ⁊ tollent nostrū locū ⁊ gen-
tē. **U**nus autē ex ip̄s cayphas noie euz
esset pōtiffex anni illius dicit eis. **V**os ne
scitis quicqz nec cogitatis qz expedit vo-
bis vt vnus moriat homo pro p̄p̄o: ⁊ nō
dixit: sed cū esset pōtiffex anni illi⁹ p̄phauit

quia Jesus mortuus erat pro gentes non
tm pro gente sed vt filios dei qui erat di-
spersi cōgregaret in vnu. Ab illo ergo die
cogitauerūt vt interficerēt eum. Jesus au-
tem iā non in palā ambulabat apud iude-
os: sed abiit in regionē iuxta desertū in ci-
uitatē que dicit̄ Effrem: et ibi morabat̄ cū
discipulis suis. Et abierūt multi ierosoli-
mā de regiōe ante pascha: vt sanctificaret̄
seipos. Querebāt ergo Jesum: et colloque-
bant̄ adinuicē in templo scātes. Quid pu-
tatis quia nō venit ad diē festū? Dederāt
autē pontifices et pharisei mandatū: vt si
quis cognouerit vbi sit: indicet: vt appre-
hendant eum.

**De ascensu Jesu
in hierusalē. D. xx. R. c. l. xvij.**

Capitulum. cxvij
Rant. R. autē in
via ascendētes in
hierosolimā: et p̄cedebat
illos Jesus: et stupebāt: et
sequētes timebāt. Et. D.
ascendēs. D. iesus hiero-
solimā assumpsit itez. R.
duodeci. D. R. discipu-
los. I. suos secreto: cepit
R. eis dicere que essent ei
ventura. Et. D. ait. R. il-
lis. I. Ecce nos ascendē-
m⁹ hierosolimā: et cōsum-
mabūtur omnia que scri-
pta sunt p̄ p̄phas de filio
hominis. Tradet̄. D. R. enī p̄ principib⁹ sa-
cerdotū et scribis et seniorib⁹. R. et condem-
nabūtur. D. R. eum mortē tradet̄. D. R.
illū gentib⁹ ad illudendū et flagellandū et
crucifigendū. et. I. conspuet̄. R. Et postq̄
flagellauerint occidēt eū: et. D. tertia. R.
I. die resurget. Et ipsi nihil horū intelle-
perūt: et erat verbū istud absconditū ab eis:
et nō intelligebant que dicebātur.

Quāuis sub
vno cōtextu
ponant̄ seq̄n-
tia q̄ fuerit
vnicus ascē-
sus ch̄isti in
hierusalē in
pbabilius ē
fuisse diuer-
sos cursus et
recurus xp̄i
in quibus sa-
cta sequūtur
vt magister
Ilyco. de ly.
notat.

**De. x. leprosis sa-
natis in yia. l. xvij. Capitulum. cix.**

Factū est dū iret in hierusalē trā-
sibat p̄ mediā samariā et galileam:
et cū ingrederet̄ quoddā castellum
occurrerūt ei decē viri leprosi: qui steterūt
alonge: leuauerūt vocē dicentes. Jesu p̄-
ceptor: miserere nostri. Quos vt vidit dis-
cit. Ite ostendite vos sacerdotib⁹. Et. fa-

ctum est dū irent: mūdati sunt. Un⁹ autē
ex illis vt vidit quia mūdatus est: regressus
est cū magna voce magnificās deū: et ceci-
dit in faciē ante pedes ei⁹: et gratias agēs: et
hic erat samaritan⁹. Respondēs autē Je-
sus dixit. Nonne decē mūdati sunt. et nō
vnum vbi sunt? Non est inuētus qui redi-
ret: daret gloriā deo: nisi hic alienigena: et
ait illi. Surge. vade: quia fides tua saluū
te fecit.

**De non receptiōe
ch̄risti p̄ samaritanos. Luce. ix. Ca. cx.**

Actū est autē dum cōplerent̄ dies
assumptiōis eius: et ipse faciē suā
firmavit vt iret in hierusalē: et mī-
sit nūcios ante conspectū suū. Et euntes
intrauerūt in ciuitates samaritanorū vt pa-
rarēt illi: et nō receperūt eum: q̄z faciēs ei⁹
erat cūctis in hierusalē. Luce. autē vidissent
discipuli eius Jacob⁹ et iohannes dixerūt
Dñe si vis dicim⁹ vt ignis descendat de ce-
lo: et cōsumat eos: sicut et helias fecit. Et cō-
uersus increpauit eos dicens. Nescitis cui⁹
ius spūs estis: filius hominis nō venit aīas
p̄dere sed saluare: et abierūt in aliō castellū

**De petitione filio-
rum zebedei. D. xx. R. c. l. cxij.**

Tunc. D. accessit ad eū mater fili-
orū zebedei cū filijs adorās et pe-
tens aliqd ab eo:
q̄ dixit ei. Quid vis. Et
R. accedūt ad eū filij zebe-
dei Jaco. et Johan. dicen-
tes. Magister volum⁹ vt
quodcūq̄ petierim⁹ faci-
as nobis. At ille dixit eis:
qd̄ vultis vt faciā vobis:
et dixerūt. Da nobis vt vn⁹
ad dexterā et aliū ad sini-
strā tuam sedeam⁹ in gloria tua. Ait. D.
illi mater. Dic vt sedeant hi duo filij mei
vnus ad dexterā tuam et vn⁹ ad sinistram
tuā in regno tuo. Respondēs. D. R. au-
tē Jesus dixit eis. Nescitis quid petatis.
Potestis. D. R. bibere calicē quem ego
bibō. R. bibiturus. D. sum: aut bap-
tis- mo. R. quo ego baptisoz bap- tisari. Ait. D.
illi. R. dixerūt ei. Possim⁹. Ait illis Jesus:
R. D. calicē quidē meū bibetis. et. R. ba-
ptismo quo baptisoz bap- tisabimī: sedere
D. R. autē ad dexterā vel sinistram meam

Potuit virū
q̄ fieri q̄ et
mater pete-
ret et filij. v-
dicūtur peti-
isse q̄ matrē
mouerāt ad
petendū. iō
dominus re-
spondit eis.

non est meū dare vobis, sed quib⁹ parat⁹ est a patre. **D.** meo. **Et** audietes. **D.** **R.** decem indignati sunt de duob⁹ fratrib⁹ iacob⁹ **R.** et Jobāne. **Jesus.** **D.** autē. **R.** vocauit eos ad se et ait illis. **Scitis.** **D.** **R.** quia. **D.** principes gentiū hī. **R.** qui videntur principari gētib⁹ domināt eis; et **D.** qui maiores sunt potestate exercent in eos. Non ita. **D.** **R.** erit inter vos; sed **D.** quicumq⁹. **R.** inter. **D.** vos voluerit maior. **R.** fieri sit. **D.** vester minister. **R.** **Et** **R.** quicumq⁹ voluerit inter vos primus esse. erit. **D.** **R.** vestrū. **D.** omnīū. **R.** seruus. **D.** **R.** sicut. **D.** filius. **R.** hominis nō venit ministrari. sed ministrare. et aīam suam dare redemptōem pro multis.

De illuminatione

ceci et de zacheo et de decē mnis **L. xviii.** et **fit. R. c.** **Capitulum. cxii.**

Antē. **L. de. c. xviii.** est autē cū appropinquaret **Jesus** iericho. **Le**cus quidā sedebat secus viā mendicans et cū audiret turbā pretereuntē in⁹ interrogabat qd hoc esset. **Dixerunt** autē ei qd **Jesus nazaren⁹** trāsiret. **Et** clamauit iesu fili dauid misereri mei. **Et** qd preibat in crepabāt eū vt taceret. **Ipe** vero multo magis clamabat fili dauid miserere mei. **Stās** autē **Jesus** iussit illū adduci ad se. **Et** cū appropinquasset interrogauit illū dicēs. quid vis vt faciā tibi? **Ait** ille dixit. **Domine** vt videā. **Et** **Jesus** dixit illi. **Respice.** **si** des tua saluū te fecit **Et** confestim vidit. et sequebat illū magnificās deum. **Et** omnis plebs vt vidit dedit laudē deo et veniunt. **R.** iericho. **Et. L. de. c. xix.** ingressus pambulabat iericho. **Et** ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorū et ipse diues. et querebat videre **Jesum** qd esset et nō poterat pre turba qz statura pusillus erat. et p̄currens ascendit in arbore sicomōrū vt videret illū. quia inde erat trāsiturus **Et** cū venisset ad locū suspiciēs **Jesus** vidit illū et dixit ad illū. **zachee** festinans descende qz hodie in domo tua oportet me manere. **festinās** descendit et suscepit illū gaudēs in domū suā. **Et** cum viderēt omnes murmurabāt dicentes qd ad hominē peccatorē diuertisset. **Stans** autē **zacheus** dixit ad dominū. **Ecce** dimidiū bonorū meorū dñe do paupib⁹ et si quid aliqū defraudauī reddo quadruplū. **Ait** **Jesus**

ad eū. quia hodie domui huic salus facta est eo qd et ipse sit filius abrae. **Venit** enī filius hominis querere et saluū facere qd perierat. **Dec** illis audietibus adficiens **parabolā** dixit eo qd **ipe** hierusalē esset. **Et** qz estimarēt qd confestim regnū manifestaret dixit ergo. **Domo** quidā nobilis abiit in regionē longinquā accipe regnū et reuertī. **Vocatis** autē decem seruis suis dicit illis decē mnas et ait illis. **Regotiamini** dū venio. **Liues** autē eius oderant illū et miserūt legationē post illū dicentes. **Nolum⁹** hunc regnare sup nos. **Et** factū est cū rediret accepto regno iussit vocari suos quib⁹ dederat pecuniā vt sciret quantū quisq⁹ negociatus esset. **Venit** autē prim⁹ dicens. **Dñe** mna tua decē mnas acq̄siuit. **Et** ait illi. **Euge** serue bone qz i modico fidelis fuisti. eris potestate habens supra decē ciuitates. **Et** alter venit dicēs. **Dñe** mna tua fecit qnq⁹ mnas. **Et** huic ait et tu esto sup quinq⁹ ciuitates. **Et** alter venit dicēs dñe ecce mna tua quā habui repositā in sudario. timui enī te quia homo austerus es tollis quod nō posuisti et metis quod nō semiasti. **Dicit** ei de ore tuo te iudico fue nequā. **Sciebas** qd ego homo austerus sum tollēs qd non posui et metēs quod nō seminavi. **Et** quare nō dedisti pecuniā meā ad mensas et ego veniens cū vsuris vtiq⁹ eregissēm illam? **Et** astantibus dixit. **Auferte** ab illo mnā et date ei qui decē mnas habet. **Et** dixerūt illi. **Dñe** decē mnas habet. **Dico** autē vobis quia omni habētī dabit et abundabit. **Ab** eo autē qui nō habet et qd hz aufert ab eo. **Veruntamē** inimicos meos illos qui noluerūt me regnare sup se adducite huc et interficite añ me. **Et** his dictis precedebat ascendēs hierosolimā.

De duobus cecis

in egressu iericho sanatis. **D. et. R. c.**

Egrediētib⁹. **D.** illis ab iericho et proficiscentē **R.** eo et discipulis eius secuta. **D.** est eum turba multa. **Et** ecce duo ceci sedētes secus viā audierūt qd **Jesus** trāsiret et clama

Consonat illa parabola cū illa de talentis infra **Mathei** vi. c. c. lxxv. q. 1.

Darcus nominat hunc solum qz fortior erat vt non esset improbabile

uerunt dicentes Dne misere nostri filii dauid Filii us. R. autem thymei bar thyme cecus sedebat secus viam mendicans. Qui cum audisset qz Jesus nazare nus est cepit clamare z dicere. Jesu filii dauid misere mei. Turba. D. aut increpabat eos vt taceret z cominabant. R. multi. At. D. illi magis clamabant dicentes. Dne misere nostri filii dauid. et. R. stans. D. Jesus vocauit eos z vocabat R. cecum dicentes ei. Anime qor esto Surge voca te. Qui piocto vestimeto suo exiliens venit ad eum. Et ait. D. Jesus. R. Quid. D. vultis vt faciam vobis. Dicit dne Raboni R. vt. D. apiant oculi nostri. Disertus aut eoru Jesus tetigit oculos eorum Jesus aut dixit. Vade fides tua te saluum fecit. z cõfestim D. viderunt z secuti sunt eu

dicere q ali a sit historia Marci alia Mathei. sic aut diuersis viciis potuit Ihesus egredi de iericho z sanare nuc duos nuncvnu ce cu Ideo sup pleat hic intelligerta lectoris modu loquedi nunc ad duos.

De alabaastro vnguenti. D. cxxvi. R. cxiij. J. cxiij. Ca. cxiiij

Iesus J. ergo an sex dies pascevit bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus que suscitauit Jesus. Fecerunt autem ei cenaz ibi in. R. domo symonis leprosi z Martha. J. ministrabat lazarus vero erat vnus ex discipulis. Et R. cum discumberet veniens R. Maria accepit libram vnguenti nardipistici preciosi z unxit pedes Jesu z extersit capillis eius pedes Jesu Et. R. fracto alabaastro effudit super caput ipsius recubentis. D. z domus. J. repleta est ex odore vnguenti. Erant. R. autem quidam indigne ferentes intra semetipsos discipuli D. z dicentes R. Ut quid pditio hec vnguenti facta est? Dicit. J. ergo vnus ex discipulis suis Judas scariothis qui eu erat traditur? Quare hoc vnguentum non venit trecentis denariis z datum est egenis? Poterat R. enim vnguentum istud ve

Non est hec historia d q Lucas supra c. viij. et tres euangeliste loquuntur p rememorati onem duz hoc referat prio die agimoz.

Potest saluari hoc q solus iudas murmurabat p modum quod dicitur plures aliquid face

nundari multo. D. R. plusqz trecetis denariis z dari paupibus. Dixit. J. autem hoc no. quia de egenis ptinebat ad eu sed qz fur erat z oculos habens ea que mittebantur portabat. z fremebant R. in eam Scies. D. autem Jesus ait illis Sinite. Lallazit in diem sepulture mee seruet illud. Quid molesti estis. D. huic mulieri opus enim bonum operata est in me Semp enim paupes habetis vobiscum z cum volueritis. R. poteritis eis benefacere; me D. R. autem J. non semp habebitis; qd habuit. R. hoc fecit; preuenit ungeret cor; pus meu in sepultura; mittens D. enim hec vnguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen D. dico. R. vobis: vbicumqz predicatum fuerit euageliu hoc in toto mundo; et q hoc fecerit narrabitur in memoriam eius.

re qn vnus ex eis male facit vel qz solus male mouebatur. alij pie.

De sessione aselli

Cognouit. J. ergo turba multa ex iudeis qz illic esset z venerunt non propter Jesum tm sed vt lazarus videret que suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotu vt z Lazaru interficeret quia multi ppter illu abibant ex iudeis z credebant in Jesu. In crastinu autem turba multa que couenerat ad diem festu cum audisset quia Jesus venit hierosolimam. acceperunt ramos palmaru z processerunt obuia ei. Et factu. Est cu appropinquasset Jesus ad bethfage z bethaniam ad motem qui vocat oliueti misit. D. R. duos discipulos dicens illis. Ite in castellum qd contravos est In quod. L. introeutes statim inuenietis asinam alligata z pullum. L. R. asine alligatu cum ea cui nemo vnqz hoim sedit. Soluite z adducite illu Et. L. si quis vos interrogauerit quare soluitis. sic dicit ei quia dominus operam ei desiderat z necessari. R. est. et dominus D. his opus hz z cõfestim dimittere eos Hoc autem factu est vt adimple retur qd dictu est per prophetam. R. dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus

Lapi. crv

Blosa.

Sequuntur hic euageliiste diuersas traslatones illius q habet zacharie 14. pnt ei voluit ipussca traslatonem

Monotesseron sine

venit tibi mansuetus se-
dens sup asinā z pullum
filii sub iugalis. **Holi. J.**
timere filia syon. **Ecce rex**
tuus venit sedēs sup pul-
lum asine. **Hec nō cogno-**
uerūt discipuli eius p̄mū
sed quando glorificat⁹ est
Jesus. tūc recordati sunt
quia hec septa erāt de eo

septuag n̄a
venire ad gē
res ita voluit
vt trāfferet
et hoc videli-
cer p̄ sarissa
ctione oim̄
quibus sep-
tuaginta de
fecerunt ab
hebraica ve-
ritate.

z hec fecerūt ei. **Euntes. D.** autē discipū-
li fecerūt sicut precepit eis iesus. **Et. R.** in-
uenerunt pullū alligatū ante ianuā foris
in binio z soluerunt eū. **Solutibus. A.**
autē illis pullū dixerūt dñi eius ad illos/
quid soluis pullū. **At illi dixerūt sicut. R.**
precepit eis **Jesus.** qz. **L.** dñs eū necessa-
riū habet. **R.** et dimiserūt eis z adduxerūt
B. asinam z pullū z imposuerūt sup eos
vestimenta sua et eū desup sedere fecerūt.

Eunte L. autē illo pluri-
ma. **D.** turba strauerunt
vestimēta sua in via autē
ramos de arborib⁹ cede-
bāt sternebāt i via. **Tur-**
be autē aque p̄cedebāt q̄
sequebant clamabāt dicē-
tes. **Osanna filio dauid.**

Benedictus q̄ venit in noīe dñi. z. **R. bñ-**
dictū quod venit regnū patris n̄i dauid
osanna in excelsis. **Et cū** appropinqret iā
ad descensum mōtis oliueti ceperūt om-
nes turbe descendiū gaudētes laudare de-
um voce magna sup om̄ibus quas vide-
rant virtutib⁹ dicētes. **Benedict⁹. J.** qui
venit in noīe domini. pax in celo z gloria
in excelsis. **Benedictus** q̄ venit in nomie
dñi rex israel. **Testimoniū** ergo p̄hibebat
turba q̄ erat cum eo quādo lazari vocauit
de monumēto z suscitauit eū a mortuis p̄-
pterea z obuiā venit ei turba quia audie-
runt eū fecisse hoc signū. **Pharisei** ergo di-
xerūt ad semetip̄os. **Uideris** quia nihil p̄-
ficim⁹. **Ecce mūdus** totus post eum abiit
Et quidā. L. phariseorū de turbis dixe-
runt ad illū. **Magister** increpa discipulos
tuos. **Quib⁹** ipse ait. **Et si** hi tacuerint la-
pides clamabūt.

De fletu Jesu su-
per ciuitatē et eiectionē vendentiū. **D. xxi.**
R. xi. Lu. xix.

Capitulum. cxvi.

Et. L. vt appropinquaret vidēs
ciuitatē fletit sup illā dicēs. **Quia**
si cognouisses z tu. **Et quidem** in
hac die tua que ad pacē tibi. **Hūc** autē ab-
scondita sunt ab oculis tuis. qz venient
dies in te. z circumdabūt te inimici tui val-
lo. z circumdabūt te. z coangustabūt te vn-
dies. z ad terrā prosternēt te z filios tuos/
qui in te sunt. z nō relinquēt in telapidez
sup lapidē eo q̄ nō cognoueris temp⁹ visi-
tationis tue. **Et. R.** introiuit hierosolimā
Et cum. D. intrasset cōmota est vniuersa
ciuitas dicēs. **Quis est hic.** **Populi** at
dicebāt. **Dicest** **Jesus** p̄pheta a nazareth
galilee. **Et intrauit** **Jesus**
in templū dēter eieciēbat
om̄es vendētes z emētes
in illo. **L. de templo. D.**
et mēsas nūmulariorū et
cathedras vendentiū co-
lumbas euerit z nō. **R.** si
nebat vt quisqz trāfferet
vas p̄ templū. **Et docebat**
eos dicēs. **Rōne. R. D.**

Hec fuit e te-
ctio secun da-
licy bystoria
scolaria vj
deaf cū hac
miscere p̄-
mā. s̄ qua su-
pra Jo. sc̄o
z miscet by-
storia de n̄i
codemo.

scriptū est. **domus** mea dom⁹ orōnis voca-
bitur cūctis. **R. gēnibus. Vos. D.** autē
R. fecistis eam speluncā latronū. **Et acces-**
serūt. **D.** ad eum ceci z claudi in templo:
et sanauit eos. **Uideres** autē principes sa-
cerdotū mirabilia que fecit z pueros cla-
mātes in templo. z dicētes. **Osanna filio**
dauid indignati sunt. z dixerūt ei. **Audis**
quid isti dicūt. **Jesus** autē dixit eis. **Utriqz**
hūc legistis. **Ex ore** infantū deus z la-
ctentiū p̄fecisti laudē. **Et. L.** erat quorū
die docēs in templo. **Principes** autē sa-
cerdotū z scriber principes plebis quere-
bant illū p̄dere z nō inueniebāt quid face-
rent ei. **Om̄is** enim populus suspensus
erat audiens illum.

De gentibus que-
rentib⁹ videre **Jesum** z de predicatiōe ei⁹
J. xij. Et regressu eius in bethaniam. **D.**
xxi. R. xi. Capitulum. cxvij.

Et. L. autem gentiles quidā ex
his qui ascēderat vt adoraret in
die festo. **Di** ergo accesserunt ad
philippū qui erat in bethsaida galilee: et
rogabāt eum dicētes. **Dñe** volum⁹ **Jesuz**
videre. **Venit** **Philippus** z dixit andree
Andreas rursus z philippus dixerūt **Je-**
su. **Jesus** autē n̄t eis dicēs. **Venit** hora

Annum ex quatuor

vt clarificet filius hominis. Amen amen dico vobis. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam qui odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam consequitur eam. Si quis michi ministrat me sequetur. et ubi ego sum illicet minister meus erit. Si quis michi ministraverit honorificabit eum pater meus qui est in celis. Nunc anima mea turbata est. et quid dicam? Pater salvifica me ex hac hora sed propterea veni in hanc horam. pater clarifica nomen tuum alias filium tuum. Venit ergo vox de celo et clarificavi et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant. Angelus ei locutus est. Respondit Jesus et dixit. Non propter me vox hec venit sed propter vos. Nunc iudicium est mundi. nunc princeps huius mundi ejectionis foras. et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Hoc autem dicebat significans quia morte erat moriturus. Respondit ei turba. Nos audivimus ex lege quia spiritus manet in eternum. et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quis est filius hominis? Dixit ergo eis Jesus. Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis ut non tenebre vos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quovadit. Dum lucem habetis credite in lucem ut filii lucis sitis. De locutus est Jesus et abiit et abscondit se ab eis. Et relictis Bethaniam et circumspexit. Omnibus cum iam vespera esset hora exiit in bethaniam cum fratribus. Extra civitatem ibique mansit et docebat eos de regno dei.

De ficulnea arefacta

Act. xxi. R. xi. Capitul. xviii. **Q**uia. D. die. R. cum exiret de bethania mane. D. revertens in civitatem esuriit. Cumque R. vidisset alonze ficum secus. D. via habentem. R. folia venit ad eum. D. si quid. R. forte in ea inueniret. Et cum venisset nihil inuenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit illi. Nunquam. D. ex te fructus nascatur in eternum. **N**o amplius in eternum ex te quisquam fructus maducet. Et arefacta. D. est continuo ficulnea. Et videntes

Dicit Aug. q. tertia die mirati sunt ita q. secunda die scilicet lu

discipuli ficum. R. aridam factam a radicibus mirati. D. sunt dicentes. Quo modo continuo aruit. Et recordatus Petrus dixit ei Rabbi. Ecce ficus cui maledixisti aruit. Respondens autem Jesus ait. Habete fidem dei. Amen. D. dico. R. vobis si habueritis fidem et non hesitaueritis non solum de ficulnea facietis sed et si moti huic dixeritis. tolle te et iacta te in mare ita fiet. Propterea. R. dico vobis. Omnia quecumque orantes petitis credite quia accipietis et veniet vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquem et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra.

ne ficulnea fuit arefacta et non dicitur sic aliqui dicunt. Et ly. continuo referre ad die precedenti.

De questione baptisimi Johannis

Act. xxi. R. xi. L. xx.

Capitulum. cxix. **Q**uia. D. cum venisset in templum factum est vna dierum docente illo populum in templo et euangelizante conuenerunt et accesserunt. D. ad eum docente principes sacerdotum et scribe. L. cum senioribus populi. D. dicentes. In qua potestate hec facis? et quis dedit tibi hanc potestatem ut ita? R. facias? Dic. L. nobis? Respondens. D. Jesus. R. dixit. L. Interrogo vos et ego vnum sermonem quem si dixeritis mihi et ego vobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismus Johannis unde erat? De celo an ex hominibus? Respondere. R. mihi. At. D. illi. R. cogitabat. L. intra se dicentes. Si dixerim de celo. dicet nobis quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerim ex hominibus. timeo turbam. Omnes enim habent iohannem sicut prophetam. Et respondentes iesu dixerunt. Nescimus. At illis ipse. Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio.

De duobus filiis

quorum vnus facit voluntatem patris. Act. xxi.

Capitulum. cxx.

Quia. D. quid autem vobis videtur. Homo quidam habebat duos filios et accedens ad primum dixit. Filius vade hodie operari in vineam meam. Ille autem respondens. Nolo. postea autem penitentia mortuus est. Accedens autem ad alterum dixit. Filius vade hodie operari in vineam meam. Ille respondens ait. Ego domine et non iui. Quis ex duobus istis fecit

voluntate patris: Dicit primus Dicit eis
 iesus. Amē dico vobis qz publicani z me
 retrices pcedēt vos in regnū dei Venit at
 ad vos Johānes in via iusticie z nō credi
 distis ei. publicani autē z mere rices credi
 derūt ei. Vos autē videntes nec peniten
 tiā habuistis postea vt crederetis ei.

**De iudice iniqui
 tatis z de phariseo z publicano. L. xviii.**

Dicebat autē z parabolā ad illos
 quoniā oportet semp orare non
 deficere dicēs. Iudex quidā erat in ciuita
 te quadā qui deū nō timebat z iudicē nō
 reuerabat. Vidua autē quedā erat in ciui
 tate illa z veniebat ad eū dicēs. Vindica
 me de aduersario meo z nolebat p multuz
 temp⁹. Post hec autē dixit intra se. Et si de
 um nō timeo nec hoīem. reuereor tñ quia
 molesta est mibi hec vidua. vindicabo eā
 ne in nouissimo veniēs suggillet me. At
 autē domin⁹. Audite quid iudex iniqui
 tatis dixit. Deus autē nō faciet vindictaz
 electorū suorū clamantiū ad se die ac no
 cte z patientiā habebit in illis. Dico vob
 qz cito faciet vindictā illoz. Eruntū fili
 us hominis veniēs putas inueniet fidē su
 p terrā. Dixit autē z ad qsdam q in se confi
 debāt tanqz iusti z aspernabant cetos pa
 bolā istam dicēs. Duo hoīes ascenderūt
 in templū vt orarēt. vnus pharise⁹ z alter
 publican⁹. Phariseus stās hec apd se ora
 bat. Deus gratias tibi ago qz nō sum sic
 ceteri hoīm. raptores iniusti. publicani.
 adulteri velut etiā hic publican⁹. Ieiuno
 bis in sabbato decimas do oīm que possi
 deo. Et publican⁹ alōge stans nolebat nec
 oculos ad celū leuare sed pcutiebat pect⁹
 suū dicēs. Deus picius esto mibi pctōri
 Dico vobis. descēdit hic iustificat⁹ in do
 mū suam ab illo. qz oīs q se exaltat hu
 miliabit⁹. et qui se humiliat exaltabitur

**De parabola loca
 te vinee agricolis. D. xxi. R. xij. L. xx.**

Habiam. D. pabolā audite. Cepit
 R. autē ad plebē dicere pabolam
 banc. Dō. D. qdā. R. L. erat D.
 paterfamilias q plātauit vineā z. R. sepē
 circūdedit eiz fodit in ea torcular. lacū R.
 fodit z edificauit. D. turri. z locauit eam

agricolis colonis. L. Et pfectus est pegrē
 D. R. multis L. tibus. Cum. D. autē
 tps fructuū appropinqset in. L. tpe in
 demie misit. D. R. L. suos suos ad agri
 colas cultores L. vt de fructu vinee darēt
 illi. Et. D. accipent ab agricol. R. fruct⁹
 D. eius. Et agricole apphensis suis ei⁹
 aliū ceciderūt z dimiserūt. R. L. vacuū et
 inanē. L. aliū. D. occiderūt. aliū vero la
 pidauerūt. Trez misit alios suos plures
 prioribz z fecerūt eis silt. in capite R. cedē
 tes L. vulnerauerūt. R. z cōtumelijs affe
 cerūt. z addidit aliez mittere q z illū vul
 nerates eiecerūt. Flouissime. D. autē ad
 huc. R. hūsvnū filiū charissimū dixit. L.
 dñsvinee. Quid faciā. D. D. itā filiū meuz
 dilectū. z illū. D. R. misit ad eos nouissi
 me. dicēs qz forte verebunt. L. filiū meuz
 cū hūc viderit. Quē. L. cū. D. vidissent
 coloni cogitauerūt intra se z dixerūt. R. ad
 inuicē. Dic. D. est L. heres. R. venite oc
 cidam⁹ eū z habebim⁹ hereditatē. L. no
 stra sit hereditas. Et. D. apprehensum. R.
 L. eū. eiecerūt eum extra vineā z occiderūt
 L. z ergo venerit dñsvinee qd faciet agri
 colis illis. Veniet. R. L. z pdet colonos
 Balos. D. male pdet. et
 vineā suam locabit alijs
 agricolis. q reddēt ei fru
 ctū tempibz suis. Quo. L.
 audito dixerūt illi. Absit
 Ille autē respiciens eos
 dixit. Quid ergo est hoc
 qd scriptū est. R. nec. D.
 scripturā hāc legistis. La
 pidē quē reprobanerunt
 edificantes hic factus est
 in caput anguli. A dño fa
 ctū est istud z est mirabile
 in oculis nostris. Ideo. D. dico vobis qz
 auferet a vobis regnū dei z dabit⁹ gen⁹ faci
 enti fruct⁹. L. ei. D. mīs. D. q ceciderit su
 p lapidē istū cōquassabit. sup quē autē ce
 cidit cōtinuet z pteret eū. Et cū audis
 sent principes sacerdotū z pharisei para
 bolas ei⁹ cognouerūt q de ipsis dicerz. Et
 querētes eū tenere z. L. mittere in illū ma
 nus in illa hora timuerūt populū qz. D.
 sicut pphaz illū habebāt relicto eo abiit

De veste nuptiali.
 D. xxij. L. osonar. L. supra. xij. cū. Bl. iij
 Capitulū. cxxij.

Hoc est stel
 ligendū vis
 sisse christū
 vel aliquos
 de iud eto. il
 lud autē qd
 sequit abis
 dixerūt alijs.
 vel tps oēs
 stelledra pa
 rabola xpi.

De dilectione chri

sti ex toto corde. *D. xxij. R. xij. de quo et*

Pharisei. *D. autē audientes q̄ si-
lentiū imposuit saduceis cōuenē-
runt in vñū Et accessit R. vnus de scribis
leg. D. doctor qui R. audierat illos con-
querētes et vidēs q̄ bene illis rñderit in-
rogauit tentās D. eū Magister quod est
mādatū magnū R. primū D. in lege D.
omniū. R. Rñdit. R. ei Jesus. D. q̄ pri-
mū omniū mandatū est. Audi israel dñs
deus tuus de⁹ vnus est. Et diliges dñm
deū tuum ex toto corde tuo et ex tota anīa
tua et ex tota mēte tua et ex tota v̄tute tua
hoc. D. est R. primū et maximū manda-
tum. Scdm simile est buic. Diliges pro-
ximū tuum sicut teipm. maius R. hoz ali-
ud mandatū nō est. In his. D. duobus
mādatīs tota lex pendet et p̄bete. Et. R.
ait illi scriba Magister bene in veritate di-
xisti q̄ vnus est de⁹ et nō est alius p̄ter ip̄s
et vt diligat ex toto corde et ex tota mente
et ex toto intellectu et ex tota aīa et ex tota
fortitudine et diligere proximū tanq̄ se-
ipsum maius est om̄ibus holocaustoma-
tibus et sacrificijs Jesus autē videns q̄ sa-
pienter respondisset ait illi Non longe es
a regno dei.*

De quadā interro

gatōne phariseorū. *L. xvij. Et alia inter-*

rogatōne cui⁹ est xps filius D. *xxij. R. xij*

Iterrogatus *L. autē a phariseis
q̄ndō venit regnū dei? et respondit
eis et dixit. Non venit regnū cū obseruatō
nē neq̄ dicēt. Ecce hic aut ecce illic. Ecce
enī regnū dei intravos ē. Cōgregat⁹ D.
autē phariseis Interrogauit eos Jesus di-
cens; q̄d vobis videt de xpo; cui⁹ filius est
Dicūt ei dauid. Et. R. rñdens iesus dice-
bat docens in tēplo. Quō ergo dicunt
scribe xpm filiū dauid. cui ipse dauid dice-
bat in sp̄scō. Dixit dñs dño meo sede a
dextris meis Donec ponā inimicos tuos
scabellū pedū tuorū: Dño ergo dauid in
sp̄ū in *L. libro psalmoz Vocat⁹ D. eum
dñm et. R. vñ Quō. L. est filius ei? Et ne-
mo. D. poterat rñdere ei verbū Et R. ml-
ta turba libēter eū audiebat. neq̄ D. au-
sus fuit quisq̄ eum ampli⁹ ex illa die inter**

rogare.

De doctrinis pha

riseorū audiendis. *D. xxij. R. xij. L. xx.*

Capitulum. cxxvij.

Quācūq̄ *D. Jesus locut⁹ est ad tur-
bas et ad discipulos suos et dicebat
eis in doctrina sua. Sup D. cathedram
Moysi sederūt scriber pharisei Dia ergo
quecunq̄ dixerint vobis seruate et facite.
fm vero opa eoz nolite facere. Dicūt enī
et nō faciūt. Alligant autē onera grauiā et
importabilia et iponūt in humeros hoīm
digito autē suo nolūt ea mouere. Dia ve-
ro opa sua faciūt vt videātur ab homib⁹.
Attendite. L. et cauetē. R. a scribis. Dila-
tant. D. enī phylacteria suaz magnificāt
fimbrias. Volunt. L. R. in stolis ambu-
lare amāt. D. R. L. autē primos recubi-
tus in cenīs et. L. cōuiujs. prias D. L.
cathedras in synagogis et in primis cathe-
dris sedere in synagogis et. D. salutatōes
R. L. i foro qui. R. L. deuorāt domos vi-
duarū sub obtētu R. prolite orōnis simu-
lātes. L. longā orōem. hi accipiūt dāna-
tionē maiorē et. R. plixius iudiciū Amāt
D. vocari rabbi. vos autē nolite vocari
rabbi. An⁹ est enī magister vester. Om̄es
autē vos fratres estis. et patrē nolite vobis
vocare sup terrā. L. vnus est enī pater ves-
ter q̄ in celis est. Non vocemini magistri
q̄ magister vester vn⁹ est xps. Qui maior
est vestrū erit minister vester. Qui autē se
exaltauerit humiliabit. et qui se humiliat
exaltabitur.*

De ve multiplici.

D. xxij. L. xi. et. xij. Capitulum. cxxix

Verite qui clauditis regnū celoz et
an̄ homies. vos enī nō intrat⁹ nec
introcūtes finitis intrare
Ve vobis scribe et phari-
sei ypocrite qui comedis
domos viduarū lōga orōe
orātes. p̄ter hec amplius
accipiet⁹ iudiciū. **V**e vo-
bis scribe et pharisei ypo-
cite q̄ circūis marez ari-
dam vt faciaus vñū pseli-
litū et cū fuerit fact⁹. facis
eū filiū gehenne duplo q̄ vos. **V**e vobis
duces ceci qui dicitis quicūq̄ iurauerit p.

Quānis ista
reponantur
sub eo cōtex-
tu dicta per
euāgelistas
potest tamē
dia q̄ dixer-
is temporis
bus fuerunt
p̄dicta.

Unum ex quatuor

templū nihil est Qui autē iurauerit in au-
ro tēpli debet. stulti et ceci. qd enī mai⁹ est
aurū an templū qd sanctificat aurū? Et q
cunq; iurauerit in altari nihil est. qui autē
iurauerit in dono qd est sup illud dicitur **Ceci**
Quid enī maius est donū an altare quod
sanctificat donū: qui ergo iurat i altari iu-
rat in eo et in omīb; que sup illud sunt Et q
iurat in templo iurat in illo et in eo q habi-
tat in ipso. Et q iurat in celo iurat in thro-
no dei et in eo q sedet sup eū. Ve. D. vob
scribe. L. et pharisei ypocrite q decimatis
mentā et anetū rutā. L. et ciminū. D. et oē
L. olus et relinquitis. D. L. q grauior a-
sunt legis. iudiciū et mīam. et fidē et charita-
tē dei. Hec autē oportuit facere illa non
omittere. Duces D. ceci excolātes culicē
camelū autē glutietes. Ve. L. vobis pha-
risei q diligitis pmas cathedras in syna-
gogis et salutatōes in foro. Ve vobis qui
estis vt monumēta que nō apparēt et hos-
mines ambulātes nesciūt Rūdēs autē qui
dā ex legis pitis ait illi. Magister. Hec di-
cens etiā nobis cōtumeliā facis At ille ait
Et vobis legis pitis ve qui oneratis hoīes
oneribus q portare nō pnt et ipsi vno digi-
to nō tangit sarcinas. Ve. D. vobis scri-
bez pharisei ypocrite qui mūdatis qd des-
foris est calicis et parabidīs. intus at ple-
ni estis rapina et immūdicia. Pharisee ce-
ce munda prius qd intus est calicis et pa-
rabidīs vt fiat illud qd deforis est mūdū
Ve vobis scribez pharisei ypocrite qui si
miles estis sepulcris dealbatis q foris ap-
parēt homīb; speciosa intus autē sunt ple-
na ossib; mortuoz et omīi spurcicia. Sic et
vos qdē a foris apparetis homīb; iusti.
intus at pleni estis ypocrisi et iniquitate Ve
D. vobis L. scribez pharisei ypocrite q
edificatis sepulcra pphetaz. patres. L. at
vestri occiderūt illos et ornatis D. monu-
mēta iustoz. Et dicitis si fuisset in die-
bus patrū nostroz. nō essem⁹ socij eoz in
sanguine pphetaz Itaq; testimonio estis
vobis metipsis. et L. pfecto testificamī q
psentis opib; patz vestroz qz D. filij eo-
rū estis qui pphas occiderūt. qm quidē. L.
ipsi eos occiderūt Vos autē edificatis eo-
rū sepulcra. et D. vos implete mēsurā pīm
vestroz Serpētes genimīa viperaz quō
fugietis a iudicio gebēne: ppterea. L. et sa-
piētia dei dixit. Ecce D. ego L. mitto ad
vos pphas et aplos L. et sapiētes D. et scri-

bas et D. et illis L. occideris et crucifige-
tis et eis flagellabitis in sinagogis vris
et psequimini de ciuitate in ciuitate vt veni-
at sup vos et inqrat L. omīs. D. sanguis
iustus sanguis L. oīm pphaz q effusus ē
sup D. terrā a cōstitutōe L. mūdi a gene-
ratōne ista a sanguie abel iusti vsq; ad san-
guinē zacharie filij D. barachie quē occi-
distis et. L. perijt inter templū et edē. R. et
altare Itā dico vobis reqret ab hac gene-
ratōe Amē. D. dico vobis veniet hec oīa
sup generatōem istā. Ve vobis legis pitis
q tulistis clauē sciē et ipsi nō introistis et
eos qui introibāt phibuitis. Cū hec ad
illos diceret ceperunt pharisei et legis piti
grauiter insistere et os ei⁹ opprimere de ml-
tis. insidiātes ei. et qrentes aliqd capere ex
ore ei⁹ vt accusarēt eū Hierlm. D. hierlm
L. xij. que occidis pphas et lapidas eos
q ad te missi sunt. Quoties volui congrega-
re filios tuos quēadmodū gallina congre-
gat pullos suos sub alas suas et auis L. nī
dū suū sub pennis et D. noluisti L. Ecce
relinquet vobis dom⁹ vestra deserta Dico
enī vobis nō me videbitis amodo donec
veniat. L. D. hora cū dicetis. Benedi-
ctus qui venit in nomie domini.

De vidua duo mi-

nuta offerente. R. xij. L. ci. Lapi. cxxx.
T. R. sedens Jesus contra gazo-
philaciū aspiciebat eos qui mitte-
bāt munera sua in gazophilaciū
quō. R. turba iactabat es et multi diuites
iactabāt multa. Cum venisset autē vna vis-
dua paup. misit duo minuta qd est qua-
drans. Vidit. L. autē Jesus paupculam
illā viduam mittentē era duo minuta. Et
cōuocatis. R. discipulis suis ait ill. Amē
vere. L. dico vobis quoniā. R. L. vidua
hec paup plus oīb; misit q miserūt in ga-
zophilaciū. Dēs enī ex eo qd abundabat
illis miserūt in munera dei. Hec autē ex eo
qd illi deest et. R. de penuria sua oīa q ha-
buit misit totū victū suum.

De edificio templi

et comminatōne euersionis hierlm. D.
L. cxxij. R. xij L. xxi. La. cxxi
T. R. cū egredere Accesserūt D. di-
scipuli et vt oñderēt ei edificatōz tēpli Et
qd dā L. dicētib; d tēplo qbois lapidib;

Annum ex quatuor

etiā electos **Ita** **D.** vt in errore ducant si fieri pōt etiā electi **Ego** predixi vobis oīa. vos ergo videte.

Si ergo **D.** dixerint vobis. **Ecce** in deserto est nolite exire. **Ecce** in penetrabilibus nolite credere. **Nā.** **L.** sicut fulgur erit. **D.** ab oriēte coruscans **L.** de sub celo in ea que sub celo sunt fulgetz apparet **D.** vsq; in occidentē. ita **L.** erit filius hominis aduentus **D.** in die **L.** sua. **Ubi** cūq; **D.** fuerit corp⁹ illuc cōgregabuntz aquile. **Prīmū** **L.** autē oportet illum multa pati z reprobari a generatōe hac. **Statī** **D.** **R.** aut post tribulatōz die rum illoz sol obscurabit. z luna nō dabit lumē suū z stelle cadent de celo **Et** **L.** erūt xxi. signa in sole z luna z stellis z in terris pressura gentiū pre p̄fusione sonit⁹ maris z fluctuū arefcentib; hoib; pre timore z expectatōe q̄ supueniēt vniuerso orbi. **Et** **D.** virtutes. **L.** celoz et. **R.** que sub celo sunt mouebunt. **D.** **R.** **L.** **Et** tūc. **D.** apparet signū filij hoīs in celo z. **D.** tūc. **R.** **L.** plangēt se oēs trib; terre. **Et** tūc videbunt filij hoīs venientē in nube cū p̄tate magna. **R.** **L.** z gloria. **R.** et maiestate **L.** **D.** **Et** mitter. **D.** **R.** angelos. cū tubaz voce magnaz cōgregabūt electos a q̄tuor vētis a summis celoz vsq; ad terminos corū. a. **R.** summo terre vsq; ad summū celi. **Ab.** **D.** arbore. **R.** ficis discite pabolā **L.** iam ram⁹ ei⁹ tener fuerit z folia nata. p̄gnoscitis. **R.** qz in proprio sit estas. **Dis.** **L.** at fieri incipientibus respicite z leuate capita vestra qm̄ appropinqt redēptio vestra **Et** dixit illi similitudinē. **Videte** ficulneā z oēs arbores cū producūt iā ex se fructū scitote qz p̄pe est estas. **Ita.** **D.** z. **L.** vos. **R.** cū videritis hec fieri scitote qz prope. **D.** est et in ianuis z hostijs. **R.** regnum. **L.** dei. **Amen** **L.** **D.** **R.** dico vobis qm̄ nō trāsibit generatio hec. donec oīa fiant. **Celū** z terrā trāsibūt. verba autē mea nō trāsibūt **Attēdite** **L.** at vobis ne forte grauent cor da vestra crapula z ebrietate z curis h⁹ vīs te z supueniat sup vos repētina dies illa. **Tanq̄** ei laqus supueniēt in oēs q̄ sedēt sup faciē oīs terre. **De.** **D.** die **R.** at z hora illa nemo scit neq; angeli celoz neq; **R.** filij nisi sol⁹ pat. **Sicut** at. **L.** fuit. xxij. in dieb; noe ita erit in dieb; aduent⁹ **D.** filij hoīs **Sicut** enī erāt ante diluuiū p̄medē

Possunt hec intelligi dicitur dicitur sic viciab⁹ licet sonent.

tes z bibētes. nubētes z nuptui tradentes edebāt. **L.** z bibebāt z vxores ducebāt / et dabant ad nuptias vsq; ad eū diē in quo intrauit in arcā noe z nō cognouerūt do / nec venit diluuiū z tulit z pdidit **L.** oīes **D.** **Ita** erit aduentus filij hoīs. **Sifr.** **L.** sicut factū est in dieb; loth edebāt z bibe bāt emebāt z vendebāt plantabāt z edificabāt **Qua** die aut exiit loth a zodomis pluit dñs ignē z sulphur de celo z oēs perdidit fm̄ hoc erit qua die filius hoīs reuelabit. in die illa qui fuerit in tecto / et vasa eius in domo ne descēdat tollere illa **Et** q̄ in agro similr nō redeat retro. **Demores** estote vxoris loth. **Quicūq;** quesierit animā suā saluā facere p̄det illam. **Et** qui cūq; pdiderit eam vniificabit illā. **Dico** **L.** vobis **D.** **In** illa nocte erūt duo in lecto. vnus assumet z alter relinquet. **Duo** erūt molētes in vniū in. **L.** mola vna assuetur z altera relinquet. **Duo** in agro vn⁹ assumet z alter relinqtur **Rūdētes** dicunt illi. **Ubi** dñe: **Qui** dixit illis **Ubi** cūq; fuerit corp⁹ illic cōgregabuntz z aqle. **Vigilate.** **L.** xxi. itaq; oī tpe orātes vt digni habeamini fugere oīa ista q̄ futura sunt z stare ante filium hominis.

De vigilia et oratione

Videte. **R.** vigilate z orate nescitis veni qm̄ tps sit. **Sicut** enī hō q̄ p̄gre p̄fect⁹ reliq̄t domū suā z dedit suis suis p̄tate cuiusq; opis z ianitori p̄cepit vt vigilaret **Vigilate** ergo nescitis cū qm̄ dñs dom⁹ veniat sero an media nocte an gallicatu an mane. **Ne** cū venerit repēte inueniat vos dormiētes. **Qd** at vobis dico. oīb; dico. vigilate. **Sint.** **L.** lūbi ves tri p̄cincti z lucerne ardētes in manib; vestris. **Et** vos siles hoib; expectatib; dñm suū qm̄ reuertat a nuptijs vt cū venerit / et pulsauerit cōfestim aperi ant ei. **Beati** sunt fui illi quos cū venerit dñs inuenit vigilātes **Ame** dico vobis qz p̄cinget se z faciet illos discūbere z trāsiens mīstrabit illis **Et** si venerit in scōa vigilia z si in tertia vigilia venerit ita inuenit **Bti** sunt fui illi. **Vigilate** **D.** qz nescit q̄ hora dñs veniētur sit. **Doc.** **D.** at **L.** scitote qm̄ si scirz p̄familias q̄ hora suryēret vigilaz

Possunt hec intelligi posita per re memoratōz

vtiq; z nō sineret pfodi domū suā **E**t vos estote parati quia q̄ hora nō putatis fili⁹ hominis veniet. **A**it. **L** aut ei petr⁹. **D**ñe ad nos dicis hāc pabolam an z ad omēs? **D**ixit autē dñs. **Q**uis putas est fidelis dispensator z prudēs quē constituit dñs sup per familiā suam vt det illis cibū in tempore. in tpe. **L** tritici mēsuram? **B**eat⁹ **A** **H**ille seruus quē cū venerit dñs inueniet sic facientē **A**men **D**. **L** dico. **H**. vobis sup omnia bona que possidet p̄stinet eum. **S**i. **H**. autē **L** dixerit male ille seruus in corde suo. morā facit dñs meus venire z ceperit pcutere cōseruos suos. pueros. **L** z ancillas z edere z inebriari. manducet autē z bibat cū ebriosis. **V**eniet. **L** **H**. dñs serui illius in die qua nō sperat. z hora qua nescit. z diuidet eū. partēq; ei⁹ cum infidelib; ypocritis. **H**. ponet. **I**bi erit fletus z stridor dēntiū. **I**lle. **L** aut seruus q̄ cognouit voluntatē dñi sui z nō se prepauit z nō fecit fm voluntatē eius plagis vapulabit multis. **Q**ui autē nō p̄gnouit z fecit digna/plagis vapulabit paucis **O**mnī autē cui multū datū est multū q̄retur ab eo. z cui cōmendauerūt multū p̄peret ab eo. **I**gnē veni mittere in terrā **E**t quid volo nisi vt accendat. **B**aptismo habeo baptisari z quō coartor vsq; dū pficiatur **P**utatis qz pacē veni dare in terrā. nō dico vobis sed separationē. **E**rūt ex hoc qñq; in vna domo diuisi. tres in duos z duo in tres. **D**iuidet pater in filiū z filius i patrem suū. **E**t mater in filiā z filia in matrē **S**ocrus in nurū suā z nur⁹ in socrū suā.

De decem virgini

buis z de decem talentis z de modo iudicij **A**. **xxv**. **C**apitulum. **xxxiii**. **Q**uoniam simile est regnū celozū decē virginib; que accipiētes lampades suas exierūt obuiā sponso et sponse. **Q**uinque autē ex eis erant fatue et quinque prudētes. sed quinque fatue acceptis lampadib; nō sumpserūt oleū secuz. **P**rudentes vero acceperūt oleū in vasis suis cum lampadib;. **H**orā autē faciēte sponso dormitauerūt omēs z dormierūt. **M**edia autē nocte clamor fact⁹ est. **E**cce sponsus venit exite obuiā ei. **T**ūc surrexerūt omēs virgines ille z ornauerūt lampades suas **F**atue autē sapiētib; dixerūt. **D**ate nobis de oleo vestro qz lampades nostre extingunt

Rñderūt prudētes dicētes. **N**e forte non sufficiat nobis z vobis ite poti⁹ ad vendētes z emite vobis. **D**ū autē irent emere venit sp̄sus z q̄ parate erāt intrauerūt cum eo ad nuptias. z clausa est ianua **N**ouissime vero veniūt z reliq; virgines dicentes. **D**ñe dñe aperi nobis. **A**t ille rñdens ait. **A**me dico vobis **N**escio vos **V**igilate itaq; qz nescitis diē neq; horā **S**icut enī hō p̄gre proficiscēs vocauit suos suos z tradidit illis bona sua z vni dedit qñq; talenta. alij duo. alij vero vññ. vnicuiq; fm propriā virtutē z p̄fectus est statim **A**bijt at qui qñq; talenta acceperat z opatus est in eis et lucratus est alia qñq;. **S**ilr z qui duo acceperat lucratus est alia duo. **Q**ui autē vññ acceperat abijt z fodit in terrā pecuniā domini sui. **P**ost multū vero t̄pis venit dñs seruoꝝ illoꝝ z posuit ratōem cū illis. **E**t accedens qui qñq; talenta acceperat obtulit alia quinque talenta dicēs. **D**ñe quinque talenta tradidisti mihi ecce alia quinque talenta sup lucratus sum **A**it illi dñs ei⁹ **E**uge serue bone z fidelis qz sup pauca fuisti fidelis sup multa te cōstituiam. **I**ntra in gaudiū dñi tui. **A**ccessit atz qui duo talenta acceperat z ait. **D**ñe duo talenta tradidisti mihi. ecce alia duo sup lucratus sum **A**it illi dñs ei⁹ **E**uge serue bone z fidelis qz super pauca fuisti fidelis sup multa te p̄stituā intra in gaudiū dñi tui. **A**ccedēs autē q̄ vññ talentum acceperat. **A**it. **D**ñe scio qz dur⁹ es. metis vbi nō semiaſti. z p̄gregas vbi nō sparsisti timēs. **A**bijt z abscondi tolentū tuū in terrā. **E**cce habes qd̄ tuū est. **R**ñdēs autē dñs eius dixit ei. **S**erue male z piger sciebas qz meto vbi nō semio z p̄grego vbi nō sparsi. oportuit ergo te pecuniā meā committere numularijs z veniēs ego accepissem vtiq; qd̄ meū est cū vsura. **L**ollite igit ab eo talētū z date ei q̄ hz decē talenta. omī enī hñti dabit z abūdabit. ei at̄ q̄ nō hz et qd̄ videt hñe aufere ab eo. z iurū suū eijcite i tenebras extiores **I**llic erit fletus z stridor dēntiū **C**ū at̄ venerit fili⁹ hoīs i maiestate sua z oēs angeli eius cū eo. tūc sedebit sup sedē maiestatis suē z cōgregabūt autē eū oēs gētes z sepabit eos ab inuicē sic pastor segregat oues ab edis. et statuet oues qd̄ a dextris. edos at̄ a sinistris. **T**ūc dicet rex his q̄ a dextris ei⁹ erūt **V**enite bñdici patris mei. possidete pat̄ vobis regnū a constitutiōe mundi **E**t iuri enī z deditis

mibi manducare. sitiui z dedistis mibi bi bere. hospes era z collegistis me. Audus eram z coopuistis me. infirmus ei visitastis me. In carcere era z venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes. Dne quando te vidimus esurientem z pauimus. sitientem z dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hospitem z collegimus? Aut nudum z cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere venimus ad te? Et respondens rex dicit illis. Amen dico vobis quod si fecistis vni de his fratribus meis minimis mibi fecistis. Tunc dicit et his qui a sinistris eius erant. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo z angelis eius. Esuriui enim z non dedistis mibi manducare. sitiui z non dedistis mibi potum. hospes eram z non collegistis me. nudus z non operuistis me. Infirmus z in carcere z non visitastis me. Tunc respondebunt ei z ipsi dicentes. Dne quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere z non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis. quod si non fecistis vni de minoribus his. nec mibi fecistis. z ibunt hi in supplicium eternum. Iusti autem in vitam eternam.

De modo Christi

in docendo. L. xxi. z de obstinatione iudeorum. Jo. xii. Capitulum. cxxv.

Rat. L. autem in diebus docens in templo. nocibus vero crederet morabatur in monte qui vocatur oliueti. Et omnis populus manebat ad eum venire in templo audire illum. Cum. J. autem tanta signa fecisset coram illis non credebant in eum ut sermo ysaię impleretur quem dixit. Dne quis credidit auditui nostro? z brachium dni cui revelatum est? Propterea non poterat credere quia iterum dixit ysaias. Et excecavit oculos eorum z induravit cor eorum ut non videant oculis z intelligant corde z convertantur z sanent eos. Hoc dixit ysaias quando vidit gloriam eius z locutus est de eo. Veruntamen ex principibus multi crediderunt in eum sed propter phariseos non confitebatur ut de synagoga non eiceretur. Dilexerunt enim gloriam hominum. magis quam gloriam dei. Jesus autem clamavit z dixit. Qui

Et pot hoc intelligi post tam breve rem memoratio nem quando sequit ad ea que xpus dixit ante sex dies pasche.

credit in me non credit in me sed in eum qui misit me. Ego lux in mundum veni ut omnes qui credit in me. in tenebris non maneat z si quis audierit verba mea z custodierit ego non iudico. Non enim veni ut iudicem mundum sed ut salvum faciam mundum. Qui spernit me. et non accipit verba mea. habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo die. quia ego ex meipso non sum locutus sed qui misit me pater. ipse mihi mandatum dedit quid dicam z quid loquar. Ego scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor sicut dixit mihi pater sic loquor.

De festo azimorum

appropinquare. D. xxvi. R. xiiij. L. xxij. J. xiiij. Capitulum. cxxvi.

Appropinquabat. L. autem dies festus azimorum qui dicitur pascha. Erat R. autem pascha z azima post biduum. Et. D. factum est cum consummasset Jesus sermones hos omnes dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur? Tunc congregati sunt principes sacerdotum z seniores in atrium principis sacerdotum qui dicitur cayphas z consilium fecerunt. Et. R. querebant. L. summi sacerdotes et scribe quomodo eum dolo tenerent et occiderent. timebant. L. vero plebem. Dicebant. D. R. autem non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Intrauit. L. autem sathanas in iudam qui cognominatur scarioth vnum de duodecim. Tunc. D. abiit. R. L. vnus de duodecim ad principes sacerdotum z summos R. sacerdotes ut proderet eum illis. Et. L. locutus est cum principibus sacerdotum z magistratibus quemadmodum illum traderet eis. et ait. D. illis. Quid vultis mibi dare z ego vobis eum tradam? Qui. R. L. audientes gausi sunt z promiserunt. et pacti. L. sunt pecuniam illi dare. At illi constituerunt ei triginta argenteos et spondidit. Et. D. exinde. R. L. querebat oportunitatem ut eum opportune. R. traderet sine L. turbis. Ante. J. diem festum pasche sciens Jesus quia venit hora eius ut transferat ex hoc mundo ad patrem. cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos.

Hec est dies mercurij an diei veneris sanctam.

Tertia pars

principalis huius pteus
de egressu passionis et resur/
rectionis christi.

hec est dies
Iouis in cuius
vespere
fiebat esus
agni. et hec
vocat prima
dies azimoz

De missione

Petri et Johannis prima die
azimaru qua Johannes vocat ante festuz
pasche. **D.** xxvi. **R.** xiiij. **L.** xxij. **J.** xiiij.

Prima **D.** **R.** autē die azimoz
quando. **R.** pascha immolaba
tur. in qua. **L.** necesse erat pa/
scha occidi. **A.** accesserunt. **D.** discipuli ad ie
sum et dicit. **D.** **R.** ei. Quo vis eamus et
paremus tibi ut mādices pascha. **E.** et mit
tit ex discipulis suis Petru. **L.** et Johan
nem dicēs. Euntes parate nobis pascha
ut manducem. **A.** illi dixerunt. Ubi vis
paremus. **E.** et dixit ad eos. **Ite** **D.** in ciui
tatem. **R.** ad quendā. **D.** **E.** ecce. **L.** intro
eūtiuus vobis in ciuitatē occurret vobis
homo amphorā aque portās. seq̄mini eū
in domū in quā intrat et dicetis patrifami
lias domus. **D.** dicit tibi Magister. **Tem**
p. **D.** meū. **p.** e ap̄d te facio pascha. **vbi**
R. est refectio mea. **Ubi.** **L.** est diuersorū
um **vbi.** **L.** **R.** pascha cū discipulis meis
manducē. **E.** ipse ostendet cenaculū ma
gnū stratūz ibi parate. **E.** **R.** abierūt di/
scipuli eius et venerūt in ciuitatē. **Euntes**
L. **R.** aut inuenerūt sicut dixit illis iesus
et parauerūt pascha. **Ues**
spere. **R.** autē facto venit **hic fuit esus**
cū duodeci. **L.** cuius facta **agni**
esset hora discubuit et duodeci apli cū eo.

De ablutioe pedū

Johan. xiiij. **L.** capitulum. cxxxviiij

Cena facta cū diabolus iā mi
sisset in cor ut traderet eū iudas si
monis scarioth sciens quia omnia
dedit ei pater in manus. et qz a deo exiuit
et ad deū vadit. **Surgit** a cenaz ponit ves
timenta sua. et cū accepisset linteu precin
xit se. **Deinde** misit aquā in pelu et cepit
lauare pedes discipulorū suorū et exerge
re linteo quo erat peinctus. **Venit** ergo
ad symonē Petru et dicit ei petrus. **Domī**
ne tu mihi lauas pedes. **Non** lauabis mi
hi pedes in eternū. **Respondit** ei Iesus **Si**
nō lauauero te nō habebis partē mecum.

Dicit ei Symon petr. **Non** tm̄ pedes.
sed et manus et caput. **Dicit** ei Iesus. **Qui**
lor est nō indiget nisi ut pedes lauet. **sz** est
mūdus totus et vos mūdi estis sed nō oēs
Sciebat nāqz quis nā esset qui traderet eū
propterea dixit nō estis mūdi omnes **Post**
qz ergo lauit pedes eoz accepit vestimēta
sua. et cū recubisset iterū dixit eis. **Sci**
tis quid fecerī vobis. **Vos** vocat̄ me ma
gister et domine et bñ dicitis. **Sum** eteni.
Si ergo ego laui pedes vestros domin. et
magister. et vos debetis alter alteri lauare
pedes. **Exemplū** enī dedi vobis ut quē ad
modum ego feci vobis ita et vos faciatis.
Amen dico vobis nō est seruus maior do
mino suo. **Neqz** aplus maior eo q̄ misit il
lum. **si** hoc scitis beati eritis si feceritis ea

De sacramenti in

stitutiōe. **D.** xxvi. **R.** xiiij. **L.** xxij.

Antē discubentibus. **R.** eis et
manducātibz ait Iesus. **Deside**
rio **L.** desideravi hoc pascha manducare
vobiscū anteqz patiar. **Dico** enī vobis qz
ex hoc nō manducabo illō donec impleat̄
in regno dei. **Cenanti**
bus. **D.** autē illis. **Acce**
pit iesus panē gratias **L.**
egit et benedixit. **D.** et fre
git. **D.** **L.** deditqz disci
pulis suis et ait. **Accipite**
D. et comedite. **hoc.** **D.**
est **L.** corpus. **R.** meū qd̄
pro vobis tradet̄ hoc faci
te in meā cōmemoratiōez
Similiter et calicē postqz
cenauit accipiens **D.** gratias egit et dedit
illis dicens. **Accipite.** **L.** et diuidite inter
vos et bibite. **D.** ex hoc omnes **Hic** est san
guis meus noui testamēti. **Hic.** **L.** est ca
licē nouū testamētū in meo sanguine. **Qui**
pro vobis et. **D.** pro multis effunde
tur in remissionē peccatorū. **Dico** autem
vobis quia nō bibā amodo de hoc geni
mine vitis vsqz in diē illū cum illud bibā
nouū vobiscū in regno patris mei dei. **R.**
Et biberunt ex eo omnes.

Aidef intel
legendum q
cena agni fu
erit alta cā
vel eadē vis
cōtinuata p
peduz lotoz
nem vt intel
ligit p dicitū
Johannis.

De predictione ne

gationis Petri et questione discipulorū
D. xxvi. **R.** xiiij. **L.** xxij. **J.** xiiij

L. capitulum. cxi.

Unum ex quatuor

Tunc. **D.** **L.** dixit illis Iesus. Amnes vos scandalū pariemini in me i ista nocte quia scriptū est. Percutia pastorē et dispergent oues gregis. sed postq̄ resurrexero precedā vos in galileam. Respondēs autem **Petrus** ait illi Et si omnes scādalisati fuerint in te. ego nunq̄ scandalisabor. **Et. D.** ait illi Iesus priusq̄. **R.** gallus bis vobis dederit ter me es negaturus. **Amē. D.** dico tibi. qz in hac nocte anteq̄ quā gallus cantet ter me es negaturus. **At. R.** ille amplius loq̄batur. **Et. D.** si oportuerit me mori tecum te nō negabo. **Sic** et omnes discipuli dixerūt. **Non. J.** de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. sed vt adimpleatur scriptura. Qui māducat panē meū leuabit cōtra me calcaneū suū. **Amē** amen dico vobis priusq̄ fiat vt cuius fuerit factū creditis qz ego sum. **Amen** amē dico vobis qui accipit si quē misero / me accipit. qui autē me accipit. accipit etiā q̄ me misit. Cū hoc dixisset Iesus turbatus est spiritu et p̄ testatus est et dixit. **Amen. J.** dico vobis quia vnus ex vobis me tradet qui. **R.** mā ducat meū. **Aspicientes. J.** ergo ad inuicem discipuli hēsitatēs de quo diceret. **Et. D.** contristati. **R.** valde ceperūt singuli dicere. **Quid** ego sum domine? **At** ille respōdens ait. **Unus. R.** ex duodeci qui **D.** intingit **R.** meū manū in parabside **D.** in catino. **R.** hic me tradet. **Filius** q̄ dem hominis vadit sicut scriptū est de illo. **Ue** autē homini illi p̄ quē filius hominis tradetur. **Bonū** erat ei si natus nō fuisset homo ille. **Respōdēs. D.** autē iudas qui tradidit eū dixit. **An**quid ego sum **Rabbi** ait illi **Tu** dixisti **Erat. J.** ergo recubēs vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat **Iesus** Innuuit ergo huic **simon** **Petrus** et dixit ei. **Quis** ē

Intelligēda ē trina negatio petri vt lut vna negatio petri vt ara q̄ incepit anq̄ gallus careret et sic intelligit e uā geline trina nam negatio ouem faceret anq̄ gallus cantaret sed cōsumata est anq̄ sechdū galli cantū vt post **D.** nec repugnat qz p̄p̄s p̄rūḡ dixit rit nē vt Marcus ponit **D.** bis. nūc vt alij ad maiorē rem et aggerationem.

Intelligēdū ē qz iohānes p̄p̄ius se su inclinans facit suaz ad facies ihesu ipm familiariter silēter interrogans

de quo dicit. **Tras** cuius re cubuisset ille sup peccatō **Ie** su dicit ei. **Domine** q̄s est? **Respōdit** Iesus. **Ille** est cui ego intinctū panem porrexero. **Et** cum intinxisset panē dedit iude symoni scariothis. **Et** post buccellam tūc introiuit in eum sathanas. **Et** dicit ei **Iesus.** **Quod** facis fac citius. **Hoc** autē nemo sciuit discumbentiū ad quid dixerit ei. **Quidā** enim putabant qz loculos habebat **Judas** qz dicit ei **Iesus.** **E**me ea que op̄ sunt nobis ad diē festum. **Aut** egenis vt aliquid daret. **Cum** ergo accepisset ille. exiit continuo. **Erat** autē nox. **Cum** ergo exisset dicit **Iesus.** **Nūc** clarificatus est filiū hominis et deus clarificatus est in eo. si deus clarificatus est in eo et deus clarificabit eū in semetipso et cōtinuo clarificabit eū. **Filioli** adhuc modicū vobiscū sum. querit me et sicut dixi iudeis quo ego vado vos nō potestis venire. **Et** vobis dico modo. **Dandā** tū nouum do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. vt et vos diligatis inuicē. **In** hoc cognoscēt omnes quia mei estis discipuli. si dilectōem habueritis ad inuicē. **Dicit** ei **Symō** petrus. **Domine** quo vadis. **Respōdit** Iesus quo ego vado non potes me sequi modo. sequeris autē postea. **Dicit** ei **Petrus.** **Quare** non possum te sequi modo? **Ani** mā meā p̄ me pones **Rūc** ihs / aiaz tuā p̄ me pones **Amen** amē dico tibi. **Nō** cātabit gallus donec ter me neges. **Et** ipsi sepe querere inter se quis esset qui eum traditurus esset **Facta** est autē et contentō inter eos. quis eorū videretur esse maior **Dixit** autē eis. **Reges** gentium dominātur eorum / et qui potestātē habent super eos benefici vocātur. **Vos** autē non sic s; qui maior est in vobis fiat sicut minor / et qui precessor est sicut ministrator. **Nam** quis maior est. qui recūbit / an qui ministrat? **Nonne** qui recūbit? **Ego** autem in medio vestrū sum sicut qui ministrat. **Vos** autē estis qui p̄māstis meū in tentatōi b̄ meis **Et** ego dispono vob sic disposuit mihi **pat** me regnū vt edatis et bibat sup

cui xpus submisit rōdū.

Dixit hoc p̄mittendo nō tubendo nec scelus apertēdo.

Hoc potest intelligi eleua te vel deesse

Monotesseron siue

mēsam meā in regno meo. et sedeat in sup
thronos iudicātes duodecim tribus israel.
Ait autē domin⁹ Simoni. Simon ecce
sathan expetiuit vos vt cribraret sicut tri-
ticum. Ego autē rogavi pro te vt nō defi-
ciat fides tua. Et tu aliquādo cōuersus cō-
firma fratres tuos. Qui dixit. Domine te
cum sum paratus et in carcerē et in morte
ire. Et ille dixit. Dico tibi Petre. Non cā-
tabit hodie gallus donec ter abneges nos
se me dixit eis. Quando misit vos sine sac-
culo et pera et calciamentis. Nūquid aliqd
defuit vobis? At illi dixerūt. Nihil. Dixit
ergo eis sed nūc qui habet sacculū tollat/
similr et peram. sed q̄ non habet vendat tu-
nicā suam et emat gladiū. Dico enī vobis
quoniā adhuc hoc quod scriptū est opor-
tet impleri in me. Et cū iniustus deputat⁹
est. Etenī ea que sunt de me. finē habent.
At illi dixerūt. Ecce duo gladij hic. At il-
le dixit eis. satis est.

De sermone domini

ni post cenā et cōtinet multas rubricellas
pro mltitudine doctrinarū vbi p̄ totū de
mysterio trinitatis Jo. xiiij. xv. xvi. xvij.

Capitulum. ccli
Ait discipulis suis. Non turbe-
tur cor vestrū. Creditis in deum et
in me credite. In domo pa-
tris mei mansiones multe **P**ia rubri-
sunt. Si quo min⁹ dixisset **cella.**
vobis qz vado pare vobis locū et si abiero
et preparauero vobis locum. iterū venio ad
vos et accipio vos ad me ipsum vbi ego
sum et vos sitis. et quo ego vado scitis. et
viā scitis. Dicit ei Thomas. Dñe nescim⁹
quo vadis et quomō possum⁹ viam scire?
Dicit ei Jesus. Ego sum viā veritas et vita
Nemo venit ad patrē nisi p̄ me. Si nō
uissetis me et patrē meū utiqz cognouissetis.
et amodo cognoscetis eū et vidistis eū.
Dicit ei philippus. Dñe ostende nobis
patrē et sufficit nobis. Dicit ei Jesus. Tā-
to tempore vobiscū sum et nō cognouistis me.
Philippe qui videt me. videt et patrē me-
um. Quomō tu dicis ostende nobis pa-
trē? Non credis qz ego in patrē et pater
in me ē? Verba q̄ ego loquor vobis a me-
ipso nō loquor. Pater autē in me manēs
ipse facit opa. Nō creditis quia ego in pa-
trē et pater in me est. Alioquin p̄ opera
ipsa credite. Amē amen dico vobis q̄ cre-

dit in me. opera que ego facio ipse faciet et
maiora horū faciet quia ego ad patrē va-
do. Et quodcūqz petieritis in noīe meo fac-
faciam vt glorificet pater in filio. si qd pe-
tieritis in noīe meo hoc faciā. Si dili-
gitis me mādāta mea seruate. et ego roga-
bo patrē et alium paraclitū dabo vobis vt
maneat vobiscū in eternū spiritū veritatē
quē mūdus nō potest ac-
cipere. qz nō videt eū. nec **S**eda rubri-
scit eū. Vos autē cogno- **cella.**
scetis eū. quia apud vos manebit et in vos
bis erit. Non relinquā vos orphanos. ve-
niam ad vos. Adhuc modicū et mūdus me-
iam nō videt. Vos autē videtis me. quia
ego viuo et vos viuetis. In illo die vos co-
gnoscetis. qz ego in patrē meo et vos in me
et ego in vobis. Qui habet mādāta mea et
seruat ea ille est q̄ diligit me. qui autē dili-
git me diliget a patrē meo et ego diligā eū
et manifestabo ei meipm. Dicit ei Judas
non ille scariothis. Dñe **Q**uestio ius-
quid factū est qz manife- **de Apostoli**
staturus es teipm nobis? **T**ertia rubri-
et nō mundo? Respondit **cella.**
ei Jesus et dixit ei. Si
quis diligit me sermonē
meū seruabit et pater me⁹ diliget eū et ad-
cum veniemus et mansionē apud eū facie-
mus. Qui nō diligit me sermones meos
nō seruatur. Et sermonem
quē audistis nō est meus
sed ei⁹ qui misit me patrē.
Implendus **sermo xpi.**
Dec locut⁹ sum vobis apud vos manens.
Paraclitus autē spūs sanctus quē mitteret
pater in noīe meo ille vos docebit omnia et
suggeret vobis omnia quecūqz dixero vob
Pacem relinquo vobis pacē meā do vob
nō quomō mūdus dat ego do vobis. Nō
turbet cor vestrū neqz formidet. Audistis
quia dixi vobis vado et venio ad vos. si di-
ligeretis me. gauderetis vtiqz. quia ad pa-
trē vado qz pater maior est. Et nūc dixi vo-
bis prius qz fiat vt cū factū fuerit credatis.
Iā nō mltā loquar vobi-
scū. Venit enī princeps
mūdi hui⁹ et in me non hz
quicqz. sed vt cognoscat
mūd⁹ qz diligo patrē et sic
mandatū dedit mihi pat-
sic facio. Surgite eamus
hinc. Ego sum vitis ve-
ra et p̄r meus agricola est.

Quarta ru-
bucella. Se-
cundum ali-
quos hic in-
cipit capitu-
lū. xv. Jo. nō
explicat eū
gelista quo-
iuerit dñs et

Unum ex quatuor

Omnē palmite in me nō ferentē fructū tollēt eū. et omnē qui fert fructū purgabit eū vt fructū pl⁹ afferat. **I**vos mūdi estis p⁹pter fmonē quē locutus sum vobis. manete in me et ego in vobis. **S**icut palmes nō p⁹ter ferre fructū a se metipso nisi māserit in vite. sic nec vos nisi i me māseritis. **E**go. **J**. xv. sum. vitis et vos palmites. qui manet i me et ego in eo hic fert fructū multū quia sine me nihil potestis facere. **S**i quis in me nō māserit mittet foras sicut palmes. et arefcet et colliget eū et in ignem mittet et ardet. **S**i māseritis in me et verba mea in vobis māserint. quōcūq; volueritis petetis et fiet vobis. **I**n hoc clarificatus est pater me⁹ vt fructū plurimū afferatis et efficiamini mei discipuli. **S**icut dilexit me pater et ego dilexi vos. **D**ane te in dilectōe mea. si pcepta mea seruaueritis manebit in dilectōe mea sicut et ego pcepta patris mei seruauit et maneo in eius dilectōe. **H**ec locutus sum vobis vt gaudiū meū in vobis sit et gaudiū vestrū impleat. **H**oc est pceptū meū vt diligatis iuicem sicut dilexi vos. **H**abere hanc dilectōem nemo habet vt aiā suā ponat quis p amicis suis. **V**os amici mei estis si feceritis que ego pcepto vobis. **J**am nō dicā vos suos quia seru⁹ nescit qd faciat dñs eius. **V**os autē dixi amicos quia omnia quecūq; audiui a patre meo nota feci vobis. **N**ō vos me elegistis sed ego elegi vos et posui vos vt etatis et fructū afferatis et fructus vester maneat vt quōcūq; petieritis patre in noie meo det vobis. **H**ec mandauit vobis vt diligatis iuicem. **S**i mūdus vos odit scitote quia me priorē vobis odio habuit. **S**i de mūdo fuissetis mūdus quō suū erat diligeret. quia vero de mūdo nō estis sed ego elegi vos de mūdo. propterea odit vos mūdus. **D**emērote fmonis mei quē ego dixi vobis. **N**ō est seruus maior dño suo. si me psecuti sunt et vos psequētur. si sermonē meū seruauerint et vestrū seruabūt. **S**ed hec omnia facient vobis ppter nomē meū quia nesciūt eū qd misit me.

dixerit sequi. quia nōdū trāserat iorensem cedron. nec erat ymnus dictus. **N**isi veiumus vti regula vt anticipatio nis vel rememoratio nis

Si nō venisset et locutus es fuisset peccator nō haberet. **N**ūc autē excusatiōem nō hnt de pctō suo. **Q**ui odit me et patre meū odit. **S**i opa non fecissem in eis q nemo alius fecit. peccatū nō haberet. **N**ūc autē et viderunt et oderunt et me et patre meū sed vt impleat sermo q in lege eoz script⁹ est quod odio habuerunt me grat⁹.

Cū autē venerit paeli tus quē ego mittā vobis

Septima rubricella.

a patre spm veritatis q a patre pcedit ille testimoniu phibebit de me et vos testimoniu phibebitis quia ab initio meū estis. **H**ec locutus sum vobis vt nō scādalifemini. **A**bsq; synagogis faciet vos. sed venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. **E**t hec faciet vobis quia nō nouerunt patre neq; me. sed hec locutus sum vobis vt cū venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. **H**ec autē vobis ab initio nō dixi quia vobiscū eram.

Et nūc vado ad eū qui me misit et nemo ex vobis interrogat me quo vadis

Octaua rubricella.

Sed quia hec locutus sum vobis tristitia impleuit cor vestrū sed ego veritatem dico vobis. **E**xpedi vobis vt ego vadā. **S**i eū nō abiero paelitus nō veniet ad vos. si aut abiero mittā eū ad vos. **E**t cū venerit ille arguet mūdū de peccato. et de iusticia. et de iudicio. **D**e peccato quidē quia nō crediderunt in me. de iusticia vero quia ad patrem vado et iā non videbitis me. **D**e iudicio aut quia princeps hui⁹ mūdi iam iudicat⁹ est. **A**dhuc multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare modo. **C**ū autē venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm veritatem. **N**on enī loquet a semetipso sed quicūq; audiet loqūt⁹ que vctura sunt annuntiabit vobis. **I**lle me clarificabit quia de meo accipiet et annūciabit vobis.

Modiciū et iā non videbitis me. et iterum

Nona rubricella.

dicū et videbitis me quia vado ad patre. **D**ixerunt ergo ex discipulis ei⁹ ad inuicē. **Q**uid est hoc quod dicit nobis modiciū et nō videbitis me iterum modiciū et videbitis me quia vado ad patre. **D**icebāt ergo quod hoc quod dicit nobis modiciū. **N**escim⁹ quid loqūt⁹. **C**ognouit autē **J**esus quia volebāt eū interrogare dixit eis. **D**e hoc quiritis inter vos quia dixi modiciū et nō videbitis me iterum modiciū et videbitis me. **A**mē amē dico vobis.

Monotesseron siue

quia plorabitis et flebitis vos. mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini. sed tristitia uestra uertet in gaudium. Mulier cum parit tristitia habet quia uenit hora ei? Cum autem peperit puerum, iam non meminit pressurę propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidam tristitia habetis. Ite autem uidebo uos et gaudebit cor uestrum et gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Et in illo die non rogabitis quicquam. Amen amen dico uobis si quid petieritis patre in nomine meo dabit uobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite et accipietis ut gaudium uestrum sit plenum. Hec in pueribus locutus sum uobis. Venit enim hora cum iam non in pueribus loquar uobis sed palam de patre meo annuncians uobis. Illo die in nomine meo petetis. Et non dico uobis quia ego rogabo patrem de uobis. Ipse enim pater amat uos quia uos me amat et credidistis quia a deo exiui. Exiui a patre ueni in mundum. Ite relinquo mundum et uado ad patrem. Dicit enim discipulus ei? Ecce nunc palam loqueris et per uerbum nullum dicis. Hunc scimus quia scis omnia et non est opus tibi ut quis te interroget. In hoc cognouimus quia a deo existi. Respondit eis Iesus. Hodo creditis. Ecce uenit hora et iam uenit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquantis. et non sum solus quia pater mecum est. Hec locutus sum uobis ut in me pacem habeatis. In mundo persecutionem habebitis sed perfidite ego uici mundum. Hec locutus est Iesus et subleuatis in celum oculis dixit. Patre uenit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis uitam eternam. Hec est uita eterna ut cognoscant te solum deum et quem misisti iesum christum. Ego te clarificaui super terram. opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam. et nunc clarifica me tu prope apud te ipsum claritas te quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum seruauerunt nunc cognouerunt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt quia uerba que dedisti mihi dedi eis. et ipsi acceperunt et cognouerunt uere quia a te exiui et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo non pro mundo rogo sed pro his quos dedisti mihi/

Decima rubricella.

Undecima rubricella.

quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo et hi in mundo sunt et ego ad te uenio. Si sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego seruabam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi custodiunt et nemo ex eis perierit nisi filius perditionis ut scriptura impleatur. Hunc autem ad te uenio et hec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semet ipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit quia non sunt de mundo sic et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut fues eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sacrifica eos in ueritate. sermo tuus ueritas est. sicut tu me misisti in mundum. et ego misi eos in mundum et ego pro ipso sanctifico me ipsum ut sint et ipsi sanctificati in ueritate. Non pro his autem rogo tantum. sed pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum in me. ut omnes unum sint. sicut et ego pater in te et tu in me. et et ipsi in nobis unum sint. ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi. dedi eis. ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti. et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi uolo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut uideant claritatem meam quam dedisti mihi. quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognouit. ego autem cognoui et hi cognouerunt quia tu me misisti et notum feci eis nomen tuum ut dilectio. qua dilexisti me. in ipsis sit et ego in ipsis.

Duodecima rubricella.

De oratione Iesu et sua captione. **V. xxvi. R. ciii. L. xii. J. xvii. Capitulum. clix.**
Hec. I. cum dixisset Iesus et. **D.** hymno. **R.** dicto exierunt in montem oliueti et. **L.** egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliuam trans torrentem. **J.** cedron in uillas. **D.** in predium. **R.** cui nomen gethsemani. **S.** securi. **L.** sunt autem cum et discipuli. **S.** ciebat. **J.** et iudas qui tradebat eum locutus. quia frequenter conuenerat iesus illuc cum discipulis suis et. **D.** dixit. **R.** Sedete hic donec. **D.** uadit illic. **D.** et orat. **R.** Et coassumpto. **D.** **R.** petro et duobus filiis zebedei cepit. **D.** tristari et

Unum ex quatuor

mestus esse pauere. **R.** et sedere **Tunc D.**
ait. **R.** ill. **T**ristis est aia mea vsq; ad mor-
 tem. **S**ustinete hiez vigilate mecum **z L.**
 ipse auulsus est ab eis qntum est iact^o la-
 pidis **Et pgressus D.** **R.** pusillum proci-
 dit. **D.** in facie sua sup. **R.** terra et orabat
 vt si fieri possz trāsiret ab
 eo hora **Et dixit Abba p^r** **Potest intel**
 omia possibilis sunt tibi **ligi q^r xpus**
 transfer hunc calicē a me. **his ita dixit**
 sz nō qd ego volo sz qd tu
Di. D. pat si possibile est trāseat a me
 calix iste. **Ueruntamē nō sicut ego volo sz**
 sicut tu. **Et venit ad discipulos suos z D.**
 inuenit. **R.** eos dormientes. **z dixit petro**
sic. Symō. R. dormis. **Ad. D.** potuisti
R. vna hora vigilare mecum? **Vigilate z**
 orate vt nō intretis in tentatōem. **Spūs**
 quidē promptus est caro autē infirma.
Iterū scdo abijt z orauit eundē sermonez
 dicēs **Pater D.** mi si nō pōt hic calix trā-
 sire nisi bibā illū fiat volūtas tua **Et venit**
D. iterū z inuenit eos dormiētes **Erāt**
 enī oculi eoz grauati z ignorabāt. **R.** qd
 mīderēt ei. **Et relictis. D.** illis itēz abijt
 z orauit eundē sermonē. **z positis L.** geni-
 bus orabat dicēs. **Pater si vis trāsfer cali-**
 cem istū a me. **Uerū nō** **Probabile ē**
 mea sed tua voluntas fiat **q^r fuit gabri-**
Apparuit autē illi angel^o **el.**
 de celo cōfortans eū. **Et factus in agonia**
 prolizi^o orabat. **z factus est sudor ei^o** sicut
 gutte sanguis decurrētis in terrā. **At cuz**
 surrexisset ab orōe z venisset ad discipulos
 suos inuenit eos dormiētes p^r tristitia. **et**
 ait illis **Quid dormitis? Dormite iā D.**
R. z reqesceite. **Sufficit. R.** surgite. **L.** et
 orate ne intretis in tentatōem. **Ecce. D.**
 appropinqbit. **R.** hora z fili^o hoīs tradet^r
 in man^o pctōz. **surgite eamus** **Ecce q^d me**
 tradet ppe est. **Judas** **I**ergo cū accepisset
 cohortē a pontificibz z phariseis mistros
 venit illuc cū laternis z facibz z armis. **Et**
D. adhuc **R.** iesu loquēte **Ecce iudas sca-**
 riotibz vn^o ex. xij. z cū eo turba multa cuz
 gladijs z fustibz. **missi D.** a principibz sa-
 cerdonū z scribis **R.** z senioribz **D.** **R.** po-
 puli. **Dederat at traditor eis signū dicēs.**
Quēcunq; oscular^o fuero ipse est tenete eū
 z ducite. **R.** caute z. **L.** antecedebat eos z
 appropinquit iesu vt oscularē eū **Et D.**
 cū venisset **R.** statū accessit ad eū z ait **Rab-**
bi. R. **Que D.** rabbi. **z D.** oscular^o **R.** est

eum. **Dixit D.** ei **Iesus Amice.** **Ad qd ve-**
 nisti? **Juda** osculo filiū hoīs tradis **Iesus**
Itaq; sciēs oīa que vētura erāt sup eum
 pcessit z dixit eis. **quē queritis? R.** dixerūt
 ei **Iesum nazarenū** dixit eis **iesus** ego suz.
Stabat atz iudas qui tradidit eū cū ipf
Ut ergo dixit eis **Iesus**
 ego suz abierūt retro suz
 z ceciderūt in terrā. **I**ergo
 ergo eos interrogauit **Quē**
 queritis? **Illi autē dixerūt**
Iesum nazarenū. **R.** itē
 sus **Dixi vobis** quia ego
 sum. **si ergo me q^ritis si-**
 nite hos abire **U**t impleret
 sermo quē dixit qz qd dedisti mihi nō per-
 didi ex eis quēq; **Tūc D.** accesserūt z ma-
 n^o **D.** **R.** iniecerūt in iesum z tenuerūt eū
Uidētes. **L.** at hi qui cū ipso erāt. quod
 futurū erat dixerūt ei. **D**ñe si pcutim^o i gla-
 dio. **R.** nō at iesus ait. **si nite vsq; huc** **Sy-**
mon D. **R.** ergo pet^r hñs gladiū eduxit
 eum z pcessit pōtificis summi. **R.** sacerdo-
 tis seruū z abscidit auriculā ei^o dexterā **J.**
Erat autem nomē seruo
 malchus. **Dixit ergo Je-**
 sus petro **D**itte gladiū
 in vaginā. **L**alicē quē de-
 dit mihi pater non vis vt
 bibā illū? **Dēs D.** enī q^d
 acceperit gladium gladio peribūt **A**n pu-
 tas qz nō possuiz rogare patrē meū z exhi-
 bebūt mihi mō plusq; duodecī legiōes an-
 geloz? **Quō** ergo i plebunē scripture? qz
 sic oportet fieri. **Et L.** cū retigisset auri-
 lam ei^o sanauit eum. **Dixit autē Iesus** ad
 eos qvenerāt ad se pncipes sacerdotum z
 magistrat^o repli z seniores **Tanq; D. L.**
 ad. **R.** latronē existis cū gladijs z fustibus
 cōprehēdere me. cū q^ridie. **L.** fueri vobis
 cum in tēplo z sedebā **D**
 docēs z nō **D.** me. **R.** te
 nuisti. sed hec est hora ve-
 straz ptās tenebraz **Hoc**
D. autē. **R.** totum factū
 est vt ad implerētur scri-
 pturē pphetaz **Tunc D**
 discipuli **R.** relicto eo om-
 nes fugierunt. **Adolescēs R.** autē qui daz
 sequebat eum amict^o sindone sup nudo z
 tenuerunt eum **Et ille relicta sindone nu-**
 dus pfugit ab eis. **L**ohors. **J.** autē et tri-
 bunus et mistri iudeozum cōprehēderūt

Intelligens
 dū est postq;
 iudas oscula-
 tus est iesū
 qz pcesserat
 re gressus ad
 turbaz ad q^d
 iesus pcessit

Intelligens
 dū est q non
 expectata re-
 sponstōe xpi
 petrus pcutit
 eum.

Superuene-
 rāt forte ali-
 qui cum tur-
 ba. vel post.
 vel tō dicunt
 pncipes ve-
 nisse qz mis-
 erunt suos.

Monotesseron siue

Jesum et tenentes. **D.** L. ligauerunt eum et adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim socer Cayphas qui erat pontifex anni illius. Erat autem Cayphas qui consilium dederat iudeis quia expediret unum hominem mori pro populo. Et conuenerunt R. in unum omnes sacerdotes scribae pharisei et seniores.

De muliere Jesu

ad Annam. **E**t prima negatione petri. **D.** xxxi. **R.** xiiij. **L.** xxiij. **J.** xxv. **Ca.** cxiij.

Sequitur. **J.** autem Jesum Simon Petrus et alius discipulus. discipulus autem ille erat notus pontifici et introiit in atrium principis cum Jesu. Petrus autem stabat ad hostium foras. Exiit ergo alius discipulus qui erat notus pontifici et dixit hostiarum et introduxit petrum. dixit ergo petro ancilla hostiaria sum

mi R. sacerdotis cum uideret petrum calefaciente se L. sedente ad lumem. **E**t D. tu cum iesu nazareno R. galileo eras. **R.** quid. **J.** et tu eris discipulus es hominis istius. **E**t hic. **L.** cum illo erat. **A**t D. ille R. negauit. **L.** illum coram omnibus dicens. **D.** mulier. **L.** non noui illum. **A**d J. sum neque. **R.** scio. neque noui quod dicas. **S**tabat J. autem serui et ministri ad prunas quia frigus erat calefaciebant se. **E**t autem cum eis et Petrus stans et calefaciens se. **E**t. **R.** exiit foras ante atrium et galileus carauit. **P**ontifex. **J.** ergo interrogauit Jesum de discipulis et de doctrina eius. **R.** non dicit ei Jesus. **E**go palam locutus sum mundo ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conueniunt et in occulto locutus sum nihil. **Q**uid me interrogas. **I**nterroga eos qui audierunt que locutus sum ipsis. **E**cce hi sciunt quod dixi ego. **H**ec cum dixisset unus assistens ministrorum dedit alapa Jesu dicens. **S**ic respondes pontifici. **R.** respondit ei Jesus. **S**i male locutus sum testimonium prohibe de malo. si autem bene quid me cedis. **E**t misit eum annas ligatum ad Caypham pontificem.

De muliere Jesu

ad caypham. **D.** xxvi. **R.** xiiij. **L.** xxiij. **J.** xxv.

Capitulum. cxiij.

At illi tenentes Jesum duxerunt illum ad Caypham principem sacerdotum tibi scribae seniores et pharisei conuenerunt Petrus. **D.** R. autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum. **E**t ingressus intro sedebat cum ministris ut uideret finem. **A**ccenso. **L.** autem igne in medio atriorum et circumstantibus illis. erat petrus in medio eorum et calefaciebat se ad ignem.

Princes autem sacerdotum et omne consilium querebant falsum contra Jesum testimonium ut eum morti traderetur non inueniebatur cum multi falsi testes accessissent. **R.** conuenientia testimonium non erant. **A**nonissime. **D.** autem uenerunt duo falsi testes et R. falsum testimonium ferebant aduersus eum dicentes. **Q**ui nos audiuit eum dicentem. **E**go dissoluam templum hoc manufactum et post triduum aliud non manufactum edificabo. **D.** dicit. **D.** dixit possum destruere templum dei et post triduum reedificare illud. **E**t R. non erat ueniens testimonium illorum. **E**t exurgens summus sacerdos in medium interrogauit Jesum dicens. **N**on respondes quicquam ad ea que tibi obijciuntur ab his. **N**olle autem tacebat nihil respondit. **R.** rursus summus sacerdos interrogauit eum dixit ei. **A**diuro. **D.** te per deum uiuum ut dicas nobis si es christus filius dei benedicti. **R.** dixit illi Jesus. **T**u dixisti. **E**go. **R.** sum. **U**eritatem dico uobis amodo uidebitis. **D.** R. filium hominis sedentem a dextris virtutis dei uenientem in nubibus celi. **T**unc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. **B**lasphemauit. quod ad huc egemus testibus et desideramus. **R.** testes. **E**cce. **D.** nunc. **R.** audistis blasphemiam. quid uobis uidetur. **Q**ui. **R.** omnes. **D.** condemnauerunt eum reum esse mortis. **E**t. **L.** viri qui tenebant eum illud ebant ei. **T**unc D. expuerunt. **R.** L. in faciem eius et uelauerunt L. eum cedentes. **L.** eum colaphis. **R.** et. **L.** interrogauerunt. **D.** eum dicentes. **P**hetisa nobis. **C**hriste quis est qui te percussit. **E**t R. ministri eum alapis cedebant et alia multa blasphemantes dicebant in eum.

Difficultas puenit i hoc passu qz tres euangeliste si loquuntur de Anna io uident pphendere factum. Anne cu sacro caiphebt i pma negatione petri qz hic pontifex cu duab' alijs.

Quauis dicitur diuersi modo uideat loq de mo concordandi triplicem negationem petri ita ut Aug. sententia uideatur tota iusse i domo Anne. Ipe nihilotenus uel alij non incedunt iudicare. p babuitori mo dicendum si ex textu possit elici sicut ee uideet modus hic contentus iudicet lector.

Unum ex quatuor

De secunda et ter

tia negatione petri. **D.** xxvi. **R.** xii ij **L.** xii. **J.** xvij. **Capitulum.** cxlv.

Eunte. **D.** autē petro ianuā rur
sus **R.** cū vidisset
illū alia. **D.** an-
cilla **R.** c. ep̄it dicere circū
stantib; Quia hic ex illis
est. **Hic.** **D.** erat cū Jesu
nazareno. **Et.** **L.** post pu-
sillū alius vidēs eū dixit.
Et tu de illis es. **Erat J.**
autē Simon petrus stās
et calefaciēs se. **Dixerunt**
ergo ei. Nunquid tu ex di-
scipulis ei es? **Et iterum**
negavit cū iuramento qz
nō noui hoīem. **Et.** **D.**
post. **R.** pusillū interval-
lo **L.** q̄si hore vni? rursus
D. **R.** qui astabant dice-
bant petro. Vere ex illis
es. **Nā** et galileus es et lo-
quela. **D.** tua manifestū
te facit. **Dixit J.** vn̄ et ser-
uis pontificis cognatus
eius cui? petrus abscondit au-
riculā. Nonne ego te vidi
in horto cū illo? ille. **R.** at
cepit anathematizare de-
testari. **D.** et iurare. **D.** **R.**
qz. **R.** nescio hoīem istuz
quē dicis. **Et continuo L.**
adhuc eo loquēte itez. **R.**
gallus **D.** **R.** cātauit. **L.**
J. **Et.** **L.** cōuersus domi-
n̄ respexit petrū. **Et.** **D.**
recordatus. **L.** **R.** est pes-
trus verbi dñi sicut dice-
rat qz p̄usqz gallus canter
bis **R.** ter me negabis **Et**
egressus foras fleuit amare.

De tertia cōuentō

ne seniorū et traditōe iesu pilato. **D.** xxvij
R. xiiij. et. xv **L.** xxij. et. xxij. **J.** xvij. et. xij

Capitulum. cxvi.
Mane. **D.** autē fa-
cto vt factus. **L.**
est dies conciliū **D.** inie-
runt om̄es principes sa-
cerdotū et seniores popu-

Glosa
Intelligen-
dū q̄ in qua
libet negati-
one petri m̄
te p̄ione lo-
cure sunt sic
fuit i tremul-
tu. et q̄ petrus
nūc exiit nūc
redijt vt tur-
bat. nō p̄st-
derās qd vt
cerz aut age-
ret p̄ timore
et nūc sedabat
nūc sedebat
Possūt etiā
intelligi tres
esse in nocte
gallicar? cir-
ca mediā no-
ctē. circa ter-
tiā. circa au-
roriā. nō autē
videt q̄ Ihe-
sus et petrus
manerūt in
domo Anne
vel ad scdm
aut tertium
gallicantum
Et forte eti
am petrus i
prima nega-
tione ter ne-
gavit anteq̄
gallus cāta-
ret. qz nō ne-
gat euāgelis-
uz plures q̄
tres fuisse ue-
gationes?

**Prima rubi-
cella.**
Intelligen-
dū est q̄ bis
uenerūt in
domum cay-

li aduersus iesum vt eum
morti traderēt. **Et addu-**
serūt **L.** eū in consiliū su-
um dicētes **Si tu es xps**
dic nobis. **Et ait ill.** **Si**
dixero vobis nō creditis mibi. si autēz in-
terrogauero nō r̄ndebit; mibi neqz dimit-
tetis. **Et hoc autē erit filius hoīs sedens**
a dextris virtutis dei. **Dixerūt autē om̄es**
Tu ergo es filius dei? **Qui ait.** **Vos dicis**
quia ego sum. **At illi di-**
xerūt. **Quid adhuc desi-**
deram? testimoniū. ipsi ei
audiuimus de ore ei? **Et**
surgens om̄is mltitudo
eorū et **R.** vincietes. **D.**
iesum duxerunt illū ad pi-
latum a caypha in p̄torū. **Erat autē mas-**
ne et ipsi nō intrerūt in p̄torū vt non
contaminarēt sed manducarēt pascha.

Exiit ergo ad eos Pyla-
tus foras et vincitum **D.**
adduxerūt et tradiderunt
Pontio Pilato p̄sidi.

Tunc videns q̄ eum
tradidit qz dānatus esset
penitētia ductus retulit
xxx. argenteos principib;
sacerdotū et seniorib; populi dicens.
Peccavi tradēs sanguinē iustum. **At illi**
dixerūt. **Quid ad nos?** **Tu videris.** **Et p̄-**
iectis in templo argēteis recessit et abiens
laqueo se suspendit. **Principes autē sacer-**
dotum acceptis argēteis dixerūt. **Non li-**
cet mittere eos i carbonā quia p̄ciū san-
guinis est. **Consilio autē inito emerūt ex**
illis agrum figuli in sepulturā peregrino-
rum p̄pter hoc vocatus est ager ille achel-
demach. hoc est ager sanguinis vsqz in ho-
diernū diem. **Tunc adimpletū est quod**
dictum est p̄ Jeremiam p̄-

pheram dicentē. **Et acce-**
perūt. xxx. argenteos p̄-
ciū appreciari quod app̄-
ciauerūt a filiis israel et de-
derūt eos in agrū figuli si-
cut constituit mibi domi-
nus **Iesus autē stetit an-**
te p̄sidem. **Et J.** dixit p̄-
ses. **Quā accusatiōem as-**
fertis aduersus homines
hunc? **Respōderunt et di-**
xerunt ei. **Si nō esset ma-**

phe referna
to ibidē et a
seruis custo-
dito nō sine
ptumelijs et
flagellis.

Litera aug.
haby ad cay-
phā. sed hec
est clarior ly
saluet suam
vide.

Atendēda
est mltiplex
acceptio pa-
sce vide i po-
stillis.
Secūda rubi-
cella.

Tertia rus-
bicella.

Quamuis
hec prophe-
tia sit ma-
gis in zacha-
ria. nihilōs-
nus venit in
mētē hierē-
mie propter
aliquā simi-
litudinē quo-
randam ver-
borū hic po-
sitorum cum

Monotesseron siue

lefactor nō tibi tradidisse mus euz. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eū vos z fm leges vestrā iudicate eū. Dixerūt ergo iudei. **N**obis nō licet interficere quēq; vt sermo iesu impleret quem dixit significas qua morte esset morturus. **L**eperūt **L. xxij.** at illum accusare dicentes. **D**unc inuenim⁹ subuerentē gentē nostrā. z phibētē tributa dari cesari z dicentē se xpm regē eē. **P**ilatus ergo interrogauit eū dicens. **T**u es rex iudeoz? **A**t ille respondēs ait. **T**u dixisti. **A**t autē pilatus ad principes sacerdotū z turbas. **N**ihil inuenio cause in hoc homine. **A**t illi inualescebāt dicētes. **C**ōmouit populū docens p vniuersam iudeam incipiēs a galileasq; huc. **P**ilatus autē audiēs galileā. **I**nterrogauit si homo galileus esset. **E**t vt cognouit q; de herodis potestate esset remisit eū ad hierodē qui z ipse hierosolimis erat illis dieb; **H**erodes autē viso iesu gauisus est valde. **E**rat enī ex multo tempe cupiens videre eū q; audierat multa de illo. **E**t sperabat signū aliquod ab eo videre fieri. **I**nterrogabat ergo illū multis sermonibus. **A**t ipse nihil illi rñdebat. **S**crabāt etiā principes sacerdotū z scribe constāter accusantes eū. **S**peruit autē illū herodes cū exercitu suo z illustrū vestis alba z remisit ad pilatū. **E**t facti sunt amici herodes z pilatus in ipsa die. **N**am antea inimici erāt adinucē. **P**ilatus autē cōuocatis principib; sacerdotū z magistratib; plebedixit ad illos. **O**btulistis mihi hominē hūc q̄si auertentē pplm. **E**t ecce ego corā vob; interrogās nullā cām inuenio in homie isto ex his in quib; eū accusatis sed nec herodes? **N**az remisit vos ad illū z ecce nihil dignū morte actū est ei. **I**ntrauit ergo iterū in pretoriū. **P**ilatus. z vocauit iesum z dixit ei. **T**u es rex iudeoz? **R**espōdit Iesus. **A**t temetipso hoc dicis. **A**n aliū tibi dixerūt de me. **R**ñdit Pilatus. **N**unquā iudeus ego sum? **G**ens tua z pontifices tradiderūt te mihi. quid fecisti? **R**espōdit Iesus. **R**egnū meū non est de hoc mūdo. **S**i

verbis suis z non curauit mutare. quoniam oēs prophete vno spiritu locuti sunt tanq; si vnus scriptor diuersis calamis conscriberet eadē scriptura videret. vide i postillis

ex hoc mundo est; regnū meū ministri mei vtiq; decetarēt vt nō traderer iudeis. **N**ūc autē regnū meū non est hinc. **D**ixit itaq; pilatus. **E**rgo rex es tu? **R**espōdit Iesus. **T**u dicis. qz rex sum ego. **E**go in hoc natus sum z ad hoc veni in mundū vt testimonium phibeā veritati. **O**m̄is qui ex veritate est audit vocē meā. **D**ixit ei pilatus. **Q**uid est veritas? **E**t cū hoc dixisset ad iudeos iterū exiit z dixit eis. **E**go nullā cām inuenio in eo. **E**st autem cōsuetudo vobis vt vnū dimittā vobis in pascha. vultis ergo dimittā vobis regē iudeoz. **C**lamauerūt rursum oēs dicētes. **N**on hunc sed barrabam. **E**rat autē barrabas latro qui **L. xxij.** erat propter seditiōem quādam factā in ciuitate z homicidiū missus in carcerē. **I**terū ergo pilatus locutus est ad illos volens dimittere Iesum. **A**t illi succlamabāt dicētes. **C**rucifige crucifige illū. **I**lle autē tercio dixit ad illos. **Q**uid enī mali fecit ille? **N**ullā causam mortis inuenio in eo. **C**orripiā ergo illū z dimittā. **T**unc **L. xxij.** ergo pilatus apprehēdit iesum z flagellauit z milites plectētes coronā de spinis imposuerūt capiti eius z purpura circumdederunt eū z veniebāt ad eū z dicebāt. **Q**ue rex iudeorum et dabant ei alapas. **E**xit iterū pilatus foras z dixit eis. **E**cce adduco euz vobis foras vt cognoscatis quia in eo nullam causam inuenio. **E**xit ergo Iesus portās coronā spineā z purpureū vestimtum z dicit eis. **E**cce hō. **C**um ergo vidissent eum pōtices z ministri clamabant dicētes. **C**rucifige crucifige eū. **D**ixit eis pilatus. **A**ccipite eū vos z crucifigite. **E**go enī nō inuenio in eo causam. **R**espōderūt ei iudei. **N**os legem habem⁹ et fm legē debet mori qz filium dei se fecit. **C**um ergo audisset pilatus hūc sermonē magis timuit. **E**t ingressus est iterū in pretoriū z dicit ad Iesum. **U**nde es tu? **I**esus autē respōsum nō dedit ei. **D**ixit ei pilatus. **M**ibi nō loqueris. **N**escis quia pos

Quarta rubricella.

Sexta rubricella.

Glosa. **V**ident enī plures fuisse flagellatos xpi vt ista q̄ facta ē ad satisfaciendū iudeis. vel ut quedā puniō altera vero iuxta legē romanorū fm q̄ prius flagellabāt occidend⁹

Septima rubricella.

Unum ex quatuor

testatē habeo crucifigere ter potestātē habeo dimittere te? **R**espōdit **I**esus Non haberes potestātē aduersus me yllā nisi tibi esset dātū desuper. p̄terea qui me tradidit tibi maius peccatū habet. **E**t exinde querebit palātus dimittere eū. **J**udei autē clamabāt dicentes. **S**i hūc dimittis nō es amicus cesaris. **O**m̄is enī qui se regem facit tradidit cesari. **P**ilatus ergo cū audisset hos sermōes adduxit foras iesum et sedit p̄ tribunal in loco qui dicitur licostratus hebraice autē galbachavel golgatha. **E**rat autē pasce p̄ hora q̄ si sexta. **E**t dicit iudeis **E**cce rex iester. **A**li autē clamabāt **T**olle tolle crucifige eū. **D**icit ei pilatus. **R**esponde vestrū crucifigat. **R**esponderūt p̄tōfices. **N**ō habem⁹ regem nisi cesarē. **E**t. **R**. xv. accusabāt eum summi sacerdotes in mltis et seniores. **P**opuli et nihil respondit. **P**ilatus autē rursus interrogauit eū dicens. **N**on respōdes quicquid vides in quātis te accusant? **I**esus autē amplius nihil respōdit. **I**ta vt miraretur pilatus p̄ses. **H**. vehemēter. **P**er. **R**. xv. diē autem festum solebat dimittere illis vnū ex vincis quēcumq̄ petissent. **E**rat autē q̄ dicebāt barrabas qui cū sedicio vincus erat qui in seditione fecerat homicidiū. **E**t cum ascēdisset turba cepit rogare sic se m̄ faciebat illis. **C**ongregatis. **H**. ergo illis dixit pilatus. **Q**uē vultis dimittā vobis barrabā. an iesum qui dicitur christus. **S**ciebat enī q̄ p̄ inuidiā tradidissent eū summi. **R**. sacerdotes. **S**edente. **H**. autem eo pro tribunali. **M**isit ad euz yxor eius dicens. **N**ihil tibi et iusto illi. **M**lta enim passa sum hodie per visum propter eum. **P**rincipes autē sacerdotū et seniores persuaserūt populū et concitauerunt. **R**. turbam vt. **H**. peterēt barrabaz iesum vero perderēt. **R**espōdens autem p̄ses ait illis. **Q**uē vultis vobis de duobus dimitti? **A**t illi dixerūt **B**arrabam.

Probabile est iesu crucifigū inter tertā et sextam horā. et q̄ mediu p̄cipat extrema. **P**arcus ponit tertā. **A**ly sextam vt q̄ sextam. **I**ntelligen⁹ dū est multa fuisse facta victa et p̄latū et tūde os quoz ali qua narrat e uāgelista al ter alia et ali quādo taltā que videtur eē similtima sicut posse p̄tuerunt.

Octava rubricella.

Nona rubricella.

Dicit illis **P**ilatus **Q**uid ergo faciam de iesu qui dicitur christus? **D**icunt om̄es crucifigatur. **A**it illis p̄ses. **Q**uid enī mali fecit? **A**t illi magis clamabāt dicētes crucifigatur. **V**idens autem pilatus q̄ nihil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lauit manus coram populo dicēs. **I**nnocens ego sum a sanguine iusti huius vos videtis. **E**t respondens vniuersus populus dicens. **S**anguis eius super nos et super filios nostros. **A**d iudicauit. **L**. xxiij. fieri petitiōem eorum. **T**unc. **H**. dimisit illis barrabam iesum autē flagellatū tradidit eis vt crucifigeret. **T**ūc milites p̄sidis suscipiētes iesum in pretorio cōgregauerunt ad eum vniuersam cohortē et quētes euz clamidē coccineā circūdederūt ei. **E**t plectentes coronaz de spinis posuerunt sup caput eius et arundine in dextera eius et genuflexo ante eum illudebāt dicentes. **Q**ue rex iudeorum. **E**t expuentes in eum acceperūt arūdinem et percutiebant caput eius. **E**t post q̄ illuserunt et exuerunt clamidē et induerunt vestimētis eius et duxerūt eum vt crucifigeret. **P**ilatus. **R**. autē volens populo satisfaccere dimisit illi barrabā et tradidit eis iesum flagellis cesum vt crucifigeret. **M**ilites autem duxerunt iesum intro in atriu pretorii et conuocāt totā cohortem et induūt purpura et imponūt ei plectentes coronam spineā et ceperunt salutare eum dicētes. **Q**ue rex iudeorum. **E**t percutiebant caput eius arūdine et conspuiebant eum et ponentes genua adorabant eum. **E**t post q̄ illuserūt ei exuerūt illuz purpura et induerunt illum vestimentis suis.

Decima rubricella.

Indecima rubricella.

Hec flagellatio videtur eadē cū p̄cedenti.

De deductione iesu ad crucem et eius crucifixiōe. **H**. xxvij. **R**. xv. **L**. xiiij. **J**. xix.

Capitulum. clxxij.

Ascēperūt. **I**. at iesum et eduxerūt eū et baiulās sibi crucē exiuit i euz q̄ dicitur caluarie locū hebraice golgatha. **E**t cū duceret eū **A**pprehēderūt **S**ymon quendā cyrenēsem venientē de vil-

Monotesseron siue

la. patrē. R. alexādriz rufi. Hūc **D**. angariauerūt vt tollerēt crucē eius. Et. **L.** imposuerūt illi crucē portare post iesuz. **S**equebat autē illū turba mltā populi z mulierū que plangebāt z lamentabant eum. **C**ōuersus autē ad illas iesus dixit. Filie hierusalē nolite flere sup me sed superyos ipsas flere z sup filios vestros. Quoniā ecce veniēt dies in quibz dicent. Beate steriles z ventres que nō genuerūt vbera que nō lactauerūt. Tūc incipiēt dicere montibus cadite sup nos z collibz coopite nos. quia si in viridi ligno hoc faciūt in arido quid fiet? Ducebant autē et aliū duo neq̄ cum eo vt interficerent. Et. **D.** venerunt in locum qui dicit golgata qd̄ est caluarie locus. Et dederūt ei vinū mirratum. **D.** R. bibere. **D.** cū felle mixtū z cum gustasset noluit bibere: et nō. **R.** accepit. **Ibi. L.** crucifixerūt eū z latrones vnū a dextris z alterū a sinistris hinc. **J.** z hinc mediū autem Iesum. Et. **R.** impleta est scriptura q̄ dicit. Et cū impijs deputat⁹ est Iesus. **L.** autē dicebat. Pater dimitte illis. Non enī sciunt qd̄ faciūt. Scripsit. **J.** autē z pilat⁹. **L.** titulū cause. **R.** ius z posuit sup crucē sup caput. **D.** eius. **Erat. L.** autē suspēctio scripta sup illū literis grecis latinis z hebraicis. **Dicit. D.** est Iesus nazaren⁹. **L.** rex. **D.** R. iudeoz. **L. J.** Hūc. **L.** ergo titulum multi legerūt iudeoz quia ppe ciuitatem erat locus vbi crucifix⁹ est Iesus z erat hebraice grece z latine scriptū. Dicebant ergo pilato pontifices iudeoz. Noli scribere rex iudeoz sed qz ipse dixit rex suz iudeoz. Rūdit pilatus qd̄ scripsi scripsi. Milites ergo cū crucifixissent eū acceperunt vestimenta eius z fecerunt quatuor partes vnicuiqz militi partem z tunicam. **Erat autem tunica incōsulilis desuper cōtexta p totū. Dixerūt ergo adiūicē. Nō scindam⁹ eā sed fortiamur de ea cuius sit. Ut scriptura impleret dicēs. Partiti sunt vestimēta mea sibi z in vestē meā miserūt sortem. Et milites qd̄ hec fecerūt. Erat autē hora tertiā z crucifixerūt eum.**

De irrisione Iesu

in cruce z de verbis eius z signis p̄ mortē

Dat. xxvij. R. xv. L. xxij

z J. xix. L. clviij

p. Retereūtes autez

Altra glo. p̄ dicēā videatur Aug. qu

blasphemabant eum mouentes capita sua / et dicentes. **V**ach qui destruis templum dei et in triduo illd̄ reedificas. salua teipz si filius dei es descende de cruce. **S**ilr z principes sacerdotū illudētes ad alterutrū cū scribis z senioribus dicebāt. **A**lios saluos fecit seipm nō potest saluū facere. **S**i rex israel est / descēdat nūc de cruce z credim⁹ ei. **C**onfidit in deo liberet eū si vult. dixit enī qz filius dei sum. **I**dipsum at z latrones q̄ crucifigi erāt cū eo improperabāt eiz puiciabant. **R. z. L.** stabat ppl̄s expectās z deridebāt illuz principes cū eis dicētes. **A**lios saluos fecit seipm saluū faciat si hic est xps dei electus. **I**lludēbāt autē ei z milites accedētes z acetū offerētes illi z dicētes. **S**i tu es rex iudeoz saluū te fac. **U**nus autē ex his qui pendebāt latronibus blasphemabat eum dicēs. **S**i tu es xps saluū fac teipm z nos. **R**ūdes at alter increpabat eū dicēs. **N**egz tu times deuz qz in eadē dānatōne es. z nos quidē iuste nā digna fact⁹ recipim⁹ hic vero nihil mali gessit. **E**t dicebat ad iesum. **D**ñe memēto meipdū veneris in regnū tuū. **E**t dixit illi Iesus. **A**mē dico tibi hodie mecū eris i paradiso. **E**rat autē fere hora sexta. **S**tabat **J.** autē iuxta crucē Iesu **M**aria mater ei⁹ z soroz matris ei⁹ maria cleophe z **M**aria magdalene. **C**ū vidisset ergo Iesus matrem z discipulū que diligebat. dixit matri sue. **M**ulier ecce fili⁹ tu⁹. **D**eñ dicē discipulo. **E**cce mī tua. z ex illa hora accepit eam discipul⁹ in sua. **A. D. sexta. R. L.** at hora tenebre facte sunt sup vniuersā terrā vsqz ad horā nonā z obscurat⁹ ē sol. **E**t **D.** circa. **R.** horā nonā exclamauit ihs voce magna dicēs. **H**eli heli lamazabathani. **D**oc est de⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt qd̄ dereliquit me: quidā at illic stātes z audiētes dicebāt. **H**eliā vocat iste. **E**t p̄tinuo currēs vn⁹ ex eis acceprā spōgiā impleuit aceto z iposuit arūdinī z dabat ei bibere. **L**eteri vero dicebāt. **S**ine. videam⁹ an veniat **H**elias liberās eū. **P**ostea sciēs ihs qz iā oia p̄sumata sūt vt consummare scriptura dixit. **S**itio. **V**as ergo positum erat aceto plenū. **I**lli at spōgiā aceto plenā isopo circūponētes

refert hoc dicitur B. ad crucifixionē ligaturā p̄ta ponit hic p̄ res mē orationem

Potuit se fuisse in principio huius cōuersus est. **H**el ē mod⁹ loquēdi quo factus vnus referur ad plures.

Unum ex quatuor

obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset iesus acetum dixit consummatus est. Et. **L.** clamans voce magna iesus ait pater in manus tuas commendo spiritum meum. et hec dicens expiravit. **R. L.** et inclinato i. capite tradidit et emisit. **D. spm. Et D. ecce. R. ve** lum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. **Et D.** terra mota est et petre scisse et monumeta apra sunt. **Et ml** ta corpora scotoz q dormierat resurrexerunt

Et exiit de monumetis post resurrectionem eius venerunt in civitate sciam et apparuerunt multis. **Et turio. D. R. L.** autem q cum eo erant custodientes Iesum. viso tremotu et

Dubium est an modo veloie resurrectionis resurrexerit et si rursus obdierat vide docet.

his q fiebant. et q sic clamans expirasset timuerunt valde. **Dicentes** Vere filius dei erat iste. **Et glorificavit. L.** deum centurio dicens. Vere hic homo iustus erat et omnis turba eorum qui simul aderat ad spectaculum istud et videbant q fiebat percutientes pectora sua reuerrebant. **Stabat autem** omnes noti eius a longe. **Erant D. at. R.** et ibi mulieres deloge aspicientes. **Inter quas erat** Maria magdalene et Maria Jacobi minoris et Ioseph mater et salome et mater filiorum zebedei. **Et cum essent in galilea sequebantur eum et ministrabant ei et alie multe que simul ascenderat cum eo iherosolimam.**

De sepultura domini. D. xxv. R. xv. L. xii. J. xix.

Lapiculum. clix.

Iudei. **L.** ergo quoniam pasceue erat ut non remaneret in cruce corpora sabbato. **Erat enim magnus dies ille sabbati.** rogauerunt pilatum ut frangerent crura eorum et tollerent. **Venerunt ergo milites et primi** quidem frangerunt crura alteri qui crucifixus est cum eo. **Ad iesum autem cum venissent viderunt eum iam mortuum non frangerunt eius crura. sed** unum militum lancea later eius aperuit et continuo exiit sanguis et aqua. **Et qui vidit testimonium perhibuit vobis est testimonium eius. Et ille scit quod vera dixit et vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur. Quis non omnino nescitis ex eo. Et ite alia scriptura dicit** Videtur in quem transfugerunt. **Am. D. sero. R.** autem factum est quod. **R.** erat pasceue quod est ante sabbatum. **Venit. D.** quidam homo dives ab arimathia nomine Ioseph nobilis. **R. de**

curio. **Vir. L.** bonus et iustus. **Hic non** confenserat consilio et actibus eorum qui expectabat et ipse regnum dei. **Et. D.** discipulus. **I.** erat Iesu. **occuli. L.** autem propter metum iudeorum. **Et audacter introiit ad pilatum et petiit** corpus Iesu. **Pilat** autem mirabatur si iam obisset. **Et accessit centurione interrogavit eum si iam mortuus esset et cum cognouisset a centurione donavit et iussit. D.** reddi corpus iesu ioseph at mercator sindone et depones eum in uoluit sindone munda. **D. Ueit. J.** atz ny codem qui venerat ad iesum nocte primus ferens mixturam mirre et aloes libras quasi centum. **Acceperunt ergo corpus Iesu et ligauerunt** linteis illud cum aromatibus sic mos est iudeis sepelire. **Erat autem in loco ubi crucifixus est ortus et in orto monumentum nouum. Et D.** posuit eum ioseph in monumento suo nouo quod excidit in petra in. **L. J.** quo nondum quis posuerat. **Ibi ergo. R.** propter pasceue iudeorum quod iuxta erat monumentum posuerunt iesum. **Et aduoluit D.** ioseph saxum magnum ad hostium monumentum et abiit maria **R.** at magdalene et maria ioseph aspicientes ubi poneret sedentes. **D. 3 sepulchz. Et L.** dies erat pasceue et sabbatum illucescebat. **Subsecute autem mulieres que cum ipso uenerunt de galilea viderunt monumentum et quemadmodum erat positum corpus eius. Et reuertentes paucis aromata et unguenta sabbato quod est siluerunt secundum mandatum. Alia. D.** at die que est post pasceue. **Conuenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes. Dne recordati sumus** quod seductor ille dixit adhuc uiuens post tres dies resurgam. **Iube ergo custodiri sepulchrum usque in die tertium. Ne forte ueniant discipuli eius et furent eum et dicant plebi surrexit a mortuis. Et erit nouissimus error peior pore. At ill** pilatus. **Habetis custodiam ite custodite scitis. Illi autem abestres munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.**

De resurrectione domini post totum. Et primum multas rubricillas per multitudinem gestorum. **D. xxv. R. xvi. L. xii. J. xx. et. xxi. Q. cl** **Espe. D.** at sabbatum que lucebit in prima sabbati uenit maria magdalena et altera maria videre sepulchrum. **Et ecce** tremor factus est magnum. **Angelus autem domini descendit de celo. Et accedens reuoluit lapidem se debat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimenta eius sicut nix. Pre timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui.**

Et. R. cum transfisset sabbatum **Pria rubric**
celi. a.

Monotesseron siue

Maria magdalena et maria iacobi et salo-
me emerunt aromata et venientes ungerunt
Iesum. Et valde mane vna sabbatoz ve-
niunt ad monumentum orto iam sole. Et dice-
bant adinuicem. Quis reuoluet nobis la-
pidem ab ostio monumenti? Et respicien-
tes viderunt reuolutum lapidem. Erat quip-
pe magnus valde. Respondens. D. autem ange-
lus dixit mulieribus. Nolite timere vos scio
enim quod Iesum quem crucifixus est quiritis non est
hic surrexit enim sicut dixit. Et introeuntes
R. in monumentum viderunt iuuenem seden-
tem in dextris coopertum stola candida et
obstupuerunt. qui dicit illis. Nolite epa-
uescere Iesum quiritis nazarenum crucifixum
Non est hic Ecce locus ubi posuerunt eum. sed
ite. dicite discipulis eius et petro. quia prece-
deryos in galilea ibi eum videbitis sicut di-
xit vobis. Et. **A.** factum est dum mente essent
consternate de isto. Ecce duo viri steterunt
secus illas in veste fulgen-
ti. Cum autem timeret et de-
clinaret vultum in terram dis-
perit ad illas Quid quiritis
viventem cum mortuis? Non
est hic sed surrexit. Recor-
damini quomodo locutus est
vobis cum adhuc in galilea
esset dicens quia oportet fi-
lium hominis tradi in manus hominum peccatorum et
crucifigi et tertia die resurgere. Et recorda-
te sunt verborum eius. At ille creuites fugie-
runt de monumento. Inuaserat eas enim tre-
mor et pavor et nemi quicquam dixerunt. time-
rebant enim. **Una. J. xx**
autem sabbati maria mag-
dalene venit mane cum ad-
huc tenebre essent ad mo-
numentum. Et vidit reuo-
lutum lapidem a monumen-
to. Lucurrit ergo et venit
ad Simonem Petrum et ad
alium discipulum quem dilige-
bat Iesus et dixit eis. Tu-
lerunt dominum meum et nescio
ubi posuerunt eum. Exiit
ergo petrus et ille alius di-
scipulus quem diligebat Je-
sus et venerunt ad monu-
mentum. Currebant ergo
duo simul et ille alius di-
scipulus precucurrit citius pe-
tro et venit primus ad monumentum. Et cum

Angeli erant
vel illi de quibus
prius vultus
alij. et habendo
est cognitio de modo
sepulchri et fi-
gura eius vi-
de in postulo

Secunda ru-
bricella.
Aide quod ma-
ria magdale-
na esset vna
ex istis. qui tunc
dixit Petro
challu subla-
tum Sed in-
telligendum est
quod ne in ibi
existenti quod
dixerunt si-
cut custodibus
Principium
erat diluculi
i quo sunt si-
mul tenebre
et lux solis.

se inclinasset vidit lineamenta posita non ta-
men introiit. Venit ergo Simo petrus
sequens eum et introiit in monumentum et vi-
dit lineamenta posita et sudarium quod fue-
rat super caput eius non cum lineamentis po-
situm sed separatim inuolutum in vnum locum.
Tunc ergo introiit et ille discipulus qui ve-
nit primus ad monumentum et vidit et credi-
dit. Non dum enim sciebant scripturam quia oportet
tebat eum a mortuis resurgere. Abierunt er-
go iterum ad semetipsos discipuli Maria
autem stabat ad monumen-
tum foris plorans. Dum ergo
fletet inclinavit se et prospice-
rit in monumentum et vidit duos angelos
in albis sedentes. vnum ad caput et vnum ad
pedes ubi positum fuerat corpus Iesu Dicit
ei illi. Mulier quid ploras
Dicit eis. quia tulerunt dominum
meum et nescio ubi posuerunt
eum. Hec cum dixisset conuer-
sa est retrorsum et vidit Je-
sum stantem et non sciebat quia
Iesus est. Dicit ei Iesus
Mulier quid ploras: quem queris: illa existi-
mans quod ortulanus est dicit ei. Domine si tu su-
stulisti illum dicit mihi ubi posuisti eum et
ego eum tollam. Dicit ei Iesus Maria. Co-
nversa illa dicit et Rabboni
qui dicit magister. Dicit
ei Iesus. Noli me tangere.
Non dum enim ascendi ad patrem meum. Na-
de autem ad fratres meos et dic eis. Ascendo
ad patrem meum et patrem vestrum deum meum et deum vestrum
Et mulieres exiue-
runt cito de monumento cum
timore et gaudio magno
curreres nunciare discipulis suis. Et ecce Ie-
sus occurrit illis dicens. Aue. Ille autem
accesserunt et tenuerunt pe-
des eius et adorauerunt eum
Tunc ait illis. Nolite ti-
mere. Ite nunciate fratribus meis
et eant in gal-
ilea ibi me videbunt. Que cum
abissent ecce quedam de custodi-
bus venerunt in civitatem et nun-
ciauerunt principibus sacerdotum
omnia que facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio acce-
pto pecuniam copiosam dederunt
militibus dicentes. Dicitis
discipulis eius nocte venerunt furati
sunt eum nobis dormientibus. et si h-

Ter: tiam
cella.

Blosa.
forte ideo
nervata e quoniam
nam angeli
assurrexerunt
presentie
christi.

Prima appa-
ritio.

Quarta ru-
bricella.

Secunda ap-
paritio.

vt eant in ga-
lilea ibi me videbunt. Que cum
abissent ecce quedam de custodi-
bus venerunt in civitatem et nun-
ciauerunt principibus sacerdotum
omnia que facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio acce-
pto pecuniam copiosam dederunt
militibus dicentes. Dicitis
discipulis eius nocte venerunt furati
sunt eum nobis dormientibus. et si h-

Unum ex quatuor

auditū fuerit a p̄side nos suadebim⁹ ei et securos vos faciem⁹. At illi accepta pecunia fecerūt sicut erāt edocti. Et divulgatū est verbū istud apud iudeos vsq; in hodiernū diem. **Surgēs.** R. autē Iesus mane prima sabbati apparuit p̄rio marie magdalene de qua eiecerat septē demonia. Et R. illayadēs nūciauit his qui cum eo fuerāt lugentib; et flentib;. Venit. J. enī maria magdalene annūcians discipulis qz vidi dñm et hec dixit mihi. Et illi audientes qui viueret et visus esset ab ea nō crediderūt. Erant. L. autē Maria magdalena Jobāna et Maria Iacob et cetera q̄ cū eis erant q̄ dicebāt ad ap̄los hec. Que regresse a monumēto nūciauerūt hec omnia illis. xi. et ceteris om̄ibus. Et visa sunt añ illos sicut deliramentū verba ista et nō credebant illis. Petrus autē surgēs cucurrit ad monumentū et p̄cumbens vidit linteamina sola posita et abiit secū mirās quod factum fuerat. Et ecce duo. ex illis ibant ip̄a die in castellū qd̄ erat in spacio stadiorū. lx. ab hierlīm noīe emaus et ip̄si loq̄bant adinuicē de his om̄ibus q̄ acciderant. Et factū est dū fabularent in via et secum quererēt et ipse Iesus appropinq̄nsibat cū illis. Oculi autē eorū tenebant ne eum agnoscerēt et ait ad illos. Qui sunt hi sermōnes quos cōfertis adiuicē ambulātes et estis tristes? Et r̄ndens vnus cui nomē cleophas dixit Tu sol⁹ pegrin⁹ es in hierusalē et nō cognouisti q̄ facta sunt in illa his diebus. Quib⁹ ille dixit. Que? Et dixerunt. De iesu nazareno q̄ fuit vir p̄pheta potēs in ope et sermone corā deo et om̄i populo. Et quō tradiderūt eū summi sacerdotes et principes nostri in damnatōez mortis et crucifixerūt eū. Nos autē sperabam⁹ q̄ ipse esset redēpturus israel. Et nūc super hec om̄ia tertia dies est quo hec facta sunt. Sed et mulieres quedā ex nostris terruerūt nos que añ lucē fuerūt ad monumentū et nō inuēto corpe eius venerūt dicētes se etiā visionē angelorū vidisse. que dicūt eū viuere. Et abierūt quidā ex nostris ad monumentū et ita inuenerūt sicut mulie-

res dixerūt. ipsum vero nō inuenerūt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credēdū in om̄ibus que locuti sunt p̄phete. Nōne sic oportuit pati christū et ita intrare in gloriā suam? Et incipiens a moise et om̄ibus p̄phetis interpretabāt illis in om̄ibus scripturis que de ipso erāt. Et appropinquaerūt castello q̄ ibant et ipse se finxit longire. Et coegerūt illū dicētes. Dāne nobiscū qm̄ aduēspascit et inclinata est iā dies et intrauit cū illis. Et factum est cū recūberet cū illis. Accepit panē et benedixit ac fregit et porrigebat ill. Et ap̄ri sunt oculi eorū et cognouerūt eū et ipse euasit ex oculis eorū. Et dixerūt adinuicē. Nōne cor nostrū ardens erat in nobis dū loquerer̄ nobis in via et aperir̄ nobis scripturas? Et surgētes eadē hora regressi sunt in hierlīm. Et inuenerūt cōgregatos. xi. et eos q̄ cū ip̄s erāt dicētes. qz surrexit dñs vere et apparuit symoni. et ip̄si narrabāt que gesta erāt in via et quō cognouerūt eū in fractōe panis. Hec R. illis crediderūt. Dum L. hec loquerent̄ iesus stetit in medio eorū et dicit eis pax vobis ego sum. nolite timere. Conturbati vero et cōterriti extimabāt se spiritum videre. Et dixit eis Quid turbati estis et cogitatōes ascendūt in corda vestra. Videte man⁹ meas et pedes meos qz ego ipse sum. Palpate et videte qz spūs carnē et ossa nō habet sicut me videtis habere. Et cū hoc dixisset oñdit eis man⁹ et pedes. Ad huc autē illis nō credētib; et mirātib; p̄ gaudio. dixit. Habetis hic aliqd̄ qd̄ manducetis? At illi obtulerūt ei partem piscis assi et fauū mellis. Et cum māducass; coram eis sumēs reliq̄as dedit eis et dixit ad eos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscū quoniā necesse est impleri om̄ia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tūc aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas et dixit eis quoniā sic scriptum est et sic oportebat xpm̄ pati et resurgere a mortuis t̄tia die et p̄dicare i noīe ei⁹ p̄nias

Quarta rubicella

Forse petr⁹ solus fuit ad monumētus sine Jobanne et i ingres su vidit xpm̄ et ista fuit tertia apparitō de q̄ iira dicit qz apparuit symoni.

Tertia apparitio.

Pater hic q̄ appuerat symoni.

Sexta rubicella.

Intelligēdū est nō de omnibus sed d̄ aliquibus inter quos thomas fuit qui egressus propterea nō vidit illo die christū cū alijs in quāta apparitione

Monotesseron siue

et remissionē peccatorū in oēs gētes inci-
pientib⁹ ab hierosolima. Vos at̄ estis tes-
tes horū ⁊ ego mittā pmissum patris mei
in vos **Lum. lxxi.** sero
ergo esset die illa yna sab⁹
baroz ⁊ fores essent clau-
se ybi erāt discipuli cōgregati ppter metū
iudeoz⁹ uenit Iesus ⁊ stetit in medio ⁊ di-
xit eis. **Par vobis.** Et cū hoc dixisset ostē-
dit eis manus ⁊ latus. **Hausi sunt ergo di-**
scipuli visū dñi. Dixit ergo eis itez⁹ **Ihs**
par vobis. Sicut misit me pater ego mit-
to vos. **Hoc cum dixisset.** Insufflauit ⁊ di-
xit eis. **Accipite sp̄m̄ sc̄m̄** quoz⁹ remiseri-
tis peccata remittunt̄ eis ⁊ quoz⁹ retinue-
ritis retenta sunt. **Thomas autē vnus ex**
duodecim q̄ dicit didimus nō erat cū eis
quando uenit Iesus. Dixerūt ergo ei alij
discipuli. **Vidim⁹ dñm̄** Ille autē dixit eis
Nisi uidero in manib⁹ eius figurā clauoz⁹
⁊ mittā digitū meū in locū clauoz⁹ ⁊ mit-
tam manū meā in latus eius nō credā Et
post dies octo iterū erāt discipuli ei⁹ int⁹ ⁊
thomas cū eis **Venit Iesus** ianuis claus⁹
⁊ stetit in medio ⁊ dixit. **Par vobis.** Dein-
de dicit thome. **Infer digitū tuū huc ⁊ vi-**
de man⁹ meas ⁊ offer manū tuam. ⁊ mitte
in latus meū. et noli esse incredulus sed fi-
delis. **Rñdit Thomas ⁊ dixit ei.** **Domini⁹**
meus ⁊ de⁹ meus. Dicit ei Iesus. qz̄ vidi-
sti me credidisti. **Beati qui nō viderūt et**
crediderūt **Multa quidē ⁊ alia signa fecit**
Iesus in cōspectu discipuloz⁹ suoz⁹ q̄ nō
sunt scripta in libro hoc. **Hec autē scripta**
sunt vt credatis qz̄ Iesus xp̄s est fili⁹ dei ⁊
vt credentes vitā habeatis in nomie eius
Postea manifestauit se iterū Iesus ad
mare tyberiadis **manifest-**
stauit autē sic. Erāt simul
Symon petrus ⁊ Tho-
mas qui dicit dydim⁹ et nathanael q̄ erat
in chana galilee ⁊ filij zebedei ⁊ alij ex disci-
pulis eius duo **Dicit eis symon petrus** **Va-**
do piscari. Dicit ei. **Venim⁹ ⁊ nos tecuz⁹.**
Et exierūt ⁊ ascenderūt in nauim⁹ illa no-
ctē nihil p̄ndiderūt **Hanc autē iam fa-**
cto stetit Iesus in litore. non tamē cogno-
uerūt discipuli qz̄ Iesus est. **Dixit ergo eis**
Iesus **Pueri nūquid pulmentariū habe-**
tis? **Rñderunt ei.** **Non.** **Dixit eis** **Dirigi-**
te in dexterā nauigij retez⁹ inuenietis **Di-**
serūt ergo rete ⁊ iam nō valebant trahere p̄
multitudine pisciū. **Dicit ergo discipul⁹**

Septima ru-
bricella.

Octava ru-
bricella.

ille quē diligebat Iesus Petro. **Dñs est.**
Simon petr⁹ cū audisset quia dñs est. tu-
nica succinxit se. **Erat enī nudus ⁊ misit**
se in mare. **Alij autē discipuli nauigio ve-**
nerūt. **Non enī longe erat a terra sed qua-**
si cubitis ducētis trahentes rete piscium.
Ut ergo descenderūt in terrā viderūt pru-
nas positas ⁊ piscē suppositum ⁊ panem.
Dicit eis Iesus. **Afferre de piscib⁹ quos**
p̄ndidistis nūc. **Ascendit autē Symō**
Petrus ⁊ traxit rete plenū magnis pisci-
bus centū quinquaginta tribus. **Et cum tā-**
ti essent nō est scissum rete. **Dicit eis Ihs**
Venite prandete. **Et nemo audebat di-**
scumbentū interrogare eū. **Tu qs̄ es.** sci-
entes quia dñs est. **Et uenit iesus ⁊ acce-**
pit panē ⁊ dabat eis ⁊ piscem similr. **Hoc**
iam tertio manifestat⁹ est Iesus discipul-
is suis cum resurrexisset a mortuis **Lūer⁹**
go p̄dissent dicit symo⁹
ni Petro iesus? simon io-
hānis diligis me pl⁹ his
Dicit ei etiā dñe tu scis qz̄ amo te. **Dicit**
ei pasce agnos meos. **Dicit ei iterū simō**
Johānis diligis me? **At illi.** **Etiā dñe**
tu scis quia amo te. **Dicit ei pasce agnos**
meos. **Dicit ei tertio** **Si**
mō Johānis amas me?
Lōtristat⁹ est Petr⁹ qz̄ di-
xit tertio amas me ⁊ dicit
Dñe tu om̄ia scis tu scis
quia amo te. **Dicit ei pa-**
sce oues meas. **Amen amen dico tibi** **cuz⁹**
esses iunior cingebas terz⁹ ambulabas ybi
volebas. **cum autē senueris extends ma-**
nus tuas ⁊ alius te cinget ⁊ ducet quo tu
nō vis. **Hoc autē dixit significās q̄ morte**
clarificatur⁹ esset deū. **Et cum hoc dixisset**
dixit ei. **Sequere me.** **Conuersus Petrus**
vidit illū discipulū quē diligebat iesus se
quentē. **qui ⁊ recubuit in cena sup̄ pectus**
eius ⁊ dixit. **Dñe quis est q̄ tradet te.** **Hūc**
ergo cū vidisset Petrus dixit Iesu. **Dñe.**
hic autē quid? **Dicit ei Iesus** **Sic eū vo-**
lo manere donec veniā quid ad te? tu me
sequere **Exiit ergo ser-**
mo iste inter fratres qz̄ di-
scipulus ille nō moriē **Et**
nō dixit Iesus qz̄ nō moriē sed sic eū volo
manere qd̄ ad te. **Hic est discipul⁹ ille q̄ te**
stimoniū p̄hibet de his ⁊
scripsit hec. ⁊ scim⁹ qz̄ vez⁹
est testimoniū ei⁹ **Undeci**

Nona rubri-
cella.

Interoga-
tur petrus ⁊
papa p̄stituit
⁊ sua mo-
ris ei p̄dicatur.

Decima ru-
bricella.

Probabile ē
m̄tros alios

D. autē discipuli abierunt in galileā in montem vbi constituerat illis **J**esus **E**videntes adorauerunt. quidā autē dubitauerunt. **E**t accedēs **J**esus locutus est eis dicens. **D**ata est mihi oīs potestas in celoz in terra. **E**untes docete oēs gentes baptisantes eos in nomine patris et filij et spūs sancti **D**ocentes eos fuare omīa quecūq; mandauī vobis. **E**t ecce ego vobiscū sum omībus dieb; vsq; ad cōsummatōez seculi **H**ouissime **R**. autē recūbentib; xi. **A**pparuit illis **J**esus et exprobrauit incredulitatē illoz et duriciam cordis quia his q; viderāt eū resurrexisse nō crediderūt. **E**t dixit eis. **E**untes in mūdū vniuersum p̄dicare euangelium omī creature **Q**ui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit. **Q**ui vero nō crediderit cōdemnabit. **S**igna autē eos qui crediderint hec sequētur **I**n nomīe meo demonia eijcient. **L**inguis loquētur nouis serpētes tollent. **E**t si mortiferū quid biberint nō eos nocebit **S**up egros manus imponent et bene habebūt **E**duxit **L**. autem eos foras in bethaniā/ et eleuatis manib; suis bñs dixit eis **E**t factū est dum benediceret illis/ recessit ab eis et ferebat in celū **E**t **R**. dñs quidē **J**esus postq; locutus est eis/ assumptus est in celū. et sedet a dextris dei **E**t **L**. ipsi adorantes regressi sunt hierusalem cū gaudio magno. **E**t erant semp in templo laudātes et bñdicētes deū **I**lli. **R**. autē p̄fecti p̄dicauerūt vbiq; dño coopāte et sermonē cōfirmante sequētibus signis. **S**unt **J**. autē et alia multa que fecit **J**esus. que si scribantur per singula. nec ip̄m arbitroz munduz capere eos qui scribendi sunt libros. **F**init vnum ex quatuor **M**agistri **J**ohannis gersonis

ibi fuisse ab xj. sicut ap̄ls loq̄t q; appuit pl̄ q; qn gēns fratribus simul in quib; aliqui potuerūt dubitare v̄ nō creditisse illis qui videbant.

Andecia rubricella.

Duodecima rubricella.

Blosa **V**ide apud **L**ucā hec apparitō fuisse facta in die pasche vbi uigillāter intē datur aliorū simul euāgelistaz narratō supplementum eoz que **L**uc. omisit nō q; ex ignorantia sic patet **A**ccum s. vbi narrat se p̄buisse v̄ uū in multis argumentis p̄ dies quadraginta.

Sequitur tractat^o 2

eiusdē **L**ancellarij **P**arisiē. de potestate ecclesiastica. **E**t de origine **J**uris et legū: editus **C**onstantie tempe **C**oncilij general.

Potestas ecclesiastica debz ab ecclesiasticis quid et qualis et quāta sit agnosci **H**abz hoc itaq; fieri. vt et honorez cōgnita. cū deus dederit talem potestātē hoībus: et vt in suis terminis honorata seruet̄ ne plus debito false eā opīniones vel deprimāt vel exaltent. **Q**m̄ primū est sacrilege impietatis. **A**ltē de adulatione pestifera suspectū est **C**ōstat igitur q; de potestate ecclesiastica disputare v̄ inq̄rere nedū lz sed decet et expedit: tantūmodo sit intentōis ocul^o simplex et rectus **Q**uidni sic liceat: cū de ipsi^o oīporētis dei potestate crebro fiat absq; omī temeritate cōquisitio **H**ec me p̄sideratio mouit vt de potestate ecclesiastica sub pauculis cōsideratōnib; differerē/ quatin^o materia que quodāmodo videt̄ infinita. sicut tractari solet ab aliq;bus p̄ autoritates et allegatōnes. resoluerē ad paucos certos et claros terminos. p̄ descriptōes et diuisiones resolutione p̄cedendo. allegationū cōfusione dimissa. q̄les apud doctozes inuēire. nō est difficile. **C**eterū non vsurpo nunc in hoc opusculo vel alijs. me diciturū aliquid qd̄ alibi nō inueniā **S**ciēs illud comici **A**ulūm est iā dicitū qd̄ non dicitū sit pri^o **S**atis est si ex bene inuētis et doctrinis aliorū ego meis verbis. meo ordine fauū aliquē veritatis instar apū p̄pria quadā arte compingā. **F**iet autē initiū a quid noīs terminū. qm̄ hoc ignorato palogifant̄ facillī inquisitores veritatis. **E**rit vero finis de origine **J**uris et legum.

Prima considera.

Potestas ecclesiastica est prās que a xpo sup̄naturaliter et specialr̄ collata est suis ap̄lis et discipul. ac eorum successorib; legitimis. vsq; in finē seculi ad edificatiōem ecclie militantis. fm̄ leges euāgelicas. pro cōsecutiōe felicitatē eterne **H**ec descriptio data est p̄ causas quadruplicē fm̄ quā distinguit̄ potestas ecclesiastica ab alia qlibet potestate. **P**otestas ibi ponit̄ pro genere **E**st autē potestas. facultas p̄pinq; ad exercitū in actuz.

Unum ex quatuor

Sequuntur rubri

celle in magna rubrica. 30.
 3 2 3 4 5
 Octo beant lux lex archa q̄ viderit est nō.
 6 7 8
 Ledemalo benefac ingratia da sine teste.
 9 10 11 12 13
 Ora condona ieiuna cor sit tibi vbi lux
 14 15 16
 Nefis sollicit⁹ damnas sanctū canib⁹ dans
 17 18 19 20
 Dat p̄r arca bonos fruct⁹ opare petre par
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 141.
 3 2 3 4 5 6
 Sum via cū p̄redo vitis quia te sed odit
 7 8 9 10 11 12
 Obsequiū mundū modicū siquid p̄r vñū
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 146.
 3 2 3 4 5
 Pontio dāt victum iudas alb homicida.
 6 7 8 9 10 11
 Ecce homo nil vroz lauro lauit ludif intus
 Sequuntur rubricelle in rubrica. 150.
 3 2 3 4 5 6
 Tres duo stabāt auete fregit stat medio
 7 8 9 10 11 12 (par)
 Octo nauī petre vobiscū tingite signis

Prima pars princi

palis de origine et ingressu christi. Et primo de eterna christi generatione. Johis. i.

Ap̄ principio erat verbum. et verbum erat apud deū. et deus erat verbū. hoc erat in principio apud deū. Omnia per ip̄m facta sunt et sine ip̄o factum est nihil. quod factū est

in ip̄o vita erat. et vita erat lux hominū. et lux in tenebris lucet. et tenebre eū non cōprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomē erat iohānes. Hic venit in testimoniū vt testimoniū perhiberet de lumine. vt omnes crederent per illū. Non erat ille lux. sed vt testimoniū perhiberet de lumie. Era lux vera que illuminat omnē hominem venientem in hunc mundū. In mundo erat et mū-

Glosa
 Fu hic p̄occupatio de missione iohānis que postmodum dicitur et explicatur.

ndus per ip̄m factus est et mūdus eum non cognouit. In propria venit. et sui eum nō receperunt. Quotquot autē receperunt eū. dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui credunt in nomine eius. qui nō ex sanguinibus. neq; ex voluntate carnis. neq; ex voluntate viri sed ex deo nati sūt. Et verbū caro factum est. et habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius. gloriā quasi vnigeniti a patre. plenum gratie et veritatis.

Hic p̄occupatio fit de incarnatione verbi. q̄ postmodum dicitur et explicatur.

Prohemium Luce

Quoniam quidē multi conati sunt ordinare rerū narrationē que in nobis cōplete sunt. sicut tradiderunt nobis q̄ ab initio ip̄i viderunt. et ministri fuerūt sermonis. Visum est et mihi asscuto omnia a principio diligēter tibi ex ordine cōscribere optime theophile vt cognoscas eorū verborū de quib⁹ erudit⁹ es veritatē

Secūdo de annun

ciatione iohannis baptiste. Et conceptōe eiusdē. Luce primo. Ca. ij.

Hic in diebus herodis regis iudee sacerdos quidā nomine zacharias de vice abia. et vroz illi de filiabus aaron et nomē eius elizabeth. Erant autē ambo iusti ante deū incedētes in omnibus mādatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius eo q̄ esset elizabeth sterilis. et ambo p̄cessissent in diebus suis. Factum est autē cum sacerdotio fungeretur zacharias in ordine vicis sue. ante deū s̄m consuetudinē sacerdotū sorte exiit. vt incensum poneret ingressus in templum domini. Et erat omnis multitudo populi foris orans hora incensi. Apparuit autē illi angelus domini stans a dextris altaris incensii. Et zacharias turbat⁹ ē vidēs. Et timor irruit sup eū. ait autē ad illū angelus. Ne timeas zacharia. quod iam exaudita est deprecatio tua. et vroz tua elizabeth pariet tibi filium. et vocabis nomen eius iohānes. Et erit gaudiū tibi et exultatio. et multi in natiuitate eius gaudebūt. Erit enī magnus corā domino. et vinū et siccā non bibet. et sp̄sctō replebit⁹ adhuc ex vtero m̄ris sue.

Tres fuerūt herodes. vñ versus. Et scilicet lontra necat pueros. at ip̄a iohāne. Percutit agrippa iacobum. dat carceri petrū

D. autē discipuli abierunt in galileā in montem vbi constituerat illis **J**esus **E**videntes adorauerunt. quidā autē dubitauerunt. **E**t accedēs **J**esus locutus est eis dicens. **D**ata est mihi oīs potestas in celoz in terra. **E**untes docete oēs gentes baptisantes eos in nomine patris et filij et spūs sancti **D**ocentes eos fuare omīa quecūq; mandauī vobis. **E**t ecce ego vobiscū sum omībus dieb; vsq; ad cōsummatōez seculi **H**ouissime **R**. autē recūbentib; xi. **A**pparuit illis **J**esus et exprobrauit incredulitatē illoz et duriciam cordis quia his q; viderāt eū resurrexisse nō crediderūt. **E**t dixit eis. **E**untes in mūdū vniuersum p̄dicate euangelium omī creature **Q**ui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit. **Q**ui vero nō crediderit cōdemnabit. **S**igna autē eos qui crediderint hec sequētur **I**n nomīe meo demonia eijcient. linguis loquētur nouis serpētes tollent. **E**t si mortiferū quid biberint nō eos nocebit **S**up egros manus imponent et bene habebūt **E**duxit **L**. autem eos foras in bethaniā/ et eleuatis manib; suis bñs dixit eis **E**t factū est dum benediceret illis/ recessit ab eis et ferebat in celū **E**t **R**. dñs quidē **J**esus postq; locutus est eis/ assumptus est in celū. et sedet a dextris dei **E**t **L**. ipsi adorantes regressi sunt hierusalem cū gaudio magno. **E**t erant semp in templo laudātes et bñdicētes deū **I**lli. **R**. autē p̄fecti p̄dicauerūt vbiq; dño coopāte et sermonē cōfirmante sequētibus signis. **S**unt **J**. autē et alia multa que fecit **J**esus. que si scribantur per singula. nec ipm arbitroz munduz capere eos qui scribendi sunt libros. **F**init vnum ex quatuor **M**agistri **J**ohannis gersonis

ibi fuisse ab xj. sicut apłs loq̄t q; appuit pl̄ q; qn gēns fratribus simul in quib; aliqui potuerūt dubitare vñ nō creditisse illis qui videbant.

Andecia rubricella.

Duodecima rubricella.

Blosa **A**ideť apud **L**ucā hec apparitō fuisse facta in die pasche vbi uigillāter intē datur alioz simul euāgelistaz narratō supplementum eoz que **L**uc. omisit nō q; ex ignorantia sic patet **A**ccum s. vbi narrat se p̄buisse vñ uñ in multis argumentis p̄ dies quadraginta.

Sequitur tractat' 2

eiusdē **L**ancellarij **P**arisiē. de potestate ecclesiastica. **E**t de origine **J**uris et legū: editus **C**onstantie tempe **C**oncilij general.

Potestas ecclesiastica debz ab ecclesiasticis quid et qualis et quāta sit agnosci **H**abz hoc itaq; fieri. vt et honoreť cognita. cū deus dederit talem potestātē hoībus: et vt in suis terminis honorata seruet ne plus debito false eā opinioniones vel deprimāt vel exaltent. **Q**m̄ primū est sacrilege impietatis. **A**ltē de adulatione pestifera suspectū est **C**ōstat igitur q; de potestate ecclesiastica disputare vñ inq̄rere nedū lz sed decet et expedit: tantūmodo sit intentōis ocul' simplex et rectus **Q**uidni sic liceat: cū de ipsi' oīporētis dei potestate crebro fiat absq; omī temeritate cōquisitio **H**ec me p̄sideratio mouit vt de potestate ecclesiastica sub pauculis cōsideratōnib; differerē/ quatin' materia que quodāmodo videt infinita. sicut tractari solet ab aliq;bus p̄ autoritates et allegatōnes. resoluerē ad paucos certos et claros terminos. p̄ descriōes et diuisiones resolutione p̄cedendo. allegatōnū cōfusione dimissa. q̄les apud doctozes inuēire. nō est difficile. **C**eterū non vsurpo nunc in hoc opusculo vel alijs. me diciturū aliquid qd alibi nō inueniāť sciēs illud comici **A**ulūm est iā dicitū qd non dicitū sit pri' **S**atis est si ex bene inuētis et doctrinis alioz ego meis verbis. meo ordine fauū aliquē veritatis instar apū p̄pria quadā arte compingā. **F**iet autē initiū a quid noīs terminū. qm̄ hoc ignorato palogifant' facill' inquisitores veritatis. **E**rit vero finis de origine **J**uris et legum.

Prima considera.

Potestas ecclesiastica est prās que a xpo supnaturaliter et specialr collata est suis apłs et discipul. ac eorum successorib; legitimis. vsq; in finē seculi ad edificatiōem ecclie militantis. fm̄ leges euāgelicas. pro cōsecutiōe felicitat' eterne **H**ec descriptio data est p̄ causas quadruplicē fm̄ quā distinguit potestas ecclesiastica ab alia qlibet potestate. **P**otestas ibi ponit' pro genere **E**st aut' potestas. facultas p̄pinq; ad exercēdū in actuz.

De potestate

Propriqua in q̄s q̄q̄ fm facultatē remotā
z obedientialē nō est impossibile ap̄d de-
um om̄e verbū. Porro notat causa ef-
ficiens principalis cū dicit̄. A x̄po supna-
turaliter collata. Causa vero materia-
lis vel subiectiua signat̄ cum subdit̄. suis
ap̄lis. zc. Causa formalis insinuat̄ cū
dicit̄ fm leges euāgelicas dant enī formā
vtendi. Deniq̄ causa finalis cōcludit̄
Ad edificatōem ecclie militantis p̄ cōsecu-
tōne felicitatis eterne. Additū est hoc
aduerbiū specialit̄. ad exclusionē donoz
supnaturaliū. que om̄i viatori p̄nt esse cō-
munia. sicut sunt fides/spes/charitas/p̄-
phetia/timor pietas z filia. Un̄z ecclie-
sia cōtracte sumit̄ dum loq̄mur hic de ec-
clesiastica pt̄ate. pro illis videlicet q̄ specia-
li quodā signaculo dedicati sunt ad diuī-
nū seruitiū. a clericatura que infimū tenet
gradū. vsq̄ ad supremū quo papa decora-
tur. Falloz si nō sit hec descriptio p̄pria
cōpetens om̄i z soli eclesiastice potesta-
ti. qm̄ om̄is alia potestas. vel est naturali-
ter indita/quo ad cām efficientē. vel ē fm
leges naturales aut humanas regulata q̄
ad causam formale. vel est ad finē natura-
lem imediate z principalit̄ ordinata. Ad
deniq̄ quo ad cām subiectiuā radicā in
habentibz eā fm dona naturalia. etiā vbi
supnaturalia nō adessent. q̄lia sunt fides
spes. z charitas. Unde potestas secula-
ris cōuenit alijs q̄ xp̄ianis baptisat̄. Po-
testas autē eclesiastica de necessitate fun-
dat̄ in dono supnaturali sicut est caracter
baptismalis de cōmuni lege. qui caracter
in viatoribus. eos de eclesia militante red-
dit. facit insup idoneos z capaces eclesia-
stice pt̄atis. Fatemur itaq̄ q̄ charitas seu
gratia gratū faciēs valde decens est in su-
scripturis. vel iā habētibz eclesiasticā po-
testatē. non tamē exigūt̄ pro dando titulū
quasi sine ea nequeat̄ i aliq̄ fundari l̄ sub-
sistere potestas huiusmodi. Dic̄ ei fuit er-
ror vetus z valdensiū z paupez de lugdu-
no qui p̄ zycleff z sequaces suos renoua-
ri quesit̄ est. sed iuste dānat̄. Cur ita? He-
hierarchicus ordo potestatis eclesiastice
maneat instabilis vagus z incertus cū ne-
mo sciat an amor vel odio dignus sit. Et
minus hoc de grā predestinatōnis cōstet
quā ponunt radicē necessariā p̄ titulo vel
iure cuiuslibet pt̄atis. Dac̄ igit̄ descri-
ptione p̄supposita p̄ intelligētia quid sit

ecclesiastica potestas in genere. descende-
mus ad species. Pro quarū noticia mlti-
plex animaduertēda est distinctio. vt dis-
ferentie que addite generi constituūt spe-
ciem innotescant.

Consideratio. II

Potestas eclesiastica secernit̄ p̄ria
sui diuisiōe in potestatē ordinis.
z potestatē iurisdictionis. Rursus
potestas ordinis. duplicē habet respectū
Un̄ est sup corpus xp̄i mysticū vez. quo
ad consecratōem eius. Alter est sup corp̄
xp̄i mysticū seu membra ei? Et hoc dupl̄.
vel quo ad administratōnem corp̄is xp̄i
veri. vel quo ad administratōez vel exhibitō-
nem alteri? sacramēti sicut est ordo vel cō-
firmatio. vel penitentialis absolutō. Po-
testas iurisdictionis duplex est. vna in foro
exteriori. Altera in foro cōsciētie interiori.
Rursus potestas iurisdictionis in foro
exteriori dupliciter cōsiderat̄. vno modo p̄
ut imediate tradita est a x̄po fm legem
euāgelicā. Alio mō put supaddita est ex
humana cōstitutōne vel dono per princ̄i-
pes seculares aut aliter. Subide pt̄as iu-
isdictionis in foro interiori cōsurgit ex du-
plici radice. Uno mō ex pte hoīs vltro se
subijctis tali potestati sicut cū sp̄ōte cō-
fitens subijct̄ se p̄sbitero. z ordinād̄ ep̄o
Alius subiectōis modus cōsurgit ex auto-
ritate superioris. hūc vel illū tali vel tali su-
bijctis quod fieri potest nō ad arbitriū
illius q̄ subijct̄. Et sic inter duplicē hanc
subiectōem differētia magna patet. Et
quoniā ad pauca aspiciētes de facili enū-
ciant. z enunciantes seipsos vel dicta sua
nō resoluūt sed cōfundunt. Eoz doctrina
reddit̄ vel erronea vel in intelligibilis. vlt̄
difficilis z p̄plexā. Doctrina vero sapiētū
facilis teste sapiēte. quia resolute z ordina-
te p̄ distinctōes tradent om̄ia separantes
preciosum a vili. z p̄cauētes ne lucē verit̄-
tatis tenebrosa nubes erroris inuoluat/
sed sit ignis sine fumo. Declaratōez multi-
plicis huius distinctōis meli? aliter dare nō
possum? q̄ si sua. cuiuslibet membro donec
descriptio vel specialis notificatio. Di-
cam? igit̄ q̄ potestas ordinis primo mō
cōsiderata est pt̄as eccl̄astica respiciēs p̄ri-
cipaliter z essentialiter consecratōnem corp̄is
xp̄i veri. quia. s. p̄t hūc eaz cōsecrare
corp̄ z sanguinē xp̄i virtute verboz sacra

mentaliū. **P**onit hic potas ecclesiastica p genere, que potestas qd z qualis sit imedia/te predictim. cuius descriptōem hic et in omnibus consequenter dicēdis absq; alia re petitōe supponim. dū vtemur hoc termi/ no p genere potestas ecclesiastica. Additur hec clausula respectus principalit z tanq; p differentia specifica. distinguēte eā a qua liber alia ecclesiastica potestate. **H**ec potas de lege cōi inabdicabilis est. in auferibilis. z illimitabilis in sua essentia. quoniam qd qd est sacerdos rite consecrat. si temptet euz intentōe. z cū forma z materia debitis cō/ secrare. cōsecraty tūq; etiā si excoīcatus/ si beret. si quocunq; degradat. extiterit/ peccaret nihilomin. i hoc casu nec ad vtilitatem suam sed dānatōnem hoc ageret.

Iuxta qd vtiliter distigui solet. q aliqua sunt de necessitate executōis hmoi prās dupl. **U**na est necessitas solius precepti cui trāsgressio graue peccatū est. sicut q excoīcatus nō consecrat. veruntamen hec trāsgressio nō impedit cōsecratōis effectū principālē. qui est trāslubatio. **A**ltera est necessitas cōsecratōis vel sacramenti. cōsistens in hoc q minister sit rite ordinat. hns intentōem cōsecrandi cū forma z materia debitis. qd si alterū defuerit. nihil efficiat. z peccat. **H**anc potestatem tradūt doctores concorditer parē esse in omnibus qui consecrati sunt sacerdotes. q potas collata fuisse credit in cena dū dixit xps apostol/ hoc facite in meā cōmemoratōnem. **U**bi doctores cōiter sentiūt q Judas illic fuit sacerdos cōstitut. sicut p̄s elect. in apostolatū prātem pdicandi z faciēdi miracula suscepit. **E**t hic sumit argumentū q potas ecclesiastica nō necessario fundat in fi de vel gratia. sed in caractere baptismali/ quē de lege p̄muni necessario p̄supponit.

Consideratio .III.

Potestas ecclesiastica ordīs alio mō cōsecrata prout respicit ministratōnem corpis xpi fidelib. z ministratōnem sacramētoz ordīs z cōfirmatōis. **C**onsecratōem insup virginū. **A**bbatū z eccliaz. z institutōem ministroz ecclie nō est eqliter in quolibet sacerdote. **C**ui rō est qm̄ simplex sacerdos iuxta cōez doctoz sentētias nō p̄ ordines cōferre. neq; sacm̄ cōfirmatōis dare neq; cōsecrare virgines. zc. **E**t iā de facto sic q si tale aliqd

temptet agere. nihil tñ efficiat. qz neq; cōfirmat neq; ordinat. **E**ps autē si volentē cōfirmari. si volentē p̄terea ad ordines p̄moueri. qui sit eoz susceptibilis. qd d̄ p̄pter secū muliebriē temptauerit vel cōfirmare/ vel ordinare/ ordinatū tūq; vel cōfirmat de facto licz excoīcatus. licet irregularis. licz degradatus extiterit. **E**t in hoc par in omnibus epis/ ab infimo vsq; ad supremū qui papa dicit/ potas ordīs. **N**on autē in sacerdotib; minorib; est hec potas vt dictū ē saltē in tali plenitudine seu p̄fectōe q hoc possint. **L**icet concedat cū maiori p̄cedo q supra sacerdotū simplex. nulla est altera potas ordīs. neq; i epis. neq; i papa. **S**ed aliter est in epis z papa aliter in simplicib; presbiteris. sicut exēplificat. q eadem est hūanitas in hoīe dū est puer. z eadē dū factus est vir. vir nihilomin. genera re p̄ sibi sile. puer nequaq;. **C**ū igit fuerit inter aplos z discipulos tal distinctio. sicut int̄ ep̄os z simplices curatos sacerdotē. sicut notat ysi. z magister in. iiii. disti. xviii. ca. vii. allegans eū. p̄spicua est veritas hui. consideratōis. **S**i vero loqremur de prāte iuris. iuxta qd dici solet. **I**lud possum. qd de iure possum. certior adhuc est ista consideratio. qz null. sacerdos rite ministrat aliqd sacm̄. secluso necessitatis casu nisi iurisdictionē habeat sup illū cui ministrat. **S**ed sup hac re dabitur cōsideratio sequēs. satis sit interim aperuisse. qliter sit vel nō sit eqlis potas ordīs in omnib; presbiteris qz q ad consecratōnez corpis xpi veri/ eandē hnt sacerdotes oēs potatē. **Q**uantū vero ad sacramētoz ministratōnem. dispar est in epis z simplicib; presbiteris potas seu facultas. tā de iure qz de facto. **S**imilr in ministroz ecclesiasticoz institutōe. que est potas cōpetēs p̄mis hierarchijs. de p̄rio ordine z scō. nō autē inferiorib; quē admodū sunt curati. qui licz purgare illuare z p̄ficere possint plebē suam. p̄t inferior angeloz hierarchia purgat illuare. z p̄ficit sub celestēz vel humanā hierarchiā. nihilomin. hec potestas curatoz non extēditur ad hierarchiā specialē institutōem. de instituto cōi. **A**ddam. qz etsi prim. hierarcha summus pontifex/ vel alij consequenter suo mō possint p̄ rōnabili causa vl. necessitate. dare suis inferiorib; adiutores ad exercēdū hierarchicos act. q sunt purgare. illuare

De potestate

et p̄ficere plebes sibi subditas sicut inue-
nit de penitentiarijs et puilegiatis. hoc tñ si
ne manifesta ratione vel necessitate facere
non debz vel cū eorundē deiectione. irre-
uerentia et vilipensione ap̄d illos q̄bus ho-
nori dñt esset a q̄bus debitā sustentationē
recipere pro suo statu et misterio p̄nt. Quis
enī tutorē dederit adulto / prudētī puidē-
tī et potētī. se nolēte? Nec tandē claudica-
redz. obligatio mutua ep̄oz vel curatorū
ad plebes suas. Claudicat autē dum ple-
bes eximūtur et libertant (si ista libertas n̄
iniq̄tas est) duz eligere sibi p̄nt hierarchi-
santes eos in foro conscie. vel in p̄dicatō-
ne. aut sacroz alioz ministratōe. Prelati
vero maiores vel minores remanēt hac ob-
ligatōe constricti / vt nō liceat eis plebib⁹
suis negare quicquid in p̄dicatōe q̄suerint /
tanq̄s nedum deo. sed eis rōem reddituri
sint. etiā si pestilentiali si epidimiali si qua-
uis alia abominabili cōtagione morbi la-
borauerūt. Preterea si tales vice pastorū
dati. lupoz accipiūt officii. si seducāt sub-
ditos. lacerēt et deuozēt. nulla reliquit eis
obuiandi vel pmouēdi p̄as. nisi forte di-
cat q̄ hi superiores hñt p̄ iudicib⁹. Sz aper-
ta est rñsio p̄latoz de quibusdā. Inimici
nostri sunt iudices. Attendat lector cir-
ca cōsideratōnem istā de ep̄atu. si sit ordo
vl sacerdotiū. q̄ ap̄d theologos et iuristas
est cōcordia in re. bene cōcipiēdo. sz expli-
catio diuersa est. Quia iuristez vocāt ep̄atū
esse ordinē. quoniā pōt vltra sacerdotiū.
Theologi vero cōcedūt scdm se q̄ ep̄at⁹
est p̄as hierarchica supra sacerdotiū. sed
qz nihil addit p̄tatis supra cor p̄ xp̄i vez.
p̄pterea nō dicūt q̄ sit nouus ordo sed bñ
noua p̄as et hoc credit in hīdē. Rursus
attendat q̄ de cōfirmatōe dicit sc̄t̄s tho-
mas eā p̄mitti posse a papa simplici sacer-
doti. p̄pter bñ greg. q̄ dā dicitū. pluribus
tamē hoc nō placet. et dicūt illos de quib⁹
loquit greg. nō fuisse confirmatos tolera-
ti autē sunt sic manere. qz cōfirmatō. non
est necessitatis sac̄m. Deniqz datur rō
per doctozes cur mulier nō sit susceptibil⁹
cuiuscūqz ordinis quoniā subiectiōis se-
rus est. non hierarchice dominatiōis.

Consideratio. IIII

Potestas ecclesiastica iurisdictionis in
foro exteriori / est p̄as ecclesiastica
coercitiua. que valet exerceri in alte-

rum etiā inuitū / ad dirigendū subditos in
finē b̄titudis eterne velut in finē primū et
principaliter intentū. Addita est fatemur
hec vltia clausula descriptiōis ad exp̄s̄iōz
magis q̄ necessitatē / qm̄ hec includit in
hoc noie posito p̄ genere. p̄as ecclesiastica.
sicut in descriptiōe sua notatū est. Attē-
dat autē q̄ iurisdictione dicit noie generali
quasi iuris dictio. i. p̄as dicēdi ius. vel est
iurisdictione q̄si iuris dictio. i. pmulgatō vl
notificatio seu p̄nūciatio. Proprie vero
dicit iurisdictione facultas seu p̄as p̄p̄ua
dicēdi vel sentētiandi ius in altez etiā in-
uitū. Et hec duplex est. T̄p̄alis et sp̄ualis
T̄p̄alis exercet fm̄ leges civiles ad finem
q̄ere cōuersatiōis hūane pro hac vita. Spi-
ritualis autē exercet fm̄ leges canonicas
ad finē principalē eterne b̄titudinis cōse-
quēde. Ceterū p̄as hec iurisdictionis
ecclesiastice. adeo vicina est iurisdictioni secu-
lariz politicę / q̄ laicis imo et mulierib⁹ ple-
rūqz in multis casib⁹ cōicari p̄t executio.
vel cōmitti. Hāc p̄atē cōtulit xp̄s mar-
tyij. dū dixit petro vice oim. Si peccave-
rit in te frater tu⁹ / vade et corripe eū. et. Se-
quit q̄ si te nō audierit dic eccie. q̄ si eccle-
siā nō audierit. sit tibi sicut ethnic⁹ et pub-
lican⁹. Quo in loco fundat iuridica po-
testas exercicadi vel interdiciēdi ab ecclesi-
cis sacramētis et cōione fidelitū / rebelles et
inobediētes ecclesie. sicut vsus est ap̄s et
idē hortat⁹ est ad titum. iij. scribēs hereti-
cū hoim post primāz sc̄dam correptōne
deuita. Et si le dixit p̄ie ad cori. v. Si q̄s
frater noiat inter vos. et. sequit. Cū h̄mōi
nec cibū sumere. Fundat rursus absqz
om̄i calūnia ponibili in hoc textu pleni-
tudo p̄tatis gladij sp̄ualis et executio eius
in ecclesia sup quēlibet xp̄ianū qui est frat-
noster. etiā si papa fuerit. Nec accipiendū
est hic. dic eccie. i. pape. Qm̄ xp̄s petro lo-
quebat. qui nō dixisset sibi ipsi. Itē qz sub-
iūctū est plaliter. Quēcūqz ligaueritis sup
p̄ terrā et. Deniqz si nō h̄ret ecclesia talē
p̄atē et executōz frustra dixisset xp̄s. dic ec-
clesie / quia potuissz impune nō audiri. cō-
tra illō qd sequit. Si ecclesiā nō audierit
sit tibi et. Fundat etiā in hoc textu ne-
dū p̄as exercēdi sed p̄as diffiniēdi deter-
minādi statuēdi decernēdi / constituēdi
precepta leges et canones. Procedēdi dei-
niqz cōtra nō obediētes vsqz ad sentētiā
exercicatiōis inclusiue. immo fm̄ canones

nunc institutos. vsq; ad inuocatōem bra-
 chij secularis: quia dicitur in textu q; si ec-
 clesiā non audierit. &c. Audire igit; debet
 ecclesiā quilibet frat; noster q; dicit ad deū
 Pater noster sicut explicat alibi xps Qui
 vos audit me audit. Adfirmā hāc sen-
 tentiā. statuta & practicata in h; sacro Co-
 stan. cōcilio p̄sertim vi Aprilis anni D.
 cccc. xv. an sessione publica. Cui; inter ce-
 tera sunt hec decreta duo p̄tia. Et primo
 declarat q; ipsa in spūs sancto legitime cōgre-
 gata. generale conciliū faciens. & ecclesiā
 catholicā militantē representās prātē im-
 mediate a xpo h; cui; q;lib; cuiuscūq; sta-
 tus vel dignitatis. etiam si papalis existat
 obedire tenet; in his que p̄tinent ad fidē. &
 extirpatōnē dicit; scismatis ac generalē re-
 formatōem eccle; dei in capite & in mēbr;
Ite declarat q; quicūq; cuiuscūq; stat;
 vel dignitatis etiam si papalis existat q; mā-
 datis statutis. seu ordinatōnib; aut p̄ce-
 ptis hui; sancte Synodi; & cuiuscūq; al-
 terius concilij generalis legitime cōgregari
 sup̄missis. seu ad ea p̄nētib;. factis vel
 faciendis/obedire cōtumacit; p̄tempserit.
 nisi resipuerit cōdigne penitētie subijcia-
 tur. & debite puniat; etiam ad alia iuris sub-
 sidia si op; fuerit recurrēdo. Concludi-
 tur autē ex p̄missis q; si prās p̄dicta. sit ec-
 clesie data: cōciliū generale rep̄tans eccle-
 siā. h; illā. immo videt; q; ecclia vt sparsim
 p̄siderata nō h; illā prātem nisi in quodā
 materiali seu potēiali. sed cōgregatio sua
 & vnio que fit in concilio generali dat ei
 formā sicut in alijs cōitatib; exēpluz dari
 p̄t. Et fundat; p̄dicta prās ecclesiastica
 iurisdicōis in vnitate vel vnione tali. quē
 admodū notasse videt; euat; Augustin;
 q; clauēs ecclesie date sunt vnitati. Ve-
 ritatē hōc nō impedit quin date sint pe-
 tro tanq; monarche. legitimisq; successo-
 ribus suis p̄cipalib; tñ eccle;. P̄tio rōe
 indeniabilitatis. q; porte inferi nō p̄uale-
 bunt aduersus eā nec deficiet fides ei;. nō
 sic de papa. Secūdo rōe regulabilitatis.
 qm; h; regulare vsūm prātis papalis: nō
 sic cōuerso. Tertio rōe multiplicitaris
 qm; ecclesia cōtinet prātem quālibet eccle-
 siasticā. etiam papalē nō sic papa p̄sertiz in-
 extensioē. Quarto rōe obligabilitatis. qm;
 ecclesia p̄t cōdere leges obligātes & regulā-
 tes etiam ipm; papā tam q; ad p̄sonā q; respe-
 ctu vsus prātis. Non sic ecōtra p̄t papa iu-

dicare totā ecclesiā vel vsūm sue prātis li-
 mitare. imo si papa condat leges & cano-
 nes videt; obseruandū illud qd; sentēiali-
 ter dicit Augu. Leges instituitur cū pro-
 mulgant; firman; autē cū moribus vtē-
 tium approbant;. Hoc enī dicit; ad rep̄-
 mendū p̄sumptōem quorundā summo p̄-
 pontificum. vel eis adulantū: qui videt;
 voluisse debere seruari. p̄ regula imutabi-
 li de papa respectu cuiuscūq; puincie vel
 toti; ecclesie. Quod placuit principi legi;
 habz vigorē. quasi nullū superesset examen
 sup̄remū. **A**ddita est vero p̄ inobediē-
 tiā coertione penalis excoicatio. Et sunt
 qui dicit; penā hanc esse vltimā quā infli-
 gere possit ecclesiastica prās iurisdicōis
 ex institutōe xpi sola primaria. sic q; nō ex-
 tendit; ad incarnatōem. nec vt aliq; ad iu-
 dicet; morti vel flagello corpali: sed facit;
 ecclesiasticus dū facit. ex cōcessione princij;
 p̄ quē admodū. multā ob eorū deuotōez
 iurisdicōis tempalis autoritatē cler; ac-
 cepit. q; nihilomin; iurisdicō vel censura
 dicit; spūalis sicut et ecclesiasticorū bona p̄-
 poralia. p̄pter dedicatōem & applicatōem
 ad eos qui ministrāt ecclesie: sicut panes
 propositōnis. p̄micie. & decime. vasa iſu;
 p̄ templi. vestes & silia dicebant; in lege ve-
 teri sacra. vel sancta: sic & noua lex hoc re-
 tiner. Ac proinde cōsurgit. q; ecclia iſi-
 ca cēsurā quā xps contulit; & pmulgari vo-
 luit vbi prius. **D**at. xvij. consequēter post
 dōtatōem ecclesie in bonis tempalib; ap-
 plicata est ad defensionē coertitiā volenti-
 um vendicare sibi. vl; impedire tēpalitatē
 hōi. p̄ excoicatioes videlicet; interdicta/
 que pena vel censura videt; p̄mit; insti-
 tuta cōtra p̄tices scismaticos & hereticos
 et alios incorrigibiles viciosos. Cui; legi-
 tanq; diuine & naturali papa subijct;. sic &
 frater est. potens delinq̄re. **H**ec autē ap-
 plicatio. gladij spiritual;. ad defensionem
 tempalium. si confusioē magnā in eccle-
 sia. si vilipensionē. vel contemptū euange-
 lice hui; censure sue que est excoimunicatō-
 nis gladius extreme formidabilis. **S**i de-
 niq; laqueos aniabns multorū magis q; salu-
 tem spūalem induxerit vel inducat/
 exp̄tiam testem voco. Itaq; sicut temp-
 poralitas addita est eccle; pro dote sua vi-
 deri potest aliq;bus/ q; ad eius defensionē
 similis addere suffecerat aduersus impeti-
 tores: penā vel censurā tempalem/ vt est

De potestate

multitudo pecuniaria vel corporalis detentio vel arrestatio bonorum proprio.

Consideratio .V.

Potestas ecclesiastica iurisdictionis in foro interiori quod non est proprie coerciua. sed magis spontanea quae ad subiicientes se cisde. est potestas ecclesiastica super corpus christi mysticum illuminando et perficiendo ipsum per doctrinam et sacramentorum ministratorem et purgandum per baptismum et penitentiae sacramenta. Aduertendum est itaque quod haec potestas iurisdictionis quae radicaliter fundatur in potestate ordinis sacerdotalis et episcopalis dum in sua generalitate consideratur. respicit multipliciter corpus christi mysticum. quod est fidelium ecclesia. quos fideles oportet secundum tres actus hierarchicos regere qui sunt secundum dominum nisi. purgare illuminare. et perficere. Purgare per inflictionem penalem excommunicationis vel interdicti. si rebelles inueniantur quod spectat ad iurisdictionem coerciuam de qua predictum est. quoniam haec purgatio fiat per baptismum et per sacramentalem absolutiorem. non tamen coerciuam. Oportet insuper illuminare. per predicatorem et doctrinam. Oportet demum perficere per aliorum sacramentorum ministratorem.

Porro talis ministratio sacramentorum non habet per materia debita res solam in sensibiles prout est in consecratione corporis christi ubi per materia debita requiritur sufficit panis triticeus et uinum. Nec refert quoad consecrationis necessitatem. si panis sit ipsius consecrationis vel alterius. Secus est in ministratone sacramentorum ubi requiritur quod persona cui sit ministratio sit ministranti subdita. prout in baptismo quod est necessitatis sacramentum non iterabile. Sic in sacramento confirmationis et ordinis quibus indelibilis character imprimitur inde sufficit de necessitate sacramenti. non tamen precepti subiecto uoluntaria suscipiendis haec sacramenta ab illo qui conferre potest illa. peccat tamen dans atque suscipiens. si non assit subiecto per superiorem ordinatum. Secus autem est in penitentiae sacramento. ubi de necessitate sacramenti precepti requiritur predicta duplex subiectio. iuxta communiorum doctorum sententiam. sic quod alicui non datur absolutio etiam si dari temptetur. quia materia deficit que est peccator subditi. Subditi inquam nedum uoluntaria subiectio. sed aliena superiorum auctoritate. Hoc rite statuit primus legislator christus. hoc ecclesia sic elucidauit et tradidit. ne

confunderetur ecclesiasticum regimen. et ne hierarchicus ordo quem tradidit dominus talem esse ut infirma reducatur ad supra per media turbaret. Videre est igitur quemadmodum potestas haec ecclesiastica iurisdictionem quandam erigit cui uenit quod libera sit et spontanea uere uel interpretatiue circa personam in quam exercet haec iurisdictionem. aut saltem quod non feratur in inuitum. Quis enim diceret quod aliquid inuitus uel baptisat. uel confirmat uel absoluitur in foro conscientiae. uel ordinatur. et ita de reliquis. Hinc est quod papa qui nulli personae particulari subest ut coerceri iuridice possit in exteriori foro. subest tamen quo ad iurisdictionem hanc annexam ordini sacerdotali confessori suo. et ordinatori suo. si antea sacerdos non fuerat uel et ab hostiis consecratus episcopus qui minor est. Proficit autem supra modum talis distinctio duplicis iurisdictionis coerciuae. scilicet et non coerciuae. cuius ignorantia uel inaduertentia gignit confusionem apud alios infinitam. Nam cum usus doctorum communis habeat dicere quod potestas ordinis. equalis est in omnibus sacerdotibus et platis. accipiunt consequenter occasionem erroris. quod quilibet sacerdos possit quolibet absoluere. possit predicare non missus possit eucharistiam ministrare. Inuenimus autem quod haec iurisdictionis potestas pmissa est apostolis ante passionem christi. **Dat. xxiij. Amē** dico uobis quaecumque alligaueritis super terram. erunt ligata et in caelis etc. **Et** pmissa fuit petro. **Dat. xvi. Tibi** dabo clauem regni caelorum. **Sed** post resurrectionem suam collata est apostolis quando insufflans in eos dixit. **Accipite** spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittentur eis etc. **Jo. xxi. Et** ibidem uel dicitur est petro. **Pasce** oues meas. **Addita** est seu potest confirmata potestas predicandi. cum potestate conferendi baptismum uel potius iam date potestatis executio iussa est. **Dat. vlt. Euntes** in mundum uniuersum predicare euangelium omni creature baptisantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. **Ubi** licet in casu necessitatis. quilibet uisitor baptisare possit. sed tamen faciunt ex officio uel ecclesiastica potestate soli sacerdotes. **Huius** autem potestatis iurisdictionis que in latitudine sua considerata. nedum ad sacramentum penitentiae. sed ad aliorum sacramentorum ministratorem. et ad predicationem extenditur. annexa est potestas ius seu facultas. accipiendi uel necessaria. **Dat. I. et Lu. x. quod** apostolus confirmauit. **i. cor. ix. Quia** dignus est operarius mercede sua.

Consequenter fundat in hac potestate sumendi vite necessaria. rōnabilitas doctōris ecclēsticē loco decimaz et primiciarū legis antique. Deniq; potestas faciendi miracula etsi videat annexa fuisse p̄ xpm̄ licentiē p̄dicandi verbū dei. quando misit discipulos ad p̄dicandū / et dixit eis. Infirmos curate. demonia eijcite. etc. **Hibilomin?** videt̄ hec potestas donū gratis datū. cōuenire potēs cuilibet ex fidelibus. put ad edificatiōem ecclēie indicabit expediēs spūs sanctus q̄ distribuit singulis prout vult.

Consideratio .VI.

Potestas ecclēsticā cōsiderari potest et debet tripl̄. Uno mō formaliter in se et absolute sine respectu.

Alio modo materialr seu respectiue. put applicat̄ ad hanc vel illā personā. iure legitimo. quod cōmuniter fit per cōsecratiōnem et electiōem. q; sicut dicit apls. Nemo sibi assumit honorē. sed q̄ vocat̄ a deo tanq; aaron. Prās hec dicit̄ institutio mīstro rū tam actiue q; passiue. Considerat̄ tertio modo q̄ ad exercitiū vel executiōem. q; frustra est potētia s̄m p̄m̄ si nō habeat actū

Proficit hec cōsideratiō que distinguit et resoluit modos loquēdi varios. taz theologoz q; canonistarū de ecclēsticā potestate cuius resolutiōis ignorātia. vel inaduertētia. falli plerūq; facit et fallere. qm̄ aliter loquendū est de ecclēsticā potestate / dū in se cōsiderat̄ formalr et absolute. Alio ter dum cōsiderat̄ materialr seu respectiue. Aliter dū cōsiderat̄ quo ad exercitiū vsus vel executiōem sicut infra docebit̄. **Note** mus p̄terea modos essendi in / q̄s in metaphisica posuit **Aristo.** quozū inaduertētia facit oberrare quosdā dū inquirūt. In quo vel in qb? sit plenitudo ecclēsticē potestatis. **Un?** modus essendi in. est sicut p̄s integralis in suo toto. Alius sicut totū in regale in suis p̄tibus. Tertius sicut species in genere. Quart? sicut genus in specie. Quintus sicut forma in materia / que forma triplex est. essentialis accidētalis et mathematica. Sext? sicut effectus in sua causa efficiētie. dirigente vel regēte vt regnū est in rege. Septim? sicut ordinata in finē sunt in suo fine. que ad modū vitē in beatitudine. Octau? sicut locatū in loco. **Ex** qua prin? distinctiōne manifestū

est q; s̄m quadruplex gen? cause q̄druplex reperit̄ et adaptat̄ modus eēdi in / licz ad dant̄ et ali? **Subiūgam?** iterū distinctiōnem de vsu p̄tatis ecclēsticē. Est enī vsus aliq; licitus et rat? **Est** vsus illicitus et rat? **Est** vsus licitus et nō ratus. **Est** vsus illicitus et irritus. **Exemplū** primi dū sacerdos cōsecrat vel absoluit cum circūstantiis oibus ad hoc req̄sit̄ de necessitate. vel sacramētū vel p̄cepti. **Exemplū** secūdi dū sacerdos cōsecrat in pctō mortali vel cū transgressiōne p̄cepti. **Exemplū** tertij dū sacerdos quantū in se est bona fide et intentiōe credit absoluerē cōfitemtē sibi. vtens in bene clauib. qui cōfitemtē q; mentit̄ in cōfessione sua. vel obicem secreto ponit neq; absoluit. **Exemplū** quarti in casu prioris si sacerdos sciētē q̄rit vt clauibus erga aliquē. cui? fictiōem agnouerit. et q̄ neq; sibi subiectus est. **Colligit** consequēter alia distinctiō valens ad intelligentiā p̄missorū et sequentiū dū querit̄ an p̄tās ecclēsticā sit eq̄lis in oibus. Quia q̄rit̄ de potestate vel facti vel iuris. Facti sic q; dū attentat̄ fieri. fit siue bñ siue male. **Iur?** vero dū bñ fit iuxta allegatū. **Id** possumus qd̄ de iure possum? **Redit** autē hec distinctiō ad alterā p̄tractā de necessitate duplici. in cōsecratiōe corpis xpi. Quā altera est facti. Altera est p̄cepti. **Et** hec s̄m̄ distinctiō pōt extendi ad ecclēsticā p̄tatem sup corp? xpi misticū. q̄ ad ministratiōez sacramētoz que caracterē imprimūt sicut sunt baptisim? cōfirmatiō. et ordo. qm̄ sicut in potestate ordinis sup corpus xpi vey sufficit aliqd̄ de necessitate facti. qd̄ nō sufficit de necessitate p̄cepti q; peccat q̄ cōtra? vel p̄ter ordinatiōem ecclēie cōsecrat. **Sic** inuenim? in potestate ecclēsticā sup corpus xpi misticū p̄serti q̄ ad ministratiōez triū sacrozo q̄ dicta sunt. **His** distinctiōibus et alijs que p̄dicta sunt attrētis. possēt statū inuestigari qd̄z in quo sit plenitudo ecclēsticē p̄tatis. **Hibilomin?** antea iuxta priorē distinctiōem trimēbrē. tres assignabim? cōsideratiōes septimā octauā et nonā.

Consideratio .VII.

Potestas ecclēsticā si cōsideretur in se formalr et absolute ipa est inuariabilis. et eadē a principio nascētis ecclēie vsq; in finē p̄seuerat. **Ecclēstia** siquidē dū sic cōsiderat̄ in suis p̄tibus

De potestate

essentialibus pmanētibus q̄ sunt papae car-
dinalat⁹ p̄iarchatus archiep̄atus ep̄at⁹.
sacerdotiū h̄z integrari ex his oibus. sic q̄
ablata penitus vna tali p̄tate. iam nō ma-
neret ecclesia prout a xp̄o seminaliter. r̄ve-
lut in quodā germine suo. p̄fecte fuit insti-
tura. vt si papae p̄ imaginatōem p̄scinda-
tur a reliq̄s p̄tibus inferioribus. id quod
sup̄est nō dicit⁹ ecclesia. Propterea q̄rere si
papalis autoritas sit maior q̄ ecclesiae vel
ec̄ouerso. redit in idē acti petere. nōne to-
tū maius est sua p̄tē. vel p̄ minor suo. to-
to. Proinde seq̄rur. q̄ si generale cōcili-
um rep̄ter vniuersalē ecclesiā sufficiēter
integre. necesse est vt includat autoritates
papales. siue papa sit siue desierit esse per
mortē naturalē aut ciuile. Sic dicimus
de p̄tate romane ecclesie vel sacri collegij.
Sic de p̄tate ep̄ali sic de sacerdotio qd̄ ē
p̄tās curatoz qui sunt in ecclesia p̄lati mi-
nores. Si vero veller aliq̄s curiosus in-
q̄rere. q̄liter h̄z fieri talis abstractio p̄tatis
ecclesiasticae. Et si sit aliq̄d vniuersale reale
specificū qd̄ dicitur. p̄ter omnē op̄atōez
intellect⁹. sicut inq̄rit de animalitate. r̄ hūa-
nitate. remittim⁹ ad metaphisicā. Conce-
dim⁹ itaq̄ q̄ abstrahentiū nō est menda-
ciū s̄m Arist. licet negauerim⁹ hec vniuer-
salia realia. sicut nec mathematici menti-
unt⁹. siue p̄ta sint realiter siue nō. Vñ
dicim⁹ quātū nobis hic satis est q̄ vniuer-
salitas est in op̄atōez abstractōe quā facit
intellect⁹ ex re singulari exteriori q̄gni-
tō ne vidēdo qualr ipse res ad inuicē cōue-
niūt vel differūt essentialiter vel accidēta-
liter vt q̄ qlibet homo cōuenit essentialr
in hoc cū altero q̄ est aīal rōnale qd̄ intel-
lect⁹ attendēs. abstrahit innata sibi virtu-
te. similitudinē hanc. q̄ nō est extra nisi sin-
gulariter in singulis hoīb. r̄ denudat eaz
a loco. a tpe. r̄ ab omī generaliter acciden-
tiū p̄fusione. r̄ ita remanet vniuersalis/ et
absolut⁹ cōceptus hoīs in aīa q̄ nihil omī
n⁹ originat⁹ ex rebz ad extra singularibus.
Sic de ecclesiastica p̄tate sentire possumus
dū in se formalr r̄ absolute p̄siderat. Dēs
enī sacerdotes p̄ueniūt in sacerdotio. oēs
ep̄i in ep̄atu r̄ ita de reliq̄s. Queret for-
te aliq̄s quo pacto ec̄cia romana dicat⁹ ea-
dē isto mō cum ab initio fuerit petr⁹ in an-
thiochia. R̄sio facilis est fiat abstractio
talis a cōnotatiōe loci. r̄ dicam⁹. q̄ ec̄cia
romana est illa dioceſ. puincia vel sedes/

que peculiariter h̄z regi per autoritatē pa-
palē. r̄ eā cōplectitur. Sic veritatē h̄z vul-
gata r̄ vt. vbi papa ibi roma. Nec in dubi-
um verti d̄z q̄n isto mō romana sedes r̄ ec-
clesia. sit caput. mater. r̄ magistra ceteraz
quia sup̄remā petri p̄tatem includit.

Consideratio. VIII

Potestas ecclesiastica considerata re-
spectiue r̄ quodāmodo maternalr
prout applicat ad hoc vel illd̄ sup-
positū dici p̄variabilis. r̄ auferibilis i ca-
sibus multis. Hoc p̄spiciū est quotidie dū
fiunt imuratōnes. nūc per nouā consecra-
tionē nūc p̄ nouā electōem vel institutōez
ministroz. Ita cōseq̄nter dicere possum⁹
de p̄tate papali q̄ mirabilis est r̄ auferibi-
lis p̄ mortē naturalē sicut p̄stat/ vel p̄ ciui-
lem videlz p̄ depositiōez. saltem q̄ ad pleni-
tudinē sue iurisdicōis q̄ depositio qualr
r̄ ex quibz causz fieri possit lat⁹ i alijs opu-
sculis apertū est. Vñ sicut papa renun-
ciare p̄t papatu. r̄ dare libellū repudij ec-
clesie etiā sine culpa ipsi sponse. Licet h̄
facere nō debeat sine causa. Sic ec̄cia pōt
hūc vicariū spōsi sui dimittere. r̄ ei libellū
repudij dare. etiā sine culpa sua licet nō si-
ne causa. Ex̄plicauim⁹ alias in sex casibz
in quibus ver⁹ papa deponi p̄t ex culpa sua
etiā vbi nō esset realiter heretic⁹ ad intra/
q̄uis ad extra talis iudicaret. Ex̄plicauim⁹
in alijs sex casibz quibus deponi p̄t pa-
pa sine culpa sua licz nō sine causa. etiā p̄-
ter liberā ei⁹ cessionē. Tractatū intitulas
ri p̄t de auferibilitate pape ab ec̄cia r̄ inci-
pit. Veniēt autē dies cū auferet ab eis spō-
sus. p̄terea breuitatis amor hic ista nō re-
petit. Vex p̄tatem hāc ecclesiasticā que
respicit institutōez ministroz ec̄cia sum-
moz q̄ deoz sum. cōfundit magna caligi-
ne cupiditas ambiciosa/ q̄rens q̄ sua sunt
r̄ q̄ crescētibus bñficioz dotatōibz impudē-
ter excreuit. Itavt vix discerni mō possit/
qd̄ ex primaria institutōe xpi. vel inuaria-
bili iure diuino tenēdū sit in h̄mōi mini-
stroz ordinatōe. Mira siquidē q̄ ad vsum
talis p̄tatis varietas incessit. q̄ ex cronis
summoz pontificū r̄ ex tenore generalū
cōcilioz decretaliū r̄ decretoz se oñt. Nec
est opūculi p̄ntis. p̄ hec oia discurre
Sed dicam⁹ hic aliter esse discernēdū in
ecclesiastica policia. dū est ordinata p̄plete

sub quā adā explicatōe pfecta r nūerosa mē
 bꝝoz suozū in ministris. p status grad. r
 officia. **A**lter dū ab initio firmata est ec
 clesia in magna tā ecclīasticoz q̄s fidelium
 paucitate. velut in quodā seminario vl' ger
 mine seu botro. **P**otuit enī tūc rōnabiliter
 suprem' ille pōtifer petrus h'ēe facilliter p
 sentia p̄cilij generalis. sicut in electōe ma
 thieꝝ cessatōe legalijū. **P**otuit r instituerē
 ministros. p diuersas puincias et loca de
 mādato suo. sicut ad eū facilis patebat ac
 cessus. **N**ec vigeat auaricia qz primi p̄
 mo perebant ad mortē. **Q**ue oīa cessant
 in hac tā copiosa fidelijū multitudine p
 tot iura tot leges tot decreta r decretales
 summoꝝ pontificū r generalijū cōcilioꝝ
 editas ad regēdā feliciter ecclesiā **S**up
 petit hoc loco cōuenientissime conciliū
Ietro datū moisi **E**xo. xviij. qd sic habet
Stulto labore psumeris. tu r ppls tuus
 qui tecū est. vltꝝ vires tuas est negotium
 solus illō sustinere nō poteris. **S**ed audi
 verba mea r cōsilia mea r erit dñs tecum.
Esto tu populo i his q̄ ad deū p̄tinēt vt
 referas q̄ dicunt ad euz/ oīdas q̄ populo
 ceremonias. r ritū colendi. viāq̄ p quā in
 gredi debeat op' qd facere debeat. p̄uide
 autē de oī plebt viros potētes r timentes
 deū. in quibz sit veritas. r q̄ oderint auari
 ciā. r cōstitue ex eis tribunos r centurio
 nes qnquagenarios r decanos. q̄ iudicēt
 populū in oī tpe. **Q**uicqd autē mal' fue
 rit referāt ad te. r ipsi faciliō r t̄mō iudi
 cent. **L**eu' qz tibi sit p̄tito in alios onere
Si hec feceris implebis impijū dei. r p̄ce
 pra eius potuer' sustinere. r oīs hic popu
 lus reuertē cū pace ad loca sua. **Q**uibz au
 ditis moyses fecit oīa q̄ ille suggererat
Edoceatur ex hac scriptura calamo dei
 scripta de multis. **S**pecialiter q̄ si moy
 ses loquēs deo familiariter sicut amic' ad
 amicū/ obediēter audiuit cōciliū gentilis
 hoīs in regimie toti' synagoge: q̄ntoma
 gis d'z hoc summ' pontifex ad dictamē to
 tius ecclīe vel generalis concilij suo nomi
 ne **R**ursus si iudicia minora reprobantur
 in moyse/ videam' in summo pōtifice
 r curia sua/ qd de tot p̄phanissimis r indig
 nissimis causaz r litigioꝝ cōtinuis r an
 t̄is occupationibz. **Q**uid de beneficiorū
 quozūcūq̄ etiā minorū collatōibz r signa
 tiōibz manu pape? **Q**uid de annotaz exa
 ctionibz? **Q**uid de innūeris similibz dicē

dum iudicabit. relicta omni cura sollicitu
 dine vel studio de omī eo quod spūale ē.
 quod diuinū est. qd deniq̄ fidē cōcernit.
 r religionē xp̄ianā **C**oncludim' tandē
 ex dato moisi cōsilio r p̄cepto legis deut.
 xvij. et ex institutōe xp̄i **D**at. xvij. q̄ nul
 la fuit hacten'. nec erit in posterū. p̄ncipio
 sioꝝ pestis in ecclesia q̄s omīssio generalijū
 cōcilioꝝ r puincialijū. vel in re ipsa vel au
 thoritate. **A**utoritas itaq̄ nulla erit. si so
 lus summ' pontifex oīa velit inferiorū ec
 clesiasticozū vsurpare institutōnes. iura.
 status. grad. r officia. **N**eminerit itaq̄
 summ' pontifex. datā sibi a deo p̄tatem su
 premā in ecclesia ad edificatōem ei' p̄out
 sapiēs iudicabit. **J**udicat autē sapiēs de
 p̄tatis vsu variabiliter/ inuariabilis xp̄is
 sicut est generale conciliū. r hoc pro tem
 porū locozū reliquaz q̄s circumstātiarum
 diuersa qualitate. **T**eneat ergo suū iudici
 um. r maneat ecclesiastica policia optimo
 regimie. quale fuit sub moise gubernata/
 qm̄ mixta fuit ex triplici policia **R**egali in
 moise. **A**ristocratica in. lxxij. senioribus. r
 in timocratica dum de populo r singulis
 tribubz sub **M**oise retores sumebantur.
Sed opponūt plurimi nolētes ad or
 dinarios remitti ministroꝝ ecclesiasticoz
 rū institutōes neq̄ p electōem. neq̄ p col
 latōez **E**xpertū est in q̄ntū q̄ turbaret oīa
 vederēt dissiparet. p̄tim cupiditate carna
 li. p̄tim seculari p̄tate tracti. de literaz q̄s
 studijs actū eēt. **U**ex in p̄mpto est r̄ficio/
 corrigeret summ' pontifex abusus h̄mōi.
 r autoritatis seueritate sup̄ma vigilanter
 adhibita. poneret aspera in vias planas
 deponeret potentes intrusos de sede. r ex
 altaret humiles. sine p̄ce vel m̄ere **H**oc
 est enī architectoris officij **P**uz vero pec
 cat in his summus pōtifer/ q̄s ministroꝝ
 corrigere. vel presumet vel poterit. **D**ices
 q̄ hoc poterit generale conciliū. **F**ide qz
 nec crebro. nec facilliter habet. **U**ix enim
 statuit libenter aliquis sibi correctōis iu
 diciū. **D**eniq̄ si propter abusus ordinari
 orum in ministroꝝ institutione putent
 aliqui sublatum esse ab eisdem hoc exerci
 tium. similit̄ in papa ratōnem. q̄ ab eo de
 beat vsus tolli nūc inueniri dicūt ab alijs
 maxime dum recipit annatas/ quoniā ex
 hac copula q̄s diu p̄seuerauerit oriet̄ in eu
 rabiliter/ leprosa pestis symonie/ inficiēs
 sua cōtagione. nedū caput. s̄z pene singla
 b 5

De potestate

ecclesie membra. **S**upersit apponatur si
cut apponi querit in reformatioe puifio.

Consideratio. IX.

Potestas ecclesiastica si consideretur
quo ad usum vel exercitium. illa
mutabilis est et multipliciter variabilis.
Hec consideratio cum duabus prece-
dentibus soluit protin⁹ questionem hanc. **S**i
potestas ecclesiastica sit immediate a deo. vel me-
diate ab hominibus. **N**am considerando eccle-
siasticam potestatem primo modo concedendum
est absque ulla dubitatioe quod illa fuit et est im-
mediate a deo homine christo. sic quod a nullo alte-
ro fuit instituta. **N**ec congregatio totius uniuersitatis
hominum. secluso christo potuisset sibi
potestatem hominibus instituire. quemadmodum pos-
tuit vel potest instituire sibi potestatem imperia-
lem super omnes. potestatem regalem. potestatem ducal-
tium. comitatuum et baroniarum et ita de reliquis
potestatibus pure secularibus. **N**on autem potuisset
sibi instituire sacerdotium. nec papatum si-
cut habet ecclesia. **N**ec similiter destruire
sicut nec mutare legem christi. que mutatio sequitur
de necessitate putat arguit apostolus. quod trans-
lato sacerdotio necesse est ut legis translatio
fiat. **S**i vero potestas ecclesiastica consideretur
secundo modo tunc in principio nascens ec-
clesie collata est immediate a deo tam petro
quam apostolis et discipulis. quibus immediate christus
contulit sacerdotium super corpus suum uerum et
super mysticum uerum et apostolus dicit se recepisse eu-
angelium non per homines. et sicut mysterium et mis-
trationem corporis christi. **E**go inquit accepi a domino
quod et tradidi uobis etc. **E**t ita consequenter
probabile est quod sicut christus immediate contu-
lit hanc potestatem primitiuis apostolis et disci-
pulis applicando. scilicet eis istis et non alijs. sic et
immediate concessit usum. actum vel exercitium.
quod dans formam dat consequentia ad for-
mam. **D**icimus tandem his non obstantibus vel
ita se habentibus quod successores petri et alio-
rum apostolorum de communi lege. secluso miraculo
vel noua reuelatione. fuerunt et sunt institu-
ti mediate per homines. ut per consecrationem et ele-
ctionem vel aliam institutionem. **U**sus similiter
vel exercitium receperunt atque recipiunt medi-
ate per humanum misterium vel concessionem.

Et forte quod ad usum vel exercitium potestatis
ecclesiastice. sic euenit ipse etiam apostolis et
discipulis. quod post immediatam concessionem
utriusque. scilicet potestatis et usus. facta a christo. primo
modo crescente numero fidelium fuit ad tollendum

scisma et ad exemplandum posteris. limita-
tio facta talis potestatis quo ad usum et hoc per
petrum summum pontificem de consensu totius
ecclesie primitiue vel generalis concilij. ut
non quilibet posset in quolibet utriusque potestate
sua altera christi ordinatione primaria quod uos
luit ecclesiam suam regi principaliter sub uino.
et ab uino monarchice. sicut est una fides
uini baptismi. et una ecclesia. unitate capi-
tis. tam primarij quam vicarij. quam iste est op-
timus principatus. presertim in spiritualibus ad
conservationem unitatis fidei ad quam obligatur
omnes. **N**on sic autem est de legibus civili-
bus quod debeant esse similes. et eadem apud omnes
nationes propter uarietatem morum et condi-
tionum in diuersis prouincijs. **Q**uonia in super
gladius ecclesie spiritualis est uidelicet
exercitatio. que potest extendere se quantum
libet in longinquis nationes. **A**lter est de
gladio materiali. **P**ropterea non oportuit
nec forsitan expediuit quod in temporalibus potesta-
te eorum per seueras monarchias per orbem uniuersum
sicut de spirituali potestate predictum in-
stitutum fuisse iure diuino primitiua persona petri
Iohannis. vi. **P**asce oues meas putat sci doctor
res et ecclesia tenendum tradiderit. **S**uma
mus enim materiale. conformem tradidit di-
ni. spirituali quod inuenit in sole. quod fons luis est
non illuiat ab alio corpore sed illuians. **D**e
inde sunt alij que ab eo illuiantur et consequenter
illuiant. nonnulla uero que illuiant sed illui-
minandi uirtute caret. quam in ipse lux occu-
bit. **E**xemplum aliud est in Angelica tripli-
ci hierarchia uerum licet quo ad naturam gratiam
et gloriam. sit quilibet angelus immediate forma-
tus a deo. nihilominus quod ad exercitium actum
hierarchicorum que sunt purgate illuiantur per
tres primi ordines hierarchisant non hie-
rarchisati ab alijs. **T**res medij hierarchi-
santur hierarchisant. **T**res infimi hierar-
chisant. et non alios angelos hierarchisant.

Papalis autoritas suo modo cum cardinali
imitatur triplicem primam. **A**lteram uero medi-
am. imitat. **P**atriarchal. **A**rchiepiscopal. **E**pisco-
palis et sacerdotalis autoritas in hominibus subie-
ctos sibi. **Q**ui dicit propter curatos. uel etiam propter
solos titulares episcopos carentes plebe. **U**lti-
mi sunt istar triu hierarchie. que hierarchi-
santur in ecclesia sed non alios autoritative
hierarchisant quemadmodum sunt populi et
simplices religiosi secundum dionysium.

Consideratio .X.

Potesas ecclesiastica in sua plenitudine est formaliter subiective in solo romano pontifice. Supponitur itaque primo quod licet aliquis possit eligi in papam non sacerdos. sicut eligi aliquis in episcopum. Ipse nihilominus appellari non potest aut de summus pontifex nisi fuerit in sacerdotem et episcopum consecratus. Et quis ex electione possit aliquid iurisdictionis habere. non tamen habet auctoritatem in episcopum plenitudinem ecclesiastice potestatis tam ordinis quam iurisdictionis versus quod perspicuum est ex terminis.

Dicit autem consurgit equiuocatio non modo propter dominos iuristas qui loquentes de plenitudine potestatis papalis solum loquuntur de potestate iurisdictionis ex qua locutio videtur hec absurditas sequi quod pure laico imo et femina possit esse papa et habere plenitudinem ecclesiastice potestatis. Supponitur insuper etiam dicitur quod ex institutione christi nullus in ecclesia debet dare vel suscipere gradum hierarchicum qui sunt purgare illuminare et proficere. si non interveniat vere vel interpretative auctoritas summi hierarchice vel monache in ecclesia sancta dei quatenus in ea videtur confusio et oppositio regimine gubernat ad exemplar ecclesie triumphantis. propter quod dicitur *Io. in Apo.* se vidisse novam civitatem hierusalem descendisse de celo. Et moysi dicitur *Ex. vii.* vide ut omnia factas iuxta exemplar quod tibi ostensum est in monte. Supponitur rursus illud philosophi quod actus sunt supposito. Tandem ex his precedentibus possumus describendo dicere plenitudo potestatis ecclesiastice est potestas ordinis et iurisdictionis que a christo collata est supernaturaliter petro sicut vicario suo et monache primo per se suis successoribus legitimis usque in fine seculi. ad edificationem ecclesie militantis. pro consecutione felicitatis eterne. Dicitur in hac descriptione supernaturaliter. ad differentiam potestatum vel iurisdictionum. que successoribus petri potuerunt convenire secundum leges humanas civiles et politicas. vel dicuntur iuris naturalis. quod vult ut summus in aliquo pollicia gaudeat multis honoribus et privilegiis super alios vel ex speciali donatione seu donatione principum et aliorum secularium vel tandem ex ipsius ecclesie seu conciliorum generalium favorabili concessione. sicut civitas perfecta. suo capiti naturaliter dare potest. Cuius concessione una fuit ratio non mala quatenus honores in interpretandis iuribus et emergentibus quotidie dubijs circa

regime ecclesiasticum quia facilior est recursus ad papam cum curia sua. quam ad ipsum generale concilium. Que causa movit ab initio. reges instituere. et eis potestatem leges condendi et interpretandi tribuere. Hanc autem distinctionem non attendentes aliqui putaverunt omnia que nunc summis pontificibus communiunt. competere ex primaria christi institutione et immutabili iure divino quod falsum est quoniam staret aliquando esse papa et perfectus qui careret actualiter multis talibus privilegiis et honoribus in quibus non consistit plenitudo ecclesiastice potestatis. qualis in petro fuisse descriptum et quia nullus hominum propter christum imo nec ecclesia tota conferre potuit ita nec auferre sicut in consideratione. et notatum est.

Contentendunt nunc aliqui pollentes literis quod post institutas per generalia concilia regulas super electionibus faciendis. et beneficiis per ordinarios conferendis iuxta fundatorum intentionem. que admodum observata de iure priorum natus apud laicos. nequaquam licitum fuit papae tales cassare regulas. presertim ita generaliter et passim per reservationes. et aliter sicut visum est a centum annis vel ultra. Non licuit propterea facere. tot et tales non obstantias eorum que constituta sunt in generalibus conciliis. que et qualibus non obstantibus uti solet passim in bullis suis. adeo quidem. ut Alexander quintus inducit sit in presentibus quibusdam bullis ponere non obstantiam huius saluberrimi ac celeberrime observati statuti. *Disversusque sex.*

At vero respondet alij. non ad originem ecclesiastice potestatis positam a iure divino tantum de considerantes. quantum respiciunt decretales cum glossa allegantibus concordantibus sine numero doctorum vni ad alterum. ut ovium gregi mos est. Respondet inquam per vnicum verbum. quod semper intellexit concilium generale. auctoritatem summi pontificis exceptam esse in omni constitutione sua qualicumque. Admirum quia posuerunt isti papalem auctoritatem supra concilium. aut saltem non impari. Est autem certum apud eos quod par in pare. et minor in superiore non habet imperium. Benedictus autem deus qui per hoc sacrosanctum Constantiense concilium illustratum diuine legis luce. dante ad hoc ipsum. veritate presentis scismatis intellectum. liberauit ecclesiam suam. ab hac pestifera. perniciosissima magis doctrina. qua semper manente. perseuerasset semper scisma nutritum ab ea. Declaratum nempe decretumque est quod et sine papa generale concilium convocari. Et a

De potestate

concilio papa iudicari certis casibus potest. Quod in super habet auctoritatem generale concilium prescribere leges seu regulas secundum quas plenitudo potestatis papalis non quidem in se quod semper eadem est sed in usu suo moderanda regulandaque est. Neque putandum est in super concilia generalia sic excepisse papalem auctoritatem in constitutionibus suis. ut eidem permittit res effrenis libtas/ ea destruendi leuissime/ que tanta grauitate et digesta sapientium maturitate condita sunt. Intelligit ergo papalis auctoritatis exceptio facta: prout occurreret necessitas. ut euidentis utilitas postulat. ubi primum recursum ad generale concilium non parebat. Alioquin non erat ibi uti plenitudine papalis potestatis/ sed abuti plenissime. Vtrum vero validum fuerit et ratum quicquid ex abusu tali processit diffinire sub vna generalitate/ non audeo. Scio quod multa sunt iniqua multa in expedienter. multa in deformatione ecclesie. que tamen facta tenent. Ceterum videtur apponenda per hoc sacrosanctum generale concilium talis declaratio per quam appareat quo pacto auctoritas papalis et quousque cognoscat excepta/ in constitutionibus vel iam factis/ vel de nouo condendis. quoniam ut aiunt non est ad preterita lex. Dim denique male gestorum preteritis temporibus cessatio vel annullatio. neque facilis neque forte iuridica. et in expedienter plane videretur. **A**tendatur regule que sequuntur facientes ad elucidationem precedentium de legum vel constitutionum interpretatione

D **P**rima leges humane dantur secundum illa que ut in pluribus accidunt. Quoniam omnes casus particulares enumerare. et remedium specialis legis apponere neque possibile est humano legislatori. cum sint in infinitum variabiles. sed nec expedit propter confusionem fastidiosissimam immo et perplexam. que ex illa multiplicitate consurgeret. Erit autem lex secundum usum. honesta iuxta possibilis seruari/ et secundum consuetudinem patrie. loco temporisque conueniens necessaria. utilis manifestaque ne aliquid per obscuritatem in captatione contineat. nullo priuato comodo. sed per communi utilitate conscripta. Altera regula. leges humane que feruntur generali/ preterita et debent exceptionem recipere dum deficit ratio legis. quam videlicet legislator si adesset. vel alius prudens interrogatus/ exciperet a generali constitutione casum particularem. que taliter aut taliter occurreret. **D**ec autem exceptio multi

pliciter nominatur. quamque Epikeia. sicut ab Aristotele/ quandoque Juris interpretatio. sicut a legibus/ quandoque dispensatio sicut a canonistis/ quandoque bona fides sicut a politicis. dicentibus bonam fidem esse ubi non silas vnus aliud agit. quamque dicit equitas sicut ait propheta domino. Omnia mandata tua equitas hoc est secundum equitatem implenda. Tertia regula. Triplex inuenitur iuris interpretatio vel exceptio. Quedam est iudicialis preterita. spectans ad leges/ et iudices quemadmodum dici solet. Cuius est condere et est interpretari. Quedam est doctoralis auctoritatis/ spectans ad illos quibus data est auctoritate summi pontificis licentia interpretandi/ scilicet iura vel que super his interpretandis. scilicet pollet arte vel experientia iuxta illud Cuiuslibet experto in sua scientia credendum est Erit rursus. Vnusquisque bene iudicat de quibus nouit. Quedam interpretatio est inuitabilis necessitatis. potens cadere circa quemlibet. dum certitudinaliter videtur imminens periculum suum nisi vi ui repulerit. et egerit contra generalia verba legis. que casu est sine culpa apud deum. quibus dolere debeat quod incidit in hanc necessitatem **E**t si docere potest legitimis testimoniis apud iudicem humanum absolutus erit. aliter non. quoniam apud illum idem est de illis que non sunt. et que non apparerent. Quarta regula. Juris interpretatio. seu dispensatio. vel exceptio que est iudicialis preterita hoc operatur. quod agens. protra verba legis non punitur apud homines in exteriori foro **S**ed apud deum in foro conscientie. peccabit vterque. scilicet dispensans. et cum quo dispensatur si talis non fuerit que dispensat. quale descriptum est per fidelis et prudentis. Fidelis ne pro modo prius fauorem vel honorem quasi fuerit derelicto domino vel communi bono **P**rudens ut circumspectus vndique ratio legis. et legislatoris intentio **A**t eius dispensatio. pro mensuratio seu distributio boni communi. que est lex. ad singulos secundum legis intentum. putat circumspectam varietas occurrerit/ que dispensatio si non fideliter et prudenter fiat. ea appellatur **S**erua. dissipatorem non dispensationem. intellige que ad deum conscientias. si hoc constiterit aut constare debuerit **T**ertio vero frequenter apud homines secundum exteriora iudicantes hec dispensatio si non contineat errorem apertum. **A**ut nisi fuerit superior lege prohibita/ que dicitur propter statuta fieri possibilis/ circa papalem usum preterita per generale concilium. Quinta regula **J**uris interpretatio vel exceptio que est doctoralis auctoritatis releuat plimum. non

obedientes nudo legis verbo. tñ quo ad iudicia forensia. sicut est ab expensis releuatio. q̄ in foro conscie & diuino iudicio / p̄seruim dñ sunt doctores famati. plures et experti in arte sua. & in morū honestate p̄bati. Alioquin sepe mentis iniquitas sibi. dum corrupta est p̄ceyel p̄cio **E**ccēat enī munera. etiā oculos prudētū **E**tiā credit̄ **A**restotili exp̄ientie verba loquētī **H**aliācia facit errare. nedū circa cōclusiones elōgatas a primis p̄cipijs s; in ip̄ismet p̄cipiorū moralitū tanuis. quēadmodū reputabaf olim latrocinii apud almanos / licitū teste **Julio** de bello gallico **A**c peccatū innaturalē sordidū ap̄d romanos fm aplm ad eisdē. **E**t ita de plib; hoib; dat̄ in reprobū sensum. p̄ varietate dānatōis vicioꝝ **S**exta regula **Juris** interpretatō vel exceptio. disp̄catio. s̄lt̄ exigit dñ fit altero p̄dictoꝝ modoꝝ iudicialit̄ vel doctrinaliter q̄ habeat duplex intuitus. vn̄ ad bonū diuinū & publicū. **A**lter ad p̄ticulāre cōmodū illiꝝ p̄ quo fit iuris interpretatio vel disp̄catio **E**uenit itaq; sepiꝝ q̄ dñ pas sim laxat rigor legis ex quadā vt fingit cōpassione. & misericordi cōdescēsiōe ad aliꝝ quos p̄ticulares positos sub lege deperit ex altera p̄te stabilitas & rigor discipline q̄ rigor est p̄cipue in oī legeseruatōis **D**ocu erūt hoc romani q̄ p̄rios etiā filios occiderunt. q̄ in seip̄os rigore legū suaz exeruerūt. quatinꝝ disciplina militaris. & obediētia legalis inuiolata maneret. **D**ocent hoc fr̄es **Arthuf.** q̄ sup̄ esu carnū. v̄l nū q̄ vel rarissime dispensatōem recipiūt **A**c p̄inde disciplina regularis viger ap̄d eos que q̄ntū sit collapsa apud religiōes q̄sdā alias passim dispensatōib; vtētes / videre stupor & dolor est. **S**up̄ quare iā **Bernardi** pro tēpe suo q̄rela nascebat. **Q**uid mō dicendū putabimꝝ de tā facili vt appellāt disp̄catōne p̄ papam & platos sup̄ iuram̄tis licitis. **S**up̄ votis rōnabilib; **S**uper imensa bñficiōꝝ pl̄alitate. **S**up̄ generali concilioꝝ nō obstātia. **S**up̄ priuilegioꝝ r̄ exemptionū cōe ius priuantiū ccessiōne: **Q**uis oīa dinumeraret p̄ quehūcviꝝ goꝝ ecciasticē. imoz euangelice discipline totꝝ vere languit. emarcuit. euaniuit: **P**rouideat sup̄ oib; sacrosctm̄ hoc **C**onstitiē. conciliū. **F**undat̄ in hac radice stabilitas legū. q̄ consuetudo est optia legū p̄sitiuarū interpret̄. ita si neq; iuri diuino

neq; naturali fuerit cōtraria. **F**undat̄ & illud **A**resto. politifantis. **N**on esse dandū premiū inueniētib; nouas leges. q̄uis in se meliores extiterint. qm̄ mutatio legum frequēs causat instabilitatē. neq; p̄mittit eas in cōsuetudinis fixa radice roborari. **H**oc ania duertāt qui ad oēm motū capi tis ad osite quod bonū agi fantasiatū fuerit / cōdere satagūt nouas leges / penas penis adijcere. q̄si sup̄ oīi re que bona est si fieret. bonū sit & expediēs legem penalem addere. **N**on enī res publica regit̄ per si:

Fundat̄ in eadem radice. rōnabilitas abolitōis vel abrogatōis. quarūdam legū posituarū p̄ oppositos mores subditoꝝ qui uersi sunt in naturā **F**undat̄ & rōnabilitas p̄missiōis quorundā maloz. non vt approbent. sed ne punita ruant in detrius **F**undat̄ & ius p̄scriptōis punitiōis ne fiat incerta dñia / neglectores rez. p̄ priarū ac iuste trāfferētes etiā apud deū & consciām tale dominiū in bone fidei possessorē & p̄scriptorē legitimū.

Consideratio. XI.

Potestas ecclesiastica in sua plenitudine est in ecclia sicut in fine. & sicut in regulāte applicatōnem et vsū huiusmōi plenitudinis ecclesiastice potestatis. p̄ seip̄am vel p̄ generale conciliū ip̄am sufficiēt̄ & legitime rep̄ntans. **C**ōstat utiq; datā fuisse petro plenitudinē ecclesiastice potestatis a x̄po ad edificatōnem ecclesie sue sicut cōformiter ad apostolū. ponit descriptio **P**ropterea loq̄tur **August.** cum alijs q̄busdam. q̄ clauē ecclesie date sunt nō vni sed vnitati. et q̄ date sunt ecclesie. **E**t hoc cōuenienter potest intelligi modis quos explicat cōsideratio. quoniā clauē date sunt p̄pter eccliam & vnitatē eius / tanq̄ propter finem.

Potest etiā dici in ecclesia vel in concilio hec plenitudo ecclesiastice potestatis nedū in se finaliter. sed alijs duob; modis vide licet quo ad applicatōnem ad hanc vel illā personam. **E**t quo ad vsū regulandū / si fortassis in abusum verti quereret. **C**ōstat his tribus modis plenitudinē ecclesiastice potestatis esse in ecclia. et in generali concilio tanq̄ in gerente vices eius. **E**t quidē de duplici modo / p̄rio & secūdo non est difficultas. **S**imiliter nec de tertio si cōsideremus descriptiōꝝ plenitudinis

De potestate

ecclesiastice potestatis. ubi ponit quod data est ad edificandam ecclesiam. **E**um igitur summus pontifex habens eam subiective sit peccabilis/ et possit hanc potestatem in destructionem velle convertere. **S**icut sacrum collegium quod ei datum est. et coassistit quasi civitas aristocratica. non est in gratia vel fide confirmatum. superest ut aliquid sit relicta in obliquabiliter indecumbilibus regibus ab optimo legislatore christo. **f**ine quam possit abusus homini potestatis reprimi dirigi atque moderari. **H**ec autem regula est vel ecclesia. vel generale concilium. **U**n cum medium virtutis aliter non habeat nisi put sapiens iudicabit. finalis resolutio. ad hanc sapientiam fiet ad ecclesiam ubi est sapientia indecumbibilis vel ad generale concilium. **H**ic fundantur ea multa que per hoc sacrum concilium et constituta et practicata sunt. **U**t quod papa iudicari potest et deponi per concilium. **Q**uid eadem in regulacione sue potestatis quod usum subiecti et sibi potest dici. **C**ur ita facis. et ita de pluribus que recollecta sunt in illo sermone. **P**rospere iter faciet nobis deus. **P**ossimus ad hanc consideracionem addere quod plenitudo ecclesiastice potestatis. si consideret in sua latitudine. ipsa non est in solo papa. nisi quodammodo fontaliter. potestatem et originaliter suo modo. **H**ec enim latitudo potestatis complectitur in se alias potestates ecclesiasticas collective. a summo usque ad deorsum. **E**t est in eis plenitudo ecclesiastice potestatis papalis tanquam pars integralis in suo toto. et ita non est maior. vel superior ad totam ecclesiam. sicut nec pars maior toto. **S**i vero consideret hec plenitudo in sua summitate. tunc absque ulla dubitacione plenitudo ecclesiastice potestatis papalis. superior et maior est ad reliquos/ sed iam illud quod reliquum est. nullo pacto potest constituere generale concilium in iura illud quod dicitur est prius quod generale concilium in sua ratione formali includit de necessitate. papalem autoritatem siue papa sit siue non sit. quia si papa est et vult facere debitum suum de convocacione concilii certe debet autorizari per ipsum. **S**i vero pertinaciter renuit in destructio ecclesie. iam tunc agendum est ac si non esset et remanet in ecclesia potestas seipsum congregandi. et sibi providendi ac ordinandi de potestate papali. scilicet de tertio modis quod ad applicationem ad usum/ sicut de capitulorum de cano. vel de universitate et rectore. suo modo dicere. **S**ed occurrit difficultas principalis quod mortuo papa. vel electo. possit ipsum concilium? **P**otest itaque prius consti-

tuere sibi papam unum modo solito per electores dominorum cardinalium/ vel alio modo per compromissum vel per viam spiritus sancti. si probabilem ita sperare possit fieri quod omnes concordarent in unum. **U**el forte per expectationem divini miraculi sicut fuit in electione Bathie. **E**t de hac potestate potestatem concilii non est difficultas quin sibi possit facere caput unum. **A**lia multa sunt que papa mortuo vel electo potest exercere concilium per seipsum vel per organum aliquid quod vice omnium/ que ad modum sepe practicata est in hoc concilio de diversis sententiis et decretis respicientibus exercitium iurisdictionis coercitive sicut in vocacione et depositioe pape sicut in excoicatione et interdicto. relaxacione et absolutioe factum est in causa tridentinarum Argentina. in quibus omnibus introductis sacra Synodus loquens decernens diffinitives. **S**ic inuenit in primis conciliis. tunc apostolorum et aliorum concilium loquebatur non papa etiam dum vivebat. **U**n dixerunt apostoli et seniores Act. xv. scriberes acta illius concilii. **U**sus est spiritus sancto et nobis. **E**t simile notatum act. vi. de convocacione ecclesie per tres apostolos. **E**t in conciliis generalibus tales inveniuntur modi loquendi. **P**lacuit sancto concilio. **U**el concilium diffinit. vel statuit sanctum concilium vel sacri autoritate concilii vel Synodalis ordinationis viget. **E**t ita in similibus. **D**e aliis tertio sunt alia que non possunt exerceri nisi per suppositum determinatum iuxta iam allegatum quod actioes sunt supposito. **C**irca que diffinitio est. quod vel illa sunt talia. quia nullus potest exercere nisi sit papa. nec per commissionem nec aliter. **U**el sunt talia que committi possunt per aliquem vel alios per quos exerceri non possunt sed aliter causa par est. **E**t in de curato non sacerdote. que potest committere simplici sacerdoti non habenti plebem aliquid. que in cura sua celebret missam et secreta. **Q**uid audiat confessiones et absolvat. que ministret eucharistiam. et ita de reliquis spectantibus ad sacerdotium. **P**otest igitur sicut concilium committere sacerdotibus et agant talia que nec concilium per se nec illi sacerdotes sine commissione vel iura concilii possent exercere saltem licite. **Q**uid circa restat considerandum de illa conditionali si sit aliquid potestas in papa que possit in aliquid in quod nulla altera potestas ecclesiastica potest attingere neque de facto neque de iure. **E**t videtur potestas facere que non iuxta rationem doctorum sententiam. que dicitur potestatem ordinis esse equalem in omnibus sacerdotibus comprehendendo more apostoli episcopatum sub sacerdotio. **N**on enim videtur que sit aliquis

actus ordinis in quē possit papalis autoritas. quin in illū possit de facto potestas ep̄alis. Ceterū de potestate iurisdictionis quōcūq; fiat sermo videt̄ q̄ conciliū possit illā cōcedere in defectu pape ut in subijciendo. **A** ep̄o. tales populos quales voluerit. p̄ sacramentorū licita r̄ rata ministracione. Et ita practicauit hoc cōciliū circa **S**amayas legatos eis dādo. qui licite possent om̄ia que sunt ordinis r̄ sp̄ualis iurisdictionis. Proinde q̄d de largitiōe indulgentiarū tenendū sit lectori interim cōsiderandū relinq̄. si solius pape cōcessiōe. mediate vel immediate tradi possint. Putant aliq̄ q̄ p̄t̄s hec respicit clauēs in foro penitentię. Propterea cōuenit in eodez foro cui libet sacerdoti maxime ep̄o. si nō fuerit hec p̄t̄s a sup̄iore. quo ad vsum l̄imitatā/aut cōuenit illi qui habet curā cōmunitatis ecclesie s̄m̄ thomā. Cōciliū vero talē curā h̄z. Porro iuxta hūc dicēdū modū potest occurrere scandalū trabens ad hoc incōueniēs. q̄ ecclesia poss̄ b̄n̄ regere vsq; in finē seculi sine papa/ vt si generale cōciliū daret licentiā om̄ib; ep̄is sacerdotibus cui lib; supra plebē suā absq; vlla iurisdictionis limitatiōe vel restrictiōe. qz sic ep̄s possit constituere sacerdotes. imo r̄ ep̄os licite r̄ rate. r̄ vti clauib; ita de reliquis oib; hierarchicis actib;. Rūdem q̄ etsi ad tps aliq̄d generale cōciliū possit aliq̄d tale facere. qm̄ habere papā est p̄ceptū affirmatiuū. obligās ad sp̄. s; nō p̄ sp̄ sicut apparuit dū vacauit sedes p̄ duos aut tres ānos. sicut r̄ nū vacat. **N**ihilominus generale cōciliū neq; debet. neq; possit talē defectū capitis vsq; in finē seclī tollerare. st̄ate lege p̄t̄ tñ sup̄plere dū necessitas v̄get. vel suadet euidēs vtilitas. r̄ hoc vel p̄ vnū ep̄m̄ q̄si vicariū. vel p̄ plures. si mul aut successiue. Et hoc mō dicit̄ eē plenitudo p̄t̄is eccl̄iasticę in ecclesia suppletive. **C**ognoscim; ex his q̄ false sunt r̄ iuriōse cōcilio generali. tales assertiōes q̄ negant ab eo vel ab eccl̄ia. executōz p̄t̄is sup̄me iurisdictionis. **R**egāt in sup̄ decernēdi vel diffiniēdi p̄t̄e/dū papa ē/reponēt̄es in eo solo hāc autoritatē diffiniēdi. cū ex multis cōcilijs r̄ certa rōe cōstet oppositū. **A**n r̄ apostoli miserūt in samaria perz. r̄ **J**ohes tanq̄ subditos ecclesie. Et iacob; p̄tulit diffiniōez sacri cōcili; sup̄ cessatiōe legaliū. de quo **Act. xv.** notatū est qm̄ tñ pe-

trus p̄sidebat. r̄ residebat in eccl̄ia legitime/ cū esset in grā r̄ firmat; die p̄tecostes.

Possum; tandē canones apparēter discordes sup̄ laude plenitudis p̄t̄is papalis rōnabiliter ad cōcordiā reuocare si distinctiōez trimēbrē acceptiōis eccl̄iasticę potestatis acute viderim;. **H**anc enī potestati formaliter r̄ in se consideratā p̄rio mō/ nemo iudicare p̄t̄ neq; **A**ugusti. neq; populus neq; tot; cler; imo nec vniuersalis ecclesia. **S**ec; in alio duplici mō. **A**n sicut ex cōsideratiōe p̄t̄is h̄st̄upendēz miraculose ip̄atores etiā r̄ reges p̄cumbunt ad oscula pedū pape. Et inde cōsurgit aliq̄n ex hūana fragilitate arrogans sup̄bia in p̄sona pape referētis ad se q̄d impēdit potestati. **N**on aliter existimandū est de p̄oribus sanctis patrib;. extollētib; papā miris modis. Et inde suborta est in quib; dā summus p̄t̄ificib;. arrogātia maior debīto. q̄d est vsurpare id q̄d iure non poterat.

Hinc cuidā gloriāri q̄ pedib; suis cōculcāret imp̄atoris caput; retudit hāc arrogantiā/ acriter satis. **I**mpator hoc mordaci verbo. **N**ō tibi inq̄t sed petro. **H**ic fit p̄t̄erea q̄ absq; mendacio vel adulatiōe papa neq; sim; p̄t̄ appellari sanctissimus p̄t̄ adorari cultu dulci vsq; ad oscula pedū r̄ ita de reliq; honorib;. **S**ic eccl̄ia q̄ maculā non h̄z neq; rugā que instar **M**arie virgo est r̄ m̄. introducūt q̄nq; tanq; peccatrici sordida non quidē p̄ se. r̄ in se. s; p̄ peccatis filior;. sicut anima sana fert r̄ regit corpus egrorū.

Consideratio. XII 3

Potestas eccl̄iastica papalis nō ita habz dominiaz iura terreni simul et celestis imp̄ij q̄ possit ad libitū suum de bonis clericorū. r̄ multo minus laycorū disponere. q̄uis concedi debeat. q̄ habz in eis dominū quoddā regitiuū directiuū. regulatiuū. r̄ ordinatiuū. **D**e claratiōe hui; consideratiōis quā discretio moderatrix atq; mediatrix ponit inter errores oppositos/ dum facere meditari occurrere visa est prout in ipso meditatiōis mee secreto. duplex improba pestis. **R**omen vnius detractio liuida. **R**omen alterius adulatio subdola. **P**rima potestate eccl̄iasticam dep̄mens. subijciebat tempali. **A**ltera susollebat in immēsuzve lut ad similitudinē altissimi r̄ fundens iura

Monotefferon siue

cuiuslibet alterius pr̄atis. **Tolle** tolle clamat detractō tpalitatē oēm / ius vel dominiū ab ecclesiasticis. **Quare?** Quia sic instituit x̄ps. cuius ista vox est. **Nisi** q̄s renūciauerit oibus que possidet nō potest esse discipul⁹. **Sic** improperebat **Julianus** apostata xp̄ianis. rapiens eorū facultates. **Addit** detractio q̄ ecclesiastici nequa q̄s capaces sunt iurisdicōis tpalis. etiā si principes aliq̄ cōferre voluerint. **Inducit** apostolū qz nemo militans deo implicat se negocijs secularib⁹. **Addit** detractō. **Nihil** habere ecclesiasticos. neq̄ decimas. neq̄ oblatōes quātom̄⁹ alias dotatōnes vel possessiōes nisi ex pura elemosina donantū. **Et** q̄ ab ecclesiasticis peccātib⁹ salte⁹ habitualiter possent p̄ secularē potestatem optimo iure tolli. qz data est pr̄as hec secularis in vindictā malefactorū. neq̄ sine causa gladius portat. **Addit** q̄rto nitens apostoli verbis. **Hūites** alimēta. et q̄b⁹ te⁹ gamur his cōtenti sumus / qz q̄quid h̄nt. ecclesiastici vltra simplicē vicū et vestitū. totū illud est pauperū. cuius retentio neq̄ dum furtū vlr̄ rapina simplex est / sed sacrilegiū put̄ detorquet ad hanc sententiā tam hieronimi verba q̄ bernardi. **Q̄ult** tandē detractio ecclesiasticos oēs ad illam apostolorū et discipulorū primā paupertatē. sine equis. sine thesauris sine calciamentis sine possessionib⁹. de necessitate salutis redigere. execrās in ecclesiasticis pompā omnē vel seruientiū. vel ciborū vel equorū vel indumentorū. **R̄** **Cōsurgit** ex aduerso blandiens et subdola adulatō. et ad aures ecclesiasticorū p̄cipue summū p̄ntificis insurans. **Quanta** est. q̄tra sublimitas ecclesiastice pr̄atis tue. **Quod** sacer clere. q̄s nihil ē secularis autoritas tue cōparata. **Quoniam** si cut x̄po collata est omnis pr̄as in celoz in terra. sic eam x̄ps oēm petro suisq̄ successorib⁹ dereliquit. **Unde** nec cōstantin⁹ q̄c̄ q̄s **Siluestro** pape cōtulit. qd̄ nō eēt p̄us suum. sed reddidit iniuste detentū. **Porro** sicut nō est potestas nisi a deo. sic nec aliq̄ temporalis vel ecclesiastica imperialis vel regalis nisi a papa in cuius femore scripsit x̄ps. **Rex** regum. dñs dominantū. **De** cuius pr̄ate disputare. instar sacrilegij ē. cui neq̄ quisq̄ dicere p̄t. **Cur** ita facis. **Si** etiā tpalia om̄ia si ecclesiastica bona. atq̄ dominia mutauerit. diripuerit distraxerit. **Dentio** si nō inueniunt̄ hec scripta

ab illis etiā qui sapiētes sunt in oculis suis. **Si** p̄terea non inueniuntur fuisse p̄ alios quos summos p̄ntifices hec credita. **Notum** est illō **Satirici** **Nihil** est qd̄ credere de se nō possit cum laudat̄ dñs equa potestas. **Et** illō comici de adulatore **Dic** p̄fecto et stultis insanos facit **Sentiēs** at̄ adulator. quādoq̄ nimis se cognosci. studet quasi modestiori sermone depressius vti. vt credibilior appareat. **Cōcedit** seculari potestati possessiōes et iurisdicōes p̄ prias q̄s tollere neq̄t pro libito papa. **Re** cognoscit **Constantinū** vel alios principes aliquid ecclesie nouiter contulisse **Nihil**omin⁹ tradit q̄ summus p̄ntifex supremus est monarcha nedū in sp̄ualibus. s̄ temporalib⁹ habens potestatem hanc immediate a x̄po. sed aliq̄ reges oēs et principes suā recipiūt dñationē ab eo. et solum mediate a deo. **Alioquin** vt monstruosus esset hic mundus. si haberet tot capita que nō sub vnicō regerētur. **Rediretq̄** manichei deliramentū ponentis duo principia. **Unū** bonorū et sp̄ualium. **Aliud** malorū et temporalium. vnde et sicut corpus est p̄pter aīam. et ab aīa viuūt et regitur. sic potestas secularis propter sp̄ualem a qua recipit suū esse legitimū. **Quā** autoritatē sp̄ualē q̄ negāt vel impugnat̄ sint int̄ sunt foris ecclesiaz p̄nt gladio vel sp̄uali exercitacōis sicut catholici vel debellarōis sicut infideles feriri. **Et** eorū dñia vel bona in alios trāsseri. **Hāc** existimatō habuisse visus est **Bonifaci⁹** octau⁹ in quadā decretali. **Et** i hac fundari putat̄ ab aliq̄b⁹ dñorū p̄tenuorū aduersus infideles debellarō. suorūq̄ bonorū et dñiorū cōquisitio. **Putat̄** ab alijs depositio vni⁹ **Regis** fr̄acie p̄ papam zachariā. hic eēt fundata tāq̄ papa sit q̄ trāsserre possit reges et regna **Rursus** aiaduerter. adulatio. durū esse multis hūc sermō. et ideo min⁹ credibile studet loq̄ restrictius / cōcedens q̄ sicut ante petrū fuerūt ap̄d infideles vera dñia quē admodū irrefragabilis autoritas sacre scripture et euāgelice narratōis testis ē **Sic** nō oportet nūc post petrū. vt oīs pr̄as imperialis Regalis vel altera secularis sit immediate robur h̄ns a summo p̄ntifice sicut rex fr̄acorū xp̄ianissim⁹ superiorē hoc mō non h̄ nec recognoscit in terris. **Idcirco** trāssert verbū suū adulatō loq̄ de dignitatib⁹ officiorū et bonis ecclesiasticorū q̄ oia sic subiicit

summo pōtifici vt quicquid circa ea placuerit disponere mutādo transferēdo. appropriando hoc possit hoc teneat ratum sit licet hoc sine causa. licet cū peccato suo pegerit / quous pētū circa hoc vult aduatio longe a papa sit facere. vt eū symoniā posse neget cōmittere. quoniā sua sunt omnia ecclesiastica bona. **Cōcedit** insup q̄ sup ius est / potens ab altero ius suum tollere r q̄ nec ab eo appellari / neq̄ euz iudicialiter euocari. nec obedientiā ab eo subtrahi. p̄sertim extra casum heresis sit aliquaten⁹ possibile. **Hic** solus symbolū fidei cōdere hic solus causas eiusdem fidei. r maiores ceteras tractare potest / solus vt ias r actū est. diffinitōes. regulas. leges. r canones condit. **Alioquin** quicquid p̄ alios diffinitur. decernit. cōditur. statuit. irritū est r inane. **Nec** aliqd̄ ex eis que statuerit. p̄t nisi per ip̄m quolibet cassari vel infringi. **Falloz** si nō ante celebratiōem hui⁹ sacrosancti **Constañ.** synodi sic occupauerat mentes plimoz. literalū magis q̄ literatorū ista traditio. vt oppositorū dogmatizatorū. suis de heretica prauitate vel notatus. vel dānatus. **Hui⁹** rei signū accipe / quia post declaratiōem ex theologie principis luce clarioz. r quod vrgentius est post determinatiōem r practicatōem eiusdem sc̄te **Synodi** / inueniuntur q̄ talia palam asserere non paueant. tam radicātū r vt cancer serpens tā medullit⁹ imbibituz fuit hoc p̄isce aduatiōis virus letiferū. **Tandē** miserāte deo moderatiz discretio. collustrata lumine legis euāgelice. mediam ac regiā viam tenēs inter deuios errores extremos. detractōis r aduatiōis ponit dictā hanc cōsideratiōem duodecimā cum prioribz. tanq̄ signū aliqd̄ ostensiuū itineris recti. ne forte offendāt ad lapidem erroris. pedem sue inq̄sitiōis scrutatores veritatis. **Unde** dicim⁹ ecclesiasticos r capaces esse bonozū temporalū. et multa eis ex debito. nō ex elemosina pura cōpetere. r nō debere eos coerceri. vel spoliari p̄ secularē potestātē. nisi vocata sit in sui iuris subsidiū. quod dicit̄ propter hereticos r rebelles. **Possunt** ipsi deniq̄ cū diuitijs aliter q̄ apostoli viuere cōuersari vel incedere pro tempoz locoz r aliaruz circūstantiaz varia qlitate / prout sapiēs iudicabit. **Nec** ita sunt hieronimi vel bernardi verba. generaliter ad om̄es ecclesiasticos tanq̄ propriū habeāt nihil. detoz quēda. **Donachis** autē quib⁹ loquebantur alia lex est. **Vitam⁹** ex aduerso stultas r falsas aduatiōis insanias. attribuentes summo pōtifici plenitudis potestatem. q̄lem descripsim⁹ que tāta est quantā sapientissim⁹ legislator x̄ps p̄uident sufficere ad edificatiōem continuam ecclesie dilectissime sponse sue. quā propria morte firmauit r dotauit. **Cui** p̄tati detrabere esset impietas sacrilega indignissimaq̄. **Sed** glorificent deū qui potestātē talem dedit hominibz. misericordissima pietate sua. que potestas q̄to sublimior est pulchrior r dignior. tanto ne vertat̄ in abusus vilē. turpem. et indignū. prouidere debet summ⁹ pontifex eam vt sapiēs iudicabit regulare. **Quid** autē sapiētius in terrz generali cōcilio quod r sp̄sancto regitur. r cuius agifrenis summa libertas est. **Predare** dixit **Aresto**. Non esse seruitutē obediendi legibus. **Addam⁹** summū pontificem cū collegio suo ita p̄sistere bonis ecclesiasticis. vt de eis statū habere sufficiētē r decentē oporteat. **Sed** nō ita vt caput grauiduz membra reliq̄ obruat mole sua. neq̄ velit vsurpare p̄tra naturā singularis mēbri om̄ia officia mēbroz / quib⁹ singulis vt ait apostolus p̄riū datum est officiu. **Nam** si om̄ia ocul⁹ vel caput vbi pes r vbi man⁹. **Cōcernit** hoc collationē beneficiorz / multiplicatē extēptionū odio sissimā. plenā erroris r p̄fusions in ecclesiastica hierarchia r ita de reliq̄s. **Reseruationē** p̄terea tot casuū. tot extēcationū in foro cōscientie. euocatiōem tā facile omniū causaz ab ordinarijs sint cause illephane sint sacre fidei quales fidei causas om̄es ab ordinarijs singulis p̄serti in doctrinis notorie scādalisantibz dioceses suas / r vbi vigent studia literaz velle phibere quid aliud est. q̄ ianuam grandē erroribus apire. **Postremo** suis se terminis ita potestas ecclesiastica coerceat. vt meminerit potestātē secularē etiā apud infideles sua habere p̄ria iura suas dignitates suas leges sua iudicia. de quibz occupare se ecclesiastica potestas nō p̄sumat vel vsurpet. nisi dū redundat abusus p̄tatis secularis in impugnatōem fidei r blasphemiaz creatoris r in manifestā ecclesiastice p̄tatis iniuriā. tūc enī attendere cōuenit vltimā hui⁹ cōsideratiōis duodecime p̄ticulā. q̄

1

De potestate

in his ecclesiastica potestas habet dominium quod
dam regium. directiuum. regulativum. et ordi-
nativum. Concludunt hoc nihil fere
aliud rationes et allegaciones omnes induci solite
quod plenitudo potestatis papalis superior est
ad omnem aliam ecclesiasticam et regalem. Quibus
sub hoc respectu potestas vniuersalis ecclesie
vel generalis concilii legitime congregati. di-
ci possit maior in amplitudine vel exten-
sione. maior in infallibili directioe. maior
in maiori reformatione in capite et in membris
maior in coerciua potestate. maior in cau-
sari fidei difficultium vltimata decisioe. ma-
ior denique quod copiosior. complectitur enim saltim
virtualiter omnem potestatem. et omnem politicum
regime. papale. imperiale. regale. aristocra-
ticum et tymericum prout alias deductum
est ex descriptione concilii generalis que ta-
lis est. Concilium generale est congregatio
legitima auctoritate facta ad aliquem locum.
ex omni statu hierarchico. totius ecclesie ca-
tholice. nulla fidei persona que audiri req-
rat exclusa. ad salubriter tractandum et ordi-
nandum ea que debitum regime eiusdem ecclesie
in fidei moribus respiciunt. Dicamus
hic aliqua circa diffinitionem hanc concilii ge-
neralis. Et primo quod congregatio legitima au-
toritate facta dicitur regulariter a papa. sic
sonant decreta et decretales innuere. Exci-
piuntur tamen tres casus. vbi congregatio con-
cilii generalis fit legitime sine papa. Vnus
dum desit esse per mortem naturalem vel civilem
seu canonicam. que est depositio. Vel si ca-
dat in perpetuam maniam. Aut si ad eum capti-
uatum non pateat accessus. Alius dum suffi-
cienter requisit de conuocando concilio. renuit
contumaciter in principio ecclesie presertim si tagat
ipsum. Tertio si concilium postquam est a papa le-
gitime congregatum statuatur certum tempus et locus
per celebrandum generale concilio sicut infra tri-
ennium vel de decennio in decennium. etiam vbi
papa renueret. Nec refert in prioro secundo
casu per quem euocetur concilium. dummodo congregetur
quoadmodum fuit per se. Nihilominus expedit
decernere per futuro modum conuocatois sicut
in reformatione salubriter est auisatum. Vnde
natura synodaliter iam esset diffinitum. Dica-
mus secundo iuxta probabile valde sententiam quod de
statu hierarchico ecclesie non sunt proprie nisi
duo status. Prelatorum maiorum videlicet quod suc-
cedunt apostolis. et sunt episcopi archiepiscopi. Et ita sur-
sum. Et minorum. quod successores sunt. lxxij.
discipulorum. Et dicuntur prelati secundi ordinis di-

gnitatis vel honoris. quales sunt curati qui-
bus ex statu et ordinario iure. conueniunt
tres ac hierarchici. primarie. essentialiter et
immediate a christo. quod sunt purgare per correctio-
nem. Illiare per doctrinam et predicacionem. Per-
ficere per sacramentorum ministracionem. Fundat
hec sententia **Dar. xvij.** vbi postquam christus dixit
perat die ecclesie. subiunxit de quibus loquatur dicit
ait. **Quodcumque solueritis super terra etc.** **Costat**
autem quod non dicitur apostolis sed discipulis loquatur iux-
ta glosas doctorum in hoc loco. **Et Dar. x**
et Lu. x. vbi fit sermo de missione. lxxij. di-
scipulorum. **Dar. xvi.** vbi christus petro dicit per
omnibus. **Quodcumque ligaueris.** Et iterum super
hanc petram edificabo ecclesiam meam. et porte
inferi non preua. aduersus eam. **Concordat**
Aug. Hiero. ysid. Beda. Magister vbi per
us. et expresse multum **Damasus papa.** **Ro-**
ampli inquit quod duos ordines inter discipu-
los domini esse cognouimus id est. christi. apostolorum et
lxxij. discipulorum. **Ubi** iste precesserit ignoramus
m. et quod ratione caret extirpare necesse est lo-
quitur contra coepiscopos. **Dicamus** tertio
naturam generalis concilii tale esse. vt nullus
fidelis qui audire voluerit. debeat excludi ab
audientia quatenus vel doceat vel doceat si-
cut legitur in principio concilii. **Distin-**
gui tamen solet de hinc in vocem in concilio.
Quidam hinc consultiua. **Alii** diffinitiuam.
Primi sunt quibus inest noticia talium que
tractant etiam versus ad mechanicas artes. **Et**
si queratur de modo reparatois ecclesiarum mater-
rialium esse poterit in lathomis vobis consulti-
ua. **Sic** in aurifabris et fabris. **Sic** dum
fit questio de philosophicis et moralibus
disciplinis vt sunt precepta decalogi. presertim se-
culares eruditi in philosophia legibus et moribus da-
re concilio. et aliqui salubri quod nonnulli pre-
latorum vel curatorum vel etiam theologorum versus
adeo. quod in generalibus conciliis contra **Arrius**
tempore **Athanasij** fuerit interrogatus gentilis phi-
losophus de materia non dicitur pure morali. sed
quod tangebatur breuiter trinitatis eandem essentiam.
Letex de voce diffinitiuam quales eam habe-
ant non est dubium de episcopis et superioribus prelatibus
sicut iuxta predicta practicatim sepe inueniunt
in prioribus conciliis. **Sed** neque videtur ambi-
guitas esse de minoribus prelatibus qui sunt cura-
tiz hierarchie. **Neque** de illis qui ad hunc dupli-
cem prelatorum ordinem reducuntur. quibus non
ex priuilegio solo sed ex statu et ordinario
iure competit animarum cura. quoadmodum
sunt multi **Abbares** decani prepositi cum

similibus. Facit ad hoc determinatio sacre facultatis theologie parisiensis nuper edita contra temeritatem extollentium privilegia/ ros super curatos in predicamentibus et confessionibus. ubi sic dicitur in duobus primis articulis. **D**ñi curati sunt in ecclesia minores prelati et hierarchie exprima institutio episcopi. quibus competere ex statu ius predicandi/ ius confessiones audiendi/ ius sacramenta ecclesiastica secundum exigentiam sui statum et parochianorum ministrandi/ ius sepulturas dandi/ ius insuper decimas et alia iura parochialia recipiendi. **S**cđs articulus quod ius predicandi et confessandi/ competere prelati et curatis principaliter et essentialiter et mendicantibus de per accidens et privilegio. quoniam sunt introducti. vel admissi ex concessione et beneplacito dominorum prelatorum. **D**icam postremo quod licet ea que statim dicta sunt personare videantur iuri dominorum obsequationi priorum concilio/ rum atque rationi. **N**ihilominus concilium potest certis de causis et ad tempus constituere voces diffinitivas in pluribus. vel paucioribus. et in alijs quod dicitur sint/ satis sicut ad illa que facta sunt et fieri possunt vario modo circa institutionem prelatorum ecclesiasticorum maiorum et minorum. que quandoque fiebat a toto populo et clero. quoniam a toto clero solus quoniam a solis canonicis ecclesie cathedralis. et nouissime crebris per solus papam sicut plurimorum est iudicium.

Consideratio. XLII

Potestas ecclesiastica sicut et alia quilibet originaliter a prima iusticia secundum quam iura omnia leges iurisdictiones atque dominia pulchra ordinis varietate fundantur. **D**escribit itaque iusticia quod est perpetua et constantis voluntas. ius suum unicuique tribuens. **N**ec autem descriptio competit principaliter iusticie diuine. in ordine ad suas creaturas. **D**eus nempe solus est qui voluntate perpetua constanti. dat unicuique rei quod suum est. suum inquam non ex debito rigoris. sed ex liberalissima et dignatissima donacione creatoris. **S**ic in quolibet re tantum est de iure. quantum de entitate. **H**ic enim res quelibet ius seu titulum id habendi quod habet ex dictamine rectissimo preiusticie. **I**us vero sic describitur ius est potestas seu facultas propinqua conueniens alicui secundum dictamen prime iusticie. **P**orro dictamen hoc lex dicitur/ quod lex est regula conformitatis habens ad dictamen recte rationis. **D**ictamen vero recte rationis prime.

et iusticia conueniunt in deo synonymice. **P**orro inde dictum est in descriptioe iuris quod est facultas propinqua et. propter illa que in potentia obedientiali conuenire possunt cuilibet creature/ quod posse dicere possumus vel obedientiale vel logicale secundum quale non dicitur proprie res habere ius vel legem/ sicut non dicitur mus. quod dñati ius habeat ad beatitudinem eternam. **N**ec quod stella ius suum seu facultatem habeat in tanta luce quanta refulget in sole licet in potentia obedientiali creature vel absoluta dei possint hec omnia fieri. **C**onsequenter ab hac amplissima iuris et legis acceptioe. sicut videtur scriptura dum ait. **D**e sunt leges celi et terre et. et alibi pluries et apud boetium. **L**eges patri sydera cogit/ fit descensus restrictior. ad ea que creaturam rationalem respiciunt ut rationalis est. **F**it subinde distinctio de iusticia quod quedam est essentialis et primaria. quoniam descripta est. **A**ltera est participata seu derivata et attributiva dicta que sic describitur. **I**usticia est habitus vel tanquam habitus conformis diuine iusticie. eiusque imitatio per participacionem. quo habitu inclinatur habens eam. facere ius vel reddere. **I**ta quod ius est vel actus vel ius vel effectus vel titulus iusticie. **R**ursus de iusticia sic accepta participatiue dicitur mus quod quedam est iusticia originalis quedam regni celestis ut ibi. **P**rimum querite regnum dei et iusticia eius. **E**t hec duplex est quedam glorie. quedam gratie. **A**ltera item est iusticia legalis. alia ciuilis. **I**usticie vero ciuilibus alia distributiua alia commutatiua. **E**t ita de reliquis acceptioibus iusticie specialibus. **I**usticia legalis est omnis virtus sicut caritas est tota lex christi. **P**orro iusticie distributiue contrariantur promouentes indigne et intrusiones in officijs reipublice et beneficijs ecclesie. **C**ommutatiue autem contrariantur contractus illiciti. usura et fraus in temporalibus. **S**imoniarum et gregiarum in spiritualibus de quibus non est hic dicendum per singula. **D**icam preterea tot esse legum varietates. quod modis iura variantur secundum dictamen participatiue iusticie. **P**ropterea sunt quedam leges proprie diuine quedam proprie naturales. quedam positivae vel humane. **Q**uoniam alique sunt canonicę vel ecclesiastice alie sunt ciuiles seu politice. **E**t quis pauce repiant leges. quin mixte sunt ex participatiue diuersarum. nihilominus denotantur lex a predominanti seu a principaliori quod in ea reperitur. **Q**uibus presuppositis dicitur/ alteri descriptioes

De origine Juris

huiusmodi legum. Et quoniam lex dicitur a ligando id est obligando vel a legendo id est dictando quod agendum sit. Consonanter ad hanc obligationem seu dictamen recte rationis describemus principales leges obligatorias. quod de consuetudinibus et promissis. et si que sint alie. facilius habebit ex his cognitio.

Lex divina obligatoria est signum verum reuelatum creature rationali notificationum recte rationis diuine volentis teneri seu ligari illam creaturam ad aliquid agendum. vel non agendum pro consecutione felicitatis eterne. Dicitur hic et infra Signum notificationum / quoniam proprie nulla lex obligat liberum arbitrium si notificata non fuerit. Hoc autem signum triplex est quoddam mentale / quoddam vocale / quoddam scriptum / sicut est lex scripta / plura / indita / literal / vocalis / metalis De metalis scribitur in psalmo Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Et ad Rhoma. in pulcre per totum. Et iterum in psal. Regem tuam in medio cordis mei.

Lex naturalis obligatoria describitur quod est signum naturaliter habitum. notificationum recte rationis diuine. volentis creaturam rationalem humanam teneri seu ligari ad aliquid agendum vel non agendum. pro consecutione finis sui naturalis / qui est felicitas humana siue monastica siue iconomica siue politica. Dicitur autem signum pure naturaliter habitum. illud quod inditum est cuilibet homini. non impedito in vultu debito rationis. Impedit autem per corpus. per errores. per vitia multa.

Notificatur ex hac duplici descriptione. differentia et conuenientia diuine legis ad naturalem principalem et modo acquisitionis. et ex parte finis. Lex enim diuina de ratione sua habet primam ut acquisitionem reuelatorem. Deinde quod ordinat de primo et per se ad felicitatem eternam.

Lex vero naturalis etiam possit sic acquiri. et ordinari sicut patet in datione preceptorum decalogi. in vtraque lege veteri et noua. sed tamen non habet de ratione sua ut naturalis est. sed transit in diuinam. Lex canonica describitur quod est signum habitum per humanam traditionem notificationum recte rationis diuine. volentis creaturam rationalem humanam teneri seu ligari. ad aliquid agendum vel non agendum principaliter pro consecutione felicitatis eterne. Per hanc ultimam clausulam conuenit lex canonica cum diuina. et differt a naturali. Et per primam ab vtraque sub sua ratione. que est ut habeat eius cognitio et robur per humanam traditionem magis quam per puram reuelationem. vel natura-

turali euidentiā. **L**ex civilis describitur quod est signum habitum per humanam traditionem positiuam volentem quod homo teneat seu liget aliquid agere. vel non agere pro consecutione finis sui naturalis qui est humana felicitas. vel monastica vel iconomica vel politica. **P**atet descriptio ex prioribus. **U**n diligentem attendendum est quod sicut in speculabilibus sunt primo principia naturaliter nota. **S**unt secundo conclusiones euidenter ab illis principibus demonstrare. **S**unt consequenter tertio conclusiones tantummodo probabiliter deducte ex predictis veritatibus circa quas est solus opinio. **T**andem quarto sunt alie propositiones sic elongate a primis veritatibus quod non apparet quod ex illis sequantur vel repugnent. ut si astra sint paria vel imparia. **P**roportionabilitate suo modo dicendum est de veritatibus moralibus sub hac distinctione quadruplici. **E**t iuxta duplicem primum gradum accipitur ius pure diuinum si veritates sint certitudinaliter reuelate. vel ex reuelatis manifeste deducte. **S**i si cognoscantur per euidentiā. naturalē. accipitur ius proprie naturale. **C**irca tertium gradum et quartum. proportionabiliter sumitur ius canonicum et civile. addita legislatoris auctoritate. que facit ut propositio moralis aliunde solū probabilis vel imprænes legibus proprie diuinis vel naturalibus / robur habeat. et vi obligationis / ad alterum finem vel supernaturalē. et sic lex canonica / vel naturalis. et sic lex civilis vel politica nominatur. **R**ememorandum est tamen id quod iam dictum reperitur. paucissimas inueniri leges que non se mutuo precipitent. sed ratio distinguit eas secerant. **T**ranscendam consequenter per sermonem de iusticia de iure. de lege. loquor de iurisdictione de dominio. et de policia. **J**urisdicatio describitur vel interpretatur quod est iuris dictio. id est potestas seu facultas exercendi ius. **U**el dicitur iurisdicatio quasi iuris dictio id est pronuntiatio seu promulgatio iuris. **D**ue iurisdicatio quadruplex est iuxta quadruplicem legem. **D**iuina. scilicet naturalis canonica civilis. **I**taque iurisdicatio diuina est potestas exequendi ius. quod pertinet alicui secundum legem proprie diuinam et hoc in altero vel tanquam in altero. **N**on enim proprie dicitur habere quod iurisdictionem in semetipsum nisi forte consideret tanquam alter sit / ut vellet aliqui de penitentia dicere. **P**roportionabilis est descriptio triplex triplicis alteri iurisdictionis secundum triplicem legem. **D**ividitur autem quod iurisdicatio in coerciuam que se-

R

fertur in inuitu. Et in directiuā seu regulatiuā z ordinatiuā qualis fuisse etiā in statu innocētie. z qualis est sapiētis ad insipientiores. z pfectioris ad impfectiorē/ vt in angelis etiā posuit dionisi⁹. **S**ub iungam⁹ de dominio. qd̄ ita describi pōt. **D**ominium est potestas p̄inqua assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatem vel vsum licitū fm iura vel leges rōnabilr in stituras. **I**nuenit autē hoc mō dñiū sextuplex. **B**eatificū. originale. gratificū. euangelicū canonicū politicū. **B**eatificū est dñiū fm leges glorie. **O**riginale dñiū est fm leges originalis iusticie. **B**eatificū est dñiū fm leges grē gratificātis. **E**uangelicū est dñiū fm legē proprie euangelicā. **E**t ita dereliq̄s duobus suo mō. **P**rimū fundat in titulo glorie/ scdm̄ in titulo originalis iusticie. z ita dereliq̄s suo mō. **P**ossū⁹ autē cōtractius loqui de triplici dñiū quorū vnum fundat in titulo charitatis. gratificantis. **A**ltē in titulo alicui⁹ gratie sup̄natural solū gratis date nō gratificātis. **T**ertū in titulo doni alicui⁹ pure natural. sicut est electio vel naturalis successio ad aliquem principatū. **D**escribit autē dñiū qd̄ appellat a multis euangelicū p̄ appropationē quod est dñiū immediate a deo institutū. cōpatiēns secū ex equo q̄libet dños z inabdicabile seruata charitate se extendēs ad oīa. **D**e h̄ d̄t **A**pl̄s q̄ nr̄a sunt oīa q̄ diligētibz deum oīa coopant in bonū / qm̄ ad titulū charitatis adijciūt oīa abūde ad fruendū vel vtiendū q̄ in celis sunt z in terra in mari z in oībus abyssis. **D**escriberet⁹ for̄m̄ dñiū originalis iusticie q̄ est donū dei quo creatura rōnalis ius h̄z imēdiate a deo assumere alias res inferiores in sui vsum z cōseruatōem pluribus cōperēs ex equo. z inabdicabile seruata originali iusticia. seu integritate naturali. **H**oc mō habuit adā dñiū super volucres celiz pisces maris. **D**escriberetur p̄portionabilr dñiū libertatis create q̄ est facultas p̄inqua resultās ex liberā lissima cōdescēsiōe dei sedonātis ad agēdum vel nō agēdū cum anīa rōnali in p̄ductōe suozū actū elicitozū vel in eozū suspensionē ad finē conseq̄nde beatitudis ordinata. **P**orro qd̄ sit dñiū aliud fundatū in gratia sup̄naturali solū gratis data pōt apparere considerāti naturā grē ta

lis sicut dicit apl̄s. q̄ spūs p̄phetaz subiecti sunt eis. z fides informis facit miracula. **C**ontract⁹ tamē locuti sum⁹ in p̄ia consideratōe dum potestate ecclīasticā descripsim⁹ que dñiū ecclīasticū dici pōt. **P**reterea ciuile dñiū seu politicū est dñiū peccati occasiōe introductū. nō cōpetens pluribz ex equo retinibilez abdicabile. seruata vel nō seruata charitate. fundatū in legibus ciuilibz politicis fm q̄s potest abdicari. vendēdo. donādo. negligendo. p̄mutādo. **U**n̄ z apud ecclīasticos inuenit tale dñiū suo mō. **N**ec fundat in charitate. nec in fide/ qm̄ apud infidelēz iustos pctōres. iuste manet tale dñiū. **P**ostremo tandē habito sermone de iusticia. de iure. de lege. de iurisdictione de dñiū. loq̄mur aliqd̄ de policia describētes eam q̄ est cōtras ordinata ad finē aliq̄ p̄fectū. **E**st autē ordinatio vel ordo parū disparūq̄ rerū sua vnicuiq̄ tribuens dispositio. **C**ōuenit igit̄ proxius ordo cū iusticia quedat vnicuiq̄ qd̄ suū est. **P**ropterea diuine fuit enūciatū p̄ p̄phetā q̄ opus iusticie est pax. **C**ur ita? **P**lane qz nihil aliud est pax q̄ ordinis trāquillitas. **H**anc vero trāquillitatē ordinis facit iusticia. ius suū vnicuiq̄ tribuēs. q̄ in re dicitū est. **I**usticia z pax osculate sunt. **P**olicianū vero alia est celestis. de q̄ nihil ad p̄sens. **A**lia est humana duplex viatorum. **U**na que vulgato z appropato noīe dicit̄ ecclīastica. **A**ltera secularis. **S**ecularis at̄ diuidit̄ ab **A**ristotele politisante in tres. **Q**uaz primā vocat̄ regnū. scd̄az dicit̄ aristocratīā. **t**ertiaz noīat̄ vocabulo generali appropate policia. quā dicere possum⁹ ty mocratīā. **D**escribit̄ regnū qd̄ est policia sub vno bono. **U**el exp̄ssius q̄ est cōgregatio cōitatis p̄fecte sub vno fm leges suas bonas p̄re publica. **D**icit̄ autē vn̄ ille bon⁹. vel rex vel impator seu monarcha q̄ nō propriū p̄cipalr sed cōe bonū intendit in suo principatu. **D**escribit̄ aristocratīā q̄ est policia sub paucis bonis. vel exp̄ssius q̄ est cōgregatio cōitatis p̄fecte sub paucis bonū reipublice p̄ leges suas p̄cipalr intendētibz vt **S**enar⁹. **D**escribit̄ policia appropato noīe seu ty mocratīā q̄ est policia sub pl̄imis bonis. **U**el exp̄ssius. q̄ est cōgregatio cōitatis p̄fecte sub pl̄imis vtilitatē reipublice p̄ leges suas p̄cipalr intendētibz. **D**icit̄ perfecta

De origine Juris

coitas ad differentiã iconomice cõuerfa
tõnis que sibi pfecte nõ sufficit. **D**icit fm
leges suas. quoniã in hoc attẽditur prin
cipatus dñantis. si fm leges suas inuenia
tur vltro regere policiã. aliena lege nõ ar
tatus. **U**nis idcirco policiã eccliaistica
siue domine synus. siue pauci. siue plures
boni. dicit proprie diuina. qz fm leges su
pnaturales debet qlibet regulatiõem acci
pere. **E**t ita pspiciũ est. qz tres iste policie
vniũtur in ecclia aliter qz in ciuili policiã
ppter dñe legis vnitatẽ. **P**erspiciũ est
consequẽter questionẽ hanc sapere blas
phemia z heresim pelagianã. si in ecclesia
stico regimine theologia pponi debeat al
teri scientie naturali vel huane. **N**on enis
sumis hic ecclia pro templo materiali qd
edificare meli? scilicet lathom? qz theologus
aut iurista. **N**ec de ecclia tãtũmodo debet
fieri sermo p solis puentibus z redditibz
z iurisdictionibz eccliaisticis. ad tpalitatẽ
et vitã hanc ciuile respiciẽtibus. qm esset
hoc pure gentili sãpe. **I**ta tñ aniales etiã
de ecclia plerũqz cõcipiunt. put opibus z
verbis in sinuãt extollentes vsqz in celuz.
si quis eps aut abbas laborauerit vt stent
menia z predia cũ suis iurisdictionibz z per
mittat ruere sub ditos p errorũ deuia in fi
de catholica z bonis moribz. **S**ic autem
posset secularis vn? expertus iconom?. in
dicari frequẽter vt illoz in eccliastico regi
mine qz theolo gus aut iurista. **C**õsidera
ri igit debet ecclia put instituta est a ppo
supra firmã petra fidei ad finẽ supnatura
le m. fm legẽ euangelicã. z sacre scripture
diuinit? reuelate/fm quã debz regulari iu
diciũ de fidez moribz subditorũ. quoniã
rectũ est iudex sui z obliqui. **P**ro q fide
conseruãda si deberent in curia rhomana
constitui auditores causaz fidei in theos
logia pitissimi nec corrupti moribz. quas
causas oēs dicũt aliq ad sedẽ aplicã referẽ
das esse. licet hoc nimis generaliter intel
ligant. **A**tendat si hoc eque ratiõabiliter
fieret. sicut auditores causaz pphanarum
sunt ordinarie z collegialr instituti. **P**os
sum? cõformiter ad pdictã phi policiã tri
pliciter distinctã in naturali regimie. pol
iciã eccliaistica diuidere qz **A**lia est papal
Alia collegialis **A**lia synodalis seu cõcilij
general. papalis imitat regalẽ. **C**ollegia
lis dñoz cardinaliũ imitat aristocratiam
Synodalis generalis imitat policiã seu

tyrocratia. **U**el potius est pfecta policiã
que resultat ex omibz. **S**ũt ex aduerso
policie si taliter appellari merẽtur. q non
libero z tanqz paternali regimie ducũt. si
cut pcedentes. sed despoticoz seruili iugo
trabũtur. vel ex ppro demerito pmittente
deo q regnare facit ypocrita dicente **J**ob
ppter peccata popli. **U**el aliũde in isto eius
dem dei iudicio. **V**ocat aut eas **A**ristote.
primã **T**yrannidẽ. **A**lterã oligarciã. **T**er
tiam democratiã. **I**n tyrãnide pñidet vn?
propriũ tantũmõ bonũ inqrens volens
subditos impotẽtes. indoctos z diuisos
ab inuicẽ esse. **I**n oligarcia pñidet pauci
similis pñidõis sup alios. **I**n democracia
pñidet sibi ipsi multitudo neqz vbi que
rit vnusqz qz sua sunt. nõ q cõia. **L**o
gnoscer ex his studiosus lector. si possit i
eccliaistica policiã tale aliqd triplr z ppor
tionabiliter inueniri. **D**eniqz de polis
tijs mixtis nihil expssim? quoniã fere nul
la est q mixtionẽ excludat. sed a pdominã
ti talis vel talis nominat. **H**ec vero latius
explicata sunt in tractatu quodaz de vita
spirituali. **E**t in sermone illo. **D**edit ei pa
ter omnia in manus.

Epilog? premissorũ

Epilogan do dicim? qz a pria iusti
cia deriuat. **J**us generalr in om
nẽ creaturã specialr in creaturã ra
tionale et hoc fm multiplices leges. **S**e
cundũ pzie diuinã. fm pzie naturalẽ fm
canonicã. fm ciuile. **F**undat in pncipata
iusticia imitatrix diuine. **D**ebinc iurisdic
tio qdruplex fm qdruplicẽ legem. p
pzie diuinã. pzie naturalẽ. canonicã z ci
uile. **E**t de qualibet harũ dupliciter ha
beri sermo p. **Q**uoniã alia est coerciua in
inuitũ. **A**lia doctrinalis. directiua vel ar
bitraria seu spontanea/dici põt. **P**orro
fm leges z iurisdictiones fundantur dñia
Unũ glorie. **A**lterũ iusticie original. **A**li
ud gratie gratificatis. **A**liud euangelicũ
fm leges proprie diuinas. **A**liud euãgeli
cũ fm leges canonicas. **A**liud politicũ vel
ciuile. fm leges ciuilitè datas. **A**mpli?
vero fundant fm pdictã. diuerse policie.
Una regalis seu libera. **A**ltera seruilis et
despotica. **E**t vtraz diuidit in eccliaistica
z secularẽ. **S**ecularis libera z bona diuis
dit in **R**egnũ. in aristocratia z tyocratia
Seruilis z mala in tyrannidẽ. **I**n oligar

ciam et democratia. Ecclesiastica bona diu-
ditur portionabiliter in papatum in cardinala-
tum in synodum. Valde vero re ipsa magis huic
aduerso triplici modo cognoscitur quod nomine.

Tandem sub ecclesiastica policia continentur ap-
propriato nomine potestas ecclesiastica que prius di-
uiditur quoniam vna est ordinis. Altera iurisdic-
tionis. Potestas ordinis duplex. vna super corpus
christi in consecratione. Altera super corpus
christi in sacramento. Altera iurisdic-
tionis duplex. Vna in foro exteriori.
Altera in interiori. Potestas in exteriori du-
plex vna coercionis seu correctionis secundum legem
proprie diuinam que est excoicatio. Altera secundum
leges positivas. canonicas seu civiles que iu-
risdictioni seculari similis est. Rursus potestas
iurisdictionis in foro interiori duplex est.
Vna clauis scientie et potestatis in absolutioe
seu remissione culpam. Altera in pene com-
mutatione per largitionem indulgentiarum. Po-
tremo tripliciter habet considerari potestas eccle-
siastica. Vno modo in se formaliter vel abso-
lute. Alio modo ut in hoc vel illo supposito
materiali seu subiectiue. Tertio modo vsuas
liter vel exercitatiue. Vnus vero quadruplex
est licitus et ratus. licitus et non ratus. Illicitus
et ratus. Illicitus et irritus. Ratus vero du-
pliciter. vel de iure. vel de facto.

¶ Finit tractatus magis ad inquisitionem ver-
ritatis que ad determinationem editi et pronuntiationis
Constitutionis generalis Concilii per parte
Cancellarii Parisiensis. Anno a natiuitate
domini. M. cccc. xxvii. die. vi. Februarii.

y Concordia quod

plenitudo potestatis ecclesiastice sit in summo po-
tifice. et in ecclesia. quibus non omnino similiter
et hoc sub triplici conclusione. Cuius declaratio
per tractatum cuius titulus est de potestate ecclesi-
astica et de origine iuris et legum. Primum conclusio

¶ Plenitudo potestatis ecclesiastice complectitur in
se plenitudinem duplicem potestatis scilicet ordinis et iu-
risdictionis tam in foro interiori quam exteriori
que circa quolibet de ecclesia potest immediate et abs-
olute limitatioe exerceri clauis non errate. Sed si
errat potest per solam ecclesiam synodaliter congrega-
tam. error iudicialiter corrigi. et ne fiat ulterius
lex imponi. cui tenebitur habens homini potestatem re-
uerentem obedire sicut matri. et spoli christi. et sicut
regule a spiritu sancto directe. 2. conclusio.

¶ Plenitudo potestatis ecclesiastice sic proprie
sumpta. non potest esse de lege ordinata. nisi in
vnico summo pontifice formaliter et subie-

ctiue. Alioquin ecclesiasticum regimen non esset mo-
narchicum et habere posset multiplex caput ex
equo. quod apte est hereticum. Nec tamen plenitudo
potestatis papalis. sic intelligenda est immedia-
te super omnes christianos. quod prohibito possit ime-
diate iurisdictionem in omnes per se vel alios extra
ordinarios passim exercere. sic ei preiudicatur
ordinariis. que ius habent immediatum. imo ime-
diatissimum super plebes eis commissas actus
hierarchicos exercendi. Extenditur igitur pleni-
tudo potestatis papae super omnes inferiores. solum dum
subest necessitas ex defectu ordinario inferiorum.
¶ Vel dum appetit euidens utilitas ecclesie
quoad modum dici potest de episcopis respectu ple-
banorum seu priorum sacerdotum. que potest sup-
plere defectum. Tertia conclusio. Plenitudo
potestatis ecclesiastice dum ponitur in ecclesia synodali-
ter congregata cum plenitudine executionis homini
potestatis. fit variatio vel equocatio de hoc quod est
esse in. quia non eodem modo est plenitudo potestatis
ecclesiastice in papa in ecclesia. Facendum est tamen quod
est vtrique et principali in ecclesia suo modo et
hoc quadruplici respectu. scilicet in deuiabilitate
ac indefectibilitate extensionis. regulatiouis.
et generalis obligationis. cui subicitur etiam
ipse papa tamquam imperatrici spoli regis summi. que
potest addere canones et diffinire etiam si fuerit
papa prius. Faciunt autoritates subsequen-
tes per tractatum scilicet conclusionis cum prius et ter-
tia. Dicit et Bonanventura parte. vi. ca. v. sui
breuiloqui ex dicto Aug. Sic igitur baptismus
potest esse extra ecclesiam. minus autem baptizari non nisi
intra ecclesiam reperit. que supra petram fundata
est. que ligatur et soluetur clauis accepit. Hec est
vna que tenet et possidet omnes sui sponsi et domini
potestatem per quam coniugale potestatem. etiam de ancillis
parere filios potest. Item stephanus papa sic scri-
bit Bualberto patriarche. Quicquid iterato ti-
bi scripsimus. nolentes alicuius ecclesie privilegium infra-
gere. igitur applica prerogatiua possumus de quilibet
ecclesia clericum ordinare. Notetur decreta cum su-
is glossis. Quod si papalis potestas extendatur ad omnes
immediate. supple in casu necessitatis vel cui
datis utilitatis. non tamen vult alicuius ecclesie privile-
gium infringere. supple quia necitavellid.

Prohemium quod

expedit inquire de ecclesiastica potestate.

In prima consideratione describitur potestas eccle-
siastica per eam quadruplicem. In secunda di-
stinguitur potestas ecclesiastica. multis modis et om-
nibus quod potestas ordinis est equalis in omnibus sacerdoti-
bus. quo ad consecrationem corporis christi.

Sermo pro viagio

In tertia ostendit q̄ potestas ordinis non est simpliciter equalis in omnibus sacerdotibus et episcopis.

In quarta ostendit quid sit potestas iurisdictionis in foro exteriori.

In quinta ostendit quid sit potestas iurisdictionis in foro interiori/et de duplici subiectione.

In sexta ponit quadruplex distinctio utilis et necessaria p̄ intellectu sequentiū.

In septima quid dicendum sit de ecclesiastica potestate dum consideratur formaliter et absolute.

In octava quid dicendum sit de ecclesiastica potestate put̄ consideratur respectiue et quodammodo materialr seu subiectiue.

In nona quid dicendum sit de ecclesiastica potestate dum consideratur quo ad usum vel exercitiū. et illic fundat̄ supra plena plenitudo ecclesiastice potestatis.

In decima ostenditur q̄ in papa est plenitudo ecclesiastice potestatis et describitur.

In undecima ostendit qualiter plenitudo ecclesiastice potestatis sit in ecclesia vel generali concilio.

In duodecimo ostenditur de plenitudine potestatis papalis p̄ respectū ad bona ecclesiasticorum atq̄ laicorum.

In tertiadecima fundatur omnis potestas a p̄ia iusticiarum et m̄ris mēbris.

Et sit epilocus premissorum.

Sermo factus per

eundē. xxi. die Julij Anno dñi M. cccc. xv super processioibus faciēdis pro viagio Regis Rhomanorum ad petrum de luna.

In quo ponuntur. xij. conclusiones seu regule practice in sacro generali Constantien. Concilio.

Dosperz iter faciet nobis deus salutariū nostrorū. Ita loquit̄ propheta in psal. lxxij. cuius initiū est. **E**xurgat deus et dissipent̄ inimici ei. etc.

Fiat ita q̄sum⁹/psperū iter. faciat nobis deus salutariū nostrorū. **A**uxiliāte te beatissima virgine. In qua est omnis gratia vite veritatis. quā implorem⁹ et salutem⁹ dicentes. **A**ue Maria **P**rospere iter faciat nobis deus salutariū nostrorū. Ita si

eri credimus et speram⁹. **O** domine de⁹ salutariū nostrorū. **N**ec mirandū si speram⁹ et credimus qm̄ te donāte assumus. **E**cce ordinatōni sanctissime nup̄ facte quaz inspirasti. sit conuētus iste celeberrim⁹ et deuotus ad orandū et deprecandū faciem tuam plenā gratiaz et dicendū. **D**ñe saluuz fac regē. **I**terq̄ suū in salutis tue prospera te dispone. **S**ed q̄re nobis prosperū iter fieri petim⁹ viri patres et fratres **R**euerendissimi sapiētes illustres atq̄ doctissimi. et in oim virtutū decore p̄clari. **N**obis inq̄ prosperū iter quo pacto fieri petim⁹. etiā qui loco manem⁹/nec moueri quoq̄ extra disponimus. **S**ed p̄fecto videmur iter agere. dū facit iter nobis hoc est ad utilitatē nostrā/ad obsequiū nostrū. ad vniuersalem ecclie pacē. **S**erenissim⁹ rhomanorū rex/ptector eiusdē ecclie fidelissim⁹. **P**rospere sit iter suū/suppliciter et salubriter implorem⁹. quoniā in prosperitate sua salus nostra reponit̄. **I**ta enī prosperū facies iter nobis. **O** deus salutariū nostrorū si pedes eiusdē regis nostri in viā pacis direxeris. si cōcesseris eum redire cū exultatione portantē vberes vniōnis p̄fecte manipulos. **S**ic enī fas habebit ex sentētia dicere cū **A**brae seruo. q̄ prosperū feceris iter suū/q̄ preterea fueris secū in omnibus ad que p̄xit. **A**mbulet igit̄ ipse rex via regia/per arma iusticie. a dextris et a sinistris te duceat te comite. qui es via veritas et vita te dicente ad eum. **I**ntellecū tibi dabo et instruam te in via hac qua gradiēris. **S**ir mabo sup te oculos meos. **P**ādes deus angelis tuis vt custodiāt eum in omnibus vijs suis portēt eum in manibus tue protectionis. vt non offendat ad lapidem cui iussibet obstaculi. vel obduratōnis partē aduerse. pedem suū zelum suum. **S**ic enī prosperz iter facies. nedum sibi sed nobis et hoc ad utilitatem nostrā tu deus salutariū nostrorū. **P**otuerat sermo noster prolixius extendi. qui deuotas pro regis itinere prospero fundendas. oratōnes cōmonefaceret atq̄ suaderet. **S**ed inspicio vestram deuotōnis ardorem. qui vt continetur vel in maiorem desideriorū flammam erumpat. non eget flatu verborum meorum eriguo. per se enim satis in meditatione vestra exardescit ignis. piorum sanctorumq̄ desideriorum. vt iugiter leuatis sursum cordibus/ vt trahatis et imo

ciam et democratia. Ecclesiastica bona diu-
ditur portionabiliter in papatum in cardinala-
tum in synodum. Valde vero re ipsa magis huic
aduerso triplici modo cognoscitur quod nomine.

Tandem sub ecclesiastica policia continentur ap-
propriato nomine potestas ecclesiastica que primo di-
uiditur quoniam vna est ordinis. Altera iurisdic-
tionis. Potestas ordinis duplex. vna super corpus
christi in consecratione. Altera super corpus
christi in sacrificio in sacrorum ministracione. Potestas iu-
risdictionis duplex. Vna in foro exteriori.
Altera in interiori. Potestas in exteriori du-
plex vna coercionis seu correctiois secundum legem
proprie diuinam que est excoicatio. Altera secundum
leges positiuas. canonicas seu ciuiles que iu-
risdictioni seculari similis est. Rursus potestas
iurisdictionis in foro interiori duplex est.
Vna clauium scientie et potestatis in absolutioe
seu remissione culpabilium. Altera in pene com-
mutacione per largitioes indulgentiarum. Po-
tremo tripliciter habet considerari potestas eccle-
siastica. Vno modo in se formaliter vel abso-
lute. Alio modo ut in hoc vel illo supposito
materiali seu subiectiue. Tertio modo vsuas
liter vel exercitatiue. Vnus vero quadruplex
est licitus et ratus. licitus et non ratus. Illicitus
et ratus. Illicitus et irritus. Ratus vero du-
pliciter. vel de iure. vel de facto.

¶ Finit tractatus magis ad inquisitionem ver-
itatis que ad determinacionem editi et pronunciat
Constitutione generalis Concilii per parte
Cancellarii Parisien. Anno a natiuitate
domini. M. cccc. xxv. die. vi. Februarii.

y Concordia quod

plenitudo potestatis ecclesiastice sit in summo po-
tifice. et in ecclesia. quibus non oino similiter
et hoc sub triplici conclusioe. Cuius declaratio
per tractatum cuius titulus est de potestate ecclesi-
astica et de origine iuris et legum. Prima conclusio

¶ Plenitudo potestatis ecclesiastice complectitur in
se plenitudinem duplicem potestatis scilicet ordinis et iu-
risdictionis tam in foro interiori quam exteriori
que circa quolibet de ecclesia potest immediate et abs-
olute limitacione exerceri clauem non errare. Sed si
errat potest potest ecclesia synodaliter congregata.
error iudicialiter corrigi. et ne fiat ulterius
lex imponi. cui tenebitur huiusmodi potestatem re-
uerentem obedire sicut matri. et spoli christi. et sicut
regule a spiritu sancto directe. 2. conclusio.

¶ Plenitudo potestatis ecclesiastice sic proprie
sumpta. non potest esse de lege ordinata. nisi in
vnico summo pontifice formaliter et subie-

ctiue. Alioquin ecclesiasticum regimen non esset mo-
narchicum et hinc posset multiplex caput ex
equo. quod apte est hereticum. Nec tamen plenitudo
potestatis papalis. sic intelligenda est immedia-
te super omnes christianos. quod prohibito possit ime-
diate iurisdictionem in omnes per se vel alios extra
ordinarios passim exercere. sic ei preiudicatur
ordinariis. que ius habent immediatum. imo ime-
diatissimum super plebes eis commissas actus
hierarchicos exercendi. Extenditur igitur pleni-
tudo potestatis papae super omnes inferiores. solum dum
subest necessitas ex defectu ordinario-
rum inferiorum. Vel dum appetit euidentem utilitatem ecclesie
quoad modum dici potest de episcopis respectu ple-
banorum seu priorum sacerdotum. que potestatem super-
plere defectum. Tertia conclusio. Plenitudo
potestatis ecclesiastice dum ponitur in ecclesia synodali-
ter congregata cum plenitudine executionis huiusmodi
potestatis. fit variatio vel equocatio de hoc quod est
esse in. quia non eodem modo est plenitudo potestatis
ecclesiastice in papa in ecclesia. Facendum est tamen quod
est vtrique et principali in ecclesia suo modo et
hoc quadruplici respectu. scilicet in deuiabilitate
ac indefectibilitate extensionis. regulacionis.
et generalis obligacionis. cui subiacet etiam
ipse papa tamquam imperatrici spoli regis summi. que
potestatem addere canones et diffinire etiam si fuerit
papa prius. Faciunt autoritates subsequen-
tes per tractatum scilicet conclusiois cum prius et ter-
tia. Dicit et Bonanetura parte. vi. ca. v. sui
breuiloqui ex dicitur Aug. Sic igitur baptismus
potest esse extra ecclesiam. minus autem breuiter non nisi
intra ecclesiam reperitur. que supra petram fundata
est. que ligatur soluetur clauem accepit. Hec est
vna que tenet et possidet omnes sui sponsi et domini
potestatem per quam coniugale potestatem. etiam de ancillis
parere filios potest. Item stephanus papa sic scri-
bit Bualbro patriarche. Tu vero iterato ti-
bi scriptum. nolentes alicuius ecclesie privilegium infrin-
gere. igitur applica prerogatiua possumus de quilibet
ecclesia clericum ordinare. Notetur decreta cum su-
is glossis. Quod si papalis potestas extendatur ad omnes
immediate. supple in casu necessitatis vel cui
datis utilitatis. non tamen vult alicuius ecclesie privile-
gium infringere. supple quia necitavellid.

¶ Prohemium quod

expedit inquire de ecclesiastica potestate.

In prima consideracione describitur potestas eccle-
siastica per eam quadruplicem. In secunda di-
stinguitur potestas ecclesiastica. multis modis et omnino
dicitur quod potestas ordinis est equalis in omnibus sacerdoti-
bus. quo ad consecrationem corporis christi.